

מדינת ישראל

גנזך המדינה

משרד _____
החברה הממשלתית לתעבורה

פרויקטים - אזור
ירושלים

11/88 - 11/83

מס' תיק מקורי
27/11

שם _____

פרויקטים - אזור ירושלים

רש - 11 / 1713

מס פריט 1322523

מספר 61.5/1 - 162

תאריך 14/10/2013

03-315-10-09-01

מזהה פיוז
מזהה לוגי
כתובת
כתובת

מחלקה
תכנון

ב' בכסלו חשמ"ט
11 בנובמבר 1988

אלו רכס
שלמה אשכול

אדריכלים
ומתכנני ערים

דרך
בית לחם 22
ירושלים
93109
טל. 635399

אין צורך
לשלם

דואר נכנס
15-11-1988
17

עבור נחן סאס
מנהל חבל המרכז
יעוד מרכז - אשחאול
ד.נ. שמשון 99775

ח.מ. כללי

הנדון: פארק קנדה.

נחן שלום רב.

נדמה לנו כי יש מקום לעורר ולאושש מחדש את נושא קידומו של פארק המים המיועד
ומערכות החיירות שסביבו, כחלק מפיתוח של פארק קנידה כולו.

בימים אלו של גשמים ראשונים כדי לחשוב על הקייץ הבא (1989 ?) ויפה
להתחיל בקידום התכנון והיאום היועצים אולי לקראת האביב אפשר לעלות עם הטרקטורים
על השטח ?

הרושם שלנו כי גם החברה הממשלחית לחיירות רואה בקידומו של הפרוייקט יעד שניתן
להסגה והשווה את המאמץ התכנוני הראשוני, הכל עקב הפוטנציאל הגדול הקיים בפרוייקט.

נשמח לעמוד בקשר ולעזור בכל נושא הקשור לפרוייקט האמור.

בכבוד רב
שלמה אשכול/אדריכל

העמק: אדריכל רו כהן, חמ"ח, ירושלים

~~א. ג. ס. א. (א. ג. ס. א.)~~
א. ג. ס. א. (א. ג. ס. א.)

המחלקה לניהול המערכת

מס' תעודת זהות: 12345678
תאריך: 1963

מס' תעודת זהות: 12345678
תאריך: 1963

א. ג. ס. א. (א. ג. ס. א.)
מס' תעודת זהות: 12345678

הודעה על פיקוח המערכת

המחלקה לניהול המערכת, א. ג. ס. א. (א. ג. ס. א.)
מס' תעודת זהות: 12345678

המחלקה לניהול המערכת, א. ג. ס. א. (א. ג. ס. א.)
מס' תעודת זהות: 12345678

א. ג. ס. א. (א. ג. ס. א.)
מס' תעודת זהות: 12345678

א. ג. ס. א. (א. ג. ס. א.)
מס' תעודת זהות: 12345678

172
= 5 " 10 " 15 " 20 " 25 " 30 " 35 " 40 " 45 " 50 " 55 " 60 " 65 " 70 " 75 " 80 " 85 " 90 " 95 " 100 "

172
= 5 " 10 " 15 " 20 " 25 " 30 " 35 " 40 " 45 " 50 " 55 " 60 " 65 " 70 " 75 " 80 " 85 " 90 " 95 " 100 "

172

172
= 5 " 10 " 15 " 20 " 25 " 30 " 35 " 40 " 45 " 50 " 55 " 60 " 65 " 70 " 75 " 80 " 85 " 90 " 95 " 100 "

172
= 5 " 10 " 15 " 20 " 25 " 30 " 35 " 40 " 45 " 50 " 55 " 60 " 65 " 70 " 75 " 80 " 85 " 90 " 95 " 100 "

172
= 5 " 10 " 15 " 20 " 25 " 30 " 35 " 40 " 45 " 50 " 55 " 60 " 65 " 70 " 75 " 80 " 85 " 90 " 95 " 100 "

172

172
= 5 " 10 " 15 " 20 " 25 " 30 " 35 " 40 " 45 " 50 " 55 " 60 " 65 " 70 " 75 " 80 " 85 " 90 " 95 " 100 "

תאריך	אלי:
29.8.83	אפרים רונן
ד"ר ט"ו	מאת: דקלר אלברט
	הנדון:

אנא הלב ליני למאזנה אפ"מ
 מ. אפ"מ.

אם מקום בנור לאן ביניא
 אהרן אהרן הרבה ...

דקלר

החברה הממשלתית
 מילול חשבו - 30.8.83
 111

החברה
הממשלתית
לתיירות

ISRAEL GOVERNMENT TOURIST CORPORATION

א.י. יוקראי _____
 חאריד: 78/8102
 סמת: _____
 תעודת: _____
 חוקה הכה ממשלה אשקא חוק

אשר
אשר
אשר
אשר
אשר

אשר חוקה הכה חוקה לא חוקה
 לא חוקה חוקה חוקה חוקה!

אשר אשר אשר אשר אשר
 אשר אשר אשר אשר אשר
 אשר אשר אשר אשר אשר
 אשר אשר אשר אשר אשר
 אשר אשר אשר אשר אשר

אשר אשר אשר אשר אשר
 אשר

אשר אשר אשר אשר אשר
 אשר

החברה הממשלתית לתיירות

ISRAEL GOVERNMENT TOURIST CORPORATION

מכ: רום
 סמך: ג'ז
 תאריך: 19.8.83
 הערוך: ה'שוחן הא"י - מל"ה מנח"מ

מצדך אליה רב!

בהמשך אשלח בקשה לפרט כי פסקו כי הוסיף לתבוע

בכניסת, דיכסתי במר המשטרה המיוחדת. אולם נוסף הוסיף:

1. יציאת המדינה הא"י אלא כולו בשל שאלה לתיור ונושא התיור
 המדינה של מל"ה מנח"מ.

2. א.מ.י. מל"ה מנח"מ רבני פרט ומל"ה בכניסת ונשאל
 באשר כניסת ושא של יוניל פנחן וכלכלי המדינה המדינה.

3. חב"ד המדינה המדינה המדינה המדינה המדינה המדינה
 המדינה המדינה המדינה המדינה המדינה המדינה
 המדינה המדינה המדינה המדינה המדינה המדינה

תיקון המדינה המדינה המדינה המדינה המדינה המדינה
 המדינה המדינה המדינה המדינה המדינה המדינה

4. התיקון המדינה המדינה המדינה המדינה המדינה המדינה
 המדינה המדינה המדינה המדינה המדינה המדינה

5. סמך: המדינה המדינה המדינה המדינה המדינה המדינה
 המדינה המדינה המדינה המדינה המדינה המדינה

החברה
הממשלתית
לתיירות

ISRAEL GOVERNMENT TOURIST CORPORATION

ירושלים, 31 ביולי 1988
מספרנו: 987

לכבוד
מר פנחס ורלשטיין
יו"ר המועצה האזורית
מטה בנימין

ג.א.

הנדון: נבי סמואל - תכנית בינוי עיר מפורטת
מכתבך מיום ה-5.7.88

מכתבך הנ"ל הועבר לטיפול.

בשלבו האחרון הקצר, טופל הנדון, ע"פ בקשת המינהל האזרחי, בשת"פ עימנו בלבד.
במהלכו החליטה החברה, שלא להמשיך טיפול, עקב אי השתתפות המינהל האזרחי במימון התכנון.
טרם הפסקת פעולותינו ולצורך קבלת הנחיות ביצוע התשריט הסופי והנחיות משפטיות בנדון על כל
הבטיו, מהמינהל האזרחי, ב- 1.6.88 - הועבר התשריט המוצע (2 עותקים) לסא"ל ברוך נגר - רא"נ
תשתית.

מברכה,
נחל לנדוד
אדריכלית חמ"ת

העותקים:
מר א. רוני - מנכ"ל חמ"ת
סא"ל ב. נגר - המינהל האזרחי
גב' נ. סרף - הממונה על התקציב

החברה הממשלתית לתיירות

ISRAEL GOVERNMENT TOURIST CORPORATION

ירושלים, 15 ביוני 1988
מספרנו: 773

לכבוד
סא"ל ברוך נגר - רא"נ תשתית
המינהל האזרחי

לברוך שלום

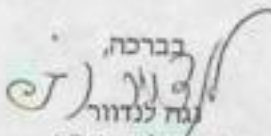
הנדון: שרותים זמניים באתר

כמובטח, רצ"ב מעבירה אליך את הצעת חב' "ברטון" למבנה השרותים, ע"פ פוגרמה הנדרשת
לאתר:

נשים - שתי אסלות
גברים - שתי אסלות + 2 משתנות
נכים - תא אחד

כיורים מחוץ למבנה

במידה ותבדקו, נראה לי שתחיה זו הצעה האולה ביותר.

בברכה,

ג'ושוע קרן
אדריכלית חמ"ת

העתקים:
מר א. רונן - מנכ"ל חמ"ת
מר ש. המבורגר - קמ"ט דתות
אדרי' י. פוגל - המתכנן

כלוטה: הצעת חב' ברטון (כולל תכנית)
מפה למיקום הנ"ל בשטח (בערך)

החברה
הממשלתית
לתיירות

ISRAEL GOVERNMENT TOURIST CORPORATION

מל: 1688 תאריך: _____
 סמל: _____
 נגד: _____
 נדרש: _____

פנסיה לתיירות
 מ.א. פנסיה לתיירות
 פנסיה לתיירות
 פנסיה לתיירות
 פנסיה לתיירות

פנסיה לתיירות
 פנסיה לתיירות
 פנסיה לתיירות
 פנסיה לתיירות
 פנסיה לתיירות
 פנסיה לתיירות

פנסיה לתיירות
 פנסיה לתיירות
 פנסיה לתיירות
 פנסיה לתיירות
 פנסיה לתיירות

פנסיה

פנסיה

החברה
הממשלתית
לתיירות

ISRAEL GOVERNMENT TOURIST CORPORATION

מס': 1.688 תאריך:

מחאת:

הנדון:

בשם החברה הממשלתית לתיירות - מכתב הודעה לראש המועצה
במחוז תל אביב (ראו גביע) על שם
הוא לו אשם אנשים:

אשר
היה להם
אשר וכו' כיוון

המטרה, כפי שניתן, הוסבה משהיה תפקידו לתפקד
מטעמי הממשלה, לטובת המועצה, המעשה לתפקיד
אשר כיוון (היה) משהיה לו תפקיד לתפקד
מטעמי הממשלה (היה) משהיה לו תפקיד לתפקד
למטרה - אשר אשם אנשים
המעשה היה לתפקד משהיה לו תפקיד לתפקד
המעשה היה לתפקד משהיה לו תפקיד לתפקד

היה לו תפקיד לתפקד משהיה לו תפקיד לתפקד
למטרה - אשר אשם אנשים
המעשה היה לתפקד משהיה לו תפקיד לתפקד
למטרה - אשר אשם אנשים
המעשה היה לתפקד משהיה לו תפקיד לתפקד

לראש המועצה

ירושלים, 1 ביוני 1988
מספרנו: 722

נבי סמואל, ת.ב.ע. - סכום פגישה מיום ה - 11.6.88

השתתפו: סא"ל ב. נגר - רא"ג תשתית, המינהל האזרחי
רס"ן מ. קוספי - המינהל האזרחי
מר ש. המבורגר - קמ"ט דתות
מר ס. נחום - קמ"ט תשתית
מר פרחי - סגן קמ"ט אפוטרומוס
אדר' י. פוגל - המתכנן
אדר' נ. לנדזור - אדריכלית חמ"ת

1. שרותים צבוריים באתר המינהל האזרחי ימקם בשטח שרותים ציבוריים, על מיקום מוצע תוחלט בשטח ע"ס הנתון כי באתר מבקרים עד 300 איש ליום ואחרי בדיקה, תקבע הפרוגרמה בנדון. בהתאם לנ"ל יוצג אומדן משוער לרכישת מבנה טרומי לשרותים באתר. עם הצגת הסכמת בעלי הקרקע, ימוקם הנ"ל בתכנית.
2. לאור שיפור דרכי הגישה לאתר ובתוכו, חונות מכוניות ברום הגבעת, עם הסדרת הפיתוח באתר, תמנע גישה לחניה לשם. (למעט נכים, פריקה וטעינה).
3. הוצג התשריט המוצע להפקדה, נידון ואושר. א. במידה ותדרש הרחבת תחום הקו הכחול, יעביר המינהל האזרחי, הרקע, במפת מדידה. ב. לצורך קבלת הנחיות ביצוע התשריט הסופי והנחיות משפטיות בנדון, על כל הבטיו, ייקבע המינהל האזרחי פגישה בהשתתפות ראש המועצה העליונה לתכנון, היועץ המשפטי למינהל ונציג בנושא בעלויות הקרקע לשם.
6. תוך ימים ספורים, יוכנו 2 תשריטים אשר יועברו ידנית לסא"ל ברוך נגר, לצורך בדיקת הנושאים הנ"ל ולקראת הדיון בפגישה מסכמת ולהחלטה.

סיכמת: נעה לנדזור
אדריכלית חמ"ת

העתקים:
למשתתפים
מר א. רונן - מנכ"ל חמ"ת

החברה
הממשלתית
לתיירות

ISRAEL GOVERNMENT TOURIST CORPORATION

מס': 1688 תאריך: _____
 מסת': 1688 _____
 תעודת: 1688 _____

החברה הממשלתית לתיירות
 מודעת להכרת המדינה ופיתוח
 תיירות. תאריך: 1688
 מסת': 1688
 תעודת: 1688

החברה הממשלתית לתיירות
 מודעת להכרת המדינה ופיתוח
 תיירות. תאריך: 1688
 מסת': 1688
 תעודת: 1688

החברה הממשלתית לתיירות
 מודעת להכרת המדינה ופיתוח
 תיירות. תאריך: 1688
 מסת': 1688
 תעודת: 1688

1688

החברה הממשלתית לתיירות

ISRAEL GOVERNMENT TOURIST CORPORATION

ירושלים, 1 ביוני 1988
מספרנו: 723

לכבוד
סא"ל ברוך נגר - רא"נ תשתית
המינהל האזרחי

לברוך שלום

הנדון: נבי סמואל, ת.ב.ע.

רצ"ב, מעבירה אליך, ידנית, 2 עותקים מהתשריט המוצע, לקראת דיון בפגישתנו המסכמת. (ראה סיכום פגישה מיום ה - 11,588, מספרנו 722).

חמור זה "חזיכה" לטלפון ממך מתאריך ה - 16,588, מוכן למסירת.

בכרטה,
נחל לנדוד
אדריכלית חמ"ת

ירושלים, 1 במרס 1988
מספרנו: 294

נבי סמואל, ת.ב.ע. - סיכום פגישה מיום ה - 15.2.88

השתתפו: סא"ל ברוך נגר - רא"נ תשתית המינהל האזרחי
רס"ר מיכל קוספי - המינהל האזרחי
מר שמואל המבורג - קמ"ט דתות, המינהל האזרחי
אדרי' יורם פוגל - המתכנן
אינג' יורם רוזנבאום - מתכנן התחבורה
אדרי' נגה לנדזור - אדריכלית חמ"ת

1. הוצגה התכנית "האחרונה" המוצעת לת.ב.ע. לאזור והוחלט:
2. המינהל האזרחי יתכנן ויבצע הכביש בתוואי הקיים, בתיאום עם אדרי' י. פוגל.
3. הקו הכחול - כמומלץ.
המעיין ייכלל בתוך תחום הקו הכחול
4. המסגד ובית הקברות יוצאו מתוך תחום התכנית.
5. האזור לבינוי מבנה זה או אחר בעתיד, נקבע למורדות צפוניים של הגבעת.
באזור זה תותחם משבצת לבנה - לתכנון בעתיד.
6. האדריכל ימליץ וימקם בתכנית, שרותים ציבוריים נייזים להתקנה מיידי (2+2).
7. תוך שבועיים תוצג הת.ב.ע. לדיון ולחפקדה.

סיכום: נגה לנדזור
אדריכלית חמ"ת

העתקים: למשתתפים

ירושלים, 1 במרס 1988
מספרנו: 294

נבי סמואל, ת.ב.ע. - סיכום פגישה מיום ה - 15.2.88

השתתפו: ס"ל ברוך נגר - רא"ג תשתית המינהל האזרחי
רס"ר מיכל קוספי - המינהל האזרחי
מר סמואל המבורגר - קמ"ט דתת, המינהל האזרחי
אדרי' יורם פוגל - המתכנן
אינג' יורם רוזנבאום - מתכנן התחבורה
אדרי' נגה לנדזור - אדריכלית חמ"ת

1. הוצגה התכנית "האחרונה" המוצעת לת.ב.ע. לאזור והוחלט:
2. המינהל האזרחי יתכנן ויבצע הכביש בתוואי הקיים, בתיאום עם אדרי' י. פוגל.
3. הקו הכחול - כמומלץ.
המעייץ ייכלל בתוך תחום הקו הכחול
4. המסגד ובית הקברות יוצאו מתוך תחום התכנית.
5. האזור לבינוי מבנה זה או אחר בעתיד, נקבע למורדות צפוניים של הנבעת.
באזור זה תותחם משבצת לבנה - לתכנון בעתיד.
6. האדריכל ימליץ וימקם בתכנית, שרותים ציבוריים ניידיים לתקנה מיידיית (2+2).
7. תוך שבועיים תוצג הת.ב.ע. לדיון ולהפקדת.

סיכמת: נגה לנדזור
אדריכלית חמ"ת

העתקים: למשתתפים

החברה הממשלתית לתיירות

ISRAEL GOVERNMENT TOURIST CORPORATION

ירושלים: 1.2.1988

מספרנו: 152

לכבוד

מר צבי נבו

קמ"ט תיירות

ירושלים

א.נ.

הנדון * אתר נבי סמואל

בעקבות פנייתו של קמ"ט דתות מר סמואל ומבורגר בנושא פיתוח תיירותי
לנבי סמואל, אבקש עמדתך בנדון. משיחתנו הטלפונית הובהר לי שהגב'
פליאה אלבק ממשרד המשפטים מאשרת לביצוע בשטח:

1. הכשרת מגרשי חניה.

2. ספסלים בחורשות (דוגמת קק"ל).

3. נקודות מים (לשתיה).

4. נקיון הבניין.

5. נקיון החפירות.

6. שילוט הסבר והתראה.

אבקש תגובתך בהקדם.

בברכה,

אגף
אדריכלות
רן כהן
תלנון

העתיק: מנכ"ל חמ"ת - מר א. רונן
קמ"ט דתות - מר סמואל המבורגר.

152/6
מח.

אתר נבי יוחנן
(ג' סגאל)

החברה הממשלתית לתיירות

ISRAEL GOVERNMENT TOURIST CORPORATION

זכרון דברים לתכנון פרוייקט משותף.

- 1. בין : החברה הממשלתית לתיירות (חמ"ת) - צד א' :
- 2. ל בין : הטוענת האיזורית מטה בנימין - צד ב' :
- 3. ל בין : המינהל האזרחי ביהודה ושומרון - צד ג' :

2. בנושא תכנון פרוייקט תיירות משותף כדלקמן:

- 3. הפרוייקט המקום: אתר נבי סגאל - קבר הנביא שגאל תוכנית
- 4. מוקדמת, ת.ב.ע. ותוכניות עבודה לפיתוח האתר.

- 4. שם המתכנן/מתכננים: דורס פוגל.
- 5. התמחותו: אדריכל וכוונת ערים.
- 6. כתובתו: _____
- 7. יוזמן ע"י: חמ"ת

- 5. אחריות לנושא התכנון יחול על: חמ"ת

6. מיטון הפרוייקט יעשה עפ"י החלוקה הבאה:

השתתפות צד א'	% 33.3	מסה"כ עלות.
השתתפות צד ב'	% 33.3	מסה"כ עלות.
השתתפות צד ג'	% 33.3	מסה"כ עלות.

152/6
55

החברה הממשלתית לתיירות

ISRAEL GOVERNMENT TOURIST CORPORATION

7. תנאי מימון הפרוייקט משוערים: -

השתתפות צד א' כשליש מעלות התכנון: סכום השווה בשקלים ל-7000 דולר.

_____

השתתפות צד ב' כשליש מעלות התכנון: סכום השווה בשקלים ל-7000 דולר.

_____

השתתפות צד ג' כשליש מעלות התכנון: סכום השווה בשקלים ל-7000 דולר

_____

הערה: בשלב זה קיים אומדן ראשוני לעלות התכנון. סיכום הפרוגרמה והנחיות המינהל האזרחי לתכנון יאפשרו לקבוע במדוייק את עלות שלבי ומוצרי התכנון של הפרוייקט.

ר"ת, מ"ר - א"ר
el
ה"ט דגוק

20.3.1986

החברה הממשלתית לתיירות

צד א' מנכ"ל חמ"ת

צד ב' ראש מוא"ז מטה בלגמ"ג

צד ג' קמט אוצר

קמ"ט חשב

24.11.87

לכבוד
מר גדי כהן
משרד התיירות
ירושלים

יורם בן-עמי
שטח היסים 43
ירושלים

א.נ.

הנידון: פתוח שטח תיירותי
באזור קבר הנביא שמואל

בהמשך לשיחתנו הטלפונית הריני לאשר לך כי ברשותי זכות שמוש
בחלקת קרקע בשטח של 5 דונם באזור הכפר נבי-סמואל.

השטח הן לפי ההוכחות הקימה והן לפי התכנון הצפוי מיועד גם
לתירות וברצוננו להפגש איתך ועם אנשי משרד התיירות הנוגעים
בדבר על מנת לחכנן את השימוש לפני הכניסה לתכנון מפורט.

כעקרון, הוכניתנו כוללת בשלב ראשון, הקמת חוות סוסים ומזנון -
גורמים המושכים מטילים וחירים, ולאחר שהמקום יכנס לתודעת
הציבור להתחיל בבניה מבני קבע שהמרכזי בעיהם הוא חוות נופש
ומרפא.

אודה לך על פגישה בהקדם.

בכבוד רב,

אמצע ינואר
לד"ר סג"ל

המנהל האזרחי לאזור יהודה ושומרון

الإدارة المدنية لمنطقة יהودا والسامرة

קצין מטח לענייני דתות

ضابط الإدارة لشؤون الأديان

בית אל

כ"ט ניסן תשמ"ז
28.4.87

בית, תאריך

التاريخ

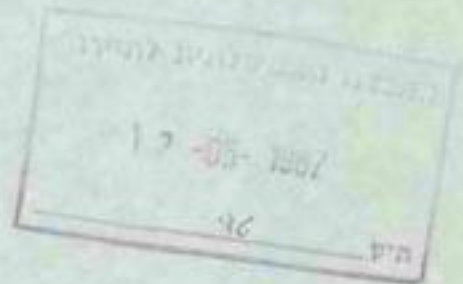
2772/דת

סימוכין

الرقم

טלפון: 02-95-3254

פאקס: 02-952204

לכבוד

מר גדי כהן - מנהל האגף לתכנון

החברה הממשלתית לתיירות

ירושלים

הנדון: פיתוח אתר שמואל - הנביא

1. בהמשך לשיחתנו באשר להתפתחויות הנוגעות לפיתוחו של אתר קבר "שמואל - הנביא", קבלתי לאחרונה את המכתב שצילמו רצ"ב.
2. לאור זאת, יש צורך להפסיק מיידית את עבודת האדריכל ושנית לקיים את אותה פגישה בדרג בכיר, עליה דברנו בעבר.
3. לידיעתך וטיפולך.

ב ב ר כ ה

שמואל המבורגר
קמ"ט דתות

העתק: מנכ"ל משרד הדתות

ס. רמ"א

רע"ן מו"ש

רע"ן השת"ת

יועמ"ש

צבא הגנה לישראל
המנהל האזרחי
לאזור יהודה ושומרון
לשכת ראש המנהל
דח - 191 - 2382
16 - אפריל - 1987

י.ע.ע.
יועמ"ט
רע"נ מו"ט
קמ"ט דחוח
סגן

הנדון: אחר שמואל הנביא
י.ע.ע.; דח-88-3495 מ-29.3.87
שלי; דח-146-2265 מ-24.2.87
יועמ"ט; 763-13522 מ-23.1.87

1. רמ"א מקבל הסתייגויות הי.ע.ע. והיועמ"ט במלואן.
2. יש לבצע את האמור בסעיף 3. למכתבו של הי.ע.ע., דהיינו: המנהל האזרחי, באמצעות קמ"ט דחוח יקצה את התקציב הדרוש להכשרת מגרש ח'יה (לא אספלט) והמקנה ברזיה במקום.
3. הביצוע באחריות קמ"ט דחוח בלכד.

מכיל קיסרי, רס"ן

י. רמ"א

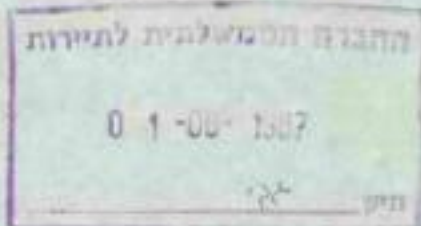
א"י סגן

המנהל האזרחי לאזור יהודה ושומרון

الإدارة المدنية لمنطقة يهودا والسامرة

קצין מטה לעניני דתות
مساعد الإدارة لشؤون الأديان

בית אל
 בית אייל
 כ"ו אייר תשמ"ז
 25.5.87

 2801/ח

 التاريخ
 סימוכין
 الرقم
 טלפון: 02-95-3254
 هاتف: 952204 - 2

פ. רז"א
רע"ן מ"ש
מוטל נמל רמאללה
רע"ן השתי"ת
יועמ"ש

הנדון : דרך כורכר שנמללה לקבר שמואל-הנביא - כיוזמה פרטית

1. בביקורי היום ה-25.5.87, בקבר שמואל-הנביא, הסתבר לי להפתעתי כי הדרך לאנר שופרה באמצעות כורכר.
 לשאלתי את מוכר הכפר שהינו גם השומר הטעמי, מי ביצע התיקון הנ"ל, הודיעני כי חסיד מארח"ב שאם שמו אינו יודע נהג לו - 750 דולר, על-מנת שיכסיר בכורכר את הדרך לאתר. (המוכר טען כי פעם הגיע החסיד הנ"ל בלוויית הסוחר עינב).
 המוכר ביצע את העבודה ביום חגבת האחרון.
 הודעתי לו כי לא יוסיף לעשות כל פעולה ללא קבלת אישור המינהל האזרחי, לענתו, תמכוון האיש הנ"ל להציב גם בית סימום לרגלי האתר ולזפת את דרך הכורכר.
2. לפני מספר שבועות פנה אלי סלמונית, אדם שאמר לי כי דודו, הייר מארח"ב, שביקר באתר והתאכזב מחזותו והיזונית, רוצה לתרום לטיפור חזות זו. הודעתי לו כי האחריות לאתר הינה שלנו והטיפור שיתבצע בצורה ממוסדת, מתעכב מסיבות חוקיות פוליטיות, על כן לא נוכל להענות לבקשתו.
 מאחר ושיחות מעין אלה מקבל אני לא בפעם הראשונה לגבי אתרים טוניס, לא יחסתי לשיחה זו הטיבות.
 יתכן שיש קשר בין ביצוע העבודה הנ"ל לאותה שיחה.
3. לידיעתכם.

ב ב ר כ ה

שמואל המבורגר
קמ"ס דתות

העתק : מנכ"ל - משרד הדתות
✓ חברה הממשלתית לתיירות - מנהל אגף התכנון.

25/3/87

החברה הממשלתית לתיירות

ISRAEL GOVERNMENT TOURIST CORPORATION

ירושלים, 25,3,87
מספרנו: 419

נבי סמואל - סיכום פגישה מיום ה- 23.3.87

השתתפו: ה"ה אדר' י. פוגל - המתכנן.
אינג' י. רוזנבאום - תחבורה.
מר חנניה - קמ"ט ארכיאולוגיה במועל.
✓ אדר' נ. לנדוור - חמ"ת.

מר חנניה מסר שלתכנון האתר נדרש אישור המועצה הארכיאולוגית לאזור יו"ש.
כ"כ כל בינוי מרכז כיפת ההר מותנה בחפירות.
לגבי כבישים וחניות, במידה ויטופלו במצעים בלבד -
לא נדרשת חפירה (לא כך במקרה של זיפות)

הוחלט:

1. האדריכל יציג אלטרנטיבה נוספת, ע"פ המוסכם עם משרד השיכון, על פיה יוסט הכביש לאזור המזרחי (הכפר) וכנ"ל הבנה המוצע.
2. הנ"ל יועבר לקמ"ט ארכיאולוגיה, לבדיקה ראשונית.

סיכמה: סגה לנדוור
אדריכלית חמ"ת

העתקים:
למשתתפים.

מר א. רונן - מנכ"ל חמ"ת.
ד"ר ג. כהן - מ. א. תכנ ון.

לד"ר - חתום
ד"ר סג"ל

החברה הממשלתית לתיירות

ISRAEL GOVERNMENT TOURIST CORPORATION

מל: ט 88 _____ חאריק: 78-84

מאת: _____

לערוך: _____

אנו נשמתי כבודי - המעון
והוא ששם האזנה טקום עם הול
עוברים ופועלים לעולם היום אלמט
רעה אהבה

ואז יין כולם המענה
ואילו ויש יום

לחיות של חסות של כבודי

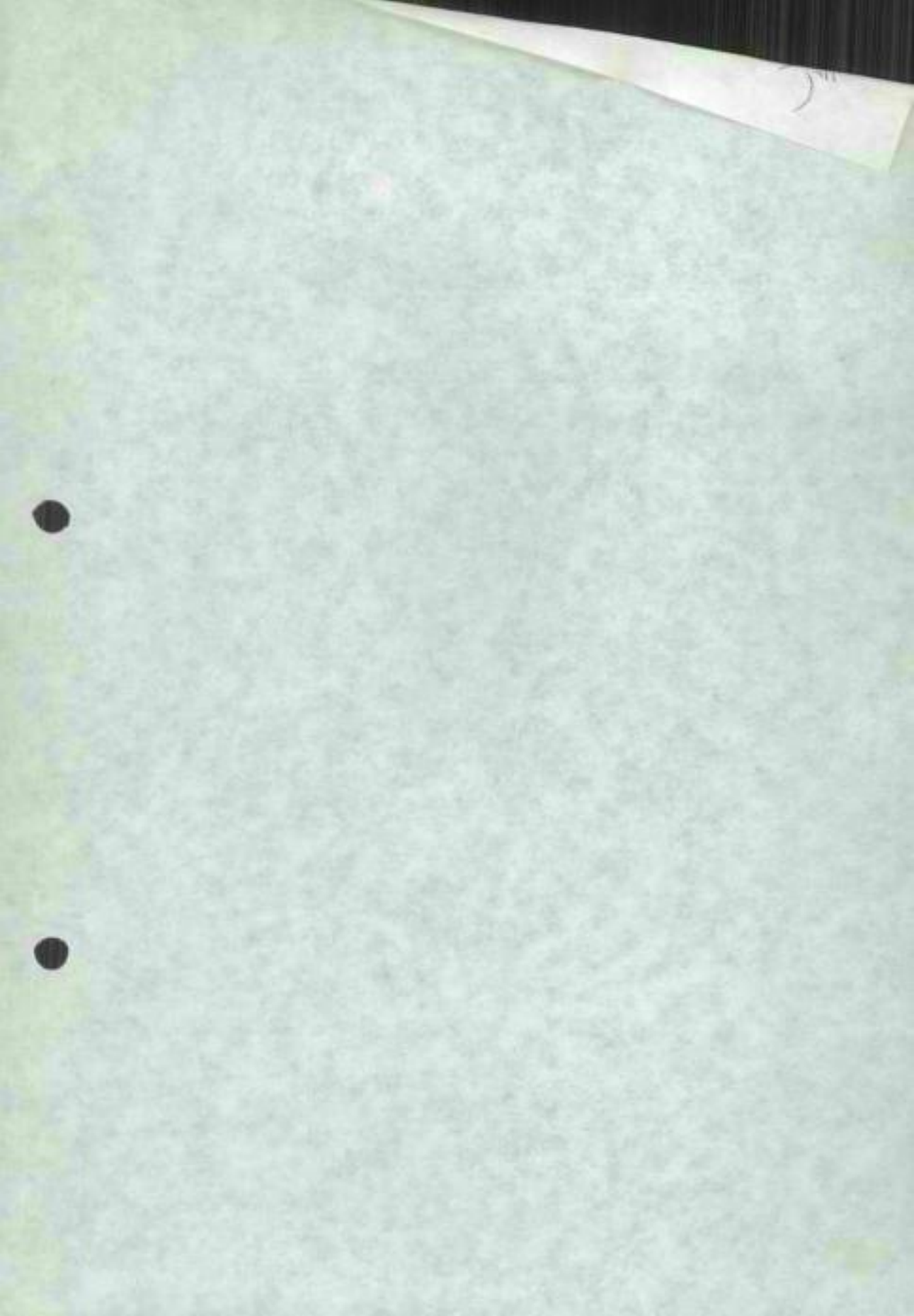
עצמה לעולם כולם וכל המענה

עם סוף המענה המענה

(אם לא כולם)

כולם וכל המענה
המענה

המענה
המענה
המענה

154 ירושלים
(בני סמול)

החברה הממשלתית לתיירות

ISRAEL GOVERNMENT TOURIST CORPORATION

ירושלים, 25.3.87

מספרנו: 419

נבי סמואל - סיכום פגישה מיום ה-23.3.87

השתתפו: ה"ה אדר' י. פוגל - המתכנן.

אינג' י. רוזנבאום - תחבורה.

מר חנניה - קמ"ט ארכיאולוגיה בפועל.

אדר' נ. לנדוור - חמ"ת.

מר חנניה מסר שלתכנון האתר נדרש אישור המועצה הארכיאולוגית לאזור יו"ש.

כ"כ כל בינוי מרכז כיפות ההר מותנה בחפירות.

לגבי כבישים וחניות, במידה ויטופלו במצעים בלבד -

לא נדרשת חפירה (לא כך במקרה של זיפות)

הוחלט:

1. האדריכל יציג אלטרנטיבה נוספת, ע"פ המוסכם עם משרד השיכון, על פיה

יוסט הכביש לאזור המזרחי (הכפר) וכנ"ל הבנה המוצע.

2. הנ"ל יועבר לקמ"ט ארכיאולוגיה, לבדיקה ראשונית.

סיכמה: אגף לנדוור
אדריכלית חמ"ת

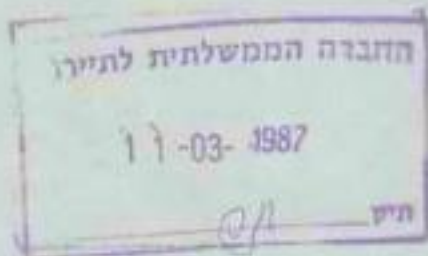
העתקים:

למשתתפים.

מר א. רונן - מנכ"ל חמ"ת.

ד"ר ג. כהן - מ. א. תכנ ון.

ירושלים, 1 במרץ 1987

לכבוד
אדו"ר נגה לנדוור
חברה ממשלתית לתיירות
רח' קרוניץ 38
ירושלים

ג.ג.

הנידון: תכניות מהדורה לפרוייקט נביל-סמואל

בהמשך לשיחתנו הריני לאשר בזה כי המודדים דותן-קופרמן בלצעו את עבודות המדידה באתר בהתאם לדרישותי.

מרבית העבודה הסתיימה למעט מספר פרטים כגון סימוני העלת קשר ועצים בראש הגבעה ואשר אותם החייבו להשלים במועד מאוחר יותר לפי דרישתנו.

בברכה,

יורם פוגל

העחק: דותן-קופרמן

(2)

דו"תן את קופרמן - מודדים מוסמכים

משרד למדידות, הנדסה ויעוץ רח' לאו 29, רמת'גו 52492 טל. 723197

התאחדות המהנדסים והמתכננים
משרד המדידות
02-03-1987

חאריך 1.3.87

מס' 27/87 מ. חירות

חשבון מס'

לכבוד
אד' נוגה לנדור
משרד החירות
ירושלים

.ג.ג.

הנדון: מדידות כנבי סמואל

לאחר גמר כל עבודות המדידה ובהתאם לדרישת אדריכל פוגל
הריני מתחייב להסלים את סימון תעלות הקשר ועצים בראש הבנינה
במועד מאוחר שיקבע על ירכס.

בכבוד רב

א. קופרמן

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
DEPARTMENT OF CHEMISTRY

NAME _____
STUDENT NUMBER _____
DATE _____

PROF. _____
LAB. _____

EXPERIMENT 1: THE PERCENTAGE OF WATER IN A HYDRATE

OBJECTIVE: To determine the percentage of water in a hydrate by heating to drive off the water and weighing the residue.

THEORY: A hydrate is a compound that contains water molecules in its crystal structure. The water molecules are held in place by hydrogen bonds. When a hydrate is heated, the water molecules are driven off, leaving behind the anhydrous compound.

DATE _____
INITIALS _____

החברה הממשלתית לתיירות

ISRAEL GOVERNMENT TOURIST CORPORATION

ירושלים, 27,2,87

מספרנו: 288

לכבוד

מר נ. דותן - דותן את קופרמן, מודדים מוסמכים

רח' לאן 29

רמת-גן 52492

א.נ.נ.

הנדון: חשבון חלקי מט' 3 למדידות בנבי סמואל.

בשיחה טלפונית שקיימנו היום הוחלט:

(1) יועבר לחמ"ת חשבון סופי לביצוע העבודה, ערוך ע"פ ההזמנה מיום ה-17.11.86 (מספרנו 854), ממנו יקוזזו הסכומים ששולמו עד כה בעבור עבודה זו, בערכם המהוון, (החשבון שנשלח לכאן יבוטל).

(2) החשבון הסופי יאושר לתשלום פותנה באישור גמר ביצוע העבודה ע"י האדריכל.
א. מכתב המאשר גמר ביצועה מול ההזמנה לנושא.
ב. סט תוכניות מדידה חתומות ומאושרות.

נושא זה סוכם ביני לבין מר קופרמן ממשרדכם לפני חודשים מרובים והודעה על כך נמסרה לאדר' י. פוגל.

(3) במידה ותדרש הגדלת שטחי המדידה, תוציא החמ"ת הזמנה בנפרד.

מברכה,
נצה לנדזור.
אדריכלית חמ"ת

העתקים:

מר א. רונן - מנכ"ל חמ"ת.

אדר' י. פוגל - המתכנן.

מדינת ישראל

דחברה הממשלתית לתיירות
03-03-1987
ת"ל

משרד הבינוי וחינוך
מחוז ירושלים

תאריך: כד' בשבט התשמ"ז
23 בפברואר 1987
מספר:

סיכום ישיבה' כענין נכי סמואל - 19.2.87

השתתפו: ה"ח - נציגי חמ"ת - נ. לנגסה, י. פוגל, י. רוזנבוים
נציגי משהב"ש - א. ברזקי, ר. זמיר, נ. גורלי
שמריהו כהן.

רקע

החברה הממשלתית למפעלי תיירות מבקשת להכשיר את איזור נכי סמואל
לתור תיירות מפותח. משהב"ש הכין תכנית אזורית המיעדת איזור זה
לנופש ומלונאות. נציגי חמ"ת הכינו תכנית לאישור משהב"ש אשר
יתבקש להמליץ לחמ"י על הרשאה ותכנון לחמ"ת.

סוכים:

1. ההצעה הכוללת כביש היקפי מלא ובנית מרכז מבקרים מדרום למסגד
ולרגליו - אינה מקובלת.
2. החלופה שבה כביש הגישה יסלל מזרחית למסגד תהווה בסיס להכנת
תכנית. בתוכנית זו יבדקו אפשרויות של מיקום מרכז המבקרים
בקרבת מגרש החניה מזרחית למסגד ובמדרגה נמוכה.
3. ההצעות יובאו לדיון נוסף למשהב"ש, תיאום מוקדם יעשה עם אדר'
א. ברזקי בנוסף לאדר' נ. גורלי.

רשם: שמריהו כהן

תפוצה:

לנוכחים

גב' צ. אפרתי - מנהלת יחידת פרוגרמות
מר ג. הוכפלד - ראש המועצה גבעת זאב

10 בפברואר 1987

אוריאל פוגל
27.2.87

החברה הנמשלחת לתירו
17-02-1987
27 תיק
36

סיכום פגישה במשרד יורם פוגל סזא"ר 1.87

נוכחים: עליזה וסרמל, לשכת התכנון יו"ש
יורם פוגל, מחכנן הפרוייקט

הוצבו אלטרנטיבות תכנוניות שונות. גב' וסרמל מעדיפה את האלטרנטיבה של הכביש העולה במזרח לכביש הקיים, בעינה כשל סיכום נוספות.

כמו כן - מבקשה גב' וסרמל לבדוק מעם נוסחה את מפדי רוחב הכביש ולהשתדל לצמצמו במידת האפשר.

סוכס בי הנושא יכוד בשלב האחר יותר ובתיאום עם קמ"ס החכורה. רזאה לאחר שמקבע האלטרנטיבה הסופית לכביש הביטה לאתר.

דסמ' יורם פוגל

העמקיסו אדר' נבה לנדודר, חמ"ח
אדר' עליזה וסרמל, לשכת התכנון יו"ש
י"י - יד רח' חמ"ח

YORK BOGAL ARCHITECT & TOWN PLANNER, 26 E. 25th Street, New York 10010
STATE BOARD OF ARCHITECTS, 100 N. 17th Street, New York 10011

RECEIVED
17-05-1981
17

SIR MAIL

10 בפברואר 1987

אוריאל פוגל
17-02-1987

סיכום פגישה במשרד המסוכנת על הדרכה הנטוויט יו"ש
כנושא הכנוון בקמת נכי-סמואל

החברה הממשלתית לחקירה
17-02-1987
תק

משתתפים: יהודה נהרי - המסוכנת
יורם פוגל - מתכנן הפרוייקט

הוצגו מספר אלטרנטיבות מיכנווניות.

האלטרנטיבה של בכיט הביטה ההיפסי נראית למר נהרי נכונה אך
במידה ולא ניתן ליטסה סוכן לאלטרנטיבת הכביש העולה ממזרח
לכביש הקיים.

במקרה זה הצרי להכין חוככיות בניין ערים נפרדת עבור הכביש
כלכו שלב ראשון.

יורם פוגל

השתתפים: יהודה נהרי
אדר' נבה לכדור
ד"ר גד כהן, חט"ם

STATE OF NEW YORK
YORAN KOBAL ARCHITECT & TOWN PLANNER, 15 E. 22ND ST. NEW YORK, N.Y. 10010

OFFICE OF THE CLERK OF THE SUPREME COURT
STATE OF NEW YORK
15 - 22 - 61

[Handwritten signature]

טד ספכרואר ק"מ
17-02-1987
הח

אשרי יתקבל
החלטת

סיכום לפגישה עם נציגי קמ"ס ארכיאולוגיה
בסיוור סמור נבי-סמוראל

נוכחים: הארכיאולוגים + אמיר פלדסטיין
יאיר המייסקי
מתכנן הפרוייקט - יורם פוגל

נכדו האלטרנטיביות הנוכח, סכחינם הארכיאולוגים האלטרנטיבית
של הכביש החדש לאתר מסומן היא העדיפה כיום.

לבני אלטרנטיביות הכביש סמורה הכביש הקיים קיימת בעיה היום
ומאזור כולו הינו חורבה אחת בדולה, ולמעשה ביצוע אלטרנטיבית
זו תדרוש כדיפה ארכיאולוגיה מקדימה יסודית.

האלטרנטיבית של שיסור הכביש הקיים הכוללת הרחבת העיקול
הראשון כראית אפשרית סכחינה ארכיאולוגית.

לבני בניוי ופיתוח כראת הבטחה הרי שכל משטח שבו הסלע חשוף -
ניסן לפיתוח.

נציגי קמ"ס ארכיאולוגיה יעבירו הוזה דעה מסודרת לבני אפשרויות
הבניוי כהתאם להכניזת סמסורו להם ע"י האדריכל.

דסט: יורם פוגל

העמקים: קמ"ס ארכיאולוגיה, י. סגן
ארכיאולוג א. פלדסטיין
חמ"ס, ארד' גבה לנדור
חמ"ס, ד"ר גר כהן

YORBA BOUL ARCHITECT & TOWN PLANNERS, 76 S. GARDEN ST., LOS ANGELES 90012
STATE OF CALIFORNIA, COUNTY OF LOS ANGELES, DEPARTMENT OF PUBLIC WORKS

Palomares Blvd

15-20-11

THE CITY OF LOS ANGELES, CALIFORNIA, HAS RECEIVED FROM THE ARCHITECT AND TOWN PLANNERS, YORBA BOUL ARCHITECT & TOWN PLANNERS, 76 S. GARDEN ST., LOS ANGELES 90012, A SET OF PLANS FOR THE CONSTRUCTION OF A BUILDING TO BE LOCATED AT THE CORNER OF PALOMARES BLVD. AND [illegible] ST., LOS ANGELES, CALIFORNIA.

THE CITY ENGINEER HAS REVIEWED THE PLANS AND FINDS THAT THEY COMPLY WITH THE REQUIREMENTS OF THE CITY ENGINEERING DEPARTMENT AND THE CITY ENGINEER HEREBY APPROVES THE PLANS FOR THE CONSTRUCTION OF THE BUILDING.

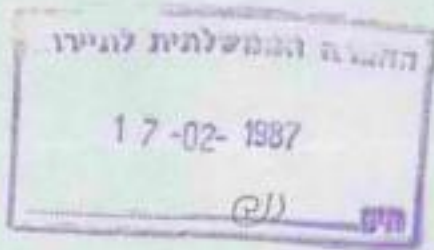
IT IS THE POLICY OF THE CITY OF LOS ANGELES TO CONSIDER THE INTERESTS OF THE PUBLIC IN THE CONSTRUCTION OF BUILDINGS AND TO ENFORCE THE CITY ENGINEERING DEPARTMENT'S REGULATIONS.

THE CITY ENGINEER'S APPROVAL OF THE PLANS DOES NOT CONSTITUTE A GUARANTEE OF THE ACCURACY OF THE INFORMATION CONTAINED THEREIN OR THE SAFETY OF THE BUILDING.

THE CITY ENGINEER'S APPROVAL OF THE PLANS IS SUBJECT TO THE CITY ENGINEER'S REVIEW OF THE CONSTRUCTION OF THE BUILDING AND TO THE CITY ENGINEER'S ENFORCEMENT OF THE CITY ENGINEERING DEPARTMENT'S REGULATIONS.

15-20-11

ירושלים, 8 בפברואר 1987

לכבוד

אד' נבה לנדורר

חכרה ממשלתית להיירות

רח' קרו היסוד 38

ירושלים

ב.ג.ב.

הנידון: עבודת מדידה לפרוייקט כבי-סמואל

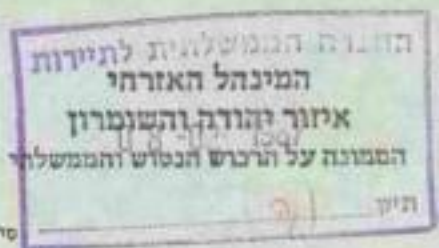
הריני לאשר כזה כי עבודת המדידה כוצעו כהתאם לדרישתנו
עד לשלכ זה.

בכרחה,

יורם פוגל

העמק: דומן-קופרמז

22-106/אפ

סימון

28.1.87

תאריך

אל: אדריכל נגה לנדוור
אדריכלית החברה לתיירות
רח' קרן היטוד 38 ת.ד. 2645
ירושלים 91026

הנדון: מכתב-סכום פגישה מיום 7.1.87
דרך גישה לאתר נבי סמואל

ברצוני להפנות את תשומת ליבך כי בטרם
תגשו לתכנון מפורט של דרך הגישה לאתר נבי
סמואל, יש לתאם הנושא עם מנהאי"ז איו"ש
ולקבל את אישורם לגבי החו"א המוצע.

בברכה,

מ. מנחין

א. לתכנון ומדידות

העתק: הממונה

המשרד הראשי

רחוב יצחק

טל. 6-5-245334

ירושלים

סכומים

1177

02-641423, 742234, 750

כית לחם

02-742593, 750

יריחו

02-922414, 750

רמאללה

02-933747, 750

שכם

012-72511, 71481, 750

טול ברם

02-68703, 750

נג'ין

045-63747, 750

א"י ירושלים
16/12/85

30 בנובמבר 1985

מס' ת"ד
07-12-1985
ה"ד

סיכום סיור באתר נבי-סמואל

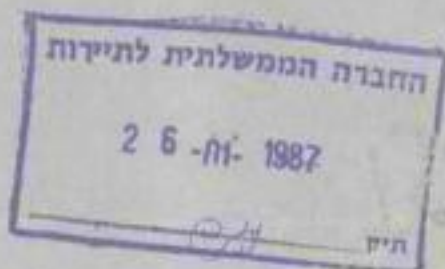
השתתפו: אדו"ר ע. וסרטל, לשכת הכנון יו"ש
אדו"ר יורם פוגל, מתכנן

- א. כביש הגישה - הוכעה הסתייגות מצד גב' וסרטל לבני הסחרון המוצע בעיקר בקטע העליה האחרון של הכביש מכיוון צפון אל משטח החנייה וזאת בשל הפגיעה במבני השרות הקיימים בשטח. מוטלץ להחבנון לכדוק פעם נוספת אפשרות של חבנון כביש ממזרח לאתר חוץ הסטה של כביש הגישה הקיים וכשימועים בדוליים מהמסובל ולכנסות לחאם את חנושא עם סמ"ט החבורה של יו"ש.
- ב. סיקום הסכנה - גם כאן הוכעה הסתייגות לבני סיקום הסכנה היות והוא מהגלה לעין הנוסעים בכביש הראשי ופתוח לכוף. לפיכך מתבקש מהחבנון לכדוק אפשרויות אחרות כגון כניסה הטרסה העליונה הסוכה מזרחה אל מול הכיוון האוטרכוסים המוצע.
- ג. גב' וסרטל הציעה לחאם בכר כשלב זה את החכנון עם סמ"ט ארכיאולוגיה, נציגי החברה להגנת הטבע ורשות שמורות הטבע.

רשם: יורם פוגל

- העתקים: מר י. כהרי, המטונה על הרכוש הממשלתי
מר ש. המכח' בר, סמ"ט דתוח
מר ש. דוידיסט, החכנון פוא"ד בנימיין
אדו"ר נ. לנדוור, סמ"ט
אדו"ר ש. מוש'ובקיץ, סנהל לשכת הכנון עליון יו"ש
ד"ר גד כהן ס.א. הכנון
משתתפים

ירושלים, 20 בינואר 1987

לכבוד

מר מנן

קמ"ס ארכיאולוגיה יו"ס

מיד ג'ראח 39

ירושלים

א.כ.א.

הכירון: פיתוח אזור הירדן בסגרה נכס-סמאל

כהמשך לשיחתנו ולקראת משימת איזור, הנני מעביר לעיונך הצעה לפיתוח האזור הכוללת שתי אלטרנטיבות לדרכי ביטוח.

בברכה,

יורם פוגל

העמק: אדר' נגה לכדור, קמ"ס

STATE COURT DEPT. OF CORRECTIONS, 1000 PENNSYLVANIA AVENUE, PHILADELPHIA, PA 19107

RECEIVED
MAY 14 1985

APR 1985

1000

החברה הממשלתית לתיירות

ISRAEL GOVERNMENT TOURIST CORPORATION

ירושלים, 11.1.87

מספרנו: 57

נבי סמואל - סיכום פגישה מיום ה- 7.1.87

השתתפו: ה"ה אדר' י. פוגל - המתכנן.
 אדר' ח. גורלי - מתכנן תוכנית המתאר, משרד השיכון.
 אינג' י. רוזנבאום - תחבורה.
 אדר' נ. לנדוור - חמ"ת. ✓

אחרי ניתוח 5 האלטרנטיבות לתכנון תוואי כביש הגישה לאתר, הוחלט על שתיים
נבחרות:

א. הכביש העוקף את הגבעה ומגיע את האתר מצפון.
 ב. כביש העובר ממזרח לדרך הגישה הקיימת ודרך אדמות הכפר הסמוך.
 אחרי דיון בנושא והצגת נימוקים שונים (בחלקם גם אחרים לחכנון תיירותי)
 הוחלט:

בשלב ראשון יוצל הטיפול בת.ב.ע. לטיפול באישור כביש הגישה המזרחי.
 האדריכל יציג הנ"ל ל-י. נהרי, אדר' מושקוביץ והמינהל האזרחי.
 עם הצגת מסקנות הנ"ל ימשיך הטיפול הכולל.

סיכמה: נגה לנדוור
 אדריכלית חמ"ת

העתקים:

למשתתפים.

מר א. רונן - מנכ"ל חמ"ת.
 מר י. נהרי - הממונה על הרכוש הממשלתי והנטוש.
 אדר' ש. מושקוביץ - מנהל לשכת תכנון עליונה יו"ש.
 מר ש. המבורגר - קמ"ט דתות.
 מר ש. דוייטש - מתכנן מוא"ז בנימין.
 ד"ר ג. כהן - מ. א. תכנון.

כ"א

החברה הממשלתית לתיירות

ISRAEL GOVERNMENT TOURIST CORPORATION

ירושלים, 5.1.87

מספרנו; 32

לכבוד

אדרי' י. פוגל

ירושלים

א.ג.

הנדון: העתקות אור

רצ"ב חשבוניות:

- (1) ישראלגרף ת"א 3947
- (2) ישראלגרף ת"א 4492
- (3) דייקן ירושלים 35049

בהזמנות הנ"ל הוזמנו 7 סמיאוריגיבלים תוצרת חוץ, לא ניתן כל הסבר בגוף ההזמנה. כ"כ הוזמן בחשבונית מס' 3974 צילום כולל מונטג' בעלות של 168.8 ש"ח -

אודה לך על הסבירך על כל אחת מההזמנות וחותמות ע"ג כל הזמנה ותעודת משלוח.

רצ"ב חשבונות

- (4) דייקן מס' 34723 בה לא כל תעודות המשלוח חתומות ומוסכרות.
- (5) גרפאור מס' 23470 - חשבונות זו לא ברורה לחלוטין: גודל התוכניות מטרת ביצוע העבודה חתימה וחותמת כנ"ל.

בברכה

לסגן
אוריכלית חמ"ת

אוריכלית חמ"ת

העתקים: מר א. רונן - מנכ"ל חמ"ת

ד"ר ג. כהן - מ.א. חכנון

רצ"ב חשבונית ישראלגרף 16369

ירושלים, 14.11.86

מספרנו: 847

נבי סמואל - סיכום ישיבה מיום ה- 4.11.86

השתתפו: ה"ה מר י. נהרי - הממונה על הרכוש הממשלתי והנטוש.
מר מ. מנוחין - " " " " " " - חכנון.
אדר' ע. וסרטל, אדר' ארקדי - לשכת חכנון יו"ש.
מר ש. המבורגר - קמ"ח דתות.
מר ש. דוייטש - מתכנן מוא"ז בנימין.
אדר' י. פוגל - המתכנן.
אינג' י. רוזנבאום - יועץ החבורה.
אדר' נ. לנדוור - חמ"ת.

- (1) הוצגה האלטרנטיבה הנבחרת להתווית כביש גישה ויציאה מהאתר - כביש היקפי המלווה את הגבעה עליה ניצב המסגד, אשר בחלקים ממנו קיים בשטח. שולי ומדרונות הכביש יגוננו. נציגי לשכת חכנון יו"ש ביקשו לבדוק הנושא בשטח, טרם החלטה. החלטתם בנידון תועבר טלפונית לח"מ. שאר המשתתפים ברכו על הפתרון המוצע. לצורך התווית הכביש יופקעו השטחים הנדרשים.
- (2) הוצג הפתרון הפיזי המוצע לחניות הנדרשות ע"פ הפרוגרמה ואושר. הוצגה תוכנית בינוי האתר.
- (3) ההצעה ליצירת מסלול טיול המציע למבקר כניסה למסגד, ביקור בממלטים הנמוכים, עליה לצריח, ירידה לגג ומהגג ירידה לאזור החורשה (במדרגות מתכת) ולבנין המוצע, נתקבלה, אולם הוחלט:
- (4) התוכנית לא תתן קביעות לגבי המבנה הקיים. ביצוע הנ"ל יישקל בעתיד, עם התפתחות האתר.
- (5) לדעת המשתתפים, 2 הקיוסקים הקיימים במבנה לא יפעלו בעתיד.
- (6) הוצגה תוכנית המבנה המוצע, ע"פ הפרוגרמה והוחלט: כניתן, ישמש הגג לתצפית (כמו טרסה מלאכותית).

2/...

החברה הממשלתית לתיירות

ISRAEL GOVERNMENT TOURIST CORPORATION

-2-

- 7) הוצג ה"קו הכחול" המוצע. לא הוחלט בקשר לגבולות התוכנית.
- 8) לצורך קבלת ההרשאה לתכנון מר נהרי, נדרשת פניה ממשרד השיכון אליו והמלצה לקו הכחול לתוכניתנו - איתור הסטח עבור החברה הממשלתית לתיירות.
- 9) ההמלצה הנ"ל, כולל תוכניות הבנין תועבר למר הנרי ולהרשאה לתכנון. (מר נהרי יעביר הנ"ל ליועצו המשפטי, לבדיקה).
- 10) מר נהרי ביקש להדגיש שנושא המבנה בעייתי. בשטח זה מותרת בניתם של מבנים ארעיים בלבד.

סיכמה: נגה לנדוור
אדריכלית.

העתיקים:

- מר א. רונן - מנכ"ל חמ"ת.
אדר' ש. מוסקוביץ - מנהל לשכת תכנון עליונה יו"ש.
ד"ר גד כהן - מ. א. תכנון.
משתתפים.

ירושלים, 30.10.86

מספרנו: 762

נבי סמואל - סיכום ישיבות מהימים 17.10.86 - 28.10.86.

השתתפו: ה"ה אדר' י. פוגל - המתכנן.
אינג' י. רוזנבאום - יועץ התחבורה.
אדר' ג. לנדוור - חמ"ת.

- (1) הוצגו אלטרנטיבות שונות לחניית האוטובוסים, נבחרה האלטרנטיבה המועדפת: העמדת שורה בכוון צפון דרום עם הפרדה מהכביש באמצעות אי תנועה. יחד עם זאת ואחרי סיור שהתקיים בשטח, ייבדק הנושא בשנית: יש לנסות ולמקם החניה הנ"ל מול נפילה בקרקע ולנסות ולבלוע מסת כלי הרכב, ככל שניתן, החניות ישולבו בגיבון.
- (2) יוצג פתרון גישת רכב נכים לכל אחד ממוקדי האתר (המסגד והמבנה).
- (3) תוכנית בפיתוח תציג כניסה ברורה לאתר וקשר בין החניה, הכניסה, המסגד, הבנין והיציאה למסלולי טיול. המבקר יבוא לסיור מקיף באתר או לכל אחד ואחד ממוקדיו.
- (4) כדי לייצור רצף בסיור הנ"ל תוצע ירידה מגג המסגד לשטח החורשה - לדיון בצוות המורחב.
- (5) הפיתוח ישלב בתוכו מקום להתכנסות מטיילים, הוצע אמפיתאטרון קטן.
- (6) הוצגה הסכמה: המוצעת להעמדת הבנין ואושרה. מעבר הולכי הרגל יעבור נמוך יותר ממפלס המסעדה.

סיכומי: צגה לנדוור

אדר' כלית

העתיקים:

- מר א. רונן - מנכ"ל חמ"ת.
- מר י. נהרי - הממונה על הרכוש הממשלתי והנטוש.
- אדר' ש. מושקוביץ - מנהל לשכת תכנון עליונה - איו"ש.
- מר ש. המבורגר - קמ"ט דתות.
- מר ש. דוייטש - מתכנן מוא"ז בנימין.
- ד"ר ג. כהן - מ.א. תכנון.
- משתתפים.

12
1984

אין יציג יורם פוגל
ב' טל. 02-631955

25 בדצמבר 1984

התנועה הממשלתית לחינוך...
30-12-1985
הק" 24

מיכום פגישה במשרד השיכון והבינוי
בנושא תכנון נכי-סמואל

כיון גב' צכיה אפרתי ואדר' יורם פוגל

א. יש להכין תוכנית "צל" - בהתאם לתוכנית האב של כל האזור ולהבדיר בחוכה את קטע תכנון של התוכנית המוצעת.

ב. יש לערוך ברור עם הממונה על הרכוש הנטוש בנושא הגדרת שטח חקלאי וככל הקשור לבנייה כשטח זה.

ג. יש להתאם את התכנון עם אדר' גורלי ולאחר מכן לערוך ישיבת התכנון במשרד השיכון וכמידה יתוכננה תסקל יאשר משרד השיכון את השטח לתכנון.

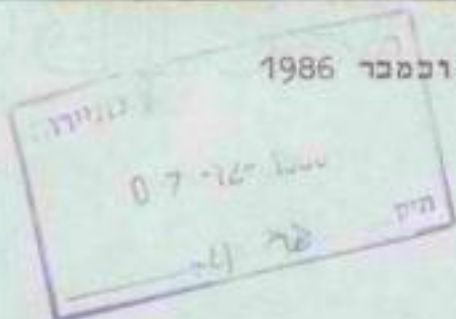
רשם: יורם פוגל

העתיקים:

גב' צכיה אפרתי, משהכ"ש
אדר' נגה לנדורר, ח.מ.ת.

EXTRA STRONG

30 בנובמבר 1986

סיכום סיור באתר נכי-סמואל

השתתפו: אדר' ע. וסרטל, לשכת תכנון יו"ש
אדר' יורם פוגל, מתכנן

- א. כביש הגישה - הוכעה הסתייגות מצד גב' וסרטל לגבי הפתרון המוצע כעיקר בקטע העליה האחרון של הכביש מכיוון צפון אל מישט החניה וזאת בשל הפגיעה במבני הטרסה הקיים בשטח. מומלץ להתכנן לבדוק פעם נוספת אפשרות של תכנון כביש ממזרח לאתר תוך הסטה של כביש הגישה הקיים וכשיפועים גדולים מהמקובל ולנסות לתאם את הנושא עם קמ"ט החברה של יו"ש.
- ב. מיקום המכנה - גם כאן הוכעה הסתייגות לגבי מיקום המכנה היות והוא מחבלה לעין הנוסעים ככביש הראשי ופתוח לנוף. לפיכך מתבקש המתכנן לבדוק אפשרויות אחרות כגון כגבה הטרסה העליונה הפונה מזרחה אל מול חניון האוטובוסים המוצע.
- ג. גב' וסרטל הציעה לתאם כבר כשלב זה את התכנון עם קמ"ט ארכיאולוגיה, נציגי החברה להגנת הטבע ורשות שמורות הטבע.

דשם: יורם פוגל

העתיקים: מר י. נהרי, הממונה על הרכוש הממשלתי
מר ש. המבורגר, קמ"ט דתוח
מר ש. דויטש, מתכנן מוא"ז כנימ"ז
אדר' נ. לנדוור, קמ"ט
אדר' ש. מושקוביץ, מנהל לשכת תכנון עליון יו"ש
ד"ר גד כהן, ס.א. תכנון
מ"תחפ"ס

EXTRA STRONG

EXHIBIT 1

STATE OF NEW YORK

1. [Illegible text]
2. [Illegible text]
3. [Illegible text]
4. [Illegible text]

[Illegible text]

5. [Illegible text]
6. [Illegible text]
7. [Illegible text]
8. [Illegible text]
9. [Illegible text]

EXHIBIT 2

המינהל האזרחי
איזור יהודה והשומרון
הממונה על תרבות הכשרה והממשלה

22-106/98
סימון
31.12.86
תאריך

אל; אד' ע. וטרטל, לשכת הכנון, יו"ש.

הנדון - אזור בני סמואל

1. קבלתי שכרם סיוור מיום 30.11.86 באחר הגייל
שהוצע בהשתתפות אד' יורם טוגל.

2. הודעתי כבר בעבר, בישיבה שתחיקתה ביום 4.11.86
במשרדי המברה הממשלתית לתיירות, בהשתתפות, כי
יש לקבל המלצת משרד התיירות לתחום גבולות החכניה כדי
שקבל אישור המינהל האזרחי, להכנת תרשמת לחכנון
התאיה.

כיון שאהם "מפקדים" בטפול התכניות - אני
מבקש, טוב, שתוגש אלי בקשה בצירוף המלצת משרד
כדי שאקבל אישור המינהל האזרחי, כנדרש, ובמגבלות
הקיימות לאור בעלות הנפקדים בקרקע זו.

ב ב ר כ ה

העתק; רעיון תשתי, יו"ש
נר ש. התנדוד, עמיט דמות.
ש. מוסקוביץ, לשכת הכנון.
יו"ש.
נ. לנדזור, אדריכליה, המב' הממשלתית
לתיירות.
י. פרחי, רמאללה.

ה ס נ ד י מ
ח ב ר ו
02-941623 942234 50
כ י ת ל ח מ
02-942592 50
י ר י ת ו
02-922414 50
ר מ א ל ל ת
02-952747 50
ש כ מ
023-72571 71421 50
ס ו ל כ ר מ
043-44702 50
ב נ י נ
045-92747 50

1350

25 בדצמבר 1986
מס' 30-12-1568
תקן 24

סיכום פגישה במשרד השיכון והכינוי
כנושא תכנון נכי-סמואל

כין בכ' צכיה אפרתי ואדר' יורם פוגל

א. יש להכין תוכנית "צל" - כהתאם לתוכנית האב של כל האזור
ולהגדיר כתוכה את קטע תכנון של התוכנית המוצעת.

ב. יש לערוך ברור עם הממונה על הרכוש הנטוש כנושא הגדרת
שטח חקלאי וככל הקשור לכניה כשטח זה.

ג. יש לתאם את התכנון עם אדר' גורלי ולאחר מכן לערוך ישיבת
התכנון כמשרד השיכון וכמידה יהתוכנית החקבל יאשר משרד
השיכון את השטח לתכנון.

רשם: יורם פוגל

העתקים:
בכ' צכיה אפרתי, משהכ"ש
אדר' נגה לנדוור, ח.ט.ח

החברה הממשלתית לתיירות

ISRAEL GOVERNMENT TOURIST CORPORATION

ירושלים, 14.12.86

מספרנו: 978

פרוייקט נבי סמואל - סיכום פגישה מיום ה- 1.12.86

השתתפו: ה"ה אדר' ח. גורלי - מחכנן תוכנית המתאר (למשרד השיכון)
 אדר' י. פוגל - המחכנן.
 מר ש. דוייטש - מחכנן מוא"ז בנימין.
 אדר' נ. לנדוור - חמ"ת.

הוצגה התוכנית המוצעת לאתר.

- (1) כביש הגישה ההיקפי לא נראה לאדר' גורלי בשל עבודות העפר הדרמטיות הנדבשות בקטע הצפוני, בואך למגרשי החניה. [REDACTED] המשתתפים ציינו שנבדקו אלטרנטיבות שונות. רובן נמצאו לא ישימות, עם עקב שיקולי הנדסה אזרחית או בשל אי רצון להתערבות בשטחי הכפר - דרכו ניסינו להמנע מלעבור.
- הוחלט: נושא הכביש ייבדק בשטח בשנית במטרה להגיע להצעה משופרת.
- (2) שימושי הקרקע המוצעים נמצאו הולמים.
- (3) יש לבדוק בקפידה את נושא המצאי הארכיאולוגי הקיים באתר.
- (4) הקו הכחול יותווה ע"פ קריטריונים טופוגרפיים נופיים. השטח המיועד יוגדר כ"קרקע חקלאית המיועדת לייעוד" ויתוכנן כאזור לטיולים.

סיכמה: נגה לנדוור
 אדריכלית חמ"ת.

העתקים:

- מר א. רונן - מנכ"ל חמ"ת.
- אדר' ש. מושקוביץ - מנהל לשכת תכנון עליונה איו"ש.
- מר ש. המבורגר - קמ"ט דתות.
- אינג' י. רוזנבאום - יועץ התחבורה.
- ד"ר ג. כהן - ס. א. תכנון.
- משתתפים.

14 דצמבר 1986

התורה הממשלתית לתחרות
17-12-1986
ת"י

לכבוד
סר טובל
שלום רב,

הנדון: דרך ביטח לנבי סמואל, בדריקה נוסית

אשר
לפי
החלטת
הוועדה
ב-18/12/86

1. סכסוכים ארבע משפחות לדרך ביטח לאתר המבוססות כולן על הצומת הקיים.
א. עקבות של הגבעה המערב ועליה לסמנה מסומן.
ב. מניח מערכת כמו א', אך חזרה למדרון הדרומי ועליה לסמנה ממדרון זה.
ג. שטח בחזרי הקיים של ה' הארכתו ניתן להגיש בו לשימוש ארכלי של 12%.
ד. חזרי התוצה את החזרי הקיים ומגיע אל עו זרעם ממזרח לכיה המגורים העליון.
2. חורים א' ו- ב' הם ארכלים יחסית ולכן גם שטחים בשימושם, חורים אלו חסוב שיהיו כרוכה סחוב ככל האפשר, עדיף חד סמיות. דאם משיקולים של מניעה בנרף ונסיון להפחית לחצי סיחור מצד בעלי שיקועה הנדבילים בחזרי.
חורים ג' ו- ד' קצרים יחסית ולכן חלולים יותר, הם אינם ענברים כשרכת שיקועה עם לחצי מיועה ומניחוק זה אין מניעה שיהיו דו סמיות.
3. כל ארבעת החורים המוצעים מוגעים בנרף ואין אפשרות להמנע ממניעה זו.
בחזרה החזרי המסולף תהיה על סמך בדריקה סמורכת כאשר הקריטריונים לבדריקה הם אלו, לפי סדר החטיבות:
עתיקה - סמוגריים - סמטורה של פני הקרקע (סמורה רכו') - צמחית.
לשיקולים נוספים כגון: עלות, אמרטיביות וכיו"כ אין התחשבות במכתב זה.
4. סמרון א) כבר נבדק ואפשר להחיתם אליו, החזרי על המדרגות הדרומי והמזרחי הוא סכיר. העליה מסומן אינה סוכה בגלל שהיא סוכה בשירי בנייה וחציבה סוכים בצלל הצורך כמילוי בכרה, עי סדי 12 ס' המריז גובה כיון תחית הסמך וציר הכביש.
5. מצורפת סקיצה בקנה 1:1250 עם סימון המדרגות הסוכים ודיאגרמה סקמיות.

מכבוד רב,

נ. גורלי
נ. גורלי

העמק: נב' צבית ארכלי - סמטורה, סמרון י-ט.
ד"ר סמך - סמטורה - סמטורה
לחיק.

החברה הממשלתית לתיירות

ISRAEL GOVERNMENT TOURIST CORPORATION

ירושלים, 14,12,86

מספרנו: 978

פרוייקט נבי טמואל - סיכום פגישה מיום ה- 1.12.86

השתתפו: ה"ה אדר' ח. גורלי - מתכנן תוכנית המתאר (למסד הטיכון)
 אדר' י. פוגל - המתכנן.
 מר ש. דוייטש - מתכנן מוא"ז בנימין.
 אדר' נ. לנדוור - חמ"ת.

הוצגה התוכנית המוצעת לאתר.

- (1) כביש הגישה ההיקפי לא נראה לאדר' גורלי בשל עבודות העפר הדרמטיות הנדבשות בקטע הצפוני, בואך למגרשי החניה. המשתתפים ציינו שנבדקו אלטרנטיבות שונות. רובן נמצאו לא ישימות, עם עקב שיקולי הנדסה אזרחית או בשל אי רצון להתערבות בשטחי הכפר - דרכו ניסינו להמנע מלעבור.
- הוחלט: נושא הכביש ייבדק בשטח בשנית במטרה להגיע להצעה משופרת.
- (2) שימושי הקרקע המוצעים נמצאו הולמים.
- (3) יש לבדוק בקפידה את נושא המצאי הארכיאולוגי הקיים באתר.
- (4) הקו הכחול יותווה ע"פ קריטריונים טופוגרפיים נופיים. השטח המיועד יוגדר כ"קרקע חקלאית המיועדת לייעוד" ויתוכנן באזור לטיולים.

סיכמה: נגה לנדוור
 אדר' כלית חמ"ת

העתקים:

- מר א. רונן - מנכ"ל חמ"ת.
- אדר' ש. מושקוביץ - מנהל לשכת תכנון עליונה איו"ש.
- מר ש. המבורגר - קמ"ט דתות.
- אינג' י. רוזנכאום - יועץ התחבורה.
- ד"ר ג. כהן - מ. א. תכנון.
- משתתפים.

CIVIL ENGINEERS

מהנדסים אזרחיים

25 SHESHET HAYAMIM ST. JERUSALEM, 97804

רח' ששית-הימים 25, ירושלים 97804

PHONE: 02-815506

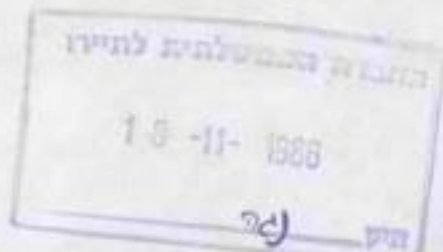
רח' מדבר סיני 10, ירושלים 97805

טלפקס: 02-815506

טלפון: 02-812751

יזום רוזנבאום-מונדל ומודר-מוסמך י איתן עמיר-מהנדס י אברי מונטה-מהנדס

17.11.86
387-0027

לכבוד
אדריכלית נוגה לנדוור
החברה הממשלתית להיירות
ירושלים.

שלום רב,

הנדון: נבי סמואל - חכנון חניון וכביש גישה

1. בהמשך לשיחתנו הטלפונית היום, הריני להגיש הצעה מחוקנת לחכנון חניון וכביש גישה לאתר נבי סמואל.
2. החכנון יהיה ברמת "חכנון כללי", לצורך הכנה התב"ע ע"י האדריכל.
3. עבודת החכנון תבוצע כמפורט בהנחיות לעבודות חכנון של מסד הבנוי והשכון.
4. השכר עבור החכנון יהיה בהתאם לתעריף של מסד הבנוי והשכון.
5. החניה חכלול, בהתאם לפרוגרמה, שטחי חניה ל-50 כלי רכב פרטיים ו-10 אוטובוסים.

שטח החניה:

לכלי רכב פרטיים: 25 מ"ר X 5 = 1,250 מ"ר
לאוטובוסים: 80 מ"ר X 10 = 800 מ"ר

סה"כ שטחי החניה 2,050 מ"ר

כבישי הגישה:

אורך הכבישים כ-1,600 מטר מחוכם כ-500 מטרים כביש קיים.

6. אומדן עלות הביצוע: -395,000 שקל (במחירי חדש יוני 1986 - ראי אומדנו מיום 23.6.86).
7. אחוז שכר המחכנון: 4.27%.

"ROSENBAUM - AMIR - MONETA"

"רוזנבאום - עמיר - מונטה"

CIVIL ENGINEERS

מהנדסים אזרחיים

25 SHESHET HAYAMIM ST. JERUSALEM, 97804

רח' ששית הימים 25, ירושלים 97804

PHONE: 02-815506

רח' מנחם פריד 10, תל אביב 61097

טלפון: 02-815506

טלפון: 02-812751

יורם רוזנבאום-מהנדס ומודד מוסמך - איתן עמיר-מהנדס - אביר מונטה-מהנדס

8. שרוחי החכנון שיבוצעו בשלב זה:
חכנון מוקדם (כללי) בלבד - 20% מסך שרוחי החכנון.

9. השכר עבור החכנון:

שקל 3,373.- = שקל 395,000 X 4.27% X 20%

*****

10. א. לשכר זה יש להוסיף מע"מ כחוק.
ב. השכר יהיה צמוד למדד יוקר המחיה הידוע (של חודש אוקטובר 1988).

ב ב ר כ ה

יורם רוזנבאום

החברה הממשלתית לתיירות

ISRAEL GOVERNMENT TOURIST CORPORATION

ירושלים, 17,11,86

מספרנו: 854

לכבוד

מר מ. קופרמן

דותן את קופרמן - מודדים

רח' לאן 29

רמת גן 52492

א.ב.,

הנדון: הזמנת עבודה מדידה באתר "נבי-סמואל"

הרינו מזמינים בזאת את ביצוע העבודה כדלקמן:

(1) מפה טופוגרפית בק.מ. 1,250 : 1, לשטח של כ- 370 דונם וע"פ תצלומי אוויר (רווח אנכי 1.0 מ').

(2) מפה טופוגרפית בק.מ. 500 : 1, לשטח של כ- 100 דונם.

(3) שרטוט גבולות חלקות (בעלויות).

שכר טרחתם יעמוד:

(1) מפה טופוגרפית בק.מ. 1,250 : 1

א. בעבור טיטה ישולם ע"ס קבלות ועד 400 \$

ב. עבור מיפוי פוטוגרמטרי, ע"ס תעריף משרד הבטחון פרק 2.6.2, 17.2 שקל ישן לדונם ול-370 דונם

$$17.2 \times 370 = 6,364 \text{ שקל ישן}$$

שהם למדד אוקטובר 86

ש"ח 1,203

$$48 : 1,203 = 6.364 \times 9.072 \text{ ש"ח}$$

(2) מפה טופוגרפית בק.מ. 500 : 1

ע"פ תעריף משרד הבטחון - סוג השטח למדידה "ג"

א. מדידת מצולע וקווי מידה - פרק 9, 58.6 שקל ישן

ב. מדידת פרטים - פרק 11

$$150 \text{ פרטים} \times 0.6 = 90.0 \text{ שקל ישן}$$

/2...

החברה הממשלתית לתיירות

ISRAEL GOVERNMENT TOURIST CORPORATION

-2-

ג. מפה טופוגרפית - פרק 21

בעבור 100 דונם 171

בהנחה 35% 60

וסה"כ

סהם למדד אוקטובר 86

$$2.356 = 259.7 \times 9.072$$

111.1 שקל ישן

259.7 שקל ישן

2.356 ש"ח

וסה"כ כללי 3,559 ש"ח

למדד אוקטובר 86

19.11.86

(3) בעבור שרטוט גבולות חלקות (בעלויות)

עד 10 שעות לתעריף יועץ בכיר / שותף

עד 13 שעות לתעריף שרטט

x החשבון המזוייק ייערך בתום העבודה

x התשלום במלואו ישולם עם גמר העבודה וממנו יקוזז כל תשלום ששולם

עד כה בערכו המהוון למועד אישור התשלום.

x העתקות אור ו/או סמיאוריגינלים ישולמו בנפרד.

ג ק צ ל ח ה

א. דונן

מנכ"ל חמ"ת

העתקים:

מר א. פריצקי - יועץ משפטי לחמ"ת.

ד"ר ג. כהן - מ.א. תכנון.

אדר' י. פוגל - המתכנן.

אדר' נ. לנדור - חמ"ת.

החברה הממשלתית לתיירות

ISRAEL GOVERNMENT TOURIST CORPORATION

ירושלים, 14.10.86

מספרנו: 714

נבי סמואל - סיכום ישיבה מיום ה- 1.10.86

השתתפו: ה"ה אדר' י. פוגל - המתכנן.

אינג' י. רוזנבאום, אינג' א. מונטה - מתכנני הכבישים.

אדר' נ. לנדזור - חמ"ת.

הוצגו 4 אלטרנטיבות לפתרון התחבורה לאתר וממנו.

- א. כביש היקפו דו סטרי, בחלקו על הכביש הקיים.
  - ב. תוואי כנ"ל אולם חד סטרי, כאשר החזרה דרך מטעי הכפר.
  - ג. כביש דו סטרי דרך מטעי הכפר.
  - ד. תוואי הכביש הקיים ושיפורו
- אלטרנטיבות ב' וג' נראות, על פניו, מסובכות לפתרון סטטוטורי ולביצוע
ואלטרנטיבה ד' איננה מומלצת הנדסית ואפילו מסוכנת.

(1) נראה שאלטרנטיבה א' היא הנבחרת.

(2) יש להמנע מהפקעות בתוואי הכביש וממקרים של קירות תומכים משני עברי תוואי הכביש.

(3) החניות יתוכננו ע"י אדר' פוגל כחלק מפיתוח השטח המשולב בגיבון.

(4) החומרים:

- א. מצעים בגוונים הולמים, כולל שוליים
  - ב. אספלט צבעוני, שוליים - מצעים.
  - ג. חצץ ע"ג אספלט, שוליים - מצעים.
- ייבדקו ויוצגו האומדנים לכל הנ"ל, לדיון ולהחלטה.

(5) בישיבה הבאה תוצג תוכנית בינוי מוצעת לאתר.

סיכמה: לגה לנדזור

אדר' כלית. (צ"ע)

העתקים:

- מר א. רונן - מנכ"ל חמ"ת.
- מר י. נהרי - הממונה על הרכוש הממשלתי והנטוש.
- אדר' ש. מושקוביץ - מנהל לשכת תכנון עליונה - איו"ש.
- מר ש. המבורגר - קמ"ט דתות.
- מר ש. דווייטש - מתכנן מוא"ז בנימין
- ד"ר ג. כהן - מ. א. תכנון - משתתפים.

ל"ק ע"ז ירושלים
נב"י סמואל

החברה הממשלתית לתיירות

ISRAEL GOVERNMENT TOURIST CORPORATION

ירושלים, 7 באוגוסט 1986
מספרנו : 463

סכום דיון בנושא הרשאה לתכנון וסקר בעלויות במתחם
נבי סמואל, מתאריך 6 באוגוסט 1986

השתתפו ה"ח : מר י. נהרי - הממונה על הרכוש הממשלתי והנטוש - איו"ש
אדריכל י. פוגל - מתכנן נבי סמואל
ד"ר גד כהן - מנהל אגף תכנון - ח.מ.ת.

הפגישה זומנה בהמשך להפצת הפרוגרמה לפתוח לגורמים השונים, הקשורים בפתוח
האתר וכמו כן בהמשך לפניית ח.מ.ת. לממונה על הרכוש הממשלתי והנטוש בבקשה
לקבל הרשאה לתכנון הפרוייקט התיירותי בנבי סמואל.

בפגישה נערכה השוואה של מפת המדידה וסימון הבעלויות היהודיות, כפי שהתקבלו
מקמ"ט מדידות מר ר. סלמן עם מפות הבעלויות המצויות ברשותו של הממונה על
הרכוש הממשלתי והנטוש.

מר י. נהרי העביר לאדריכל י. פוגל מפות מדידה של שטחים שנרכשו על ידי
זמרים יהודים ונרשמו בטאבו.

מפת הרקע לת.ב.ע. עליה סומן הקוו הכחול של התוכנית הוצגה ונדונה, במפה זו
סומנו בעלויות יהודיות, אשר חלקן טרם נרשם בטאבו. בעלויות אלו יבדקו על ידי
הממונה ותועבר התייחסותו לגביהן למתכנן האתר.

בפגישה סוכמו הנושאים הבאים :

1. לאחר קבלת חו"ד הממונה על הבעלויות היהודיות שטרם נרשמו בטאבו ואיתורן
המדוייק יסומן הקוו הכחול של הת.ב.ע. בחפיפה מלאה עם גבולותיהן, וגבולות
הבעלויות הפרטיות כשטח התכנון.
2. הממונה על הרכוש הממשלתי והנטוש מכין מסמך למתן הרשאת תכנון לח.מ.ת.,
אותו יתאם הממונה עם המינהל האזרחי.
3. מגמת הממונה הינה לאפשר הקצאה על פי הרשאות זמניות לפתוח אשר יחודשו מידי
שנתיים.

2/...

החברה הממשלתית לתיירות

ISRAEL GOVERNMENT TOURIST CORPORATION

- 2 -

4. הח.מ.ת. מקדמת את הח.כ.ע. על פי הפרוגרמה שהופצה ב-21 מאי 1986
לשותפים בתוכנית לפתוח אתר נבי סמואל.

סיכום : די"ר גד כהן
ג.
מנהל אגף תכנון

העתקים : למשתתפים

מר א. רונן - מנכ"ל חמ"ת

אדרי ג. לגדורר - ח.מ.ת.

מר ד. דויטש - מתכנן מוא"ז בנימין

מר ש. המבורגר - קמ"ט דתות

יורם רוזנבאום-מהנדס ומורד מוסמך • איתן עמיר-מהנדס • אברי מונטה-מהנדס

23.6.86

001-1210

לכבוד

אודיכלית נוגה לנדוור

החברה לפיתוח מפעל חירות

ירושלים.

שלום רב..

הנדון: נבי סמואל: חכנון חניון וכביש גישה

1. עם קבלת האינפורמציה הראשונית מאודיכל יורם פוגל, הריני להגיש בזאת הצעתנו לחכנון חניון וכביש גישה לאחר נבי סמואל.
2. עבודת החכנון תכלול בשלב זה חכנון מוקדם, לצורך הכנת חב"ע, של כביש הגישה והחניון.
3. עבודת החכנון מבוצע כמפורט בהנחיות לעבודות חכנון של משרד הבינוי והשיכון.
4. השכר עבור החכנון יהיה בהתאם לתעריף של משרד הבינוי והשיכון.
5. החניה תכלול בהתאם לפרוגרמה שסחי חניה ל- 50 כלי רכב פרטיים ו- 10 אוטובוסים.

שטח החניה:

לכלי רכב פרטיים: 25 מ.ר. X 50	=	1,250 מ.ר.
אוטובוסים: 80 מ.ר. X 10	=	800 מ.ר.
		<hr/>
סה"כ שטחי החניה		2,050 מ.ר.

"ROSENBAUM - AMIR - MONETA"

CIVIL ENGINEERS

25 SHESHET HA YAMIM ST. JERUSALEM, 97804

PHONE: 02*815506

"רוזנבאום - עמיר - מונטה"

מהנדסים אזרחיים

רח' ששית הימים 25, ירושלים 97804

טלפון: 02*815506

יורם רוזנבאום-מהנדס ומורד מוסמך * איהן עמיר-מהנדס * אברי מונטה-מהנדס

כבישי הגישה:

אורך הכבישים כ- 1,800 מטר מחובם כ- 500 מטרים כביש קיים.

6. אומדן עלוח הביצוע - 395,000 שקל.

7. אחוז שכר המחכנן: 3.51%

8. שרוחי החכנון שיבוצעו בשלב זה:
חכנון מוקדם (כללי) בלבד - 20% מסך שרוחי החכנון.

9. השכר עבור החכנון:

$$395,000 \times 3.51\% \times 20\% = 2,772 \text{ שקל.}$$

10. א. לשכר זה יש להוסיף מ.ע.מ. כחוק.

ב. השכר יהיה צמוד למדד יוקר המחיה הידוע (של חודש מאי 1986).

נ צ ר כ ה

יורם רוזנבאום

לוטסה: אומדן עלוח הסלילה.

395000 ג, כביש
85 יוני 86 =

תוכן-סמול / אומדן עלות הביצוע

נבי סמאל - חניון וכביש גישה

(מבוסס על תורת דעת מוקדמת בלבד - מחירי היחידה לפי "מאגר מחירים")

מס' סעיף	תאור העבודה	יחידת המידה	כמות	מחיר ליח' כשקל / ←	סה"כ כשקלים / →
	<u>נחונים כללים</u>				
.1	שטח החניונים: 2,000 מ.ר.				
.2	אורך כבישי הגישה: 1,100 מ.ר.				
.3	רוחב המיסעה 5 מטר.				
.4	רוחב השוליים 1.5 X 2 = 3 מטר.				
.5	רוחב כולל: 8 מטר.				
.6	שטח מיסעות הכבישים: 5,500 מ.ר.				
.7	שטח השוליים: 3,300 מ.ר.				
.8	שטח כולל של הכבישים: 8,800 מ.ר.				
.9	שטח כולל של החניונים והכבישים כ- 11,000 מ.ר.				

~~תוכן תמונה~~ / אומדן עלות הביצוע

מס' סעיף	תאור העבודה	יחידת המידה	כמות	מחיר ליח' / כשקל	סה"כ / כשקלים
.1	חישוף	מ.ר.	11,000	0.30	3,300.00
.2	חפירה וחציבה	מ.ק.	15,000	5.00	75,000.00
.3	הידוק המלוי	מ.ק.	10,000	2.00	20,000.00
.4	צנרת זרן	מ.ר.	11,000	0.50	5,500.00
.5	מצע	מ.ק.	1,700	20.00	34,000.00
.6	אגו"מ	מ.ק.	1,900	23.00	43,700.00
.7	ריסוס ביטומני ראשוני	מ.ר.	7,500	0.60	4,500.00
.8	שכבת אספלט מקשרת	מ.ר.	7,500	8.80	66,000
.9	ריסוס ביטומני מאחה	מ.ר.	7,500	0.50	3,750
.10	שכבת אספלט נושא	מ.ר.	7,500	5.50	41,250.00
.11	אבני שפה	מ.א.	300	13.50	4,050.00
.12	מעבירי מים	מ.א.	50	400.00	20,000.00
.13	אדמת גן	מ.ק.	1,500	15.00	22,500.00
.14	עבודות שונות ובלתי נראות מראש כ- 15% מההקף הכללי.				51,450.00
					<u>395,000.00</u> /ש
					סה"כ אומדן עלות הסלילה:

החברה הממשלתית לתיירות

ISRAEL GOVERNMENT TOURIST CORPORATION

ירושלים: 9.6.86
מספרנו: 255

לכבוד

מר י. נהרי
הממונה על הרכוש הממשלתי והנטוש
המינהל האזרחי יהודה ושומרון
רחוב ינאי 6
ירושלים.

א.נ.נ.,

הנדון: אתר נבי סמואל.

החברה הממשלתית לתיירות (חמ"ת) ביחד עם קמ"ט דתות והמוא"ז מטה בנימין מתכוונים לפתח את מיהחם נבי סמואל.

בשלב ראשון תערך ת.ב.ע. לאזור, ע"פ מפה המצ"ב. גבולותיה, ע"פ המוצע, הקו הכחול המסומן בתכנית. חכנית הבינוי משתרע, ע"פ המוצע, בתוך תחום הקו האדום המסומן בתכנית.

אנו מבקשים שטח זה לתכנון.

עם קבלת ההרשאה לתכנון נמשיך בהליכיו, כ"כ אוזה לך באם תוכל למפות הבעלויות בתוך תחום התכנית, לצורך עריכת חכנית הגיונית וברת ביצוע ככל שניתן וכל סיוע אפשרי בנדון למתכנן הפרוייקט מטעמנו - אדר' יורם פוגל.

בברכה
נ.נ.נ.נ.נ.
נגה צדוור
אזריכלית

העתקים: א. רוגן - מנכ"ל חמ"ת.

ד"ר ג. כהן - מ.א. תכנון.

מר ר. סלמן - קמ"ט מדידות.

מר ש. המבורגר - קמ"ט דתות.

מר ד. דוייטש - מתכנן מוא"ז בנימין.

מר א. עופרי - חברת ש.ב.א. (חברת פיתוח לאיו"ש).

אדר' י. פוגל - המתכנן.

אין אגבי ירושלים
בני סמואל

החברה הממשלתית לתיירות

ISRAEL GOVERNMENT TOURIST CORPORATION

ירושלים: 9.6.86
מספרנו: 256

לכבוד

מר ראובן סלמן
קמ"ט מדידות יו"ש
המינהל האזרחי יהודה ושומרון
ראמלה.

א.ב.ג.

הנדון: אתר נבי סמואל.

החברה הממשלתית לתיירות (חמ"ת) ביחד עם קמ"ט דתות והמוא"ז מטה בנימין מתכוונים לפתח את מיתחם נבי סמואל.

בשלב ראשון תערך ת.ב.ע. לאזור, ע"פ מפה המצ"ב. גבולותיה, ע"פ המוצע, הקו הכחול המסומן בתכנית. תכנית הבינוי תשתרע, ע"פ המוצע, בתוך תחום הקו האדום המסומן בתכנית.

לצורך תכנון ובהמשך הביצוע, נחוצים לנו הנתונים לגבי בעלויות הקרקע ואיתור תכניות הבעלים ע"ג מפה.

כממונה על רישום בעלויות היהודים אחרי 1967, אודה לך באם תוכל להמציא הנתונים הנ"ל וכל סיוע אפשרי בנדון למתכנן הפרוייקט מטעמנו - אדר' יורם פוגל.

בבהכה
נגה לנדוור
אדריכלית

העתקים: א. רונן - מנכ"ל חמ"ת.

ד"ר ג. כהן - מ.א. תכנון.

מר י. נהרי - הממונה על הרכוש הממשלתי והנטוש

מר ש. המבורגר - קמ"ט דתות.

מר ד. דוויטש - מתכנן מוא"ז בנימין.

מר א. עופרי - חברת ש.ב.א. (חברת הפתוח לאיו"ש).

אדר' י. פוגל - המתכנן

דו"תן את קופרמן - מודדים מוסמכים

טל. 723197, 729740

רח' לאו 29, רמת גן 52492

משרד למדידות, הנדסה ויעוץ

חאריך 30.5.86

מס' 86/65 - כללי

חשבון מסי

המשלוחות להידור

3-08-1986

ת"מ 222

לכבוד
אדריכל נובה לנדור
החברה הממשלתית לתירות
רח' ערן היסוד 38
ירושלים

הנדון: אומדנה תקציבית לסיפורי - אחר נבי ספואל

בהמשך לשיחהינו ובהתאם להנחיות אדריכל יורם טובל הרינו מתכננים להגיש לכבודו
אומדנה תקציבית לסיפורי כמפורט להלן:

1. ספה טופוגרפית בקנ"מ 1:1250.

2. עיכון ספה סבכית וטופוגרפית בקנ"מ 1:500

המתירים מכוססים על חשף שטח הבטחון.

חרי פירות היחידות ופתירותם

1. ספה טופוגרפית בקנ"מ 1:1250 כשה של 350 דונם על ידי הצלומי אויר

וברוח אנכי של 1.0 מ"ס.

750 ש.ח.

1.1 עבור טיסה (ע"מ עבודה) כערך 360 \$ 500 x 1.5 ש.ח. =

1.2 עבור סיפורי 1 דונם שטח עתה 0.0172 ש.ח. x

195.17 (קרמ) = 3.36 ש.ח.

1.176 ש.ח.

סכום עבור 360 דונם 3.36 ש.ח. x 350

1.926 ש.ח.

2. ספה סבכית וטופוגרפית בקנ"מ 1:500 כשה של 100 דונם

2.1 טופוגרפיה ע"מ סך 21

100 דונם סוג ג' 1710 ל"י

35 הנחה עבור עיכון 599 - ל"י

1111 ל"י

1111 ל"י

2.2 מדידה מרטים ע"מ סך 11

עבור מדידה עצים העלות סכנים בדרות וכו'

900 ל"י

150 מרטים למי 6 ל"י למרס

2.3 מצולע וקווי מדידה ע"מ סך 9

2 / ...

586 ל"י

עבור 1 ק"מ

דו"ח את קופרמן - מודדים מוסמכים

טל. 72 3197, 72 9740

רח' לאו 29, דמת"ג 52492

משרד למדידות, הנדסה ויעוץ

30.5.86

חא"ר

2 / ...

ח.ג.

חשבון מס'

1.926 ש.ח.

2597 ל"י

סה"כ יחידות השלום בל"י

כופל במקדם משרד הבטחון

ובהתייחס ל.ח.

2.098 ש.ח.

$$= \frac{8081.65 \text{ (מקדם)} \times 2597 \text{ ל"י}}{10.000}$$

4024 ש.ח.

סה"כ האומדנה 4024 ש.ח.

(ארבעה אלפים עשרים וארבע ש.ח.)

הערות

1. עבור ברור בעלויות - השלום יהיה בהתאם לשעות עבודה במועד ע"פ חש"ף משרד הבטחון.
2. עבור סיסון גבולות החלקות השונות השלום יהיה ע"פ חש"ף משרד הבטחון.
3. המחירים אינם כוללים ס.ע.מ.
4. המחירים צמודים למדד המחירים לצרכן.

בכבוד רב

ס' קופרמן

רצ"ב דמי בחיורן - למדידות

בתיק: 441, יומן בל"י

ZETA MATIPOST

המינהל האזרחי לאזור יהודה ושומרון
- الإدارة المدنية لمنطقة يهودا والسامرة
לשכת התכנון המרכזית
دائرة التنظيم المركزية
רמאללה ת.ד. 731 טל: 953372 - 952394
رام الله ص.ب. 731 تلفون 953372 - 952394

סימולין 656
الشارة

חאריך יח' אייר התשמ"ו
تاريخ 27 במאי 1986

אמץ מיני יחידה
לב' סמלית

מנהלת הממשלתית לתכנון
9-06-1986
ת.ד.

פרוטוקול מישיבה בנושא אזור תיירות נביא שמואל
בתאריך 9.4.86 בלשכת התכנון

- נוכחו: יו"ר משה אקנין ארכ'
י. נהרי - קמ"ט אפוטרופוס
מ. מנוחין משרד המזון על הרכוש הממשלתי
א. צביה מנהלת יחידת פרוגרמות - משרד הבנוי והשכון י-ם
נ. גורל מתכנן המתאר מטעם משב"ש
עליזה לשכת התכנון
ד. דוטש תכנון מאה בנימין
ד"ר גד כהן מנהל אגף תכנון החברה הממשלתי, לתיירות
יורם פיגל - אדויכל
שמואל המבורגר קמ"ט חנות
צבי נבו - קמ"ט תיירות
יאיר גלעדי אגף התכנון משרד התיירות
ראש המועצה גבעת זאב - גזעון הוכפלד הגיע באחור.

אקנין: התכנסנו כל הגורמים הקשורים בתכנונו של האתר הנביא שמואל (נבי סמאיל) על מנת לתאם בין הרצונות התכנוניים של הגורמים השונים.

משרד השיכון, בתכנית האב לאזור גבעון, מיעד את הגבעה ומכינתה לאזור תיירות, החברה הממשלתית לתיירות התבקשה להכין תכנון לאתר. האתר משמש לעלית מבקרים משלש חזות, והכוונה להכין תכניות לאתר עם סידורים נאותים לקליטת המבקרים. בחוות הדעת של עו"ד פליאה אלבק מתאריך 11.84 מתייחסת הגב' אלבק לבעלויות הקרקע של המקום והפעלת המקום. המקום כרגע נמצא בפקוח משרד החזות.

קמ"ט חזות המבורגר: אתר נביא שמואל נמצא בפקוחי מאז 1967, המסגד בנוי 2 קומות. קומה עליונה מסגד-אתר מקודש למוסלמים. קומה תחתונה מקום קבורת שמואל הנביא במסורת היהודית, המקום מקודש ליהודים.

גם הצלבנים הקימו כנסיה במקום שנחרבה ולכן גם עליינים מתעניינים במקום כאתר קדוש. במבנה קיים גג המשמש תצפית לתיירות בגלל גובה המקום. כמו כן קימים שם תעלות ששימשו את המנדט וחיילי הלגיון.

כאתר ניתן לפתוח פינה למורשת קרב.

נהרי: בשטח האתר הקרקע בבעלויות שונות ו דונם בלבד שייך לווקפ. שאר השטח בבעלויות פרטיות בבעלות יהודים ובבעלויות של נפקדים.

מסביב לאתר נהרסו מבנים וישרו את השטח יש אפשרות להחכיר את השטח ליזמים בתנאי שלנו (כלומר אפ') תיהיה שליטה על המצב, כלומר השטח יחזר לשנה אחת בלבד עם חדוש חוזה בכל שנה.

אפרתי: משרד השכון הכין תכנית שימושי קרקע לאזור. מדוע גורלי לא יציג את התכנית?

עליזה: מה מטרת התכנית

ד"ר כהן - הרעיון הוא לפתח את המקום כאתר תיירות. המגמה לפתח גם לתיירות חוץ וגם לתיירות פנים. כדי לפתח את האיזור כולו כאזור תיירות השאלה היא עד היכן אפשר וניתן להגיע עם הקו הכחול?

מנוחין: רע"נ מו"ש ביקש לזמן פגישת תאום בין היזמים כל הנוגעים בו תיירות, אפוטרופוס, המועצות המקומיות וכו'.

אדריכל פיגל: בחוות הדעת של הגב' פליאה אלבק מתייחסת לנושא הפעלת המקום כלומר, יש אפשרות להתחיל להכין תכנית מתאר מפורטת למקום. התכנית תכלול:

מרפסת תצפית בקומה עליונה

אתר מקודש ליהודים קומת מרתף

אתר מקודש למוסלמים קומת כניסה.

חניה מסביב עם אפשרות פתוח חלק כאתר הנצחה או לשמר באחד החדרים כחדר הנצחה ומורשת קרב.

... 3 ...

המבורגר קמ"ט חתות: הגישה למקום היא בעיתות ומגרשי החניה אינם נוחים.

אד' פיגל: נכון שהכביש לא רחב אבל העצים והכביש הצר הם חוויה המוסיפה למקום.

אקנין: מבקש ממשרד השכון להציג את תכניתו.

נחמיה גורלי: משרד השכון התנגדה להפוך את האזור למגורים לכן הם אינם מעונינים לפתח את הדרכים לאתר. יש צורך להכין תכנית לכל השטח שאפשר יהיה אח"כ להלביש על זה דברים נוספים מבלי לפגוע בנוף.

נבו: אני בעד פתוח המקום כאתר תיירות עם המגבלות וההנחיות של הגב' פליאה אלבק.

גורלי: למעשה הגב' אלבק אומרת שהכל אפשר וניתן לעשות ומדוע לא לשכך את תושבי האזור כלומר המוכתר בתכנון.

נהרי: כל מי שירצה לפתח באיזה שהיא דרך את האזור יצטרך לקבל את האשורים הדרושים כאשר חוזה החכירה יהיה עם האפוסטרופוס. וכדי לתת חוזה יש צורך במפות האזור כולו, אישורו של המושל, מ.מ.י. קמ"ט תיירות ומדע. אפרתי האם אפשר להגדיל את השטח ע"י שטחי האדמות הפרטיות?

קמ"ט אפו': אפשר אבל לא רצוי לא מעוניין לפגוע באדמות פרטיות. המתכננים מציעים להביא הצעה ראשונית של פתוח המקום.

דויטש: המועצות האזוריות שומרון ובנימין מעונינות בפתוח המקום יחד עם ההתאחדות הציונית מבקשים שהאתר ישמש להם כמקור תעסוקה. רוצים להקים מסעדה, חנות למזכרות, שרותים, אתר הנצחה, תצפית.

אפו': מנהל האתר יהיה גוף אחד ולא מספר גופים ביו"ש משתדלים לעזור גם לתושבים וגם למטיילים.

קמ"ט תיירות: מה יהיה אם האנשים היושבים שם?

אקנין: יש להביא תכנית מסודרת של האתר ואז עם היזמים נכנס לבעיה איך לנהל את האתר.

נבו קמ"ט תיירות: מפות אין- אפשר לקבל מקמ"ט אפו' נהרי.

ראש המועצה גבעת זאב גדעון הוכפלד הגיע מאוחר מקבל הסבר על מה מדובר.

הוכפלד: השטח נמצא באזור של גבעת זאב לא בור מדוע לא הם יקבלו את השטח לפיתוח.

המינהל האזרחי לאזור יהודה ושומרון
الإدارة المدنية لمنطقة يهودا والسامرة
לשכת התכנון המרכזית
دائرة التنظيم المركزية
רמאללה ת.ד. 731 טל: 953372 - 952304
رام الله ص.ب. 731 تلفون 953372 - 952304

סימבין
الإشارة
תאריך
تاريخ

... 4 ...

אפרתי: עדין לא הוחלט למי ינתן השטח.

עליזה: עם תכנית התבע נרצה לראות גם תוכים וחזייתות.

דויטש: האתר כאזור פתוח תיירותי, ולא מגורים ואם ירצו לפתח את המקום עד לכנית בתי מלון ורעיון המלון נוהל בהתנגדותו של קמ"ט תיירות ואפו'.

ד"ר כהן: ללא מלונות אלה כאתר תיירות בלבד.

המבורגר: המקומים אינם מהווים בעיה יש אפשרות להגיע איתם להסכם שישתפו בהפעלת ושמירת המקום.

במסגרת פתוח השטח הקיוסקים הנוכחים במצבם לא יוכלו להמשיך אלה יצטרכו להשתלב במקום.

אבנין: מסכם - תכנון האתר - מציע להגיש תכנית על גבי מפה פוטוגומרית + פרוגרמה, הפורום התכנס הרעיון.

מתילים על החברה הממשלתית לתיירות להכין תכנית רעיונית ולקבל את נתוני הבעלות מקמ"ט אפו'

החברה הממשלתית לתיירות

ISRAEL GOVERNMENT TOURIST CORPORATION

ירושלים: 25.5.86
מספרנו: 212

ת.ב.ע., נבי-סמואל, סיכום פגישה מיום ה-21.5.86.

השתתפו: אדר' י. פוגל - המתכנן.
אדר' נ. לנדוור - חמ"ת.

בידי המתכנן הנתונים:

- א. צילום אוויר בק.מ. 1:1250, מתאריך 11.85. בוצע ע"י אגף המדידות, הועבר ע"י קמ"ט דתות.
- ב. טופגרפיה בק.מ. 1:2500 (ללא הכבישים) מתאריך ישן (הגדלה מ 1:5000). בוצע ע"י אגף המדידות, הועבר ע"י קמ"ט דתות.
- ג. מפת ראש הגבעה בק.מ. 1:500, בוצע ע"י אגף המדידות, הועבר ע"י קמ"ט דתות.
- ד. מפת בעלויות שאינן יהודיות בק.מ. 1:250. הועבר ע"י קמ"ט דתות.
- ה. מפת בעלויות יהודים בק.מ. 1:5000 הועבר ע"י מר י. נהרי - הממונה על הרכוש הממשלתי והנטוש.

הוחלט

1. תוזמן מפת מדידה בק.מ. 1:1250, לצורך עריכת הת.ב.ע.
2. תוזמן השלמת מדידה (פרטים) במפה הנ"ל בק.מ. 1:500.
3. הגישה לאתר תעשה דרך הכביש הישן הפונה מהכניסה מערבה, תוך השלמתו לטבעת המקיפה את הגבעה. היציאה דרך דרך קיימת המשמשת היום כניסה לאתר. הדרך תהיה חד סיטרית, ייבדקו שיפועים וגמרים אפשריים.
4. תבדק האפשרות לחנייה במפלס "מוחבא".
5. המעין ישולב בתכנית לאזור.

-2-

6. הפונקציות הנדרשות בפרוגרמה ירוכזו למבנה אחד בשטח.
7. תוך התחשבות בבעלויות הקרקע שהוצגו, נקבעו גבולות עקרוניים לת.ב.ע. גבולות מדוייקים ייקבעו עם השלמת המדידה והתכנית הרעיונית לשם.
8. המתכנן יעביר לח"מ מפה בק.מ. 1:2500 עם סימון הגבולות הנ"ל, לצורך טיפול בקבלת הרשאה לחכנון.
9. אדר' י. פוגל יעביר לח"מ הצעה להתקשרות עם החמ"ת לעריכת תכנית מפורטת הכוללת בינוי. חוזה ייחתם בהקדם.
10. עם השלמת הת.ב.ע. ואישורה יוזמן אדר' י. פוגל לחכנון הקטע לביצוע.
11. כיועצים להנדסה האזרחית בפרוייקט ימונה משרד אמיר רוזנבאום מירושלים.

העמקים: א. רונן - מנכ"ל חמ"ת.
ד"ר ג. כהן - מ.א. תכנון.
מר ש. המבורגר - קמ"ט דתות.
מר ד. דייטש - מתכנן מוא"ז בנימין.
משתתפים.

סיכמה: נגה לנדאוו

אדריכלית

למך יצוי יתחיל
גבי סמאל

החברה הממשלתית לתיירות

ISRAEL GOVERNMENT TOURIST CORPORATION

ירושלים: 21.5.1986

מספרנו: 182

לכבוד

אדריכל יורם פוגל

מתכנן תוכנית הפיתוח לנבי סמואל.

כ.א.

הנדון: פרוגרמה לתכנון אתר נבי סמואל.

1. כללי

בכוונת החמ"ת, המינהל האזרחי ביהודה ושומרון, מוא"ז מטה בנימין וגופים נוספים לתכנן ולפתח אתר ביקור, המשלב מוקדי משיכה ועניין למגזרים שונים של תיירות הפנים והחוץ. בשלב התכנון הראשון תערך ה.ב.ע. לאתר אשר תאפשר בינוי ופתוח בשלבים של מכלול המרכיבים של הפרוגרמה. מודל לבינוי המוצע בת.ב.ע. ואומדן כספי של מכלול מרכיבי הפתוח ילוו את השלמת והגשת הת.ב.ע. לרשויות. עם השלמת הת.ב.ע. תערך תוכנית פיתוח לביצוע בשלבים של מרכיבי הפרוגרמה.

2. כיווני הפיתוח באתר.

כיום ולפני פתוח האתר מבקרים בו אלפי תיירים כחודש, בעיקר תיירות לא מאורגנת השוהה בירושלים ומטיילת בסביבתה. מיקומו של האתר בסמיכות למוקד העל-ירושלים, איליו מגיעים מידי שנה כמיליון תיירים, מאפשר לצוות התכנון להתייחס למבחני הביקוש כבדוקים ומובטחים. ניתן להצביע על שלושה מכלולים העשויים למשוך לבקור באתר מגזרי ביקוש שונים;

א. באתר, על פי המסורת, מצוי קברו של הנביא סמואל. האתר מקודש לשלוש הדתות המונו-תיאסטיות ומהווה מוקד משיכה לתיירות דתית יהודית ונוצרית.

ב. למיקומו הטופוגרפי והגיאוגרפי של האתר השפעה מכרעת על חשיבותו האסטרטגית בשליטה על המבואות הצפוניים לירושלים, במלחמת השחרור נערכו מספר קרבות מרים באתר. לנבי סמואל מקום מרכזי במורשת הקרב ותולדות מלחמת השחרור. בכוונתנו לפתח באתר את הנושא ההנצחה ושחזור הקרבות.

2/...

ג. האתר ממוקם על אחד מהרכסים השולטים על ירושלים. מהאתר ניתן לערוך תצפית נוף מרהיבה של 360 מעלות על ירושלים וארץ בנימין.

פתוח האתר לשלושת מגזרי הביקוש יכלול את הנושאים הבאים: הסדרת הגישה לאתר ושיפור נגישותו, חנייה, מכנה שרוחים ומכנה מרכזי בו ימוקמו מסעדה הצופה על ירושלים ותצוגה המוקדשת לנושא מורשת הקרב. חזיתות מכנה הקבר והמסגד יטופלו במסגרת הפתוח, ויבדקו הצורך והאפשרויות בטפול בתוך המכנה. כמו כן יפותח השטח מסביב למכנה וימוקמו בו פינות ישיבה ותצפית לנוף ושלוט מסביר. כשלב נוסף של הפתוח ישקלו הרחבת האלמנט המסחרי באתר, שחזור תעלות הקשר ותצוגה של מערכי הלחימה, וחניון נופש בחורשה ממערב למכנה.

3. הביקוש לשרותי תיירות באתר.

כיום, וטרם פיתוחו של האתר, מבקרים במרחבו אלפים מידי חודש, ביניהם קבוצות שונות של ישראלים, תיירים בודדים ובקבוצות מאורגנות. פיתוח התשתית והשרותים למבקר ושיווקו של האתר ירחיבו את היקף הביקורים באתר. קיבולת האתר אינה מכתיבה את היקף המבקרים שניתן לשרח במרחבו בו זמנית ולפיכך מכוונת הפרוגרמה לפתוח בשני שלבים כדלקמן:

שלב א': במסגרתו ישרת האתר בו זמנית עד 300 מבקרים.

שלב ב': לאחר פיתוח נושא מורשת הקרב והגברת ביקורי הישראלים באתר - במסגרתו ישרת האתר בו זמנית עד 500 מבקרים.

האתר הינו מקום מקודש לשלוש הדתות המונותאיסטיות ואחר נוף וטבע. לפיכך לא יגבה השלום עבור ביקור באתר, עבור השרותים הציבוריים. אחזקתו תוטל על היזמים הכלכליים והמו"אז.

4. התשתית לביקורים באתר.

א. גישה וחנייה:

תשופר דרך הגישה לאתר. תבדק האפשרות הקרקעית ליצירת כביש גישה חד סיטרי עם כניסה ויציאה נפרדים.

חנייה: ל-10 אוטובוסים (לפי 80 מ"ר לאוטובוס) 800 מ"ר

ול-30 מכוניות (לפי 25 מ"ר למכונית) 750 מ"ר

(בת.כ.ע. תכלל רזרבה לחנייה ל-20 מכוניות נוספות (500 מ"ר)). 3/..

ב. שרותים:

מבנה שרותים הכולל (2 תאי גברים, 3 משתנות, 4 תאי נשים) כ-40 מ"ר.
מבנה השרותים יבנה כפונקציה במבנה השרות המרכזי באתר; ע"י היזם שיפתח את הפונקציה הכלכלית באתר.

ג. חצפית ושלוט:

באתר יוכשרו שתי נקודות חצפית: על גג מבנה המסגד כמרפסת החצפית לכוון צפון מזרח. ברחבה שלפני המבנה לכוון דרום, מזרח ומערב, ברחבות החצפית ימוקמו לוחות חצפית, משקפות וספסלים. מרכיבי הפיתוח באתר ומוקדי העניין במרחבו ישולטו בשילוט מכוון ומסביר.

ד. אזור הפיקניק:

ממערב למבנה הקבר חורשת אורניס. בחורשה יוחקנו שולחנות פיקניק, בירזיות ופחי אשפה.

ה. תעלות הקשר ומסלול טיול.

יוכשר מסלול הליכה המקיף את המבנה ומקשר בין מגרש החנייה, מבנה הקבר, חורשת הפיקניק ותעלות הקשר. קטע יצוגי של תעלות הקשר באתר ישוקם, ישולט ויכלל במסלול ההליכה המקיף את האתר. כמו כן יוכשר מסלול למעייין הנובע דר' מזרחית למבנה הקבר, סמוך לכביש העלייה לאתר.

5. מבנה השרותים המרכזי (התשתית הכלכלית באתר).

הפונקציות לשרות המבקר יכנו במבנה מרכזי, רב תכליתי, אשר יכלול אלמנטים שיפותחו על ידי יזם כלכלי ועל ידי מפחחי התשתית הציבורית באתר ביניהן:

א. מזנון/מסעדה לשרות 100 איש

בשלב ראשון יפותח מזנון שיורחב בשלב ב' למסעדה.

שטח בנוי כ-120 מ"ר

מטבח ומחסן כ-60 מ"ר

שטח שרות מקורה 100 מ"ר

כ-40 מ"ר

ב. 2 חנויות מזכרות לתיירים

כ-40 מ"ר

ג. שרותים (סעיף 4 ב')

סה"כ: כ-280 מ"ר

אלמנטים אלה יפותחו ע"י יזם כלכלי (ובכלל זה חברת פתוח בעלת אוריינטציה

כלכלית).

4/..

- 4 -

ד. אולם הקרנה ותצוגה.

במכנה השרות המרכזי תשולב פונקציה להקרנה והסכר ל-80 מבקרים. באולם ההקרנה תשולב תצוגה, באמצעים שונים, של נושא מורשת הקרב באחר, ולרכות פינת הנצחה לנופלים בקרבות האחר. (תיתכן אפשרות לאלמנט הנצחה מחוץ למכנה). פונקציה זו תפותח בשלב ב' ובאמצעות היוזמה הציבורית.

שטח אולם הקרנה ותצוגה כ- 120 מ"ר.
סה"כ שטח המכנה המרכזי כ- 380 מ"ר.
שטח שרות מקורה תצמוד למכנה כ- 100 מ"ר.

ערך: ד"ר גד כהן

ע.
מנהל אגף תכנון

העתקים:

- מר א. רונן - מנכ"ל.
- תא"ל ד"ר א. סנה - ראש המינהל האזרחי באיו"ש.
- נ. לנדור - אדריכלית חמ"ת.
- מר י. נהרי - הממונה על הרכוש הממשלתי והנטוש.
- מר ש. המבורגר - קמ"ט דתות.
- מר י. עופר - מנהל החבל התיכון - הסדרות הציונית.
- מר פ. ולרשטיין - ראש מוא"ז מטה בנימין.
- מר ד. דוייטש - מתכנן מוא"ז בנימין.
- מר א. עופרי - חברת ש.ב.א. (חברת הפיתוח לאיו"ש).

למך ע"י יחידת
(ס' 1000)

המנהל האזרחי לאזור יהודה ושומרון
الإدارة المدنية لمنطقة יהودا والمبارة

קצין מטה לעניני דתות -
ضابط الإدارة لشؤون الأديان

מ.ד.ה. הממשלתית לתסרו
21-04-1986
מ"ח

בית אל
בית איל
10.4.86 א' ניסן תשמ"ו
בית, תאריך
التاريخ
2418/דח סימולין
الرقم
02-95-3254 טלפון:
02-952254-2 פקס:

מר גדי כהן - החברה הממשלתית להתיירות

הנדון: תצ"א של אתר נבי-שמאל וסביבתו

בהתאם למבוקש ע"י האדריכלות של חמ"ת, העברתי לך ב-9.4.86, תצ"א של
אתר קבר שמאל הנביא וסביבתו בקנה מידה של 1:1250, אותה הזמנתי אצל
קמ"ט מדידות אירו"ט.

בברכה,

שמאל המבורגר
קמ"ט דתות

העתק: רע"ן מו"ט
קמ"ט מדידות

भारत सरकार का प्रमुख कार्यालय

भारत सरकार का प्रमुख कार्यालय

भारत सरकार का प्रमुख कार्यालय

भारत सरकार का प्रमुख कार्यालय

क्र. १००

२०००

२०००

२०००

२०००

२०००

२००० - २०००

२००० - २०००

ירושלים: 9.2.1986

מספרנו: 1081

סכום דיון בנושא תוכנית הפתוח לאתר נבי סמואל מתאריך 22 ינואר 1986

השתתפו ה"ה: מר ש. המבורגר - קמ"ט דתות - מינהל אזרחי.
מר ד. דויטש - מנהל מדור תכנון - מוא"ז מטה בנימין.
ד"ר ג. כהן - מנהל אגף תכנון - חמ"ת

הפגישה זומנה לקדום תכנון פתוח האתר ובהמשך לפגישות הצוות בהן סוכמו תנאי ההשתתפות במימון התוכנית והפרוגרמה לפתוח שלב א' באתר. הח"מ דיווח כי החברה הממשלתית לתיירות (החמ"ת), על פי תאום מוקדם עם השותפים בפרוייקט, בחרה באדריכל י. פוגל לתכנון האתר.

בפגישה נדונו וסוכמו הנושאים הבאים.

1. הפרוגרמה לפתוח אתר התיירות נבי סמואל:

לאתר פוטנציאל למשיכת תיירים וישראלים לבקור, המורכב משלושה מאפיינים עיקריים: תיירות דתית יהודית ונוצרית; מורשת קרב והנצחה; אתר נוף ותצפית מרהיב לירושלים ולארץ בנימין.

הפרוגרמה מורכבת משלושה מרכיבים, הניתנים לפתוח בנפרד וע"י יזמים וגופים שונים:

א. התשתית למבקר: גישה וחנייה, מבנה שרותים, חניון, עמדות תצפית ושלוט, טפור חזיתות המבנה המקודש - תפוח ע"י גופים ציבוריים (חמ"ת, קמ"ט דתות, משרד הדתות, ושותפים פוטנציאליים כקק"ל ורשות שמורות הטבע).
ההיקף התקציבי לפתוח מרכיבי התשתית מסתכם בכ-200 אלף דולר.

ב. האלמנטים הכלכליים: מטעדה ומזנון וחנויות לממכר מזכרות לתיירים. ישולבו במבנה השרותים או במבנה נפרד ויפותחו ע"י יזמים, לרבות חברת הפתוח של המועצות האזוריות באיו"ש, המחלקה להתיישבות או באמצעות יוזמה פרטית אחרת.

ג. נושא הנצחה: מבנה להתכנסות והסברה המשולב באולם להצגת מוצגים ומודלים של נושא מורשת הקרב. שחזור תעלות הקשר באתר יכלול בנושא זה. נושא הנצחה יפותח בתאום משרד הבטחון ובאמצעות מועצה ציבורית לנושא.

2/...

שלושת מכלולי הפתוח יתוכננו במשולב ובמקביל, כאשר בשלב ראשון של הפתוח תוכשר החשתיית למבקר.

2. תוכנית בניין עיר (ת.ב.ע.) לאתר נבי סמואל.

בשלב ראשון יש לתכנן ולאשר ת.ב.ע. לאתר בה יכללו הנושאים שפורטו בסעיף 1. קמ"ט דתות בסיוע הקמט"ים היעודיים במינהל האזרחי יקדמו אשור ה.ת.ב.ע. במועצת התכנון העליונה באיו"ש.

3. השתתפים במימון, ועלות הזמנת התכנון.

בשלב ראשון - הכנת הת.ב.ע., תוכנית לפתוח האתר, והתוכניות למבנה המבקרים והאלמנטים הכלכליים מוערכת עלות התכנון בכ-20 אלף דולר. סוכם שבמימון התכנון ישתתפו בחלקים שווים החמ"ת, קמ"ט דתות, מוא"ז מטה בנימין באמצעות "שבא".

4. מפות בעלויות ומדידות.

קמ"ט דתות ירכז מפות בעלויות, מפות טופוגרפיות ותוכניות מדידה של האתר במינהל האזרחי. מכלול המפות והתוכניות יועברו לאדריכל פוגל בפגישה צוות התכנון הקרובה.

5. שונות.

הח"מ יתאם סיור בשטח האתר עם מתכנן הפרוייקט והשלמת חתימה על הסכם לתכנון משותף במרוצת חודש פברואר 1986.

סיכום: ד"ר גד כהן
מנהל אגף תכנון

העתיק: למשתתפים

- מר א. רונן - מנכ"ל חמ"ת
- ד"ר אל"מ א. סנה - רמ"א
- אדריכל י. פוגל - מתכנן הפרוייקט
- סא"ל עזרא אפרתי - רע"נ תו"פ
- אדריכל ש. מוסקוביץ - מנהל לשכת תכנון עליונה - איו"ש
- מר א. עופרי - חברת "שבא"
- ראש מוא"ז מטה בנימין - מר פ. ולרשטיין
- אדריכלית נ. לנדוור - חמ"ת

אתר נבי סמואל
ירושלים

החברה הממשלתית לתיירות

ISRAEL GOVERNMENT TOURIST CORPORATION

ירושלים: 9.2.1986
מספרנו: 1082

סכום דיון בנושא פתוח אתרי ביקור באיו"ש מתאריך 5 פבר' 1986.

השתתפו ה"ה: מר א. עופרי - סגן ראש מוא"ז שומרון; חברת "שבא".
מר א. שבות - מתכנן מוא"ז שומרון.
ד"ר ג. כהן - מנהל אגף תכנון - חמ"ת.

הפגישה זומנה בהמשך לסיורים בשטח ולדיון שנערך בלשכת מנכ"ל משרד התיירות בנדון. מנכ"ל משרד התיירות מר ר. פרבר סיכם עם נציגי המועצות האזוריות באזור יהודה ושומרון כי לחמ"ת תקציב בהיקף של 100 אלף דולר לפתוח התשתית התיירותית באיו"ש, וכי יעוד תקציב זה מול האתרים השונים יקבע בפגישות עבודה עם החמ"ת ובתאום אגף תכנון וכלכלה במשרד התיירות. בפגישה נדונו העדיפויות לפתוח וסדרי הגודל התקציביים וסוכמו הנושאים הבאים:

1. הרודיון - בשנת העבודה 85/6 בוצע שלב א' של שחזור הבריכה והגן ההרודיאני בהרודיון תחתית בהיקף של כ-100 אלף דולר. הפרוייקט משותף לחמ"ת, לרג"ל ולמו"ז גוש עציון.

בשנת העבודה 86/7 מתקצב הפרוייקט בחמ"ת בכ-50-70 אלף דולר מול תקציב דומה של השותפים בפרוייקט ובהתנייה של פתוח האלמנטים הכלכליים: מונו רייל לשנוע המבקרים ומרכז שרותים למבקר ע"י המחלקה להתיישבות.

2. אתר נבי סמואל - החמ"ת, המינהל האזרחי באיו"ש ומוא"ז מטה בנימין מזמינים במשותף תוכנית לפתוח האתר. התוכנית ממומנת בחלקים שווים ובהיקף של 7000 דולר לכל אתר משלושת הגופים. בשנת העבודה 86/7 תושלמה הת.ב.ע. ותוכנית הפתוח לאתר ויקבע שלב א' לפתוח וההיקף התקציבי לפתוח. תיתכן התחלת הפתוח בשנת העבודה 86/7 - עפ"י הזמינות התכנונית.

3. אל ג'יב - בריכת גבעון - האתר ממוקם על ציר הסיור מצפון ירושלים לנבי סמואל ולאורך בנימין ומוא"ז שומרון. תוכנית רעיונית להסדרת האתר לביקור (פתוח בריכת גבעון, ניקוי המחילות, גישה חנייה) מוערכת בכ-50 אלף דולר. חברת "שבא" מבקשת השתתפות חמ"ת במחצית מעלות הפתוח ובתכנון הפתוח באתר.

2/...

- 2 -

4. שילה - בחברת שבא ובחבל התיכון של המחלקה להתיישבות פרוגרמה ותוכנית רעיונית לפתוח בשלבים של אתר בשילה. הפרוגרמה והמוטנציאל התיירותי של האתר יבדקו בשטח בסיור משותף.

5. שונת - סוכם כי הח"מ יתאם סיור למנכ"ל וצוות הנהלת חמ"ת/חברת "שבא" לאתרים בגבעון ובשילה במסגרתם יבדקו אפשרויות שילובה של חמ"ת בתכנון ובפתוח אתרים אלה ביתרת התקציב המיועדת לפתוח התיירותי באיו"ש.

סיכום: ד"ר גד כהן
מנהל ~~אגף~~ תכנון

העתקים: למשתתפים

מר ר. פרבר - מנכ"ל משרד התיירות

מר א. רונן - מנכ"ל חמ"ת

מר מ. ריגל - מנהל אגף תכנון וכלכלה - משרד התיירות

מר י. עופר - מנהל החבל התיכון - המחלקה להתיישבות

✓ ארבעה פה וזמן 15 יום

אזכור + זכר

התאחדות מועדון ספורט ישראל

מזכר

15.9.85

אסיה, חן, חן

הגוף של

13/11/85

22-09-1985

הגוף של

הגוף של

הגוף של

הגוף של

הגוף של

הגוף של

~~הגוף של~~

הגוף של

אתר הנצחה גבעת התחמושת

לציון שחרורה ואחודה של ירושלים במלחמת ששת הימים

שדרות אשכול פינת דרך שכס מול מטה המשטרה

ירושלים 91181 טלפון (02)284442 ת.ד. 18175

ירושלים, ט"ו אלול תשמ"ה
1 ספטמבר 1985

לכבוד
פר ברטון שמיר
החברה הממשלתית לחיירות
רח' קרן היסוד
ירושלים

א. ג.

הנני מוצא לחובתי ולזכותי (כמי שעומד בראש מפעלי ההנצחה מטעם הממשלה השכולות) וכמנהל האתר בגבעת התחמושת לציון שחרורה ואחודה של ירושלים במלחמת ששת הימים; לשגר אלך הזמנה מיוחדת לערוך ביקור רשמי לך ולחברי ההנהלה שלך לערוך ביקור רשמי באתר ההנצחה, במוזיאון שבו וכמפעליו האחרים.

אנו מעריכים כי ביקורך עשוי לחרוץ רבות לקידום המטרות הנעלות שהאתר מסמל איתו - לשמש פנוף לשמירת אחרותה של ירושלים כבירה ישראל, לטעם בלב העם את לקחי מורשת הקרב וזכו הנופלים.

כשל החשיבות המרובה שאנו מייחסים לביקורך, ובשל ההכנות שביקור מעין זה מצריך, נבקש ממך להודיענו בהקדם האפשרי את מועד ביקורך הקרוב.

נעמוד לרשותך בכל עת.

בחודה מראש
וככבוד רב

יוסף שני
מנהל האתר והמוזיאון
גבעת התחמושת

כתב יד יחסי
(בי מלטה)

המנהל האזרחי לאזור יהודה ושומרון

الإدارة المدنية لمنطقة יהודה والسامرة

קצין מטה לעניני דתות

ضابط الإدارة لشؤون الأديان

בית אל ייט אלדל תשמ"ה

5.9.85 בית איל

בית, תאריך

2100/תח التاريخ

סימוכין

الرقم

טלפון: 02-95-3254

פאקס: 02-95-3254

אל י.מ.א. כהן - החברה הממשלתית לתיירות

הנדון: עמדת היועמ"ש - של אינ"ש - לסיכום הדיון בנושא

פיתוח קבר שמואל הנביא

מכתב 499 מה-18.7.85

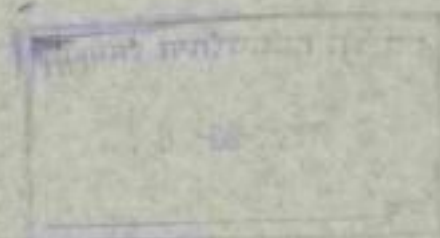
1. רצ"ב צילום - עמדת - היועמ"ש של אינ"ש - לסיכום הדיון בנושא פיתוח קבר שמואל-הנביא (ראה מכתב שבסמוכין).

2. מבקש לדון בהתייחסות היועמ"ש ובמשמעויותיה, בפגישתנו הקרובה.

ב ב ר כ ה

שמואל המבורגר

קמ"ט דמות

העתק: רע"ב מו"ש
יועמ"ש

ת"ק - 101/85

ס ו ג ב ל
ד ח ו ת

אזור יהודה והשומרון
לשכת היועץ המשפטי
5835 763
תש"ה אלול
1985 אוגוסט 23

רע"ב מו"ש
רמ"א
מפצ"ר/רע"ב דבלי"א
רע"ב כלכלה
רע"ב חש"ת
נפו רמאללה/מושל אזורי
קמ"ט ת"ירוח
קמ"ט דתוח

הנדון: סיכום דיון בנושא פיתוח אתר קבר שמואל הנביא.

דתוח: דת/2079 מיום 14 אוגוסט 85.
פ' אלכב: 15/1390/185 מיום 21 אוק' 85.

1. מצ"ב העתקי המכתבים שבסימוכין לאותם מכותבים שלא ייבלו אותם.
2. שימת לבכם שסיכום הדיון שצורף למכתבו של קמ"ט דתוח סותר את חוות דעתה של מנהל המחלקה האזרחית של פרקליטות המדינה, שניתנה לבקשת האום הפעולות בשטחים, וזאת כנקודות הבאות:
  - א. חוות דעתה של הגב' פ' אלכב שוללת את האפשרות של הקמת מסעדה באתר.
  - ב. חוות הדעת שוללת את עשייתם של שניים יסודיים או בלתי הידורים בשטח, מכיוון שהוא בבעלות נפקדים. הקמת המבנים הנזכרים בסכום הדיון אינה עולה בקנה אחד עם כללי הניהול של נכסי נפקדים.
3. נוסף לכך, ספק בעינינו, אם לאור אופיו של המקום כאתר דתי, הקדוש לבני שלוש הדתות הגדולות, ראוי להדגיש בו את נושא מורשת הקרב, כפי שמוצע בסכום הדיון.
4. אשר להרחבת הדרך - יש לזכור שהדבר מותנה בהליכי חכנון ורכישה לצרכי ציבור.
5. אשר למבנה השרותים, כאמור בחו"ד של הגב' אלכב, יש להרחיקו מהמסגד.

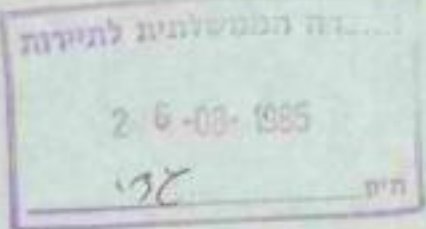
6. כר"ל, י"ל הגורמים המועלים במקום לפעול אך ורק בהתאם להרשאה מקנ"כ אפוסטרופוס המוחקד על שמירה נכסי הנפקות באזור.

7. לאור האמור לעיל אנו ממליצים לפעול לשינוי היסודי של סכום הדיון.

8. נודה על עדכוננו.

איל	זמיר,	סגן
עוזר	היו"ץ המשפטי	
בשם	היו"ץ המשפטי	

משרד הבטחון
אגף השיקום
היחידה להנצחת החייל
אזור ירושלים
א' ארז טש"ה
תאריך
18 באוגוסט 1985
חי/85/1599
מספר:
טל: 527540
ת.ד. 3502
ירושלים 91043

Handwritten notes:
צ.י. יחידה
אזור ירושלים
מנהל אגף
החברות
הממשלתיות
לתיירות
26-08-1985
ח.י.
צ.י.
מנהל אגף החברות
הממשלתיות לתיירות
רח' ערן היסוד 38
ת.ד. 2645 ירושלים 91026
נכבדי,
מנהל אגף החברות הממשלתיות לתיירות
רח' ערן היסוד 38
ת.ד. 2645 ירושלים 91026
נכבדי,
מנהל אגף החברות הממשלתיות לתיירות
רח' ערן היסוד 38
ת.ד. 2645 ירושלים 91026
נכבדי,
מנהל אגף החברות הממשלתיות לתיירות
רח' ערן היסוד 38
ת.ד. 2645 ירושלים 91026
נכבדי,

**הנדון: מכתבך אודות סכום דיון בנושא
תוכנית לפתוח אזור נכי סמואל.**

בהתאם לבקשתכם נשלח מי אהרן חממי עוזרי לדיון הנ"ל ע"מ לשמוע את הצעתכם.
מי חממי אינו מוסמך להחליט אודות השתתפות משרדנו.
כמו כן בשעת הדיון הודיע לכם שיסנו גוף מוסמך שאליו יש להפנות בקשות סיוע כספיים.
הגוף המוסמך מקבל את הפניות להנצחה פבוצאית אך ורק מעמותה רשומה כחוק ומחליט,
לאחר הפסיקה ישנה מתריכת לאישרור המשרד.
בפגישה שקיימנו מנהל היחידה מי נעמן סחייק ואנוכי מאתר, לא סוכס כל החתימות
מצידנו.
אי לכך אבקש להסב את תשומת לבכם להסתייבותנו מההשתתפות הכספית של משרדנו.
כל פניה להבא נא לפנות בעניין למי נעמן סחייק מנהל היחידה, דרך פ"מ 53,
תל-אביב מיקוד 61909.

בברכה וכבוד רב,
[Signature]
אורי נכרן
מנהל אזור ירושלים

- העמק: 1. מי א. רונן מנכ"ל החברה הממשלתית
לתיירות, ירושלים
2. מי נעמן סחייק מנהל היחידה להנצחת החייל, תל-אביב

כתובות השכרות ירושלים:

רח' מרופ' ש. קליין 3 טל' 02-633295 מיקוד 93103	רח' ז'בוטינסקי 7 טל' 03-704131 מיקוד 51264
רח' יבנה 16 טל' 04-645311 מיקוד 33041	רח' הארבעה 22 טל' 03-262205 מיקוד 64739
רח' סוקולוב 14 טל' 057-32213 מיקוד 84288	רח' מרשיב 5 טל' 054-56993 מיקוד 76448

מדינת ישראל

משרד הבטחון
אגף השיקום
היחידה להנצחת סמייל
אזור ירושלים

תאריך: א' אלול תשמ"ה
16 באוגוסט 1985
חי/55/1599
מספר:

טל: 527540

ת.ד. 3502

ירושלים 91043

אורי נכרן
רבי סג"ל
יח"ל

תחנת טלגרף ת.י.ל.
 26-02-1985
 חי

לכבוד
מר גד כהן
מנהל אגף התכנון והסדרה הממשלתית לתירות
רח' קרן היסוד 38
ת.ד. 2645 ירושלים 91026
נכבדי,

הנדון: מכתבך אודות סכנת דירון בנדשא
תוכנית לפתוח אתר נבי סמוראל.

בהתאם לבעשחכט בשלה מר אהרן חממי עוזרי לדירון הנ"ל עליי לסמוך את הצעותי.
 מר חממי אינו מוסמך להחליט אודות השתתפות משדנר.
 כמו כן כשעת הדירון הודיע לכם שיטנר גרין מוסמך שאליר יש להפגות בקשרת סירוע כספית.
 הגרין המוסמך מקבל את הסכמות להנצחה קברצותית אך ורק טעמותה רטרמה כחוק ומחליט,
 לאורי העסיקה ישנה מחויבת לאישור המשד.
 כמגישה שקיטנר מנהל היחידה מר נפתן סחייק ואנכוכי באחר, לא סוכט כל החתיבת
 מצידנר.
 אי לכך אבקש להסב את חשומת לבכט להסתיבותנר מההשתתפות הכספית של משדנר.
 כל מניה להבא נא לפנות בעניין למר נפתן סחייק מנהל היחידה, דרך פ"ת 55,
 תל-אביב מיקוד 61909.

בטרכה ובסבוד רב,
 אורי נכרן
 מנהל אזור ירושלים

1. העתק: 1. מר א. רונן מנכ"ל החברה הממשלתית לתירות, ירושלים
 2. מר נפתן סחייק מנהל היחידה להנצחת סמייל, תל-אביב

כתובות הלשכות	
ירושלים:	
רח' טרומ' ש. קליין 3 טל' 02-633295 מיקוד 93103	רח' ז'בוטינסקי 7 טל' 03-704131 מיקוד 51264
חיפה:	
רח' יבנה 16 טל' 04-645311 מיקוד 33041	רח' תארימנה 22 טל' 03-262205 מיקוד 64739
באר שבע:	
רח' סוקולוב 14 טל' 057-32213 מיקוד 84288	רח' מרשוכ 5 טל' 054-56993 מיקוד 76448

SECRET

1. The purpose of this document is to provide a detailed description of the system's architecture and its components.

2. The system is designed to handle a wide range of data inputs and outputs, ensuring high performance and reliability.

3. The architecture is modular, allowing for easy integration with other systems and components.

4. The system is designed to be scalable, allowing for future growth and expansion.

5. The system is designed to be secure, protecting sensitive data and preventing unauthorized access.

System Architecture

The system architecture is based on a modular design, allowing for easy integration with other systems and components. The architecture is designed to be scalable, allowing for future growth and expansion. The system is designed to be secure, protecting sensitive data and preventing unauthorized access.

The system architecture is based on a modular design, allowing for easy integration with other systems and components. The architecture is designed to be scalable, allowing for future growth and expansion. The system is designed to be secure, protecting sensitive data and preventing unauthorized access.

The system architecture is based on a modular design, allowing for easy integration with other systems and components. The architecture is designed to be scalable, allowing for future growth and expansion. The system is designed to be secure, protecting sensitive data and preventing unauthorized access.

The system architecture is based on a modular design, allowing for easy integration with other systems and components. The architecture is designed to be scalable, allowing for future growth and expansion. The system is designed to be secure, protecting sensitive data and preventing unauthorized access.

אחד מציג ויטל
(בני סגול)

המנהל האזרחי לאזור יהודה ושומרון

الإدارة المدنية لمنطقة יהودا والسامرة

קצין מטה לעניני דתות
ضابط الإدارة لشؤون الأديان

התאריך: 26.08.85
77

בית אל
בית איל
כ"ז באב תשמ"ה
14.8.85
ב"ה, תאריך
التاريخ
סימבין
2077/דח
الرقم
טלפון: 02-95-3254
טלפקס: 02-952204

לכבוד
מזכיר הישוב - חדשה

מקור: פנייחכם בענין פיתוח אהר נבי-סמואל
ומפעלתו על-דרכם
מכתבכם מה-26.8.85

1. תכתיב בפני "ועדה-ההגוי" המפעלת בבדיקת נושא פיתוחו של אהר "נבי סמואל" (קבר סמואל הנביא) - את כלשחכם, לקחת חלק בפיתוח ובהפעלה של האתר.
בועדה הנ"ל - ישנה נציגות של המועצה האזורית מטה בנימין - אליה שייך ישובכם.
נא פעלו והתעלכו בנושא הנ"ל באמצעות נציגות זו.
2. ליידיעכם.

ב כ ר כ ה
el
סמואל הסבורגר
דמות קמ"ס

העתק החברה המפעלתית למיידות - טר כהן
יו"ר המועצה האזורית - מטה בנימין
אגף השיקום המחלקה להנצחת החייל - משתב"ט

אין צי ישראלי
(ק) סמואל

החברה הממשלתית לתיירות

ISRAEL GOVERNMENT TOURIST CORPORATION

ירושלים: 18.7.85

מספרנו: 399

סכום דיון בנושא תוכנית לפתוח אתר בכי סמואל מתאריך 4 יולי 1985.

השתתפו ה"ה: מר ש. המבורגר - קמ"ט דתות - המינהל האזרחי איו"ש.
מר ד. דויטש - מועצה אזורית מטה בנימין.
מר א. חממי - אגף השיקום - המחלקה להנצחת החייל - משהב"ט.
מר ג. כהן - מנהל אגף תכנון - ח.מ.ת.

הדיון זומן לגבש צוות היגוי ותחילת תכנון הפתוח התיירותי באתר.
בעבר התקיימו פגישות שונות בין החברה הממשלתית לתיירות למנכ"ל משרד הדתות ולמ"מ ראש המינהל האזרחי בהן סוכם על פתוח משותף של האתר.
תחילת התכנון הותנחה בקבלת חו"ד משפטית על הזכויות בקרקע באזור הסוכב את המסגד ואשר מוצע לפתוח. לאור השלמת חו"ד המשפטית של גב' פליאה אלכס (מנהלת המחלקה האזרחית של פרקליטות המדינה) ניתן לתכנן את הפתוח באתר על פי הפרוגרמה הראשונית שהוצגה בישיבות המכינות.

בפגישה נדונו וסוכמו הנושאים הבאים:

1. הפרוגרמה לאתר ;

כיום ולפני פתוח האתר מבקרים בו אלפי תיירים בחודש, בעיקר תיירות לא מאורגנת השוהה בירושלים ומטיילת בסביבתה. מיקומו של האתר בסמיכות למוקד העל-ירושלים, איליו מגיעים מידי שנה כמיליון תיירים, מאפשר לצוות התכנון להתייחס למבחני הביקוש כבדוקים ומובטחים.

ניתן להצביע על שלושה מכלולים העשויים למשוך לבקור באתר מגזרי ביקוש שונים:

- א. באתר, על פי המסורת, מצוי קברן של הנביא סמואל. האתר מקודש לשלוש הדתות המונו-תיאסטיות ומהווה מוקד משיכה לתיירות דתית יהודית ונוצרית.
- ב. למיקומו הטופוגרפי והגיאוגרפי של האתר השפעה מכרעת על חשיבותו האסטרטגית בשליטה על המבואות הצפוניים לירושלים. במלחמת השחרור נערכו מספר קרבות מריט באתר. לנכי סמואל מקום מרכזי במורשת הקרב ותולדות מלחמת השחרור. ככונתו לפתח באתר את הנושא ההנצחה ושחזור הקרבות.

2/..

ג. האתר ממוקם על אחד מהרכסים השולטים על ירושלים. מאחר ניתן לערוך תצפית
נוף מרהיבה של 360 מעלות על ירושלים וארץ כנימין.

פתוח האתר לשלושת מגזרי הביקוש יכלול בשלב הראשון את הנושאים הבאים:
הרחבת כביש הגישה לאתר ושיפור נגישותו, חנייה, מבנה שרתים ומבנה מרכזי בו
ימוקמו מסעדה הצופה על ירושלים ותצוגה המוקדשת לנושא מורשת הקרב.
חזיתות מבנה הקבר והמסגד יטופלו במסגרת הפתוח ויבדקו הצורך והאפשרויות
כטפול בתוך המבנה. כמו כן יפותח השטח מסביב למבנה וימוקמו בו פינות ישיבה
ותצפית לנוף ושלוט מסביר. בשלב שני של הפתוח ישקלו הרחבת האלמנט המסחרי
באתר, שחזור תעלות הקשר ותצוגה של מערכי הלחימה, וחניון נופש בחורשה ממערב
למבנה.

2. קידום התכנון ובחירת המתכנן.

הוצע שותפים בתוכנית הפתוח יהיו הגופים הבאים: ח.מ.ת., קמ"ט דחות, מוא"ז מטה
כנימין, משרד הבטחון - המחלקה להנצחת החייל. את התוכנית ובחירת המתכנן תרכז
ח.מ.ת. על פי נוהליה ועל פי המקובל באתרי התיירות בארץ.
עלות הכנת תוכנית האב ותוכנית הפתוח לאתר מוערכת בכ- 4-5 אלף דולר לשותף.
סוכם שעד לפגישת הצוות הבאה ולקראת התקשרות עם מתכננים לאתר יבדק הנושא ככל אחד
מהגופים. עם קבלת האשור להשתתפות בעלות התכנון יכונס הצוות לדיון בבחירת
המתכננים.

העתיקים: - למשתתפים.

- מר א. רובן - מנכ"ל.

סיכום: גד כהן

מנהל אגף תכנון.

המנהל האזרחי לאזור יהודה ושומרון

الادارة المدنية لمنطقة יהودا والسامرة

קצין מטה לעניני דתות
ضابط الادارة لشؤون الاديان

אין שם יולדים
אין סמכות

בית איל
בית איל
בית איל
בית איל
בית איל

אשר
אשר
אשר
אשר
אשר

בית איל

בית איל

בית איל

בית איל

בית איל

בית איל

בית איל

בית איל

בית איל

בית איל

בית איל

בית איל

בית איל

בית איל

בית איל

בית איל

בית איל

בית איל

בית איל

בית איל

בית איל

בית איל

בית איל

בית איל

בית איל

בית איל

בית איל

בית איל

בית איל

בית איל

בית איל

בית איל

בית איל

בית איל

בית איל

בית איל

בית איל

בית איל

בית איל

בית איל

בית איל

בית איל

בית איל

בית איל

בית איל

בית איל

בית איל

בית איל

לכבוד
מר גד כהן
מנהל האגף לחכונות
החברה הממשלתית לחירות

ארוך נכבד,

הנידון: אמר עבר שמואל-הנביא
סמכות: סמכות 2019 מ-22.2.85
מחבי דת/1810 מ-15.11.84
מחבי דת/1796 מ-8.11.84

הוכן סמכות שבסמכות וציוני המאחר, גרם לנו לאכזבה.
אנו מצפים מכם כי כבר בתחילת שנת התקציב בעוד כחודש תחלו בפעילות שהחייבתם לבצעה,
עם קבלת חוות הדעה המשפטית, (אזרח קבלת באמצע נובמבר 1984).
לידיעתך אנו צומדים לבצע עמה - באחר - מספר פעולות אחזקה והגנות, בעלות של כ- 4
מיליון שקל.

בכבוד רב,

שמואל הסבורג

קט"ט דתות

העתק: רע"ן מו"ט
קט"ט חירות

מס' 1000
מס' 1000
מס' 1000

החברה הממשלתית לתיירות

ISRAEL GOVERNMENT TOURIST CORPORATION

ירושלים: 22.2.1985
מספרנו: 2019

לכבוד

מר שמואל הטבורגר

קמ"ט דתות

המינהל האזרחי ליהודה ושומרון

בית אל

א.נ.

הנדון: אתר שמואל הנביא

קיבלנו את שכתבך בנדון. האתר היה שתוקצב בתוכנית העבודה, כפרוייקט לתכנון בשנת העבודה הסתיימת בעוד כחודש. לצערנו, קצב עריכת הברורים המוקדמים במינהל ארך יותר משניתן היה לשער, ולפיכך לא הצלחנו לקדם תכנון לאתר. עתה, בחודשים הקרובים החמ"ת מרכזת מאמץ טול פרוייקטים המבשילים לביצוע, ואין בידינו את היכולת ל"הריץ" את אתר שמואל הנביא, ונתפנה בחודשים הקרובים לרכוז הצוות ולתכנון בקצב מהיר של האתר, בשתוף פעולה של הגופים שהביעו רצונם להשתתף בתוכנית (המינהל האזרחי, משרד הדתות, טוא"ז מטה בנימין).

אנו ממליצים שתערכו ברורים נוספים עם הגופים הקשורים לפרוייקט לקבלת הו"ד והסכמה, במטרה להיות מצויידיים באשרוס הדרושים לקראת תחילת התכנון.

בברכה,

גד י. כהן
 שנהל את תכנון.

העתק: מר א. רונן - מנכ"ל חמ"ת

החברה
הממשלתית
לתיירות

ISRAEL GOVERNMENT TOURIST CORPORATION

מל: דניס תאריך: _____
 מסת: שני
 הערות: הכניסו העלצ' אמן (פי סמול)

נולדו מוסלם הקרב בנימי סמול

אפנה אקצין חנוך נאש

תאריך יומי תלמי

קצין חנוך נאש

ג.ג. 02462

3. תלמי

המנהל האזרחי לאזור יהודה ושומרון

الادارة المدنية لمنطقة يهودا والسامرة

קצין מטה לענייני דתות
מאבק האדמיניסטרציה לשינוי האדמיניסטרציה

המנהל האזרחי לתפוזות
07-11-1984
ע.ר.

בית אל
בית איל

ב"ה, תאריך: כ" בחשוון תשמ"ח
15 בנובמבר 1984
סימוכין: דה/ 1810

الرقم

טלפון: 02-95-3254

פאקס: 02-95-3254

לכבוד

מר ג' כהן

מנהל אגף התכנון

התכנון הממשלתי להיירות

רח' קרן היסוד 38

ירושלים

הנידון: אחר קבר שמואל-הנביא

סימוכין: מכחי דה/1796 ס-8.11.84

1. בהמשך למכתבי שבסימוכין וחוות הדעה המשפטית שצורפה לו, אנו מצפים מכם עתה ל"דחיפת" הנושא בקצב מוגבר כפי שסוכס בעבר. (ראה מכתבו של רע"ן מו"ש מב-587 ס-23.1.84)

2. נא סיפולך.

ב ב ר כ ה ,

שמואל הטבורגר

קמ"ס דתות

העתק: רע"ן מו"ש

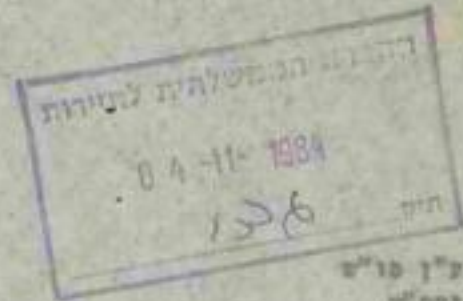
קמ"ס היירות

המנהל האזרחי לאזור יהודה ושומרון

الإدارة المدنية لمنطقة יהודה والسامرة

קצין מטה לעניני דתות
מסביב الإدارة لشؤون الأديان

רע"ן מ"ש
יוקם"ע
קמ"ס תיירות
קמ"ס אסטרטגיה

בית אל
בית איל
בית, תאריך א' בכסלו תשמ"ה
25 בנובמבר 1984
סימוכין דת/ 1820
الرقم
טלפון: 02-95-3254
פיקס: 02-952502

הנידון: הוצרר בהתקפה פרעק לעם הירחם הכביש לעבר טפול-תנביא

... 1. מ"ל סכתב על - סגן מתנדס המחוז - במשרד השיכון - הסכתב מדבר בעד עכבו - (אסכתב
הביע אלי בטפוח רק עתה).
סכיון שכתוב חוז - לכל הדעות - גורם תפגובי - אכלס תמיחסותכס.

ב כ ר כ ה ,

טפול המכורבר
קמ"ס דחוח

החקק-טר ג" כחן, החברה הממשלתית לאיירות

MINISTRY OF EDUCATION

الوزارة العامة للتربية والتعليم

الوزارة العامة للتربية والتعليم

الوزارة العامة للتربية والتعليم

Handwritten text, possibly a name or address, in Arabic script.

Handwritten text in Arabic script, possibly a date or administrative note.

Handwritten text in Arabic script, possibly a signature or stamp.

Handwritten text in Arabic script, possibly a title or subject line.

Handwritten text in Arabic script, possibly a paragraph of a letter or report.

Handwritten text in Arabic script, possibly a footer or reference number.

מדינת ישראל

משרד הבינוי והשיכון
מחלקת עבודות ציבוריות
סחוז ירושלים

תאריך: כה" באדר א' תשמ"ד
28 בפברואר 1984

מספר: ב/10/7/6

לכבוד
מר שמעון רוקח
עוזר סנכ"ל משרד הדתות
ירושלים

א"נ,

הנדון: דרך גישה לקבל שמואל הנביא.
המסר: שיחתנו הסלמוניה מיום 27.2.84.

1. קיבלנו הוראה לספל בשיפור הדרך לקבר שמואל הנביא.
2. שפור הדרך הנ"ל כרוך בהפקעה שטחים, (יש צורך להפקיע רצועה ברוחב בין 6-10 מ').
3. אבקש לספל בהפקעה השטחים לצורך השיפורים ועם גמר ההפקעה נא הודיעני.

מכרחה

א. אינשטיין
סגן מהנדס המחוז
ב/מהנדס המחוז

המנהל האזרחי לאזור יהודה ושומרון

الإدارة المدنية لمنطقة يهودا والسامرة

קצין מטה לעניני דתות

ضابط الإدارة لشؤون الأديان

בית אל

בית איל

ב"ה, תאריך

التاريخ

סימוכין

الرقم

טלפון

טלפקס

י"ג בחשוון תשמ"ה

8 בנובמבר 1984

1796 / דח

02-953254

952254-2

הנהלת המנהל האזרחי - יהודה
15-11-1984
136

לכבוד

מר ג' כהן

מנהל אגף החכונן

חברת הממשלית למיידום

רח"ק קרן היסוד 38

ירושלים - 91026

הניידון: אתר קבר שמואל הנביא

סימוכין: מכאון 1462 ס-16.10.84

מכתבי דח/1761 ס-20.9.84

מכתב רע"ן סו"ט סכ-587 ס-23.1.84

1. בהתיקס למכתבך שבסימוכין הריני להודיעך כי-

א. לאחר בדיקה שנערכה הסמך כי בניגוד לאמור הרי אתר קבר-שמואל הנביא לת

הוכרז כ"שטוח סבע" (ראה מכתבי שבסימוכין) והוא אינו בזה.

ב. לאחרונה קבלנו - סוף סוף - את חוות הדעה המשפטית לכבי הקרקע מסנה נבזר

אשרויות הפיתוח של אתר זה. מ"ל הנוה הדעה המשפטית הנ"ל.

כבוד כ"ה

שמואל המבורגר

קס"ט דתות

התקן רע"ן סו"ט, המנהל האזרחי לאיו"ט

" " " יוע"ט,

" " " קס"ט היירות,

כ"ג באלול תשמ"ד
20 בספטמבר 1984
1761 /דח

רע"ן חו"מ
מ"ט רמ"א
רע"ן מו"ט
קמ"ט שמורות טבע
ירוקה"ט

הנידון: חבר קבר שמאל הנביא והמייבמו הקרובת אינה "שמורת טבע"
סמכין/דח 1723 - 10.8.54

1. בגבישה שהיחה לי כ-17.9.54 עם קמ"ט "שמורות - טבע" הודיעני זה, כי בניגוד
למה שנאמר לי, אתר קבר "שמאל-הנביא" והמכיבה הממודה אליו לא הוכרזה כ-
כ-"שמורת-טבע".

2. ליריעתה.

ב ב ר כ ה ,

שמאל המבורגר

קמ"ט דחוח

התקנו מר כהן - החברה המטלתיה להיירות

משרד המשפטים

המשרד הראשי

תאריך כ"ה בתשרי התשמ"ה

21 באוקטובר 1964

ס ו ד י

ספרנו: 15/1390/185

אל: מתאם הפעולה ביהודה, שומרון ועזה

הנדון: אתר שמואל הנביא

נתבקשתי לחוות דעתי על ההצעה לפתח את אתר שמואל הנביא (נבי שמואל) שמצפון לירושלים, לאתר תיירות.

המקום עצמו הוא מסגד גדול, הנמצא בפסגת הרכס שמצפון לירושלים ומשקיף וחולש על כל סביבותיו. המקום קדוש למוסלמים, ושום בספרי המסים בבעלות הואקף והוחזק ככזה מזה שנים רבות. יש כיום גירסה שזה קבר שמואל הנביא ולכן קדוש ליהודים: לאתר נוהגים לבוא תיירים מסוגים שונים, גם יהודים רבים, ואין ספק שיש בו תכונות העושות אותו לאתר מתאים לתיירות: נשקף ממנו נוף מקסים, רואים ממנו את כל צפון ירושלים, יש לו משמעות דתית, ויש לו גם משמעות בהיסטוריה של מדינת ישראל, שכן במלחמת השחרור הוא היה משלט צבאי ערבי שממנו הפגינו את כל השכונות היהודיות של צפון ירושלים, דבר שעלה לירושלים היהודית הנצורה בקרבנות רבים. עד היום נמצאות במקום תעלות צבאיות, הן מאותה תקופה והן מימי הצבא הירדני שהחזיק במקום לאחר מכן.

המסגד הוחזק כאתר פתוח לתיירים בימי השלטון הירדני, והיה בו שומר מן הכפר הסמוך נבי שמואל. בתוך המסגד ניתן למבקרים לעלות במדרגות המובילות אל גגו ואל צריחו, ולהשקיף משם על הסביבה.

כיום מוחזק המסגד על ידי קמ"ט דתות של אזור יהודה ושומרון, יש בו שומר מטעמו שהינו תושב נבי שמואל, ויש שתי חנויות זעירות למשקאות קלים וממתקים בבנין המסגד, מנוהלות על ידי המוכתאר של נבי שמואל והשומר של המסגד, ומיועדות לשרת את התיירים הבאים למקום. קמ"ט דתות גם התקין חשמל למקום.

השטח הרשום במסים כוקף הינו רק המסגד וסביבתו הקרובה ביותר, כל יתר מורדות הגבעה הן בבעלות פרטית והיו בעבר בנויים ומאוכלסים למגורים, ולמעשה היוו את מרבית בתי הכפר נבי שמואל. חלק מבתיים אלה נהרס לפני זמן רב, ויש בשטח תעלות רבות צבאיות, כנראה של הצבא הירדני ואולי עוד ממלחמת השחרור. יחד עם זאת לא מצאנו שנעשתה אי פעם הפקעה בשטח זה, וכנראה שהצבא הירדני החזיק בשטח בהמשך ישיר מן הכוחות הבלתי סדירים שהחזיקו שם במלחמת השחרור. לעומת זאת חלק אחר מן הבתים, בשטח המקיף את המסגד מצפון מזרח, מזרח ודרום, נהרס על ידי כוחות צה"ל בשנת 1969, לאחר שהיה ברובו ריק ובמקצתו אף הרוס כבר לפני כן. לדברי מוכתאר הכפר היו רוב הבתים בבעלות נפקדים, ולכן ריקים.

מצפון למסגד יש בית קברות מוסלמי קטן, וגם הוא, נחשב להקדש מוסלמי.

מבחינה משפטית כל השטח, פרט למסגד ורצועה צרה ביותר סביבו, הוא בבעלות נפקדים, וחייב להיות מנוהל על ידי הממונה על הרכוש הנטוש לטובת הנפקדים, על הממונה לדאוג לשלמות הרכוש של הנפקדים, ולהחזיר לכל נפקד את

2/...

הרכוש שלו מיד עם שובו לאזור יהודה ושומרון. זאת הן לפי הצו בדבר נכסים נטושים (רכוש הפרט) של אזור יהודה ושומרון. והן לפי המשפט הבינלאומי. בפועל ביטא הממונה את ניהולו בכך שאיפשר לקרן הקיימת לייצר את מרבית השטח, והשטח נראה כיום יער מוזנח מאד. בחלק ממסגרת למסגד יש שטח פתוח, שלא יוער, שהיה גם הוא בעבר בתים, והמשמש כיום לחניה לכלי רכב לתיירים הבאים למקום. שטח זה הינו בשני מפלסים, הגבוה יותר ממש ליד הכלסטה למסגד, והנמוך יותר נמוך ממנו במטרים ספורים ובו חונים אוטובוסים כאשר הם מביאים תיירים לשטח. מן המשטח הנמוך עד לכביש הראשי מוביל כביש אספלט צר, שהיה במקור שביל ונסלל לכביש לפני שנים מספר על ידי המינהל האזרחי של יהודה ושומרון.

האתר משמש למעשה כיום כאתר תיירות, ולכן אין שאלה האם ניתן להקצות מקום זה לתיירות, שכן זהו המצב הקיים. השאלה היא, אפוא, רק מה מותר או צריך לעשות כדי לפתח את המקום יותר לעידוד תיירות אליו.

השאלה הראשונה היא כביש הגישה, הכביש הוא צר, ואוטובוסים מצליחים לעלות בו, אם כי בנסיעה איטית וזהירה. בקטע של כמה עשרות מטרים, רוחב הכביש מספיק רק לכלי רכב אחד, ולכן אם יש שני כלי רכב מכיוונים נוגדים - חייב אחד מהם להמתין עד שהשני יעבור. מאחר שהכביש נסלל בזמנו בדרך עפר שעברה בין החלקות הפרטיות - אין להרחיב את הכביש בלי תשתית משפטית מתאימה, דהיינו הפקעה לצרכי ציבור, אם יעשו הפקעה, ניתן להפקיע גם את הרחבה המשמשת כיום לחניה לאוטובוסים, ולעשות בה אפשרות נוחה לרכב המגיע למקום להסתובב, מאחר שהשטח משמש בפועל כבר שנים רבות כרחבה לאוטובוסים, יתכן שניתן להצדיק בכך את הצורך הציבורי להפקעה. יצויין שהרחבת הכביש תדרוש הוצאה כספית גדולה, שכן בשל תלילות העליה תחייב ההרחבה עבודות עפר ניכרות, וספק רב האם הרחבה זאת היא חיונית, שכן גם כיום נוסעים האוטובוסים בכביש זה.

שאלה שניה של פיתוח האתר הינה הנחת קו מים ויצירת נקודות לרחצה עם ברזים. בענין זה, אף שהשטח הוא בבעלות נפקדים, אין הניעה ליצור קווי מים, כשם שהותקן בעבר קו חשמל, הן כדי לשרת את בנין המסגד עצמו והן כיון שיש בכך רק כדי להשיג את רכוש הנפקדים ואין בכך פגיעה ברכוש. עוד ביקשו להתקין ספסלים כדי שהציבור יוכל לשבת במורדות הגבעה ולאכול שם, ספסלים כאלה, כיון שמעצם טבעם הם ניתנים לסילוק ואינם משחיתים את הרכוש - ניתן להתקין ברשות מן הממונה על הרכוש הנטוש, אשר כאמור חייב לנהל את השטח. לשם כך יש להגיע להסכם עם הממונה על הרכוש הנטוש, לשכור ממנו את השטח עם התחייבות לפנות כל שטח שבעליו יחזור לאזור.

שאלה נוספת שנשאלה הייתה האם מותר לנקות את האתר, כדי שלא ייראה כל כך מוזנח. התשובה לכך חיובית בחלט. הן קמייט דמות והן הממונה על הרכוש הנטוש, חייבים לשמור נכס שהם ממונים עליו, ולדאוג לשלמותו, וחובתם וזכותם לדאוג גם לנקיונו. בענין זה יש לזכור שכל שמעודדים יותר תיירות למקום יש צורך בהגדלת השמירה על הנקיון, ומן הראוי לדאוג לנקיונו. בהתאם לכך גם ניתן וראוי לעשות כל עבודות הדרושות לתיקונו של המסגד ולשימורו.

כמו כן ניתן להציב שלטים עם מפות והסברים, הכל בהסכם עם הממונה על הרכוש הנטוש, עם התחייבות לפנות כל שטח שבעליו יחזור לאזור.

לעומת זאת אין זה סביר להקים מסעדה במקום, יש במקום כיום שתי חנויות המשרתות תיירים, וחנויות אלה מוחזקות על ידי תושבי הכפר המקומיים מזה זמן רב. אין זה מתקבל על הדעת לעשות להן תחרות שתלול את פרנסתם.

אשר לבקשה לעשות שירותים-במקום, מאחר שאין זה מתקבל על הדעת להתקין שירותים במסגד בשל קדושתו, יש לשכור מן הממונה על הרכוש הנטוש חלקה בריחוק מן המסגד ולעשות בה שירותים עם התחייבות לפנות אותם ולהחזיר את המצב לקדמותו עם שובו של בעל החלקה לאזור.

יצויין שאין לעשות שינויים יסודיים או בלתי הדיירים בשטח שהוא
בבעלות נפקדיט.

יצויין עוד שאת בית הקברות שמצפון למסגד, ואת סביבתו הקרובה, יש
לשמר כמות שהם ולא לפגוע בהם בכל צורה שהיא.

ב ב ר ס ה.
פליאה אלבק
מנהלת המחלקה האזרחית
של פרקליטות המדינה

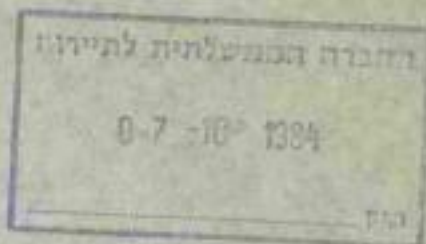
- העתק: 1. ראש הממשלה
2. סגן ראש הממשלה ושר הבינוי והשיכון
3. שר הבטחון
4. שר החקלאות
5. שר המשפטים
6. היועץ המשפטי לממשלה
7. מזכיר הממשלה
8. ראש המינהל האזרחי, איו"ש
9. סגן מחאס הפעולה ביהודה, שומרון ועזה
10. רע"נ הדין הבינלאומי, מטצ"ר
11. היועץ המשפטי, איו"ש
12. רע"נ תשחית, איו"ש
13. רע"נ תיאום, תפ"ש
14. קמ"ט אפורופוס, איו"ש
15. רע"נ מו"ש, איו"ש
16. קמ"ט דתות, איו"ש
17. קמ"ט תיירות, איו"ש
18. קמ"ט גנים לאומיים, איו"ש

המנהל האזרחי לאזור יהודה ושומרון

الإدارة المدنية لمنطقة יהودا والسامرة

קצין מטה לעניני דתות
מטבח האדארה לשטון האלמאן

בית אל

בית איל

כ"ה תמוז י"ב באב תשמ"ד

10 באוגוסט 1984

סימבין דה/ 1723

الرقم

טלפון: 02-95-3254

פאקס: 02-95-1723

אלו החברה הממשלתית להיירות, מר כהן

הנידון: סביבת אחר שסואל-הנביא - "שמורה טבע"

1. אחר "קבר שסואל הנביא" וסביבתו הוכרזו בעבר, כ"שמורה טבע", לאור דאז יש לתאם פעילותנו בתחום הפיתוח עם הרשות לשמורה הטבע אשר פעילותה ונסיונם יכולה לסייע רבות בפיתוח סביבת האתר.

2. לאחרונה נסללה כניסה חדשה לאתר זה, אך עיקר דרך הגישה עדיין לא סופחה.

3. לירידתה ולטיפולך.

ב ב ר כ ה ,

שסואל המבורגר

קמ"ס דתות

הקתק: מ"מ רס"א

רע"ן או"ס

רע"ן מו"ס

קמ"ס שמורה טבע

יועמ"ס

भारत सरकार का कानून विभाग

भारत सरकार का कानून विभाग

भारत सरकार का कानून विभाग

क्र. १०००/१९५०
१९५०
१९५०
१९५०
१९५०
१९५०
१९५०
१९५०

भारत सरकार का कानून विभाग

भारत सरकार का कानून विभाग

भारत सरकार का कानून विभाग

भारत सरकार का कानून विभाग

भारत सरकार का कानून विभाग

भारत सरकार का कानून विभाग

भारत सरकार का कानून विभाग

भारत सरकार का कानून विभाग

भारत सरकार का कानून विभाग

भारत सरकार का कानून विभाग

भारत सरकार का कानून विभाग

भारत सरकार का कानून विभाग

भारत सरकार का कानून विभाग

38
מק"ט
נעלה
נבו

החברה הממשלתית לתיירות

ISRAEL GOVERNMENT TOURIST CORPORATION

ירושלים, 29 במרץ 1984

טספרנו: 485

לכבוד

מר ר. בן בשט

מנהל מחלקת תכנון

מוא"ז מטה בנימין

ד.נ. הרי ירושלים

91-999

שלום רב /

הנדון: "תכנון אזורי כולל מטה בנימין".

קיבלתי את מכתבך בנושא אתר נבי סמואל שתאריך 14 מרץ 1984. כפי שציינתי בעבר, עם הבשלת הנושא לקראת גבוש ערות היגוי, נזמן כמובן נציגכם.

במכתב ציינת ששלחתם אלינו את הספר תכנון אזורי.

לצערי המכתב הגיע ללא הספר ולפיכך אני פונה שנית בבקשה לקבלו. הספר עשוי להיות חומר רקע לגבוש תוכניות תיירותיות בשטח המוא"ז על רקע התכנון האזורי הכולל.

אודה לך אם הספר יעלה אליי בדואר רשום.

ב כ ר כ ה ,

נ. ב. ז.
מנהל אגף תכנון

גכ/מד

מועצה אזורית "מטה-בנימין"

אין ענין ירושלים
נבי סמואל

כ"ה ג אדר ב' תשמ"ד

14.3.84

ההגדרה הממשלתית לתיירות
23-03-1984
ע.ד.

לכבוד

גבי כהן

מנהל אגף התכנון

החב' הממשלתית לתיירות

פרו היסוד 38

ד. 2645

ירושלים 91026

הנדון: פיתוח אתר נבי סמואל

1. שלחנו אליך את הספר "תכנון אזורי כולל מטה בנימין".
2. שמחתי לשמוע כי פועלים לגיבוש צוות היגוי לפיתוח אתר נבי סמואל.
אני בטוח כי תהיה לנו נציגות בצוות היגוי זה.
3. נשמח לשתף פעולה בכל הקשור לתכנון וביצוע פרויקטים בתיירות במטה בנימין.

בברכה

ב/א/א/כ

דפי בן בשט

מנהל מח' תכנון

- כית אל
- כית אל ב'
- כית חורון
- כית איה
- גבעון
- חרשה
- כוכב השחר
- כפר אדומים
- מבוא חורון
- מכש
- מעמק יזרעאל
- מעמק יהודה
- נרזה צוף
- נדל
- עשרה
- ענתות
- עשרה
- סמית
- רימון
- שילה

המנהל האזרחי לאזור יהודה ושומרון

الإدارة المدنية لمنطقة يهودا والسامرة

קצין מסה לענייני דתות
ضابط الإدارة لشؤون الأديان

אזור יהודה ושומרון
לכבוד משרד

בית אל
בית אביל
בית, תאריך
6 במרץ 1984
التاريخ
סימון
1603/דה
الرقم
טלפון: 02-95-3254
טלפקס: 02-952204

החברה הכמוליתית לחירות
1-8-03-1984
37
תיק

01482 J.T.

רע"ג תו"פ
רע"ג טו"פ
קמ"ט ארכיאולוגיה
קמ"ט אנטרופולוגיה
יוזמ"ט

הכרזת פיתוח מתחם - עבר "שואל-הנביא"
מכתבי דה/1573 סח-7,2.84

1. טרם קיבלתי מוצאות בליקם הכלוליים והמסמכים הקיימים לשימוש בקרקע בחתום לבבולות - האתר.
2. גם טיפולך.

בברכה,

שואל המבורגר
קמ"ט דתות

החוקר-החברה הכמוליתית לחירות, יעקב

9.4
24
25

החברה הממשלתית לתיירות

ISRAEL GOVERNMENT TOURIST CORPORATION

ירושלים, 14 במרץ 1984
טלפון: 411

לכבוד
אל"ם פרדי זך
מ"מ ראש המינהל האזרחי באי"ש

א.נ.י.

הנדון: פתוח אתר קבר הנביא שעואל.

בתאריך ה-17 ינואר 1984 התקיימה פגישת עבודה בנדון בלשכתך. בסכום הפגישה שנכתב ב-23 ינואר 1984 על ידי סא"ל ציון סעד, בסעיף 12 מפורט הסכום וההנחיות לפעולה.

למעשה, ולאחר שהשותפים בפרוייקט הביעו רצונם להשתתף בעזרת ההיגוי להכנת התוכנית, אין ביכולתנו לכנס צוות זה עד להשלמת הבדיקה הקרקעית. סוכם שהיועמ"ש יגיש חו"ד על נושא הבעלויות באתר, אשר על פיה יוחלט על קדום הפרוייקט.

לצערנו, ובעקבות מספר פניות לקמ"ט דתות במינהל, טרם בוצעה בדיקה זו הטהורה, כידוע תנאי הכרחי לקדום הפרוייקט.

אנו פונים אליך בבקשה להורות לגורמים המתאימים במינהל לזרז הטיפול בנושא הנדון.

ב ב ר כ ה

מנהל אגף תכנון
[Signature]

העתק: מר א. רונן - מנכ"ל חמ"ת
סא"ל צ. סעד - רע"נ מו"ש
מר גומי - סמנכ"ל משרד הדתות
גב' נ. פרץ - ממונה על התקציב - ח.ל.ג.
מר ש. הטבורגר - קמ"ט דתות - מינהל אזרחי אי"ש.

המנהל האזרחי לאזור יהודה ושומרון

الإدارة المدنية لمنطقة يهودا والسامرة

קצין מטה לעניני דתות

مسلم الإدارة لشؤون الأديان

בית אל

בית איל ד' באדס א' החשב"ד

כ"ה, האריך 7 במרואב 1984

التاريخ

סימוכין דח/1573

الرقم

טלפון: 02-95-3254

חולף: 302204 - 2

רע"ג חו"ס

רע"ג חו"ס

קמ"ס ארכיאולוגיה

קמ"ס אנטרופוס

יועמ"ס

הנדון: בבולות חמ"ל "שמואל הנביא" המוככנו לתיחוח

מכתבו של רע"ג חו"ס סב-587-2072 מה-23.1.84

1. בהסמך על מכתבו של רע"ג חו"ס שנסטוכין ועמ"י בקטחך מוכבר אליך

צילום טמח האזור, עליו מסומנים בבולות האמר המוככנן.

נה בדיקתך עם הזורמים המבאימים עם נוסח הכלליות והאמטריות העוסדות

לפיטוס בקרקע חו"ל.

2. לטימולך.

כ כ ר כ ה

שמואל המכורגור
קמ"ס דתות

העמק החברה המסלחית להיירות.

ק.ג.מ. 1:20000

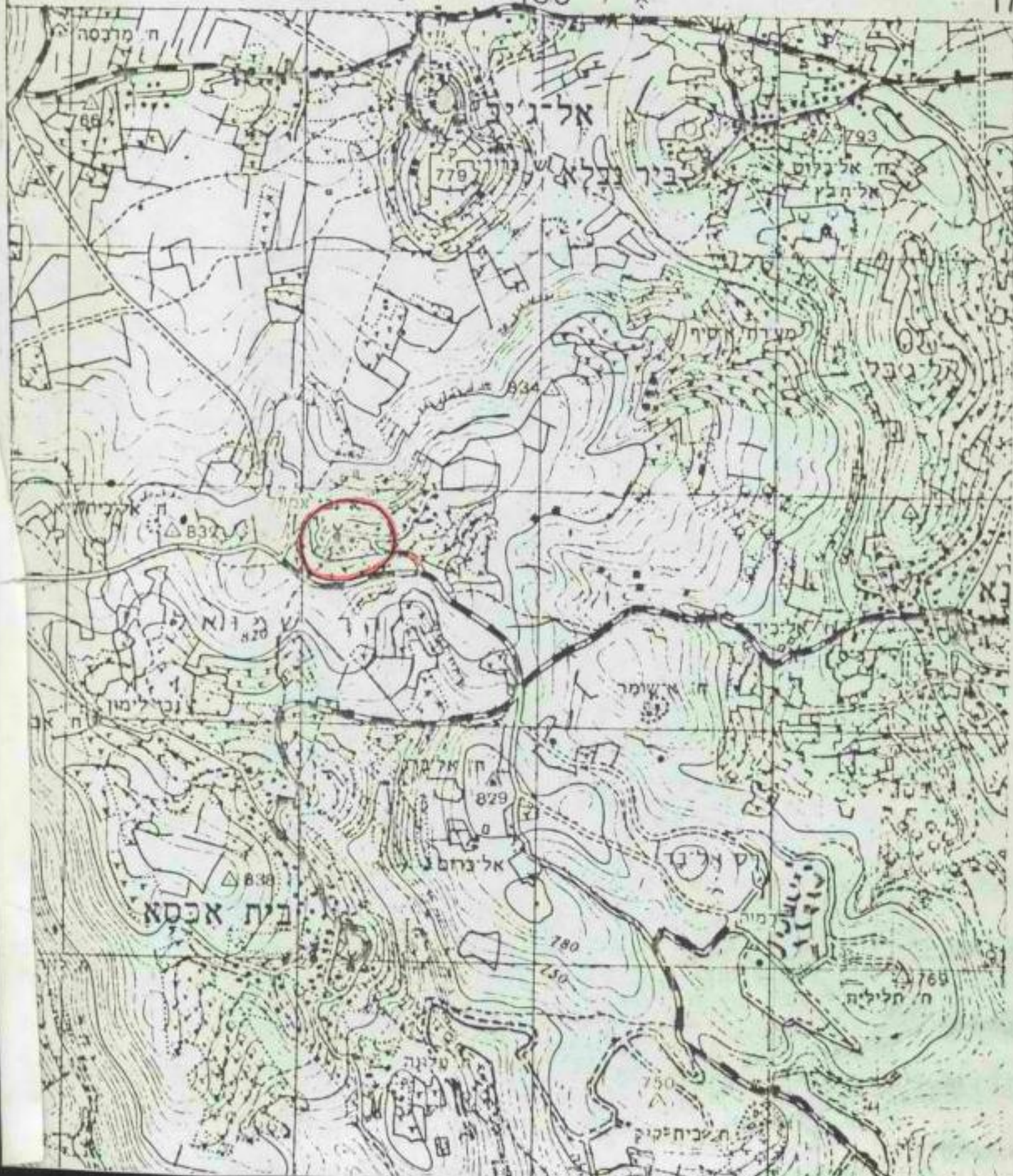
טאבל 166

168

17

139

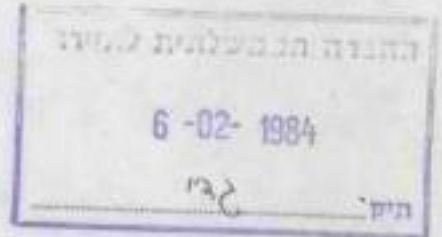
136

המנהל האזרחי לאזור יהודה ושומרון

الإدارة المدنية لمنطقة יהודה والمهاجرة

קצין מטה לעניני דתות
ضابط الإدارة لشؤون الأديان

בית אל
בית איל
בית, תאריך
التاريخ
סימוכין
الرقم
טלפון: 02-95-3254
הاتف: 952254 - 2

רע"נ מו"ש
סגן הרמ"א
יוע"ש
רע"נ השחיה
י.ע.ע.
מושל רמאללה
קמ"ט אוצר
קמ"ט אפוסטרופוס
קמ"ט ארכיאולוגיה

הנדון : פיתוח אתר "קבר שמואל הנביא"
מכתב מ-2072-587 מה-23.1.84

1. בהתייחס למסעיף 12-ג' במכתבך שבסמוכין, כידוע לך - הוואקף - מחרום אוחנו, לכן אין כל טשטעוה למסעיף זה שבמכתבך.
2. בניגוד לאמור במסעיף 13 במכתבך - הרי דובר בישיבה כי התקציב של 2.5 מליון השקל לא ינוצל בשנה התקציב הנוכחית וזאה בגלל העדר תוכנית כוללת והזמן הקצר שנוחר. במידה ואכן נוכל לנצל את חלקן לביצוע פריטים שונים, יבוצע הדבר. יש לדאוג, במידת האפשר, לשיטורו של התקציב הנ"ל לשנה הבאה.

ב ב ר כ ה ,

ll
שואל המבורגר
קמ"ט דתות

העקב:
מנכ"ל משרד הדתות
סמנכ"ל משרד הדתות
מנהל האגף לעדות
החברה הממשלתית לחיירות ✓

אחזקה
 יחסיים
 1984
 1984

- מ ו ג ב ל -

צבא הגנה לישראל
 המנהל האזרחי
 לאזור יהודה ושומרון
 מינהל ושרותים
 טל' 951010
 מב - 587 - 2072
 שכת תשמ"ד
 23 ינואר 1984

החברה הממשלתית לתיירות
 2-02-1984
 תיק 192

יועמי"ש
 רע"ג חשית
 קמ"ט דתות
 החברה הממשלתית לתיירות
 סגן רמ"א
 י.ע.ע.
 מושל ומאללה
 קמ"ט אוצר
 קמ"ט אפוסטרופוס
 קמ"ט ארכיאולוגיה
 מנהל לשכת תכנון

הנרון:-- פתוח אתר "שמאל הנביא"

כללי

1. אתר "שמאל הנביא" הנו אתר בעל חשיבות מחבטים שונים ומזה שנים קיימות דרישות ותכנונים לפתח אתר זה.
2. לאחרונה הועלה נושא זה מחדש ע"י קמ"ט דתות וקוימו מס' מפגשים לקרום נושא זה.
3. האתר הנו חשוב מהחבטים הבאים:
  - א. החבט הדתי - האתר בעל חשיבות ליהודים ובמידה פחותה לנוצרים ולמוסלמים.
  - ב. החבט הלאומי - במלחמת השחרור היו נסיונות לכבוש את האתר, נסיונות שנכשלו ועלו בקורבנות רבים.
  - ג. החבט הנופי - האתר ממוקם על גבעת הצופה אל מול י"ם וסביבותיה ומחזה מקום תצפית נכסף חשוב ביותר.
4. באחר מבקרים יהודים רבים וכן סבוצות נוצריות, מוסלמים כמעט ולא מגיעים.
5. האתר נמצא הן על אדמות וקף והן על אדמות פרטיות.

הגורמים העשויים להשתתף בפתוח האתר

6. בפתוח האתר ניתן לשלב את הגורמים הבאים:
  - א. המנהל האזרחי - כגורם האחראי על השטח.
  - ב. מ. הכסחון - כגורם שלועניין בהנצחת מורשת הקרב במקום זה.
  - ג. החברה הממשלתית לתיירות - כגוף המועניין להביא למקום קבוצות תיירים מחוץ כחלק ממסלול תיירות בי"ם ובסביבה.
  - ד. משרד הדתות - כגוף המעוניין לפתוח אתרים בעלי אופי דתי ואף הביע כבר הסכמה עקרונית להשתתף במימון.
  - ה. המועצה האזורית מטה בנימין

הגוף שיוכיל את הנושא הנה החברה הממשלתית לתיירות כאמצעות צוות הגוי שיוקם מהגורמים שלעיל.

8. נציגי המנהל האזרחי בצוות יהיו יועמ"ש וקמ"ט דתות. נציגים אחרים יוזמנו ע"פ הצורך.

השיטה

9. קרום הנושא יבוצע בשלבים הבאים:
  - א. בדיקות קרקעיות מפורטות וקבלת הוות דעת משפטית שניתן לפתח את האתר.
  - ב. זמון צוות ההגוי ע"י החברה הממשלתית.
  - ג. תכנון מפורט של האתר ואשורו ע"י מ.ת.ע. (באחריות החברה שלעיל).
  - ד. נצוע (באחריות החברה שלעיל).

תכנון הכללי לפתוח האתר

10. ההנחיות הכלליות למתכנן יהיו כדלקמן:
  - א. טפול במבנה עצמו.
  - ב. טפול בשטח מסביב (כולל מקומות ישיבה, מקומות תצפית ושרותים לקהל).
  - ג. הכשרת גישה וחניה לאתר.
  - ד. הקמת מסעדה, חנות למזכרות וכד'.

מימון הפרוייקט

11. ממון התכנון והכצוע של הפרוייקט יתחלק בין השותפים. קביעת גובה השותפות יקבע בנפרד ע"י צוות ההגוי וזאת לאחר קבלת עלויות התכנון והכצוע.

סכום והנחיות לפעולה

12. בדיון שקויים בנושא אצל סגן רמ"א סוכס לפעול כדלקמן:

א. רע"ג תשתית יבדוק באופן מפורט את בעלויות הקרקע וכן את התבט הארכיאולוגי בנושא וידווח למכותבים.

ב. יועמ"ש, לאור הבדיקה שלעיל, יתן חוות דעת מפורטת באם ניתן לגשת לתכנון ולכצע הפרוייקט.

ג. קמ"ט דתות יטפל בנושא עם חוקף במידת הצורך.

ד. לאחר מתן "אור-הירוק" מהיועמ"ש יכונס צוות ההגוי, באחריות החברה הממשלתית לתיירות, לדיון בנושא חכנון האתר.

13. בשנת התקציב 84/83 יש כ- 2.5 מ' שקל בתקציב המנהל לנושא זה. סוכס שקמ"ט דתות יגיש תכנית לנצול כסף זה בנושאים שאינם קשורים ישירות לתכנון ולכצוע הכולל של האתר.

14. לטפולכם ודווח שוטף של תוצאות הטפול.

סא"ל
מרי"ש

סגד

ציון
רע"ג

צס/חכני

אשר ייחולק
כ"י סוף

החברה הממשלתית לתיירות

ISRAEL GOVERNMENT TOURIST CORPORATION

ירושלים, 20.1.84

מספרנו: 120

לכבוד

מר פנחס ולרשטיין

יו"ר מועצה אזורית

טסה בנימין

שלום רב!

הנדון: תוכנית אזורית טסה בנימין

קיבלתי את החזמנה ליום העיון בתוכנית האזורית שקיימתם בתאריך 17 ינואר 1984. לצערי, ועקב נסיעתי לצפון כאותו תאריך לא יכולתי להשתתף בדיון. אשמח ואודה לך אם אוכל לקבל את הספר "תכנון אזורי כולל" שהופץ למשתתפים. חברתנו עוסקת בתכנון אזורי באזורי התיירות השונים בארץ ואני מקווה שהספר יהיה לעזר. כמו כן חברתנו פועלת לאבוש צוות היגוי לפתוח אתר נבי סטואל הנמצא בתחומי המוא"ז. לפי שעה קיבלנו את הסכמת הטכ"ל מ. הדתנה, סרט"א, ונציגד אגף ההנצחה במשרד הבטחון להשתתפות בצוות ההיגוי, לטיפול התכנון ולהשתתפות בפתוח. לישיבת הצוות הראשונה נזמן כמובן נציגכם.

ב ב ר כ ה

גדי כהן

מנהל אגף תכנון

TK/21

ר. ז. (בני סמואל)

מדינת ישראל

משרד הבטחון

אגף השקום

המחלקה להנצחת החייל

אזור ירושלים

תאריך: יב' שבט תשמ"ד

16 בינואר 1984

מספר: חי/84/1257

טל: 527540

ת.ד. 3502

ירושלים 91034

החברה המסלולית	לתיירות
16.1.84	פנה משרד
תיק <i>123</i>	

לכבוד

הגב' מירה פרץ

החברה המסלולית לתיירות

ירושלים

ג.ג.

הנדון: אחר נבי סמואל.

בהמשך לסיומנו באחר הנ"ל פצ"כ חומר רקע על המקום.

הנרש נבדק על ידנו. נשוב ונודיעכם דבר.

בכבוד רב,

[Signature] א. נברון

רשיד הנצחת החייל

אזור ירושלים

מפקד: מר נעמן סחייק, מנהל המחלקה, ת"א.

המבוכות. השירות נסתבך. בזמנ מספר מקרים מבין אנשי השירות החליטו לכבוש קמח לחינם ואשר לכבוש מיד הערבים משלמים חובליים על הכבוש. אלא שמעלות מורות אלו של אנשי השירות לא היה בזה כדי לשלם את המורכב הנדון. רק תגובות משוריינים ונעלים. שהגיעו ממוחזריו. שחגו בכפר בידו, הצליחו לפנות ערב לחלק את השירות. משם למסד מכוניות. שהורשו בשעת בין הזמן נסעו בשירות זו גורמים בחובי המקרים של העיבת. הדיאל.

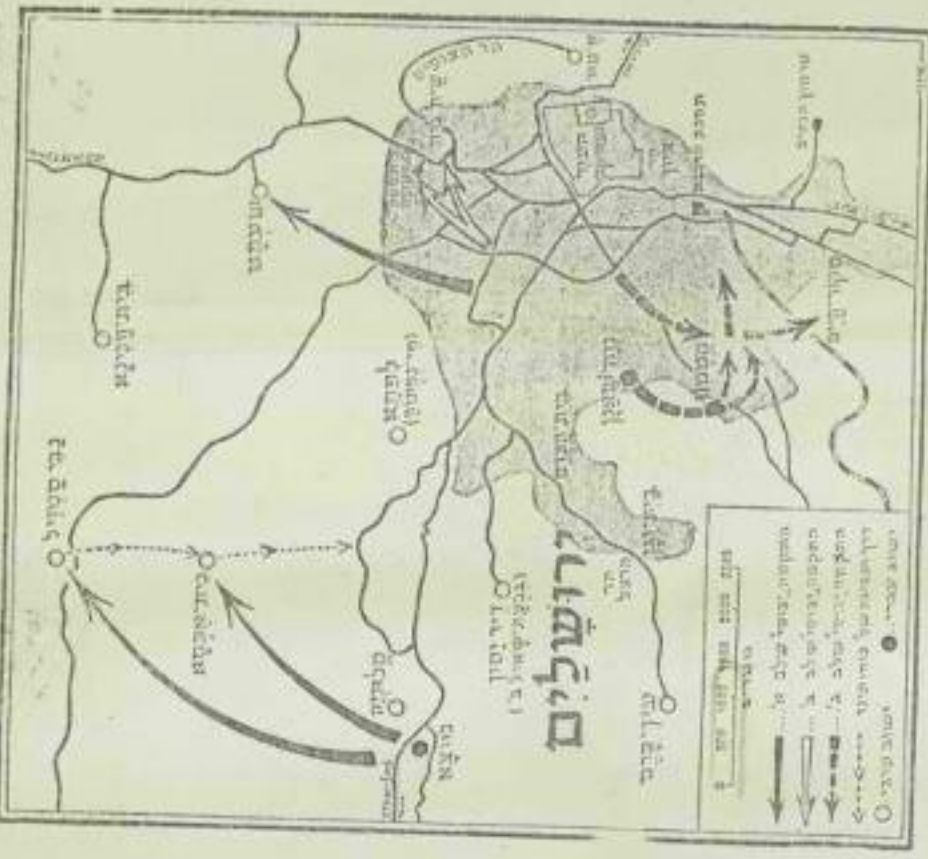
שירות החטיבה הגליחה להגיע לירדן. אמרה נחמה ודרך. ולאחר מכן שוב היה צורך לפנות מחדש.

שלבן הראשון של מבצע. יבוס"י נעץ להשיג שליט מטרות עיקריות:

- (א) סליחת הדרך לנהיגתם. עליידי ציבוע נבייטמיל ומכיים במבצתה וציבוע שבת עברי רעוף מצפון מערב לעיר.
  - (ב) פליחת הדרך להיחזקותם עליידי ציבוע שיד גיראח.
  - (ג) יצירת יציבות עם מקורחים עליידי ציבוע קמחון.
- כל מעמלה. יבוס"י אמרתו היו לזעזע ללא פגיעה בכריסים וללא התנגדות עם המטרות נבחרו במקומות שלא היו חסומים בדימתם.

הראשונה לפעולות במסגרת המבצע הייתה התקפה על גורח נבייטמיל. בליל 22. הנובמבר הייתה: ציבוע בתי איכאא ונבייטמיל עליידי גורח 4. ושיעט. עליידי סלונה בגורח 5 של חטיבת. הראלי. בלילה הראשון לפעולה. ללילה השני חיבנו ציבוע ביקרונגא וזיזות הדרך מנבייטמיל לנודיעקב (רחק מסה 22). בחלק הראשון של הלילה הראשון האירה ההגלחה שנים בתי איכאא ושיעט נבבשו עליידי כחזיתיה. אך בחלקו השני נחנף הגלגל. לאחר התקפה על בתי איכאא החל הכוח לפנות על נבייטמיל. אלא בשל התקפה על בתי איכאא ניסל השטח יסודי ההתנהגות מן התקפת. לתוקפים חזק מאד. במארב זה נפלו מרבית המקרים והלק גורל מלחמי הפליחה התקפת. התגברות אשר יצאה במשוריינים לעזרת הפליחה מצד מצלהיחטיבה התקפה עליידי הערבים ולאחר מכן עליידי הכריסים בגבנת הראאר ובמכוניותיה ולא הצליחו להגיע למקום במיעד הנכון. שארית הפליחה נאלצה לפנות לאור היום. נבייטמיל נשארה בידו הייב כיון שכך לא היה קצם להמסיד בתחוקת שרעט האלכזו למסד אף אותה נודיעקב ופטרות נשארי נחונות במבנה. וקצם לאחרי מכן. ב' 26. יצאו לציבוע החלק השני של מבצע. יבוס"י. ציבוע שכונה שיה גיראח.

ההקפת בנענה עליידי גורח 5 בשני צירים: כוח אחד שיה גיראח. ובמקביל למבצע הראשון. חסם את הכתים שבין שכונה זו לבין שיה גיראח. באורזי באותה עת נע תחנת השני באוניו עסקי. דרך הארזי שמצפון לשכונה. עקף את בית החסר לשוטרים מצפון ומבוקה. עבר בכביש רמאליה והגיע מן הערוץ אל בית נשאשיבי. מן ארבע הכוונות. החולש על שיה גיראח כולה. בחטיב התקפה המיוחדת (כחטיב) הניע, איסוף. הכוח השני עד סמוך ליעדו. שני הכוחות גם יחד נתקלו בהתנגדות כבדה בלחיסה על ימיהם. נלחמו סמוך לחוד ומבית לבית.

החל מה' 26 - מבצע יבוס"י.

לפנות בוקר היה רוב שעה השכונה בדיעו. אלק בשל התקפת נגד ערבית. ומסתת ואש שכאח משפחות הכריסים בתוך השכונה ובמכוניותיה. החלט להשאיר כוח שימארזן להגנה במית נשאשיבי בלבד. לפתח כיום נשאיר חלקי השכונה. והסגת עד היו פני הדברים עם שחר 26.

אלא שכאן התערבו הכריסים במסעול. החילה בא פעין כריסי לאחת מעמדותיו וביקם להשחר את חמשת הצלפים הערבים שנשארו על גג בות נשאשיבי. לאחר משאומתו ניתן לו מבוקשה. בנאוי של הגשם צביויות ייחום אחרת עתה כבר עמדו נצני השלטונות הכריסים במגע עם הסוכנות היהודית והבטי את פניו שיה גיראח כולה. סמוך עמנה עוז סוכנות על קצו מצד הפניו

מועצה אזורית "מטה-בנימין"

ב"ה כו טבת תשד"ם

1.1.84

לכבוד

א"ס מ"ק
מ"ג
פ-1
א.ג.ג.

הנדון: תכנית אזורית מטה בנימין

כפי שפרטמנו בהזמנתנו הקודמת, בתאריך 17.1.84 יג' שבט תשד"ם, יתקיים יום העיון בתוכנית אזורית מטה בנימין באולם המדרשה בעפרה, להלן סדר היום:

בית אל	התכנסות	09:00
בית אל ב'	<u>פתיחה</u> : דר' חיים צבאן - סמנכ"ל המחי להתיישבות בסוכנות היהודית.	09:30 - 10:00
בית חורון	פנחס ולרשטיין - יו"ר מואיז מטה בנימין	
בית אריה	פרופ' יובל נאמן - ער המדע והפיתוח	
גבעון	<u>הרצאה</u> מפי יצחק מגן קמיט ארכיאולוגיה בנושא: ארץ בנימין והסקר הארכיאולוגי	10:00 - 10:45
חדשה	שקופיות על אזור מטה בנימין + כיבוד קל	10:45 - 11:00
כוכב השחר	הצגת התוכנית האזורית	11:00 - 12:30
כפר אדומים	ארוחת צהריים	12:30 - 13:30
מבוא חורון	<u>הרצאה</u> מפי דר' שאול קרקובר בנושא: התפשטות מטרופוליניה כאמצעי לפיתוח אזורי	13:30 - 14:15
מכמש	הצגת פריסת הישובים - דיון.	14:15 - 15:45
מצפה יריחו	<u>נעילה</u> : מתחיהו דרובלס - ראש המחי להתיישבות בסוכנות היהודית.	15:45
מתחיהו	חלוקת הספר: "תכנון אזורי כוללי".	
נווה צוף		
נילי		
עטרת		
ענתוח		
עפרה		
פסגות		
רימונים		
שילה		

בברכה

פנחס ולרשטיין
יו"ר המועצה

ד.ג. הרי ירושלים 999-91 טל: 02-951562-3

המנהל האזרחי לאזור יהודה ושומרון

الإدارة المدنية لمنطقة يهوذا والسامرة

קצין מטח לעניני דתות
شابط الإدارة لشؤون الأديان

החברה הממשלתית להיירות
3.184
תיק

לכבוד

מנכ"ל משרד הדתות, הרב שלום

בית אל

בית איל

כ"ב בטבת תשמ"ד

28 בדצמבר 1983

1496 דת/

סימבז

الرقم

טלפון: 02-95-3254

פאקס: 902205 - 2

הנדון: סכום דיון בנושא שיחוח אחר קבר "שואל-הנביא"
מסוכין מכתב החברה הממשלתית להיירות 2205 מ-6.12.83
מכתבי דת/1370 מ-20.11.83

1. הישיבה בנושא שיחוח - אחר "קבר שואל-הנביא" המקיימת במשרדו של מנכ"ל משרד הדתות, ב-27.12.83, בישיבה שהתפתחה -
מנכ"ל משרד הדתות - הרב שלום
ממנכ"ל משרד הדתות - מר גרסי
קצין המקיימים של משרד הדתות - מר ברייסברד
קט"ט דתות איו"ש - תח"ס
נציגי החברה הממשלתית להיירות - הגב' מרץ - האחראית על המקיימים ומר כהן - האחראי על התכנון.

2. טרזגרסה השיחוח של האחר - הוצגה כקווים כלליים (כאמור במכתבי סכסוכתן). כן דובר על האפשרות של בניה מזנון וחנות מזכרות - באחר.

3. א. מנכ"ל משרד הדתות קבע, כי משרד הדתות רואה עצמו - כשותף בפרוייקט. - יחד עם השותפים האחרים שהוזכרו ו החברה הממשלתית להיירות, המינהל האזרחי לאיו"ש, ומשרד התכנון.
ב. נקבע כי המלוקת בעלות, הכנון הפרוייקט החלק באופן שווה בין השותפים.
ג. יוקם צוות חובי שבו יהיו הנריס השותפים השונים. מנכ"ל משרד הדתות סינה את הממנכ"ל מר גרסי - או מי שיכונה על ידו - כאבר ועדת המיבוי, מטעם משרד האס.
ד. הוטל על מנכ"ל כי - החברה הממשלתית להיירות - תרכז את הפרוייקט.

4. לאחר סיכום נוסף - "קבר שואל-הנביא" - כאמור, העלו נציגי החברה הממשלתית להיירות את הצורך בטימוץ במי חכונת "היטנים" - "החיים" - הנמצאים בחחום הפנותה - קפה - ע"י החברה - כמבריה.

אשר, יעקוב
לד, סגנית

भारत सरकार का कानून विभाग

Ministry of Law, Government of India

कानून विभाग
भारत सरकार

क्र. 100

दि. 10/10/54

वि. सं. 100

वि. सं. 100

वि. सं. 100

वि. सं. 100

क्र. 100-100-100

क्र. 100-100-100

Handwritten notes and signatures in the left margin.

- 1. ...
- 2. ...
- 3. ...
- 4. ...
- 5. ...
- 6. ...
- 7. ...
- 8. ...
- 9. ...
- 10. ...

Handwritten text at the bottom of the page, possibly a signature or date.

המנכ"ל הודיע כי - עקרונית - מוכן המשרד להסתפק, עם החברה הממשלתית להיירוח - בהוצאות השיפוץ הנדרש ולשאת כ-50% מהוצאות. לבורך קידום הנושא - ביקש הרב סלומון - רשימת כחי הכנסת בהם מדובר ופרוט השיפוץ הדרוש.

5. מנכ"ל משרד הרווח העלה בפני נציגי החברה הממשלתית להיירוח את הצורך - בשיפוץ - של אתר - קבר רבי מאיר בעל הנט - בסבריה - המנכ"ל, ביקש לבדוק אפשרות שיחוף - החברה הממשלתית להיירוח - בנשיאת כנסל השיפוץ. נציגי החברה הודיעו כי הם יבדקו את הנושא עם הממונים עליהם - מתוך גישה חיובית.

כבוד
רבי,
al
שמואל המבורגר
קמ"ש דתות

העתק:

ממנכ"ל משרד הרווח - טר גרסי
קצין הקביבים, משרד הרווח, טר כרייטברד
חגב' פרץ, החברה הממשלתית להיירוח
טר כהן, " " " " ✓

המנהל האזרחי לאזור יהודה ושומרון

الإدارة المدنية لمنطقة يهودا والسامرة

קצין מטח לעניני דתות

شابط الإدارة لشؤون الأديان

החברה הממשלתית ל...
מס' תלמי 12 23
ת"י: 710

בית אל
בית איל
בית, תאריך
13 בדצמבר 1983
التاريخ
סימוכין
1470 / דח
الرقم
טלפון: 02-3254-02
פואקס: 02-3254-02

Handwritten notes and signatures in the center of the page, including the name "משה" and other illegible text.

מס' דמ"א
דמ"א
רע"ן מו"מ
קמ"ט תיירות
קמ"ט אוצר

הנידון: הרבנות בבית הגימט ל"קבר סמואל הנביא"
סמוכין מס' דח-203 מ-13.12.83
מכתב התגובה הממשלתית לתיירות מס' 3305 מ-6.12.83
מכתבי דח/1370 מ-20.11.83
מכתב קמ"ט מע"ץ 705-6/8/7/6 מ-7.10.83

- בהחלטת המנהל למכתב סמסוכין ולאור העגונה הנורמטיבית נוספים למרום להיתוח אחר - קבר סמואל הנביא - בצורה מקומית, ראה מכתב 2 ו-3 סמסוכין, נראה לי שזה הוא המלומד על הקביעה - "כתי לעטוח מה" - יש להשאיר עד לאחר סמוכין הכנייה הפיתוח המלאה - מאחר וזה יקל לקבוע את סדר הקדימוניות.
- בהחלטת לכך יש צורך לשריין בהקציב - המינהל האזרחי - את הסכום המדובר - בסמכו של קמ"ט מע"ץ (סמסוכין) + בהתאמה - ע"מ לאפשר סגן חלקנו בביצוע הכנייה הכוללת - לעט המטמחה.
- יש לדרבן הנורמטיב המוגנים להתחיל במיחוף המקולה על סגן להפגין - המכנייה - והמטמחה.

משרד החינוך
מס' דח
קמ"ט דתות

התפקיד: מנכ"ל משרד הדתות
מנכ"ל החברה הממשלתית לתיירות
מנהל האגף לדתות | משרד הדתות

भारत सरकार का प्रकाशक

भारत सरकार का प्रकाशक

भारत सरकार का प्रकाशक

भारत सरकार का प्रकाशक

भारत सरकार

भारत सरकार

भारत सरकार

भारत सरकार

भारत सरकार

भारत सरकार

भारत सरकार

भारत सरकार

भारत सरकार

भारत सरकार

भारत सरकार

भारत सरकार

भारत सरकार

भारत सरकार

भारत सरकार

भारत सरकार

भारत सरकार

भारत सरकार

भारत सरकार

भारत सरकार

भारत सरकार

भारत सरकार

भारत सरकार

भारत सरकार

भारत सरकार

196
כ"ו אדר ב' תשמ"ג
לכו סגן

החברה הממשלתית לתיירות

ISRAEL GOVERNMENT TOURIST CORPORATION

ירושלים, 6 בדצמבר 1983
טלפון: 3205

לכבוד
קמ"ט דתות
מר ש. המבורגר
המינהל האזרחי לאי"ש

א.כ.ג.

הנדון: פיתוח אתר "קבר שמואל הנביא" לטכתבך מתאריך 20 בנוב' 1983.

הודעה על טכתבך המקיף את ההיבטים השונים הקשורים בפיתוח האתר, בסיור המשותף שקיימנו בשטח ניתן היה לעמוד על ההיבטים השונים שנטקרו בטכתבך.

נושא פתוח אתר "קבר שמואל הנביא" נדון בהנהלת חברתנו ומצאנו שיש להכנס בשותפות עם הגורמים הקשורים לנושא ולאחר לתכנון ופיתוחו, אין ספק שהאתר מהווה אתר ביקור חשוב לתיירות העליינות בישראל, אתר מורשת קרב מטורגה ראשונה ואתר תצפית דנוף יחודי במרחב הסובב את ירושלים, כל זאת בנוסף להיותו אתר מקודש לשלוש הדתות.

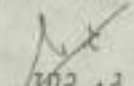
לדעתנו למשרד הדתות, למינהל האזרחי באי"ש, למשרד הבטחון (נושא ההנצחה) למשרד החינוך ולחברתנו עניין משותף בפיתוחו עול הקהל שיבקר באתר לסוגיו.

מתברר הראשוני התברר כי עדיין לא תוכנן האתר ולפיכך לא קיימת פרוגרמה לפתוחו וכטובן שאין לפי שעה תוכנית פתוח בשלבים והיקפי עלויות.

בכודנתנו להכנס לתכנון משותף הן עם משרד הדתות והן עם המינהל ומשרד הבטחון, כאשר עם קבלת הסכמת גופים להשתתף בתכנון נהיה מוכנים לרכז הנושא כמקובל באתרי תיירות שונים בארץ.

אנו מבקשים כי תיזום דיונים משותפים עם הגופים הסצויינים לברור אפשרות הקמת צוות הינודי לתכנון ומנהלת לפתוח האתר.

ב ב ר כ ה

ג. כח
מנהל אגף תכנון

העתק: מנכ"ל משרד התיירות
מנכ"ל החברה הממשלתית לתיירות
מנכ"ל משרד הדתות
ראש המינהל האזרחי לאי"ש
ס' דט"א, המנהל"ז לאי"ש
דע"ן מו"ש המנהל"ז לאי"ש
מנהל האגף לעדות, משרד הדתות
מנהל המח' למקומות קדושים, משרד הדתות
ממונה על התקציב, חברה ממשלתית לתיירות
קמ"ט תיירות, המינהל האזרחי לאי"ש.

גכ/מד

י"ד בכסלו תשמ"ד
20 בנובמבר 1983
1370 /דה

לכבוד

החברה הממשלתית לתיירות, לידי הגב' נירה פריץ

רח' קרן היסוד 38

י ר ו ש ל - ס

החברה הממשלתית
כסלו תשמ"ד - 28. 11. 83
תיק 32

הנידון: פיתוח אתר "קבר שמואל הנביא"

1. בהסך לשיחתנו על הצורך הדחוף של פיתוח "קבר שמואל הנביא" להלן פרטים נוספים לגבי האתר. (מ"ל צילום כרזה בנושא) ...

א. האתר הנ"ל הינו בעל חשיבות רבה ביותר, מאספקטים שונים ובהור שכזה - כבר עתה - למרות מצבו - "המוזנח" - הינו אתר מבוקר - ביותר.

(1) חשיבות הסטורית דתית לשלוש הדתות - בנוסף למסגד שהוא עתיק ביותר - לזכרו של "הנביא שמואל" (נבי סמואל) - הרי המבנה שימש בחקופה הצלבנים - כמנזר - ומבנה זה הוסב לאחר מכן למסגד הקיים - עתה. כבר כמאה השנים עשרה ולמסך תקופה ארוכה היה בו בית-כנסת שכן האתר נקשר במסורת היהודית עם המקום התנכי - רמה - שהוא מקום קבורתו של שמואל הנביא. עד לפני כמאה שנה שימש האתר כמוקד "הגיגות החאלקה" ורק בעקבות יחס המוסלמים ליהודים באותה תקופה הועבר המוקד - למירוץ - לקברו של הרשב"י.

מסיבות אלה מבוקר האתר בצורה רצופה ע"י מתפללים יהודים ונוצרים משך כל השנה. ביום כ"ה אייר - שהוא יום השנה למוחו של "שמואל הנביא" עפ"י המסורת היהודית מגיעים אלפי יהודים - להשתטח על הקבר. יש לציין כי מספר המוסלמים המגיע - למסגד - הוא דל ביותר ואף ביום ו' מספרם מגיע לאחדים בלבד.

כן יש לציין כי המפלס בו נעשית הפילת היהודים הינו המפלס - תחתון - והוא מופרד ממקום התפילה המוסלמי - הנמצא מעל.

(2) האתר הינו "פנינה נופ" - ונקודת הצפייה יפה ביותר על ירושלים ובהור שכזו מגיעים לשם טיילים רבים מקומיים וזרים.

(3) בגלל מיקומו "הסאיים" עד למלחמה ששה הימים וחשיבותו כ"מלחמה השחרור" מבוקר הוא ע"י בהי ספר רבים המלמדים את נושא - ירושלים ומלחמתה ישראל.

NAME: _____
SECTION: _____

DATE: _____

1. A particle of mass m moves in a circular path of radius r with constant speed v . Find the magnitude of the centripetal force acting on the particle.

2. A car of mass M is moving in a circular path of radius R with constant speed v . Find the magnitude of the centripetal force acting on the car.

3. A particle of mass m moves in a circular path of radius r with constant speed v . Find the magnitude of the centripetal force acting on the particle. (This is a duplicate of question 1.)

4. A car of mass M is moving in a circular path of radius R with constant speed v . Find the magnitude of the centripetal force acting on the car. (This is a duplicate of question 2.)

5. A particle of mass m moves in a circular path of radius r with constant speed v . Find the magnitude of the centripetal force acting on the particle.

6. A car of mass M is moving in a circular path of radius R with constant speed v . Find the magnitude of the centripetal force acting on the car.

7. A particle of mass m moves in a circular path of radius r with constant speed v . Find the magnitude of the centripetal force acting on the particle.

8. A car of mass M is moving in a circular path of radius R with constant speed v . Find the magnitude of the centripetal force acting on the car.

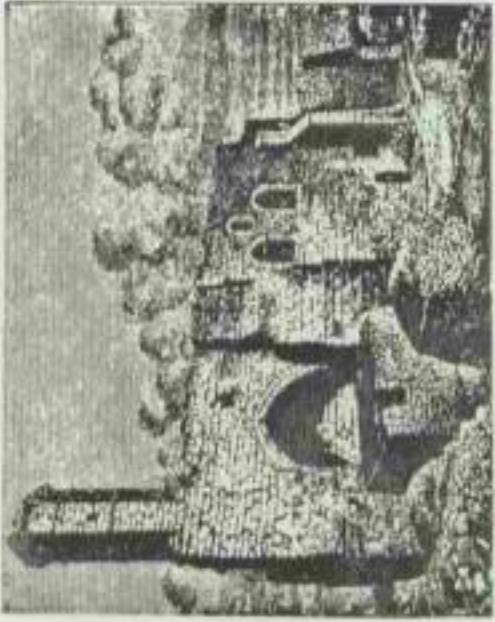
2. לאחרונה חובר האתר על ידנו לרשת החשמל.
3. האתר משווע לפיתוח אך בהעדר משאבים העניין נדחה, בין הפעולות ההכרחיות לביצוע:-
  - א. שיפור והרחבה של הכביש הצר והמסוכן העולה לאתר.
  - ב. מגרשי חניה.
  - ג. מבנה שרותים - וחיבור לרשת המים.
  - ד. סיפוח צורתו הפנימית של המבנה כולל האורה, הרחבה וכו'.
  - ה. גינון וספסלים.
4. בהעדר משאבים - לא הוכנה כל חכניה מעורסת לטיפול באתר - אם כי לפני מספר שנים הוכנה חכניה בסיסית ביותר - ע"י האדריכל - דן סנאי - אך הטיפול לא נמשך מאחר ולא הופנה תקציב מתאים - כאמור.
5. יש להניח שעם פתיחתו של הכביש ל"גבעה זאב" וקיום החכורה סדירה לישוב זה, ירבה אף יותר מספר המבקרים באתר, שכן כביש זה עובר לרגליו של האתר.
6. לאור האמור נראה לי חשוב ביותר למצוא את המשאבים ואת הבורסים שיכולים לתרום לפיתוחו של אתר זה.
7. נא התייחסותכם.

ב ב ר כ ה ,

שמואל הסבורגר

קמ"ט דתוח

העתק: מנכ"ל משרד הדתות
ס' רמ"א, המנהא"ז לאיו"ש
רע"ן מו"ש, " "
מנהל האגף לעדות, משרד הדתות
מנהל המחלקה למקומות קדושים, משרד הדתות
קמ"ס היירות, המנהא"ז לאיו"ש

הבית על הקבר — בית שמש 1873

מאחר שידוע לנו כי העלבים ויהוה את הכתר בניסיוןאם כשילה המקראית. בדרך אגב, שרבו בניטין משה לפניו את קבר שמואל במקומו התיכוי. אלא שקיבל ונספר את הסיפור אודות העבירה העשומה, כפי שהתהדך באותם הימים, יש לעיין, עמאחיים שה קודם לכן, בשנת 985, מספר התאורף השפסלמי אלמקודסי, בן ירושלים, את הכתר ליד (המסורה) שמואל שבסביבות ירושלים, הוא נביסמואל שבסביב. נראה אמון שכבר מסנים קודמים, קודם לשלמן העלבים בארץ, נקטר הטקום בסמורה על דבר קברו של שמואל הנביא. עליו נזל יהודים בדורות הבאים, מותרים את קברו של שמואל הנביא "ברשות הוא נביסמואל", כדבר השוכן מאלי, וכאמור, תוך יהודי הטקום כרשה העבירה בתוך מקום קבורתו של שמואל, עליוס נמנים: חלפיו האלמני של הרמב"ן בשנת 1272, רבי יצחק בן אלמאר, רבי מוילס מוואלטרס ורבי יצחק לטוף במאה הטיי ורבי משה באסילה במאה הטיי. לפי עדותו של רבי משה האגון בספרו "פירות אלה מפעיי", אשר הארזי ל את מסורת קברו של שמואל בירושל, וכי קבורים הם גם אלמנה אביו ואמו חנה כפי שם נזכר הדבר בפי משה פעילי הדבר.

תולדות הטקום

בתמורות העתים, החויקו במקום לנתיקים, יהודים, על"ים ונוצרים, ויש סגור האמרת כי גם הקראים. כאמור, בו העלבים נסויה מעל הקבר בניסיונאל היתה נתיב ההתקד מות עלהם לכבר ירושלים, והם מנו את הטקום "יה העשמה" על כי מסו ראו לראשונה את ירושלים וישמה סגור את כנם בעינסם קנמח סמירתו הסופית על סמך הכתמה שלהם, בן קראו לנמיה שבנו במקום: "כנסית יה העשמה". חלפיו האלמני של הרמב"ן עבדקי במקום כשירושלים היתה שוב בשלמן הוסיכמים (בשנת 1272). משה על הקבר "בית ארז משה מאור ולמיו בית העילה לישטאלים", בן נראה הטקום גם עתה — מעל הקבר מנו בשמו עלבנו, בעל קשתות ומסויה לו במוד מבנה על מסנו המסויה פרספו שורו. על דבר קיומו של בית נוסף יהודי נכסים, און למדים מתשובת של הרמב"ם שכתמה בשלהי המאה הטיי (הערך הרמב"ם, ספרו בייסמן פי קלמן, בתוארו של חלפיו הרמב"ן חטכה שלל כמאה שנה לאחר

סכן, אין ואר לכי"כ יהודי במקום, אולם החל מתמאה הטיי 15 סמורים עולה חילף היהודים במסמות רבה וחולבת את ביתהחמילה ליהודים שבמסות קבר שמואל הנביא. מאכן דראמטי מסויה מסכן, אינך את קיומו של בית"כ, הערבים מתקבלים לו שוב רשוב עד שבמנו של רבי עלה ביום נלמל את היהודים מהמסום, במסות הראשונה של המאה הטיי 16, מרובים הם חטורים והנדבים ל"חקדש אוננו שמואל הרמתי" העלים לקברו בשעיל לקיים נדרים, שאלת לא מעמט שנילו על רקע זה, מסויות בסמורת השו"ת של החקושה. חייך מירמנו עבדקי סטרך בשנת 1560, עדיו ממיר בתוארו את כי"כ היהודים על קבר שמואל, אך וכן קטר לאחר מנו נשאל רבי דוד בן מרוא (הרדב"ן), רבה של ירושלים באום הימים, בדבר אום "עודו נלמל את בו במקום שמואל הנביא וכא ומנא שכר נלקח עיי העו"ת, בעונוות, ואין ישראל יכול להכנס שם, וגם חקול והחכמים החסידו שום יעלה לשם שום יהודי — מה תקנה יש לו?" ככל מנראה מהשאה הסנסוסת, הטיב קהל ירושלים מחרם נוד חקעול הטקום מידיו, כחנת החרם היתה, מן הסתם, למנוע את ההכנסות מהחוסם. לפי שאנו למדים מסמורות אחרים, היו ההכנסות מהמאים למקוד את חקברו, נכבדות למדי ושימשו לפיתוח עיי ירושלים ומסודותיה. נראה שחורם לא החזיק מעמד זמן רב, הכסויים להשחטת על חקבר נצרו על זו השעה, וכדומה לחרם על אנקונה שול באונו חרסק והתנכל בעודו בארץ, כך עלה גם בגולה של חרם זה, ומקומות מאוחרות יותר משלמים היהודים "חמס השו"ן... עבדקי ליוון להדיון של השמטאלים" בשעיל להמסם לקופו. החשודלות לחחור את הטקום לידו היהודים, אף היא לא רפתה, עד כי לעשה טרי ובראשית המאה היי"ח נטחשו בית"כ יהודיו במקום.

בית הקבר על רמת הגולן שמשכר

מסור התחלים שקל אותו כמשה ואחריו (תחלים צ"ל), וכלמסור ירושלמי (תענה ב' אה, מואר ברבן של הנביאים: אן דומה כי עיקר יחודו של שמואל הנביא הוא נתיבות עבד לעם יה לא נהנה מסל חטבור כלום, ונתן את כל כורו להנהגת העם, שיהיה חולך וסובב כל עיירות ישראל וכן אותם בעייתם. עם מסורתו נאסר עליו (שמואל"א כ"ח, ט): "ויספרו לו כל ישראל ויקברוהו ברמה נבדורה". הישך נתיבות: "עבד אין אנו יודעים שיהיה עירו — אלא מלמד שספרו לו כל ישראל בעייתותיהם כורך שספרו לו מרמה" לפי שבחיו היה מצי להם לישראל שבכל העירות, מסו לו במותו ישראל בכל עיירותיהם כאבלים שמתם מוטל לפניהם. כפי שצראה מתוך סמיות השו"ת של המאה הטיי, יוח המנוח באומת חקושה נקבר יהודי ארץ ישראל ואיצ"ת המורה לעודו ולמנוח לשמו של שמואל הנביא. החקדש על שמו, היה מקור הנמסה חשוב למסודות החסד והנדוקה שבירושלים של אותם הימים. כתב על כך רבי לוי בן תיב (הרדב"ן), רבה של ירושלים, "מנראה שכה לוח הנביא חוה הפקודש ע"יה, מפני שלא היה נונה בכל ימיו כמו שהעידו עליו דברי חקבלה, והשם זכה אותו לכבוד את הרבים אשר סילקו... שלמדו ישאו מצוה מכנסיהם ודרו נדרים כשמי".

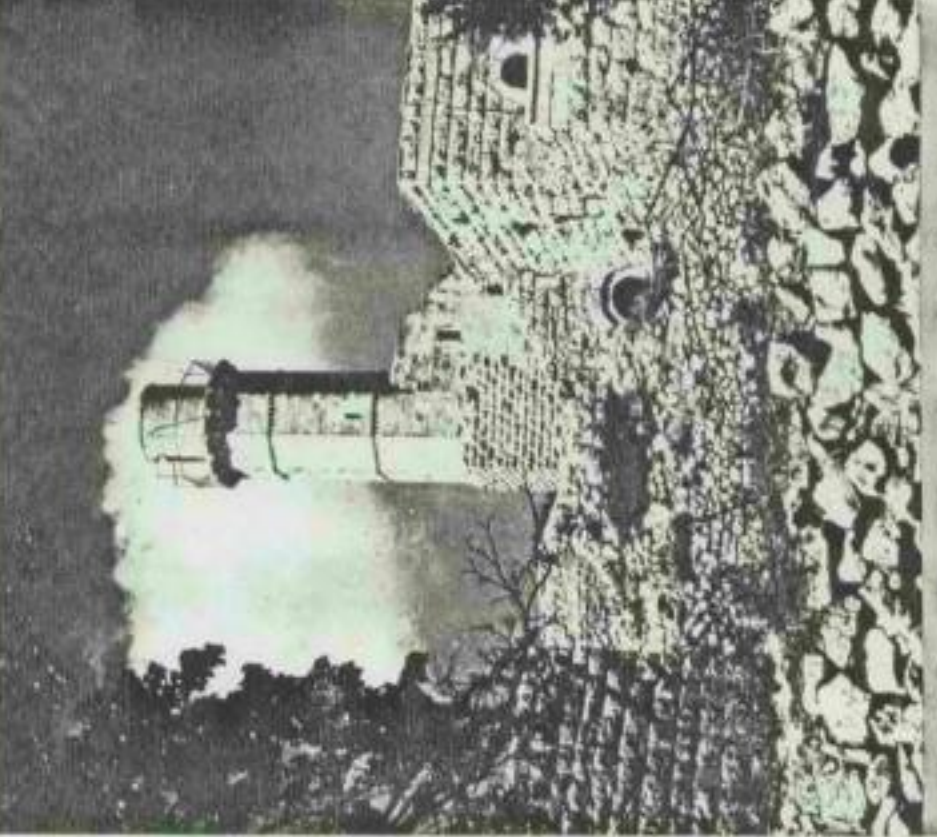

בית שמש סמוך המטה התעשייתי

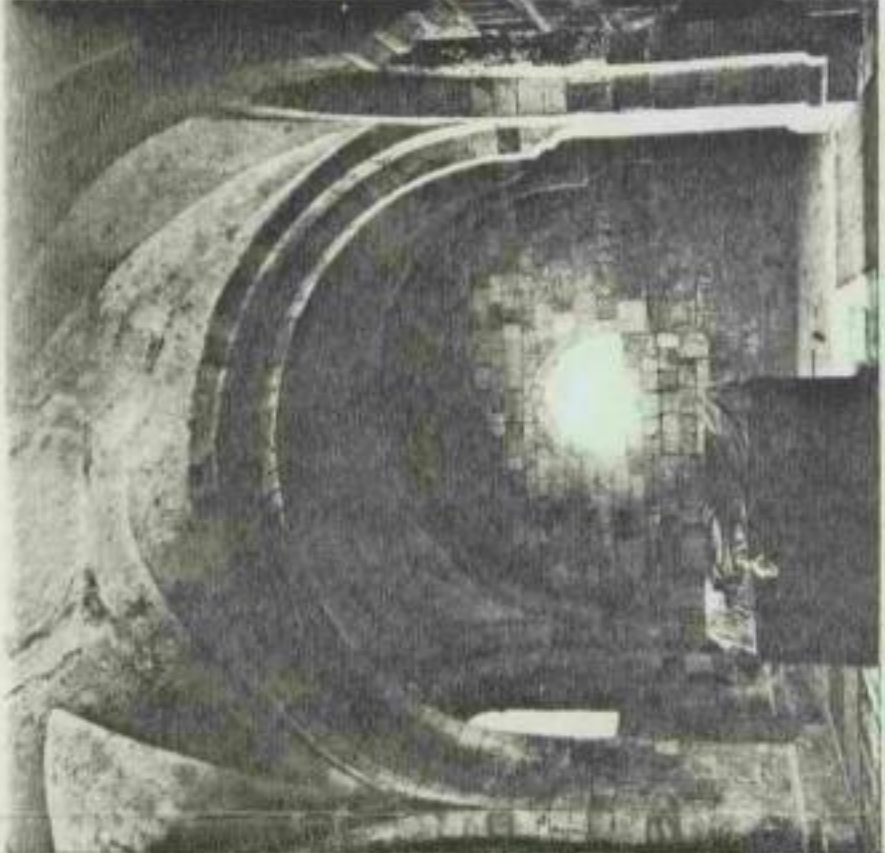
מסורת הקבר
עם זאת שמורש בתוך ה"כ נקבר שמואל הנביא, נשחטת המסורת העברית ולא הניעה כלכל תמימות דעים בענין, היהודים, מרובם המקרא לכאמורת שחי בבית לחם, מספר על העברת עצמות שמואל, ביום השוכ הביאמפי ארקודוס (בשנת 406), אל העיר חלקדון (Chalcedon) בארץ תיכית, מסופו עליו ההיסטוריון היווני קליסטרס, שידע לספר על העברת העצמות שחלקדון אל העיר קושטא (קונסטנטינופול) והמטען במסויה סמוכה לחילף הבדוסון (Hedabados). חלכבים, לעומת זאת, התאמרו למנרא את קברו של שמואל בעיר רמלה שידרו אותה במסות עם רמה המקראית. שיעה למעוה, ככל הנראה, העובדה שנמנא בה בית נוסף של קראים על סם שמואל הנביא, רבי בנימן מטודילה, שעבר בארץ בימי שלטון חלכבים, מספר: "כשלקחו בני ארון את רמלה היא רמלה מיד בני הישמטאלים, מנרא את קברו של שמואל הרמתי, אבל נוסת היהודים, והנציאותו בני ארון והחלכותו לרשלה, לפי עליו במח (מסויה) נודלה וקראו אותו שן (מסם) שמואל דשילה, עד היום חוה".

באר-ען-גשר-אל קדושים קדושים קדושים

קבר שמואל הנביא

בהוצאת משרד הרווחה — המחלקה להסברה

היכון ששל למצבת הקבר

רכים למדי הם, המסורים הפיזיים והתפילות שהותקנו במרוצת הדורות לאמרום על קבר שמואל הנביא. התפילות שתינון אלינו בזמנים, הן ככל הנראה מתקופות מאוחרות יחסית. בעיקר מסאת חי"י. בעלת תש"ח פורסם הרב פרופ' ש. אסף תפילה עתיקה על קבר שמואל שנתגלתה בין כתבי הגניזה הקהירית. לחץ קטע ממנה:

... אדוננו שמואל הנביא — תיקר נא לפנינו בעיניך נפש משרתיך
המאמינים בנבואתך.
האמים להשתטח על קבורתך.
הנדול והנרא
בעד השארית השארה
נדהה מנה רבצה כמימור נדד
אלי יתעט האלקים לג ולא נאבר.
יהי רצון ממטען ח' אלקיני ואלוקי אבותינו
שתחון על שאריתנו
ואל יפעטו למיך תלאותינו

השקפה ממעון קדוש מן השמים
אל העם אשר באו באש ובמים
אשר בנותתם לנו מעל ארצם
ורחמו מנה רבצם ...

עריכה ורישום: בני שפירא

אבאן שנים מרובים. ואשוב נגדה התגלית העריכה. חיי עלינו שגבר ב-1730, מספר בתיקת שמה. כי עלה בידו של המומחה ירושלמי לרשע כתב מאת השולטן הטורקי ולמנוע את היהודים מלהיכנס למקום הקבר. יותר מאשר התנו העריבים את בתיקת שבמקום למסגור. מקורות שלט עבריים מסוים מה בתחילת על דברי זה. בסידור תפילות לעדת הקוראים המסגור בביטוי מיוחדים ישנה הצהר: "יבואת שלושים ואת לישויה מה יירשלים הרך בני מקרא, סמאחי מלבוש סגור תורה בלי... עליוה בני מקרא תושבי ירושלים למנות אוינו עמואל הרשתי עליה העשיו מעוטותיו הרבים ספרה ליטמאליים ועשו אותה סגור (=מסגור), וזה היה בסגור השולטן הטורקי" — הסכנון הוא אדומה במוקם אלא שלא עלה יפה.

מסורות ומנהגים

יום מסויט של שמואל הנביא. הוא לפי המסורת ביום באייר (כן הוא בפר"ץ אורי"ח תקפ"ג. אך כי במגילת תענית נאמר: ביום באייר). את אסען המאה ה-15 רבי יצחק בן אלמארא כתב במכתבו לרבי שטען דודאן (הרשב"ץ) בעת ריא: "מסורות ומנהגים ומטאמור (אכסנדריה) ומאירי בבל באים עם קהל ירושלים לישתחוות על קבר שמואל הנביא ירה בצהר שתיא קרובה מירושלים עיר החומי שבת. ועת השתחוותה בבית לאייר בלילה בסוף סיוטת".

הואר מסרס יותר, יש בודע ממי רבי נוליה מסמיראסי, מנת הברית על רבי יהודה החסיד (תש"ן—1700): "... בכל שנה בבית יום בחודש אייר, תולך השוא של הספרדים... על גבר שמואל הרשתי ולנו עם עם שאר המכיו הממים... כל הלילה וגם אני באתי טעם עם הנשיא... ואמר התפילה הנסדר לומר על קבר שמואל... עד שגבר מכם בבכות נדונה שאם היה לאדם לב אגון היה נסור, ואח"כ התגללו מנהג ומערכו ירצבו מכם למסור סגור שמואל... ובתחי הלילה כמו כל הנרות שבמערות באישך ועשו התקריחת-לילה בקול בני, ואחר שגמרו את התקור' הנות למור וזהו מעט...".

חיי אונלי שודמן למקום בשנת 1601 מספר על מנהג היהודים "המכובדים את ילדיהם ללון את עריותיהם מתוך דבכותם (למקום זה)... והם נודדים ומתנים כסומים נדולים למקום הקדוש". גם בתפלת הרדב"ז המסירה לעיל מוכח שהיה נהוג מה סגור מות העריות והמלקות כמו בקבר רבי שפעון בירושלמי בימינו.

פיתוח מזרח ירושלים בע"מ

EAST JERUSALEM DEVELOPMENT LTD.

רחוב ממילא 18, ירושלים • טל. 224403, 224404

*אשרה
ממילא*

ירושלים, 30.7.86

החברה הממשלתית לחינוך

3 - 08 - 1986

תיק

לכבוד
מר יואל מרינוב
מנהל המחלקה לש"ע
עיריית ירושלים
כ א ז

א.ג.

הנדון: שיפוט חזיתות בנחלת שבעה
מכתב מיום: 13.7.86

בתוקף סמכויותיך העתירות בהתאם לחוק העזר בדבר שמירת העזר והנקיון תשל"ח 1978:

1. אנו מעבירים אליך 2 עותקים של תכנית טפורטת לשיפוט חזיתות בית יואל, ערוכה בידי המתכנן אד' נחום מלצר.
2. בתכנית כלולים 11 פרטי שיפוט:
  - (א) 3 פרטי שיפוט ברחוב יפו
  - (ב) 8 פרטי שיפוט ברחוב נחלת שבעה.

חואל נא ברוב טובך להוציא את החודעות לפי סעיף 54 לבעלי הנכס ולמחזיקים. לנחיותך רצ"ב נוסח שהכיננו בזמנו עם הלשכה המשפטית עבור מזרח ירושלים.

אודה לך עבור העברת עותק מהחודעה למחנדם החברה.

[Signature]

לכבוד רב,
ד. יעקבי,
מנכ"ל החברה

העתק: מחנדם העיר, אד' אמנון ניב
סגן מחנדם העיר, אבי שפרברג
חגב' ד. פלי, סגנית הגזבר לתקציבים
חגב' נירה פרוץ, הממונה על התקציבים, ח"מ
אינג' ב. שורמן, מחנדם החברה

נייד יעיתי - סולל סולל!

[Signature]

אמך וזוגי יוליה
נעמה לביא

עיריית ירושלים
بلدية اورشليم - القدس

10.4.86

המחלקה להכנון העיר
דائرة تنظيم المدينة

סכום דיון מיום 9.4.86 שנערך במשרד מהנדס העיר

הנושא: נחלת שבעה.

זה המסלול לתעודות
8-05-1986
תיק 32

- נוכחים: א. ניב, מהנדס העיר
א. שפרבר, סגן מהנדס העיר
א. בן אשר, מנהל אגף בנין עיר
ג. למש, אגף בנין עיר
י. יעקובי, מנהל החברה לפיתוח מזרח ירושלים
בזיל, מהנדס החברה לפיתוח מזרח ירושלים
ג. גדן, סגן מנהל אגף נכסים
ג. כהן, החברה לפיתוח התירות
נ. מלצר, אדריכל

סוכים:

- א. הטיפול בפיתוח התשתית יבוצע בכל השטחים המיועדים כתב"ע שבשלביו הכנה כשטחים ציבוריים.
- ב. תחוכנן ותבוצע גם הכניסה מרח' יפו אל השביל המרכזי של נחלת שבעה כולל הרחבה שממול בית יואל והמדרכה לכוון סטימצקי.
- ג. בת.ב.ע יצוינו חזיתות השבילים לשימור.
- ד. ליד קירות ואלמנטים שאינם נסבלים מבחינה עיצובית וסיכויי הסרתם קלושים יוקמו קירות ואלמנטים בפתרונות זולים להסרתם.
- ה. תוגש בקשה להיתר לוועדה המקומית בשני שלבים; השלב הראשון יכלול האיזורים שבבעלות העירייה, השלב השני יוגש לאחר הפקעת השטחים שאינם בבעלות העירייה.
- ו. הכנה תכנון מפורט לביצוע השביל המרכזי והשביל המקשר אל רח' סלמון הסתיים עד סוף אפריל ובעוד חודש תתקיים ישיבה לאישור התוכניות.
- ז. לצורך קידום ת.ב.ע. מס' 2422 הוזמנה מדידה ע"י החברה לפיתוח מזרח ירושלים ואשר הכנתה הסתיים ע"י מרן חודש ימים. דרישות נוספות מהמודד לצורך השלמת הת.ב.ע. יתואמו בינו לבין למש.
- ח. חודש ימים לאחר הגשת תוכנית הרקע הועבר התוכנית אל הוועדה המחוזית להפקדה.

דסט: אבי שפרבר

העתק: א. כחילה
ע. סיון
ע. וכסלר
ד. פלי
למשתתפים

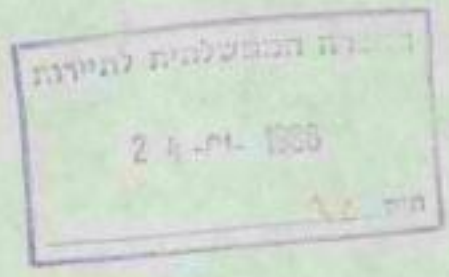
תעודת
מס' 224403

פיתוח מזרח ירושלים בע"מ

EAST JERUSALEM DEVELOPMENT LTD.

רחוב ממילא 18, ירושלים • טל. 224403, 224404

ירושלים, 19.1.86

לכבוד
מר גדי כהן
החברה הממשלתית לתיירות
כ א נ

א.נ.א.

הנדון: נחלת-שבעה

רצ"ב לעיון הדו"ח הראשוני של סקר מערכות בנחלת-שבעה.

ביקשתי מהיועץ לבדוק פעם נוספת את ענין הורדת כבלי החשמל והתקשורת והתקנת מערכת חשמל ותקשורת תת-קרקעית עם כל המשמעות מכך מבחינת העלויות.

אני יודע היטב שפעולה כזו הינה יקרה אך בסיוריים נוספים שערכנו בטכונה השתכנעתי שהשאר המצב כמות שהוא היום הינה בלתי אפשרית בהתחשב במטרה שאנו רוצים להגיע אליה.

היועץ יבדוק את ענין הטפול בכבלים בשתי חלופות:

(א) הפיכת הכבלים לתת-קרקעיים

(ב) השארת הכבלים עיליים, אך הסדרתם על-מנת לקבל צורה אסתטית עד כמה שניתן.

לגבי דידי אין לי כל ספק שחלופת ב' תחטיא את המטרה ועלוותה תהיה פחות או יותר קרובה לעלות חלופת א'.

לאחר הטלמת הדו"ח ע"י היועץ נזמן ישיבה עם הגורמים הנוגעים לדבר על-מנת להחליט על המשך הדרך.

בכבוד רב,

אינג' ב. שפרמן,
מהנדס החברה

לוח: דו"ח סקר מערכות חשמלית ותכנית מעב קיים

העתק: מר י. יעקבי, מנכ"ל החברה

לפי תוכנית
התכנון

פיתוח מזרח ירושלים בע"מ

EAST JERUSALEM DEVELOPMENT LTD.

רחוב ממילא 18, ירושלים • טל. 224403, 224404

ירושלים, 30.10.85

החברה הממשלתית לתכנון
31-10-1985
תיכנין

לכבוד
מר גדי כהן
החברה הממשלתית לתכנון
כ.א.ת

כ.א.ת

הנדון: פרויקט נחלת - שבעה

בהמשך לפגישתנו להלן דרוח על המצב שבו נמצא הפרוייקט שבנדון ועל הצעדים שיש לנקוט על-מנת לקדם:

1. תכנון - בוצע-התכנית נמצאת בשלבי האישור להפקדה.
2. מדידות - נמסרה הזמנה לביצוע הוחל בעריכת המדידות. תכנית המדידה הסופית תהיה מוכנה עד סוף חודש נובמבר.
3. סקר בעלויות - בוצע בחלקו. יש להמשיך ולהעמיקו. עלות משוערת כ - \$ 1500.
4. סקר מערכות - טרם הוחל בעריכתו עקב העדר תקציב. עלות משוערת כ - \$ 3,000.
5. תכנון אדריכלי - לשטחים ציבוריים-אפשרי רק לאחר השלמת המדידות. מדובר בתכנון קנה מידה 1:100 של השבילים, הדרכים, הרחבות, הכיכרות, טעברים וכו'. שלב זה הוא תנאי לעריכת תכנון מערכות תשתית. עלות משוערת כ-\$ 10,000.
6. תכנון מערכות תשתית - אפשרי רק לאחר השלמת התכנון האדריכלי באמור בסעיף 5 לעיל. מדובר בבניון, ניקוז מים, טלפון, אנטנה מרכזית לטלוויזיה ותאורה באותם הקטעים שבהם יקבע הסקר על החלפת המערכות הקיימות. כמו-כן על החלפת כבלי החשמל העיליים לכבלים תת-קרקעיים. העלות המשוערת היא כ - \$ 25,000.
7. תכנון אדריכלי משלים ומפורט - כולל פרטי ביצוע גדרות וריצופים, גינות, שיפוצים במידת הצורך, ריהוט רחוב וכו'. עלות משוערת כ - \$ 10,000.

LIBRARY OF THE
200-11-1 E
1918

פיתוח מזרח ירושלים בע"מ

EAST JERUSALEM DEVELOPMENT LTD.

ט.ל. 224403, 224404

רחוב ממילא 18, ירושלים

- 2 -

בסה"כ, להשלמת התיכנון של הפרוייקט נחוץ תקציב של כ - \$ 60,000 (כולל הוצאות שונות ומע"מ).

אנו מעריכים שאת תיכנון הפרוייקט אפשר להשלים עד סוף חודש מרץ שנה הבאה, וזאת בתנאי שהאישור התקציבי ינתן לא יאוחר מחדש נובמבר השנה. במידה ויש לחלק את התקציב הדרוש לתיכנון גם לשנה התקציבית הבאה, הדבר אפשרי ועל צורת החלוקה יסוכם לאחר שיוחלט על התקציב.

אני תקווה שמכתב זה וההסברים שנמסרו לך ע"י אדריכל נחום שלצר בפגישתנו, יש בהם כדי לתת תמונה ברורה על מצב העניינים ולא נותר לנו אלא להמתין לתזוזה בעניין התקציבי ביוזמת חברתכם.

בכבוד רב,

אינג' ב. שפרמן,
מנהל החברה.

העתק: גב' נירה פרוץ, הממונה על התקציבים.
מר ד. יעקבי, מנכ"ל החברה.
אדריכל נחום שלצר
אינג' אורי פישוף, מתאם.

יש קבוצה אגם
 גוף הנהלה
 פארוק
 והחוק!

קרן קימת לישראל KEREN KAYEMETH LEISRAEL (JEWISH NATIONAL FUND)

חבל יעור מרכז - אשתאול
 ד"נ שמשון מיקוד 99775
 טל' 4-913961

א' כסלו תשמ"ח
 22 בנובמבר 1987
 04/9/843

התאגדות הממשלתית לחינוך
 29-11-1987
 187

לכבוד
 מר. דני כהן
 מנהל

אדון נכבד,

הנדון: אגם פארק קנדה

הינד מרדמן לשיבת רעת היגוי אגם פארק קנדה.
 הישיבה חתקיים ביום שלישי 16/12 בשעה 8:30 במשרד
 קק"ל מרכז אשתאול (משרד מנהל החבל - מר נתן סאס).
 נא לאשר (טלפוניית) השתתפות.

כבוד כה
 יפה אלוני
 מזכירת חבל

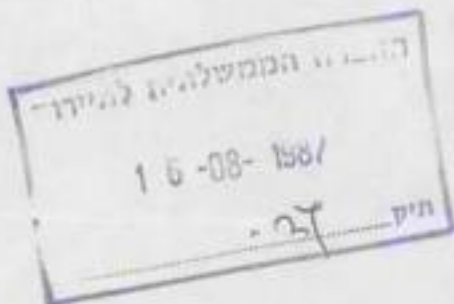
המטה (ירושלים)
 285, ז'ר
 ירושלים 01002
 טל 02/240251
 טלפקט טבו 25393
 טלפקט לעזי 28112
 מברקים
 קק"ל ירושלים

HEAD OFFICE
 P.O.B. 285
 01002 JERUSALEM
 TEL. 00240251
 TELEX 28112
 CABLES
 K.K.L. JERUSALEM

אשר נאמר
באשר

27.7.87

לכבוד
מר נתן סאס
מנהל חבל המרכז - הקרן הקימת לישראל
מנהל הפתוח הקרקעי
אגף היעורר חבל המרכז - אשתאול
ד.ג שמשון

א.ג.

הנדון: תכנון אגם שייט ורחצה בפארק קנדה.

סימוכין: מכתבכם 04/9/345 מ-11.6.87

מסמך "פארק קנדה אגם שייט ושחיה" מ-5.7.87

סיור בשטח בתאריך 6.7.87

בהתאם לבקשתכם מיום 11.6.1987 מצ"כ הצעתנו לתכנון בשלושה שלבים, לאחר לימוד הנושא, החלטתי להגיש את ההצעה ב-2 חלופות, האחת מתייחסת לספספינקציות כפי שהוצגו על ידכם והשניה כוללת אלמנטים נוספים שדרושים להערכתי על מנת למקסם את הפוטנציאל הכלכלי/פיזי של האתר.

כללי:-

- הנגישות המעולה של האתר למרכזי האוכלוסיה.
  - המיקום על ציר נופש/תירות ראשי.
  - הפוטנציאל לקליטה בו זמנית של נפחי תנועה גבוהים, הן בדרג הצירים הראשיים והן בדרג המוקד.
  - ההיקף והמיגוון של האטרקציות הקיימות והגלומות בפארק קנדה והאזור.
  - הפוטנציאל האקלימי של המקום (עונתיות).
  - עלויות הקרקע והפתוח הנמוכות יחסית.
- כולם מצביעים על פוטנציאל כלכלי/פיזי אדיר לפתוח מוקד נופש ותירות יחודי בקנה מידה ארצי שיוכל לקלוט, בהערכה ראשונה, כמיליון מבקרים וכמאתיים אלף לינות בשנה, חוץ סיפוק אמצעי תעסוקה מגוונים לתושבי האזור וריווחיות גבוהה ליוזמים. מוקד זה ישולב אינטגרלית בפארק הקיים שיתפקד כיעד וכמרכז סיורים אזורי.
- DESTINATION AREA AND DISPERSAL CENTER

פתוח מוקד בהיקף והמיגוון האמור דורש, במשולב עם הכנת תכנית המתאר, גם הכנת פרוגרמה כלכלית/פיזית. במילים אחרות סקר התכנות הכולל פרוגרמה פיזית המבוססת על נתוני ביקוש וכדאיות כלכלית. הפרוגרמה תפורט בהתאם לפונקציות ושלבי פתוח של התשתיות ותשתיות העל ותכלול בדיקת מערכות סיוע ממשלתי (לאמצעי איכסון ואטרקציות תירותיות כמערכת משולבת), והכדאיות ליוזם (קק"ל וישובי האזור).

הפרוגרמה גם תפרט שילוב ישובי האזור ברמות התעסוקה השונות, מקורות מימון וכו'.

- 2 -

הפרש בין תוכנית מתאר פיזית המבוססת על נתוני ביקוש וכזאיות כלכלית לבין תוכנית מתאר פיזית המבוססת על פרוגרמה ראשונית הכלולה בהצעתכם, תסתכם בכ-15,000 \$ כלכד (ראה נספח). התרומה תצדיק תוספת זאת כיוון שלעניות דעתי הכנת תוכנית ללא הסקר האמור, תגרום לאי מיצוי מלוא הפוטנציאל הכלכלי והתעסוקתי של הפרויקט, ולקידום השקעות תשתיות בלתי רנטביות ע"י הקק"ל.

מצ"ב נספח הצעתנו לבצוע העבודה בשלבים בשתי החלופות.

נשמח לעמוד לרשותכם במתן פרוט נוסף לאמור לעיל.

בכבוד רב;
ס. לייטרסדורף

העתק: דר' חיים צבן - מנהל מינהל פתוח הפרקע - קק"ל
ת.ד. 283 ירושלים
מר גדי כהן - החכ" הממשלתית לתירות - ירושלים ✓
מר מ. רוח - מנהל אגף היעור - קק"ל - ת.ד. 283 ירושלים
מר ד. ברוידה - קק"ל - ת.ד. 283 ירושלים

לוט: נספח התקשרות

(57.0.010.2070.061)

תכנון אגם שייס ורחצה בפארק קנדה

נספח א'

הצעת שכר טרחה

השכר המבוקש על ידנו עבור השלבים השונים של התכנון כולו:-

א. עבור הכנת תכנית מתאר:-

- (1) לתכנית מתאר שתתבסס על נתוני ביקוש וכראיות שיכתבו על ידי כלכלן מטעמינו שווה ערכם בשקלים של - \$ 25,000
- (2) לתכנית מתאר שתתבסס על פרוגרמה שניתנה או תנתן על ידכם שווה ערכה בשקלים של - \$ 10,000

ב. שכר לתכנון אדריכלות בשלב התכנון המפורט:-

- (1) עבור שרותי אדריכלות לתכנון הבינוי, תאום כל היועצים כולל יועצי המים 0.9% מעלות הבצוע של הפרויקט
- (2) עבור תכנון אדריכלות של המיבנים 4.5% מעלות בצוע של כל מבנה
- (3) עבור תכנון נוף וגינות 4.5% מעלות הבצוע

ג. שכר תכנון בשלב ג' על פי תעריף משרד הכסחון לסוגי העבודה והמיבנים השונים.

(57.0.010.2070.061)

קרן קימת לישראל

מינהל פיתוח הקרקע

אגף תיעוד, חבל המרכז אשדוד, ד. ג. שמשון - טל. בית שמש ג-19961411 סיקור 5777

04/9/591
כבי' אלרז חש"ן
16 בספטמבר 1987

מס' 454
מס' 102
מס' 102

המסוד הראשי

קרן קימת לישראל
בית המפקד, רחביה
ת.ד. 283 - ירושלים
טל. 02-240251
סיקור 91002

הסניפים :

מפע' חיפה

קרית חיפה
ת.ד. 87
טל. 04-721243
סיקור 26101

ח.פ.ה

ח.פ.ה
ח.פ.ה
טל. 04-227094
סיקור 14014

ח.פ.צ

בית הקהילה
ת.ד. 1137
טל. 047-71958
סיקור 13111

י.ק.נ.ע.ם

בית הקהילה
ת.ד. 1137
טל. 04-993125
סיקור 20600

ג.ל.ח

בית הקהילה
דאר נע 211
טל. 081-422070
סיקור 82410

סיכום דיון שהתקיים ב- 3.9.87 במשרד קק"ל
ש"כ"ו אשדוד

החברה הנ...
1987-09-22
3/6

משותפים: ארי' כהן - הח"מ

ד"ר שמש - סוכנות חבל מ"כ"ו
מאירקה - נציג מ.א. מטה יהודה.
יוסקת - " " " " " "
דוד דויטש - נציג מ.א. מטה בנימינ.
איריס ברנשטיין - קק"ל.
הח"מ.

נושא: בחירת מתכנן לאגם המים בפארק קנדה.

חולקו חיקי הצעות המתכננים לפארק.

סוכס

- א. כל אחד מהשותפים ילמד את החיקים והכונס ושיבה נושפת לדיון בהצעות.
- ב. כש כן הוחלט כי תדבנו פרוגרמה בנושא תכנון הפארק על המרחב הקרוב והמרחב הרחוק המושפע מהפארק, אשר תשמש מסגרת הבחירה למתכנן ביוליה התכנון.
- ב. נושא הקשר התגוי והמינהלי בין הקק"ל לבין נציגי הזמנים ידון בוועדה נפרדת במקביל לתהליך התכנון. כאשר מר דגו ברזילא יישמש היו"ד.
- ג. הבסיס לדיון האירגוני תהיה חוכמת אב לעיונית אשר תגובש על ידי המתכנן שעליו יוחלט.
- ד. בחירת המתכנן תהיה עפ"י קריטריונים שיש נסיונו מוכח, העיון היכנוני, עלות מכנון, התאמה בין אנפי התכנון המקובל על המתכנן להגדרת הפרוגרמטינת שתוגדרנה לפני הבחירה.
- ה. מערך ישיבת פרוגרמה חוז 3 שבועות לישיבה זו יש להגדיר את ההגדרות של כל גוף ואשתתף בוועדת היגו.

יש לשלם כסף סמל

המוצה למשתתפים
יא/עס

אגף היעור
1987

קרן קימת לישראל

מינהל פיתוח הקרקע

אגף היעור, חבל המרכז אשדוד, ד. נ. שמשון - סל. בית שמש נ-1-1010101-1010101

יד' אלול תשמ"ז

8 בספטמבר 1987

החברות
ית לתערוכה
18-09-1987
תיק

חמשוד הראשי

קרן קימת לישראל
בית הקהילה, דאביה
ת.ד. 283 - ירושלים
טל. 02-240251
מיקוד 91002

השניים

מפרט ח'מ'ס

קרן קימת לישראל
ת.ד. 45
סל. 04-221345
מיקוד 24103

מכרז אגם שיט דיג פארק קנדה

בתאריך 3.9.87 החקיקה ישיבת ועדת היגוי פארק קנדה שבה דנו בהצעתן לתכנון האגם.

הועדה שלם קיבלה החלטה.

החומר שהעברת שוכפל והועבר לעיון מפורט של כל חברי הועדה.

מודה לך בשלב זה על המאמץ שהשקעת בהגשת הצעה זו.

נודיעך בגמר הדיונים בנושא על החלטת הועדה.

נתן סאס
מנהל היעור חבל המרכז

העסק: חברי הועדה.

יא/עמ

ח'פ'צ

בית הקהילה
ת.ד. 1347
סל. 04-227054
מיקוד 21814

י'ק'נ'ע'ס

בית הקהילה
ת.ד. 84
סל. 04-223118
מיקוד 20400

ג'ל'ת

בית הקהילה
דאביה ח'ב'ב
סל. 04-223054
מיקוד 24114

אגודת
מאגזין
אגודת
מאגזין

16 בדצמבר 1986
פי לטרון איילון

משקי הרי יהודה

לכבוד
ד"ר גד כהן
מנהל אגף תכנון
החברה הממשלתית לתיירות

הממשלה לתיירות
21-12-1986
תיק 197

א.ג.א.

הרינו מודיעים בזאת כי משקי-הרי-יהודה ואגודת-המים פי-אילון החליטו ביום 11.12.86 על הקמת חברה לפיתוח תיירות בעסק איילון.

כך שאנחנו מוכנים להתחיל להכין חומר לקראת הקמת הפרוייקט בפארק קנדה. בינתיים יש בדינו כל הבריקות והמפות להכנת תכנון מפורט להקמת המאגר בתוך הפארק.

נבקשם לדאוג אותנו כאחראים להקמת כל הפרוייקט כאיזור עסק איילון.

נציגינו יהיו : יופלה - אגודת המים, קבוץ נחשון
אברהמלה ליטמן - סגן ראש מועצה פטה-יהודה, קבוץ נחליה

בכבוד רב
יופלה

העמק: ד"ר חיים צבן, קק"ל ירושלים
נחן סאס, קק"ל אשטאול

אוצר ניגונים
באגף תרבות

החברה הממשלתית לתיירות

ISRAEL GOVERNMENT TOURIST CORPORATION

ירושלים, 4 דצמבר 1986
מספרנו : 940

סכום דיון בנושא הערכות לתכנון ופתוח אגם ומוקד לנופש פעיל בעמק המעיינות בפארק קנדה, מתאריך 26 נוב' 1986

השתתפו ה"ה : יומלה - נציג משקי הרי יהודה ומנהל אגודת המים באזור
מר נ. סאס - מנהל חבל ירושלים - ה.ק.ל.
אדריכלית א. ברנשטיין - ה.ק.ל.
אינג' א. אמיר ואינג' י. רוזנבאום - יועצים הנדסיים
לפרוייקט
ד"ר גד כהן - מנהל אגף תכנון - ח.מ.ת.

הפגישה דומנה בהמשך לסיוור משותף לק.ק.ל. ולח.מ.ת. במסגרתו הוציעה ה.ק.ל. לחמ"ת
לתכנן ולפתח את מוקד התיירות האינטנסיבי בפארק קנדה. מוקד זה אמור להתפתח
בשלבים סביב אגם בגודל של יותר מ-50 דונם.

על פי סכום הסיוור שערך ד"ר ח. צבן, הח.מ.ת. תתכנן ותפתח כשתוף גורמים שונים,
ביניהם ה.ק.ל., ישובי האזור וגורמים נוספים את האגם ומוקד התיירות בסביבתו.
נציגי ה.ק.ל. בפגישה הציגו פרוגרמה ראשונית לפיתוח האגם בעמק המעיינות
ותוכנית מוקדמת לפריסת שימושי הקרקע באזור האגם.

הח"מ הכתיר לנציגי ה.ק.ל. כי על פי סכום הסיוור ומהות פניית ה.ק.ל., ועל פי
בוהלי דפוסים העבודה של הח.מ.ת. ותוכנן ויפותח הפרוייקט על פי השלבים הבאים :

1. יורכב צוות היגוי בראשות הח.מ.ת. בו ישתתפו החמ"ת, ה.ק.ל. ונציגי ישובי
האזור ובמקביל יחתם הסכם להזמנת התכנון, לשלביו, מצוות יועצים חיצוני
למערכת.
2. החמ"ת תזמין את התכנון מאדריכל הפרוייקט ויועציו במקובל בפרוייקטים תיירותיים
המפותחים על ידי החברה ושותפיה.
3. פיתוח הפרוייקט יבוצע בשלבים, במימון של השותפים בתכנון, ועל פי דפוסים שתוף
הפעולה בין החמ"ת וה.ק.ל. בפרוייקטים דומים.

2/...

החברה הממשלתית לתיירות

ISRAEL GOVERNMENT TOURIST CORPORATION

- 2 -

סוכם כי לדיון הקרוב של הצוות יכין כל אחד מהגופים השותפים פרוגרמה לפיתוח במטרה לסכם פרוגרמה משותפת. במקביל תקדם אגודת המיס של מי אילון את המדידות והבדיקות הקרקעיות וההנדסיות של השטח המוצע לאגם, בהם החלה.

סיכום : ד"ר גד כהן

~~מנהל אגף תכנון~~

העוקים: למשתתפים

טר א. רונן - מנכ"ל חמ"ת

ד"ר ח. צבן - מנהל אגפ"ק - ק.ק.ל.

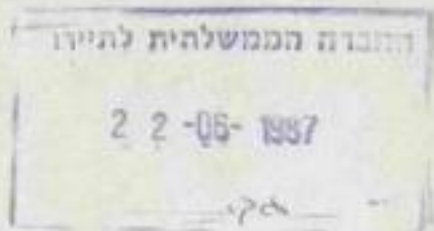
אשר אינו

קרן קימת לישראל

מינהל פיתוח הקרקע

אגף היעור, הבול המרכזי אשתאול, ד. ב. שמשון - טל. בית שמש 4-013981

04/9/345
יד' סיון תשמ"ז
11 יוני 1987

לכבוד

..ב.א.

הנדון: תכנון אגם שייט ורחצה - בפארק קנדה.

הנך מוזמן להגיש הצעה לאספקת שירותי תכנון לפרוייקט הנ"ל.

תאור הפרוייקט:

הקמת אגם שייט ודייג בגודל שבין 50 - 25 דונם, ואגם רחצה בגודל של בין 10 - 5 דונם.

אגם זה יהווה אתר משיכה למיירות פנים כל עונות השנה ומסביבו תוקם מערכת תשתית הכוללת: מסעדות, מזנונים, חוות סוסים, אתרי פיקניק ואיחסון.

הצעת התקשרות:

אבקשך להגיש את הצעת ההתקשרות לתכנון בשלבים כדלהלן:

שלב א' - הכנת תוכנית מתאר בהתאם לפרוגרמה שתוגש ע"י ועדה ההיגוי ותכלול יעודי שטח למרכיבים הבאים: אגם שייט, אגם רחצה, חוף אינטנסיבי, חוף אקסטנסיבי, מתקני שירותים, מתקני משחק, מסעדות, מלחחות, איזורי איחסון, איזורי פיקניק, חניות, דרכי גישה, קשר עם פארק קנדה הגדול.

שלב ב' - תכנון פיתוח מפורט שיכלול המרכיבים הבאים: אגמים, תשתיות, חניות, חופים, מבני שירותים.

שלב ג' - תכנון מפורט של המערכת התומכת. בהתאם להתקדמות הפיתוח. כל פרוייקט בנפרד אצל מתכננים שונים.

מביא לידיעתך כי הזמנה זו נשלחה לכמה מתכננים ואיננה משמשת תחייבות להזמין את העבודה כולה או מקצתה אצלך.

הינך מוזמן להשתתף בסיור להצגת הפרוגרמה הראשונית בשטח ביום שני 8/7/87 בשעה 8:30 בכניסה לפארק קנדה.

נ. כ. כ. ה.
נחן סאס
מנהל חבל מרכז

העתק: מר גדי כהן - חמ"ק
מר מ. רוח - מנהל אגף היעור
מר ד. ברוך - ירושלים

משרד הראשי
קרן קימת לישראל
בול המרכזי אשתאול, רחוב
ד. ב. שמשון - 281 ירושלים
טל. 02-35245
סניפים:
יפה
ירושלים
ד. 45
טל. 04-221365
ת.פ.
מרכז הכנסים 18
ד. 1167
טל. 04-522221
ת.פ.
מחלקת הקרקע
ד. 1137
טל. 04713088
04713439
קנינים
מחלקת הקרקע
ד. 1
טל. 04-993118
דירת
כ.ו.ו.ת.
מחלקת הקרקע
טל. 0522227
א.ד.ש.ב.
מחלקת הקרקע
ד. 111
טל. 052-77899

כ"ג
 1/10
 1/10
 1/10
 1/10

קרן קימת לישראל

מינהל פיתוח הקרקע

אגף היעור, חבל המרכז אשתאול, ד. ג. שמשון - טל. בית שמש ג-13961-02 מיקוד 49775

כג' חשון תשמ"ז
 25 בנובמבר 1986

תכנון אגם/בריכת מים לשחיה ולשיט

בהמשך לעמק המעינות שבפארק קנדה

כללי : התכנון מתחלק למספר שלבים.

כל שלב חייב דיון וסיכום בועדת ההיגוי לצורך עבודה על השלב הבא.

שלב א - הקונספציה התכנונית והנופית. מיקומו של האתר העתידי כחלק מהפארק או בנפרד לו. לסיכום הועדה בנושא זה תהיה משמעות מכריעה לגבי המשך התכנון.

שלב ב - פרוגרמה ראשונית, קשרים ומתאר ראשוני. השלבים הבאים יפתחו את שלב ב' עד להחלטות סופיות והתחלת תכנון מפורט.

המערכות המוצעות

ש י מ ו ש י מ	פ ו נ ק צ י ו ת	ג ד ל י מ
פיקניק שחיה שיט דיג משחק וספורט	כניסה לאתר	כ- 50 דונם
	מרחב שהיה צמוד לאגם	
	מרחב שהיה מרוחק מהאגם	
	אגם שיט	
	בריכות שחיה	
	מלתחות + שרותים	
	מציל + עזרה ראשונה	
	חנויות + השכרת ציוד	
	מסעדה בית קפה	
	מגרשי חניה	
מזחים		
מתקני מים ומשחק		
לינה בפארק	בית הארחה	
	קמפינג	
	מנהלה ומזנון	
	ברזיה ומטבח	
	מחסן	
חניה		

המשרד הראשי

קרן קימת לישראל
 בית הקהילי, רחביה
 ת.ד. 283 - ירושלים
 טלפון 240251-02
 מיקוד 91002

השניפים :

מפעלי חיה

קרית ים
 ת.ד. 45
 טל. 04-21341-04
 מיקוד 26103

חיה

רחוב אלנבי 22
 ת.ד. 1547
 טל. 04-227096
 מיקוד 11014

צפת

בית הקהילי
 ת.ד. 1152
 טל. 047-11958
 מיקוד 13111

יקנעם

בית הקהילי
 ת.ד. 1152
 טל. 04-993118
 מיקוד 20400

גילת

בית הקהילי
 רחוב נע חנוך
 טל. 087-22222
 מיקוד 80410

רשמה: איריס ברנשטיין

אגם
אגם
אגם

קרן קימת לישראל

מינהל פיתוח הקרקע

אגף היעור, חבל המרכז אשדוד, ר. ג. שמשון - טל. בית שמש ג-013961902 מיקוד 5475

כג' חשון תשמ"ז
25 בנובמבר 1986

תכנון אגם/בריכת מים לשחיה ולשיט

בהמשך לעמק המעינות שבפארק קנדה

כללי: התכנון מחלק למספר שלבים.

כל שלב חייב דיון וסיכום בוועדת ההיגוי לצורך עבודה על השלב הבא.

שלב א - הקונספציה התכנונית והנופית.

מיקומו של האתר העתידי כחלק מהפארק או בנפרד לו.

לסיכום הוועדה בנושא זה תהיה משמעות מכריעה לגבי המשך התכנון.

שלב ב - פרוגרמה ראשונית, קשרים ומתאר ראשוני.

השלבים הבאים יפתחו את שלב ב' עד להחלטות סופיות והתחלת תכנון מפורט.

המערכות המוצעות

ג ד ל י מ	פ ו נ ק צ י ו ת	ש י מ ו ש י מ
	כניסה לאתר	פיקניק שחיה שיט דיג משחק וספורט
	מרחב שהיה צמוד לאגם	
	מרחב שהיה מרוחק מהאגם	
	אגם שיט	
כ- 50 דונם	בריכות שחיה	
	מלתחות + שרותים	
	מציל + עזרה ראשונה	
	חנויות + השכרת ציוד	
	מסעדה בית קפה	
	מגרשי חניה מזחים	
	מתקני מים ומשחק	
	בית הארחה	לינה בפארק
	קמפינג	
	מנהלה ומזנון	
	ברזיה ומטבח	
	מחסן	
	חניה	

המשרד הראשי

קרן קימת לישראל
בית הקהילה, רחביה
ת.ד. 285 - ירושלים
טלפון 240225
מיקוד 91002

הסניפים:

מפעל חיפה

קרית חיפה
ת.ד. 45
טל. 04-721141
מיקוד 24103

חיפה

רחוב אלנבי 22
ת.ד. 1547
טל. 04-227094
מיקוד 31014

תפ

בית הקהילה
ת.ד. 1137
טל. 047-71918
מיקוד 13111

יקנעם

בית הקהילה
ת.ד. 1137
טל. 04-893118
מיקוד 30600

גילית

בית הקהילה
ראר נע חגג
טל. 04-721141
מיקוד 91010

1.25 - 7.800 - 17/1

רשמה: איריס ברנשטיין

ירושלים, 29 ביולי 1987

מספרנו : 915

סיכום דיון בנושא השת"פ בין חמ"ת ומושב אמציה בפיתוח
אתרי התיירות באזור אמציה, מתאריך 20 יולי 1987

השתתפו ה"ה: מר א. רונן - מנכ"ל חמ"ת

מר א. דהן ומר א. אורון - מושב אמציה

מר י. זלץ וד"ר ג. כהן - חמ"ת

הפגישה זומנה לדיון בשת"פ ושלבי התכנון והפיתוח של האתרים מערכת חזן, חרבת לוויה, מערת סלומה ואגם אדוריים במרחב אמציה - סכר אדוריים. נדונו מכלול ההיבטים של כל אחד מהאתרים והדרכים לפיתוחם וסוכם כדלקמן :

1. גזבר משק אמציה יערוך נייר המסכם את חובות החמ"ת מפיתוח אתר חזן (החוב לקבלן שפיגל) ואת חלקה של חמ"ת בתקבולים מהביקורים באתר - על פי ההסכם המשותף לפיתוח.
2. החמ"ת תשתתף בהנחיית ובמימון החלק התשתיתי של מבנה שרותים למבקר (מבנה הקבע שיחליף את המבנה הזמני בכניסה לאתר חזן). המבנה יוקם באזור מערכת חזן ויטפק אינפורמציה על מכלול האתרים באזור.
3. החמ"ת תשקול הקניית הלוואות פיתוח לשלב הפיתוח הנוסף במערכת חזן ולפיתוח האתרים החדשים לוויה וסלומה.
4. תוכנית משק אמציה לשנות את מסלול הביקור במערכת חזן (להכניס הקהל באמצעות רמפה לבור המים) ולפתוח המסלול ל"מיטיבי זחול" מקובלת על החמ"ת.
5. לפני תחילת תכנון ופתוח האתר בסלומה יש להעביר לחמ"ת מסמכים מדעיים (המאוסרים על ידי ארכיאולוג המחוז - ד"ר ע. קלוונר) המציינים מהותו וזיקתו של האתר לנצרות.

סיכום: ד"ר גד כהן

סמנכ"ל ומנהל אגף תכנון

העתקים: למשתתפים

ד"ר ע. קלוונר - ארכיאולוג המחוז
אדריכל ר. כהן - חמ"ת

החברה
הממשלתית
לתיירות

ISRAEL GOVERNMENT TOURIST CORPORATION

מס': 27/5/87 תאריך: 5/7/87

סמך: כ

הנדון: ביקור בארצות

הקדמה
באשר
למס' 27/5/87
תאריך 5/7/87
סמך כ
הנדון ביקור בארצות
הממשלתית לתיירות
החברה

רצתי לשלוח!

ביום חמישי ה-27/5/87 ערכתי ביקור-סיום
במושב ארצה לקראת התחילת העסק בקולט
בית קויה. התחילת נעלת רחוב לזמן
קצר מאוד - הסעון. דס"ר שלמה גולד עם
לשכיר המושב אשר נואו האב"ר לקדם
עבוד סלונה וכן רכב קויה. המושב בנה
בבוקר הלואה לזמן התקבל את המושב
הח"ה היו 25% מערך 2 הפוליקטים סך ש
- 100,000 ש"ח 2-2 שנה - ארצה או ילדי. נחמס
לפניה א - ועד סלונה במקום האב"ר. בקולט
להח"ה גרניא לזמן התקבל אב"ר שלו הוא
עבדה א - חשבו - הפוליקט אן שלו הוא חשבו

החברה
הממשלתית
לתיירות

ISRAEL GOVERNMENT TOURIST CORPORATION

המנהל

תאריך:

מל:

סמט:

הנדון:

בהתאם לבקשה. באשר בן סוכס עם הולא-אמא
מטעם אנלי הולא עם סוכס גמא-סלומה
סילול א-המאר המדע לבי אמס קולר,
המא-מנ"כ החברה ולצדן לסוכ בטל
ולצדן במטעם הוצו-קנטא מל-מנ-
מסל סלומה-מרב-קווה.

החברה

המנ"כ: מי.א. לונן-המנ"כ

ירושלים: 15.4.1987

מספרנו: 496

סכום סיור ודיון בנושא הוצאת הכנסיה והפסיפס בחרבת לוויה
מתחומי שטח האש של בא"פ בית גוברין, מתאריך 2 אפריל 1987

השתתפו ה"ה: פרופ' י. צפריר ומר י. פטריך - חופרי האתר.
ד"ר ע. קלוזר ומר ש. גודוביץ - אגף העתיקות.
רס"ן נ. רונן - ראש מדור דרום - אג"ת.
רס"ן ח. וילבל - סגן מפקד בא"פ בית גוברין.
רס"ן ח. מידן - סגן קצין הדרכה פיקוד מרכז.
מר ג. שמיר - מנהל המח' לתכנון פיזי - משרד התיירות.
מר א. דהן, מר א. מורן ומר א. אורון - נציגי מושב אמציה.
מר ש. יוחנן - נציג הסיירת הירוקה.
מר י. זלץ, אדריכל ר. כהן וד"ר ג. כהן - חברה ממשלתית לתיירות.

הסיור בשטח והדיון זומנו ע"י הח"מ בהמשך לפנייה בנדון לאלוף פיקוד המרכז,
ולתאום הנושא עם רל"ש אלוף הפיקוד.
בחפירה הארכיאולוגית בחרבת לוויה נחשפו כנסיה ורצפת פסיפס מרהיבה (20x14 מ')
וסביבה שרידי בתי בד, גת ומבנים אחרים של ישוב מהמאה החמישית לספירה.
הארכיאולוגים הציגו בשטח עיקרי הממצאים (הפסיפס מכוסה בחול, להגנתו - עד
לפיתוח האתר); פרסום ראשוני של הממצאים וצילומים של הפסיפס בקדמוניות 71/72.
הח"מ סקר את הפוטנציאל התיירותי של האזור ושל האתר ואת הקשר של קהילת המורמונים
לאתר בית לוויה ומשמעותו לפיתוח התיירות באזור לכיש - בית גוברין. המשחתפים
בסיור ובכלל זה נציגי צה"ל ציינו בדיון את מיקומו של האתר בגבול שטח האש
ובסמיכות לדרך הגישה - מיקום אשר יאפשר ללא קשיים ניכרים את הוצאתו מתחומי
שטח האש.

בדיון סוכם כדלקמן:

1. החמ"ת תכין נייר מטה כרקע לבקשה להוצאות האתר מתחומי שטח האש אשר ימוען
לסא"ל ע. דרמן - רע"נ תשתית ופריסה באגף התכנון במטכ"ל.
2. לנייר המטה, שיפרט את הפוטנציאל התיירותי של האתר, תצורף מפה בקנ"מ של
1:50,000, עליה יסומנו צירי גישה המומלצים לפיתוח וגבולות שטח האש (מפת רקע
של שטחי אשר תסופק ע"י רס"ן חזי מידן).

2/...

החברה הממשלתית לתיירות

ISRAEL GOVERNMENT TOURIST CORPORATION

- 2 -

3. להערכת המשתתפים בסיור עמדת צה"ל לאחר דיון ולמוד הנושא תהיה כי ניתן לשחרר האתר, לפתחו ולשבצו בין אתרי התיירות באזור.

סיכום: ד"ר גד כהן

מנהל אגף תכנון

העתקים: למשתתפים

- מר א. רונן - מנכ"ל חמ"ת
- מר א. איתן - מנהל אגף העתיקות
- רס"ן א. זקן - רל"ש אלוף פקוד מרכז
- סא"ל ע. דרמן - רע"נ תשתית ופריסה - אג"ת
- סא"ל א. אמיר - קצין הדרכה פיקוד מרכז

כנסייה ומיתקנים חקלאיים מן התקופה הביזאנטית בחורבת בית-לויה

יוסף פטריך ויורם צפרי

מבוא

חורבת בית-לויה (חורבת בית-לאי) היא חורבה אוסיינית למחוז נְרַאשָה - לימים מחוז אֶלְכְּרַזְפּוּלִיס (בית-גוברין) - שכדרומה של שפלת יהודה. החורבה נמצאת בראש גבעה מתונה, דומת-שאת לגובה של כ-400 מ' מעל פני הים, כ-5.5 ק"מ מדרום-מזרח לבית-גוברין וכ-8 ק"מ ממזרח לתל לכיש. בשיפוליה המזרחיים של הגבעה נתגלתה בשנת 1961 מערת קברים, ובה כתובות ועיורים חרותים משלהי תקופת-הברזל. אחת הכתובות היא הכתובת "ירשלים" בחורבה עצמה לא נמצאו עד כה שרידי יישוב מתקופה זו. במקום מצויים שרידי מבנים ומיתקנים תת-קרקעיים חצובים, הכוללים מערות קן-למקרה, בתי-כרם, בורות-כרייה, אורות ומחילות.

המיתקנים התת-קרקעיים האלה נחקרו ונמדדו בחלקם בידי יוגאל ספר ועמנוס קלוגר, החרסים שנחנלו בסקר שערך יהודה רגן במסגרת סקר שפלת יהודה מלמדים, כי החורבה הייתה מיושבת למן התקופה ההלניסטית ועד התקופה המוסלמית. בשיפוליה המערביים של החורבה, מעבר לאזור המגורים, נחשף מכלול של מבנים ומיתקנים, הכולל כנסייה ומבנים נוספים. בית-כרם, גת ומערת-קברים, כולם מן התקופה הביזאנטית. הכנסייה, אנפיה והחצר שלפניה היו מוקפים חומת המכלול היה, כפי הנראה, מגוד כפרי, שכנסייתו שימשה גם את היישוב. לכנסייה היו רצפת-הפסיפס מרהיבות ביופין.

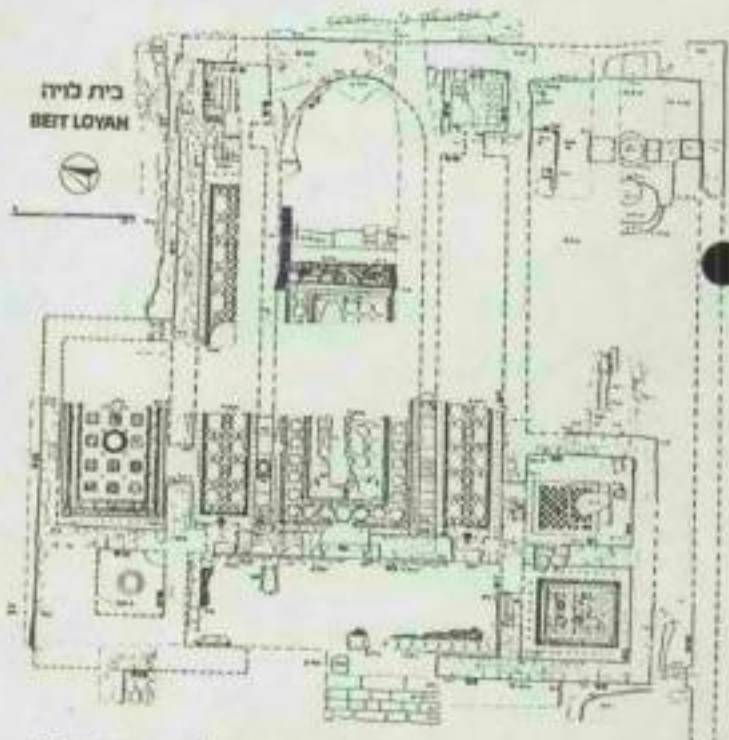
הכנסייה

א. תולדות המבנה הראשי

הכנסייה הוקמה, כפי הנראה, סמוך לשנת 500 לסה"ג. הפסיפס, שהיו משולבות בהם דמויות בני-אדם ובעלי-חיים, הושחתו בראשית המאה ה-7 בפעולה איקונוקלאסטית. פרי העו שפרסם החליף האומאי יויד הב' סמוך לשנת 721 לסה"ג. ניכרת הקפדה שלא לפגוע בפסיפס יתר על המידה, ובמקרים רבים ניתן לזהות את הדמויות שדושתתה. השחתה מעין זו מתירה לנו לשער, שנעשתה בידי הנוצרים עצמם על-פי ע השליט המוסלמי. העיסורים שדושתתו חוקנו מיד, תוך שימוש חוזר באותן אבני-הפסיפס. הכנסייה ניטשה במרוצת המאה ה-7. אבני הכנסייה דעושה נשרדו, ובשטח האפסיפס חקם מבנה כלשהו, שבניו השתמש באבני הכנסייה. לימים נהפך כל השטח הנטוש לבית-קברות מוסלמי. כקברים נמצאו מדרוזות של אבני-חן, שהיו טבעות-כרונות, צמיד-ברזל ומסד העשוי צינורית-נדנשת שקצותיה מעוטרים. בעת כרייתם של הקברים נפגעה רצפת-הפסיפס במקומות אחרים כהצגה

ענת-החפירות הראשונה התקיימה בדצמבר 1963. בניהולם של כותבי מדרים אלה, והפירה נערכה מטעם המכון לארכיאולוגיה של האוניברסיטת העברית, בשיתוף "מכון האדם החופשי" שבמלול ליק שיש ושיאו פרופ' יק סקאנסן. עם חברי המועד נמנו הסטודנטים עזרה ואל (מנהלת שטח והדפוס), אליעזר סטרן, עזרה לייטנר ובני ארזבג. כולם מן המכון לארכיאולוגיה של האוניברסיטה העברית. הנוצרים נכחו בידי רוד וילי. התצלומים הם מפעשי ידי אברום די. המצא הקראסי שובד בידי נודי מאגנס כנטיים שונים של פינחלה עזרה חברי משב אמציה, תוך כותב משיב לכיש ושמואל גרסיאנו. כן סייעו עמנוס קלוגר, ארכיאולוג המחוז, ויהודה רגן.

ראו: י. נודי, "כתובות עבריות במערה קברים מימי בית ראשון", ירושה, כ"ו (1963), עמ' 235-250; לוחצת ט-ב.

בית לויה: תכנית כללית של הכנסייה ושל המיתקנים שלידה

בית לוי; מראה כללי של החלק המערבי של מכלול הכנסייה; מבט לדרום

בית לוי; מראה כללי של הקאפלה שמצפון לכנסייה; מבט למזרח

או כסיס ושברי עמוד, כולם של שיש. שהשתייכו ל'חופה' (קיבוריום) אשר מעל למזבח. הסוג נמשך רק לרוחב אולם העוון, ולא לרוחב הסיטראות. בקצה המזרחי של הסיטראות היו שני חדרים פקטופוריה מלבניים, שאורכם כ-2.40 מ' ורוחבם כ-2.25 מ'. רצפתם ורתה גבוהה מרצפת הסיטראות בשיעור של כ-2 מדרגות.

אל צדה הצפוני של הבאסיליקה צמודה קאפלה, שאורכה מבפנים 7.5 מ' ורוחבה 4.2 מ'. מן הסיטרה הצפונית דולף אליה פתח שרוחבו 1.4 מ'. מן הצד הדרומי של הבנסייה צמוד אליה חדר טבילה (בפטיסקריום), שאורכו מבפנים 4.1 מ' ורוחבו 3.5 מ'. מן הסיטרה הדרומית דולף אליה פתח שרוחבו 1.6 מ'. בקיר המערבי יש פתח שני, שקשר בין הבאפטיסטריום לחדר מבוא, רוחב הפתח 90 ס"מ. בימי השימוש כבאפטיסטריום חלו שינויים במבנה של אגן הטבילה, תחילה היה מונח על רצפת הפסיס באמצע החצר, אך כשלב מאוחר יותר נעשה בור ברצפה, ולוחבו שוקע אגן אחר, אולי של מתכת. סביב אגן זה הותקנה גרדת שיש, שהחזירה אף היא אל תוך רצפת הפסיס. בנדרה נקבעו שני פתחים: מתחכניסה בצפון, שליד שולבה כתובת יוונית בפסיס, ופתח יציאה בצד דרום. ניקוז האגן היה דרך ציטרופורת, שקטע ממנו שרד באתרו. פתח נסף שנפער ברצפה איפשר גישה לבור, שטעד לפתחת ציטרופורת או לסנירתו, בהתאם לצורך.

בצדו הצפוני של הגארטקס מצוי חדר שאורכו מבפנים 2.7 מ' ורוחבו 2.5 מ'. שבו קיר המערבי וקירו הצפוני יותר מ-2 מ', ולפיכך סבירה ההנחה, כי מעליו התנשא מגדל הפעמנים של הבנסייה. לחדר היה פתח יחיד בצד דרום, בצדו הדרומי של הגארטקס נמצא חדר המבוא אל הבאפטיסטריום, שאורכו מבפנים 4.1 מ' ורוחבו 3.6 מ'. לחדר המבוא שני פתחים: האחד, שרוחבו 1 מ', מוליך אל הגארטקס; האחר מוליך, כאמור, אל חדר הטבילה. הגארטקס החיצון ושני החדרים שבאגפיו, שהם ומשך הקאפלה והבאפטיסטריום בצד מערב, יוצרים את קידהות של הבנסייה, שרוחבו 24 מ'.

מהעמקות יותר של הקברים, אך על-פירוב החקנו הקברים על-גבי שכבת העפר שכיסתה את רצפת הפסיס של הבנסייה הגנושה.

ג. תיאור המבנים

הבנסייה היא מטיפוס הבאסיליקה בעלת האפסיס האחד. אורכה מבחוץ 20.4 מ' ורוחבה 13.9 מ'. אורכה מבפנים 18.6 מ' ורוחבה 12.1 מ', כלומר, אורכה הפנימי 60 רגל ביזאנטיות של 31 ס"מ ורוחבה כ-39 רגל. ממערב לבנסייה משתרע חצר מרצפת (אטריום), שמקיפים אותה חדרים. אורך החצר 30.5 מ' ורוחבה 20 מ'. הבנייה אליה – שעריץ לא נחשפה – היא בצדה הדרומי. מן החצר עולה גרם המדרגות אל גארטקס החיצון שלפני חיות הבנסייה, רוחבו של הגארטקס 3.6 מ'. את גרם המדרגות, שרוחבו 7.2 מ', תחם מעקה של עץ. בראש גרם המדרגות, בציד הבנסייה, משולבת ברצפה אבן מסד לעמוד – כנראה של עץ – שהחך את תקרת הגארטקס. כוונת של אולם הבנסייה היו שלושה פתחים. פתח מרכזי, שרוחבו 1.7 מ', דולף אל אולם החוץ; אל שתי הסיטראות דולחו שני פתחים, שרוחבם כ-1.0 מ'.

בין אולם החוץ לסיטראות הפרידו שני טורי עמודים, אחד מזה ואחד מזה, הניצבים על-גבי סטילוקט, שרוחבו כ-60 ס"מ, הסטילובאט עשוי גושי אבן, הבולטים מעט מרצפת הפסיס. את ראשי העמודים עיטרו כותרות חלקות, שאחזות טוהן נמצאו בעירומסולת. העמודים תמכו מערכת קורות של עץ, ולא קשתות אבן.

רוחבו של אולם החוץ 5.7 מ', ורוחבו כל סיטרה 2.5 מ'. בצדו המזרחי של אולם החוץ יש אפסיס פנימי, שמתארז פחות מחצי עיגול, לפני האפסיס ורתה במה, שבלטה כ-2.5 מ' אל תוך אולם החוץ ורתה גבוהה ממיפלט הרצפה בשיעור של כ-2 מדרגות. מן המושבים שבחזיקה האפסיס (סקינולונן) ומריצוף הבמה לא נותר שריד. במקומות שונים נמצאו שברים של לוחות הסוגר, בין של אבן גיר ובין של שיש. כן נמצו-

קם
רן
בה
-מ-
ר
יה
זה
ות
ות

י-
ס,
רי
ג.
ים
ז
צ
יש
זה
ס
פך
או
יד
על
זה

ז
ני-
י
אל
לם
יש
זמ
ש
ט.

בית לוי; מראה כללי של אולם החוף של הכנסייה; מבט למרח

בית לוי; פסיפס הנארתיקס בפנינה הרומית-המערבית

המדאליונים אשר בערו המורחז של הנארתיקס נברלו מן המדאליונים האחרים בכך שכתוך אחרים מהם הוצגו דמויות אדם, ולא רק בעלי-חיים. ניתן לזהות ארבע דמויות אדם. בתוך המדאליונים המפורסדים בין דמויות האדם ניתן לזהות כמה בעלי-חיים: מימין לרמות המגיפה את הרועה הזמנית לאת ברכה או בהכרזה ניתן להבחין בחלק מראשה ומגובה של זיה - אנלי של הקף, משמאל לרמות זו תוארה זיה נוספת, שחוטמה ואחנה מרמזים, כי הכוונה לדב הניצב על רגליו האזורים, הרמות שמשמאל לדב היא אנלי של המאלף, מיטן לקוף מתוארת דמות של נער שעל כתפו מקל. בתוך מדאליון שמצפון לקבוצה זו נשתמר חלקה העליון של אישה, הנשאת בידה סל מלא פירות.

גם המרבר המרכזי של הבאסיליקה היה מעוטר בשריגינגן, שמשלתלשלים מדם עלים ואשכולות ענבים. מרבר זה נפגע לא

שזכי הקירות 90-100 ס"מ. הקירות הפנימיים מנוצים כדרך כלל על-פני הקרקע, ללא העמקת יסודות וללא השתתתם על הסלע. הקירות נשרדו ברובם עד הגרבר החתון, ולעמים גם נרבר זה חסר.

ברחבי הכנסייה היו פורים שכרים של רעפי-חרס ומסמרי ברזל של מערכת-הקירות שנשאה את התקרה ואת הגג.

ג. רצפת-הפסיפס והכתובות

לכנסייה, על חלקיה השונים - האולם, הנארתיקס ואגפיו, הקאפלה והבאפטיסטריום - יש רצפות-פסיפס מרדודות, המשתרעות על שטח כולל של כ-22 מ"ר. בפסיפסי הבאסי-ליקה והנארתיקס היו משולבות דמויות אדם ובעלי-חיים, אשר הישתחו, כאמור, בראשית המאה הח' לסה"ג ותוקנו זמן קצר לאחר-מכן. ואולם, החורחן של אבני-הפסיפס הזתה אקראית, וכך טושטש מיתאר הדמויות, לעמים לכלי הכר, אך על-פירוב כאופן המאפשר לזהות את הדמות שהדשתתה בפסיפסים משולבות ארבע כתובות יווניות, שתיים מהן כתובות-הקדשה, שתי האחרות הן מוכארות, האחת מתוך משלי והאחרת מתוך תהלים.

המרבר המרכזי של הנארתיקס פנוע מאד. בהיקפו היתה רצועה של שריגינגן, היוצרים מדאליונים. בתוך המדאליונים מתוארים בעלי-חיים שונים: עז, כלב-ציד וקולר לצוארו הדולק אחר ארנבת, לביאה בעלת שלושה עינים ושופתי ביצה שונים. כמרכז הפאה המערבית, מאחורי עמודי-העץ שתמך את תקרת הנארתיקס, היה מתואר, כפי הנראה, עלב, ובשני צדדיו, מזה ומזה, שה או טלה - מעין תיאור של "שה האלודים" (Agnus Dei). תיאור זה מבסס על הכתוב באזונגליון של יוחנן: "יחיד למחרת (המגישה הראשונה על הדרן) וירא יוחנן (המטביל) את ישוע בא אליו ויאמר רצה שה האלודים הנשוא הזאת העולם" (א:כט). מקבוצה זו שרד בשלימותו רק השה שמדרום לצלב הנשוער. מן השה השני נותר רק מיתאר הגב והצואר. בפנינת הנארתיקס הקיפו שריגינגן סלים מלאי פירות, הסל שבפנינה הרומית-המערבית שרד בשלימותו, ואילו הסל שבפנינה העמנית-המורדזת נשתמר רק בחלקו.

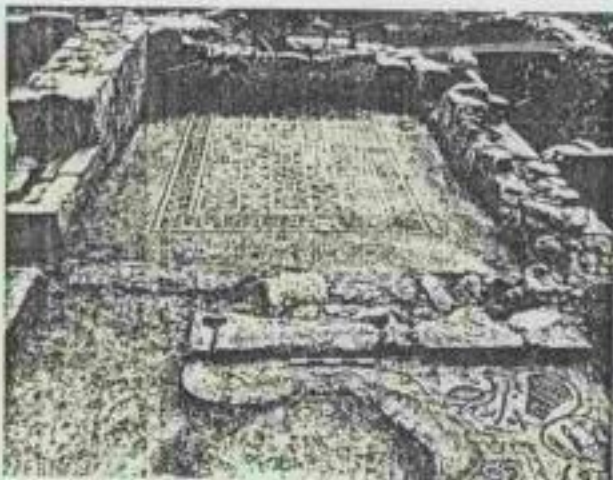

בית לוי; כתובת עיוזוס וקיריקוס

בית ליהו; הסיטרה העפונית של הכנסייה; מבט למזרח

מטרי של עיגולים וריבועים משני גדלים, הערוכים לסידורן. בתוך העיגולים והריבועים הקטנים יותר מופיעים עיטורים פרדנניים שונים, ואילו בתוך העיגולים והריבועים הגדולים יותר הם מתוארים בעלי-חיים שהושעו. בכניסה לכל סיטרה, לפני המרכב המרכזי, היה תיאור של גביע מלא פירות, ומעודיו זוטת של בעלי-כנף. במרכז הסיטרה העפונית נחשף בחלק מראליון עגול, ובו תיאור של סירה שהרוח נופחת במפרשת. בסירה ניצב דייג, האוחז חכה, גם דמות הדייג והשחתה, קטר המדאליון כ-1.5 מ.

בית ליהו; הרדמבוא לבאפטוסטריוס; מבט לדרום

בית ליהו; הסיטרה הדרומית של הכנסייה; מבט למזרח

רק בהשחתה האיקונוקלאסטית: חריץ עמוק, אשר נפער בעת חפירת הקברים בתקופה המוסלמית, עקר קטע מן הריצוף, מתוך אמפורה מרכזית יוצאים שריני-גפן, היוצרים משני צדדיה שני מדאליונים גדולים, ובכל אחד מהם טוסוס. מעל לאמפורה יצרו השרינים שתיים-עשרה שורות בנות המישה מדאליונים. בצד מערב נחשפו עד כה שלוש שורות וחצי, ובצד מזרח נחשפו שתי שורות. המהיצה המפרידה עדיין לא הסירה. בתוך המדאליונים תוארו בעלי-חיים שונים. כאמצע השורה המזרחית ביותר של המדאליונים נשתמר ללא פגע תיאור של שתי ציפורים, הלונגות מים מתוך גביע - דגם מאוחר של נושא הלניסטי מפורסם, המופיע כבר בפומפיי. ציפורים נוספות, אף הן ללא פגע, מתוארות בין המדאליונים שבשורה זו. את המרכב המרכזי של אולם-הצפון הקיפה רצועה של שריני-אקאנתוס, ובהם בעלי-חיים שונים שהושעו. בכמה מקרים מסוז ידי המשחיתים על קצות הגפים ועל חלקי גוף אחרים, והדות לכך ניתן לזהות את סוג החיות. בתוך מדאליון עגול שבאמצע הרצועה הזאת, לקנים מן הכניסה הראשית לאולם, קבועה כתובת הקדשה יוונית, שטרנטהו:

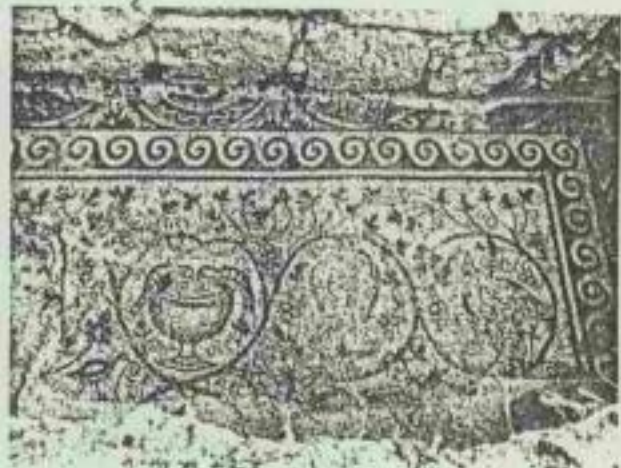
עוזוס וקוריקוס, בברבם, הקדישו את החיכל.

המאה המזרחית של מסגרת עיטורית זו קבורה ברובה מתחת לקיר מאוחר, שדגנה עלי-גבי רצפת-המסיפס. למרות זאת ניתן להבין, כי במרכז המאה הזאת היה זר עגול הגבול משריני-האקאנתוס האחרים. ייתכן, שהוא מקיף כתובת או צלב.

לשתי הסיטראות מרכזים דומים, המורכבים מתשליב גיא-

בית לויא, האמפטיסטרוס, מבט לדרום

בית לויא, ספיסטי אולס'התוקף של הבנסייה; שורת המראלינים המזרחית

הטבילה מרכז גיאומטרי פשוט, העשוי משבצות בעכבי ארז, שחור ולבן. הערכות לסירוגין בקווים אלכסוניים. ליד הפתח בסורג שהקיף את האגן קבועה כתובת יוונית, שתרגומה: אור לצדיקים בבול.

זו מובאה הלקוחה מתרגום השבעים למשלי יג:טו: "אור צדיקים ישמח".

לקמתי הקרקע של המגדל ספיס גט ומשוט מן הרגיל במרכז הרצפת, בתוך מרילון עגול, מופיעה כתובת יוונית. הלקוחה מתרגום השבעים לתנזלים קבא:ח: "ה ישמר צאתך ובואך". את רצפת הספיס של החדר אשר מצפון לאפסיס מחלקות רצועות של אבני ספיס שחורות למשבצות, ואילו ברצפת הספיס הלבנה של החדר שמדרום לאפסיס משולבים עיטורים פשוטים מעולם הצומח.

במרכז הקאפלה וחזר'המבוא אל האמפטיסטרוס מופי- עים תשליבים גיאומטריים מורכבים, שנשתמרו בשלימו- תם. המרכז המרכזי של הקאפלה עשוי תשליב של ריבועים ומעיינים. במרכזו, בתוך זר של פרודילילך הוצר מדאליון עגול, קבועה כתובת הקדשה יוונית. וזה תרגומה:

אפנייה הקדישה את הספיס למנוחתו של אָטוס ולזכרו.

את המרכז המרכזי מקיפות שתי רצועות. האחת מורכבת מריבועים ומיאגורים כפולים לסירוגין, ואילו האחרת היא מקלעת חבל. רגם המרכז שבחזר'המבוא לכאמפטיסטרוס מושתת על שורות של ריבועים, הניצבים על צלעם ועל קוד- קדם לסירוגין. עיצובו של מרכז זה ומלאכתו פשוטים מזה של מרכז הקאפלה, אך התוצאה אינה מרשימה פחות. לחדר

בית לויא; הכתובת שבקמתי הקרקע של המגדל

בית לויא; כתובת אפאנאגיה

בית לוי; הכותבת שבבאמפיסטיריום

בית לוי; בית-הכבד

צפיפות אבני-הפסיפס ברמות בעלי-החיים בנארתקס היא 130-150 לרצמטר מרובע. בעיצובם של ראשי האדם ואבריהם הצמיפות גבוהה עוד יותר, ואף נעשה שימוש באבנים בעלות צורה מוארכת ומעוגלת (אופוס נ'מיקולטוס). בעיקר בתוו המנים. צבעי האבנים הם מגוונים שונים של לבן, אפור, שזר, אוקרה, חרדל, צהבהב, בן-דור, אדום, ורדרד וכחום-זרד. במראליון הגרול בסיטרה הצפופה שמתוארת בו הסירה עם הדיג נעשה שימוש גם באבנים שצבעיהן אפור-הום, אפור-תכלכל וירוק דות¹

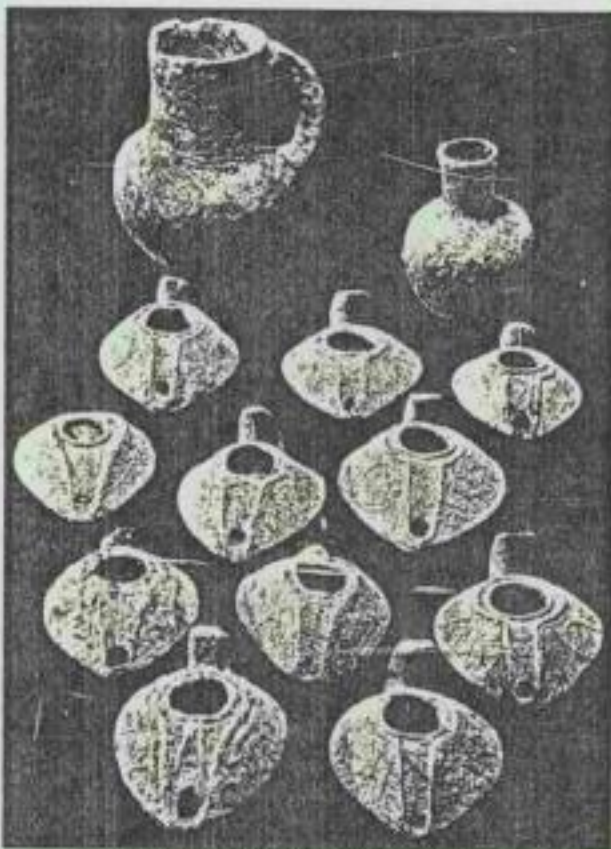
בית-הכבד

מדרום לכנסייה וממזרח לחדר-הטבילה נחשף בחלקו בית-הכבד. חלקו התחתונים של קירו המזרחי ושל קירו הדרומי חצובים במדרון הנכבד, החלק ומתרוסס מורחה. קירו המזרחי של בית-הכבד הוא המשך הקיר המזרחי של הכנסייה, ואילו קירו הדרומי הוא המשך החומה שהקיפה את כל המכלול. בית-הכבד היה אפוא חלק בלתי-נפרד מן המבנה, ולמעשה נבנה כאגף של הכנסייה. כחפירה נחשף חלק המזרחי, ובו שתי אבני-הבטולה אשר שמרו על כיוון תנועתה של הקורה. החשיטה נעשתה באמצעות קורת-עץ, שקצה האחד היה קבוע בטמחה עמוקה שנקיר המזרחי, ואילו קצה האחר היה מחובר אל בורג שקצרו התחתון היה משונן באבן כבדה. בחוץ, בסלע הרך שבין אבני הבטולה, שיקע אגן-אבן, שקוטרו 1.23 מ' ועמקי 0.85 מ'. האבן שבה עוגן הבורג נמצאה הפוכה בסמוך לאחורה החורים והדריצים שבאבן מתאימים לקליטת הבורג. פעולת הפריכה של הויתים מן-הסתם נעשתה בחלק המערבי של בית-הכבד, שעדיין לא נחפר. הים (אבן-השכב) של בית-הכבד, שקוטרו 1.9 מ', נמצא בצד המערבי של האטריום.

מערת-הקברים

כ-5 מ' מעפון לקאפלה, מחוץ לחומה הסוגרת על מכלול הכנסייה, נתגלתה מערת-קברים ביזאנטית. המערה כוללת חדר-קבורה תת-קרקעי, שאורכו 3.25 מ', רוחבו 2.3 מ' ועובתו 1.75 מ'. יורד אליו גרם-מדרגות חצוב לאורך הקירות חצובות שלוש שקתות-קבורה, אשר מסו בלוחות-אבן. בסלע שמעל לשקתות חקיקים ארבעה עלבים, פני הסלע נצבעו בצבע אדום. נתגלו 26 גרות-זרס שלמים מן התקופה המוסלמית הקדומה הגרות מעטרים ברפס ובעלי ידיה גבוהה, כן נמצאו שברים של כליוזוכיות, וביניהם בקבוק תמים. עם זאת יש מקום לדגית כי השימוש במערה התחיל בתקופה קדומה יותר בהצבת בתקופה המוסלמית נפרצה המערה, והשודדים, שהשליכו את תכולת השקתות אל מרכז החדר, הותירו מאחוריהם פכית שמן בעלת עיטורים גיאומטריים בצבע אדום. מעל למערה

¹ אנו מודים לצהה טלגס (בן-יאיר) על עזרתה במרידה ובניחת של עציית הפסיפס.

בית לוי; כלי-זרס וגרות ממערת-הקברים

בית לוי; מראה כללי של הגת; מבט לדרום

נמצא מיתקן מטויה, שמהותו לא הובררת. סמיכות הקבר לכנסייה עשויה להצביע על זיקה בין העקברים ובין מקימי הכנסייה והצשתמשים בה.

הגת
הגת נמצאת כ־20 מ' ממזרח לכנסייה. אפשר לעמוד על מיתארה עליפי הרצפה, העשויה אבני-פסיס גסות לוח (16-20 אבנים לדצימטר מרובע). אבני הקירות נשדדו כולן. אורכו של מישטח-הדריכה 7 מ' ורוחבו 5.5 מ'. במרכז משוקעת אבן-יעונון לבורג, ששימש לסחיטת הגפת במרכז האבן שקע ריבועי. בתחתית הדופן של השקע נקרה נקב הקשור באמצעות צינור-דחיס אל טור-השיקוע. לבור זה ירד גם התירוש ממישטח-הדריכה באמצעות מדוב. אורכו של בור-השיקוע 95 ס"מ, רוחבו 90 ס"מ ועומקו 75 ס"מ. בור-האיסוף עגול. קוטרו 2.25 מ' ועומקו 1.55 מ'. כל קירותיו מטיחים, ובקרקעיתו רצפת-פסיס. בקרקעית יש גומה מעוגלת, שנועדה לאסוף את שאריות התירוש. קוטרה 0.65 מ' ועומקה 0.45 מ'. ברצפת-הפסיס אשר מסביב לבור, בסמוך לשפתו העליונה, משולבות אבנים בעלות שקע-רווח מעוגלת, דבר שהכטיח את יציבותם של קנקי-הדין בשעת מויגת הדין. הגת אופיינית לתקופה הביזאנטית.

החפירות בחורבת זיכרין

משה פישר

א. מבוא

חורבת זיכרין (נ"צ 1466/1634) שוכנת מדרום לחל שלת, על גבעה החולשת על קצה הדרומי-המזרחי של אגן הירקון. האתר מתנשא כ־156 מ' מעל פני הים, כקילומטר אחד מדרום-מזרח למגדל-צדק (מגדל אפק בכתבי יוסף בן מתתיהו; מן-קל בכרוניקות הצלבניות; ומגדל יאנא בדבורים הערביים) וכ־6 ק"מ מדרום-מזרח לתל אפק/אנטיפאטריס. פיתוחו הצואץ של האיזור בעקבות ריבוי המחצבות בסביבה הביא להחלטה לערוך באתר חפירות ארכיאולוגיות בקנה-מידה נרחב.

האיזור עשיר בשרידי הקלאות עתיקה מימי בית ראשון בתקופה הרומית עבר ליד האתר הבניש והממלכתי שקשר את קיסריה עם ירושלים, דרך אנטיפאטריס וגופנת. על כך מצביע בין היתר, שבר של אבן-טיל, שנתגלה בפאתיה הדרומיות של חורבת זיכרין. בתקופה הביזאנטית היתה זו אחת הדרכים החשובות לצליינים שבאו לארץ-הקודש. לא הרחק מן האתר עברה גם "דרך-הזואר" הממלוכית, שבאה מרמלה למגדל יאבא, ומשם נמשכה צפונה, בתקופת הצלבנים היה האיזור בשליטת אבירי מיראבל.

החפירות נערכו מטעם הגומה לארכיאולוגיה של החוג ללימודים קלאסיים והמכון לארכיאולוגיה של אוניברסיטת תל-אביב והאגודה לטקס ארכיאולוגי. בראשן עמד כתב-הזרות אלו. עד כה נחקטו ארבע עונות-חפירה: במאי-אוקטובר 1982, ביולי-אוקטובר 1983, ביולי-אוקטובר 1984 וביולי-אוגוסט 1985. במשך השנים השתתפו בעזרת אמיר פלדשטיין, שלמה פיסאנו, רונית סטיינברג, כארי וייזיס, שמואל גבעון, אלי מרנק, עמי בן-נחום, צביקה זק, מאיר נרק וממנטים על שטחים, רמנה שטיינר, אורנה סלוד, סמדר הרשו, רנה אברגיל, ליאורה בן-יוסף, אוריטה אליעזר, רונית רגן ורישום, ישראל סגל וזה מודר והשלוחה, ורחל גראף היתה הצידרת. ר"ר אריה קנולר, מנהל מוזיאון הממוכנות שבמוזיאון "הארץ", היה יועץ טקסטואטי. צילמו משה ויינברג, יורם ויינברג ומשה פישר. ביצוע החפירות התאפשר הודות לתמיכתם של מסעלי-המכון "פיונר".

עריין אן הצעה מפורטת וסופית לזיהוי האתר, כמאה הדין הוכיז אותו אשתודי הפרדיו: "לצפון לוד, בין הדגים, דוא כפר דכרין, לא נשתנה שמו."* כמאה הי"ט סקרו את הנקום טרין (Gadlin) ואנשי הקרן הבריטית קנדר וקצ'קר. בשנים 1972-1974 סקר יצחק בית-אריה את האתר כמסגרת הכנתה של מפת ראשי-הדעין, ולפני עונת-החפירות הראשונה ערכה משה לוח זיכרין סקר מקיף באתר ובסביבתו. כל הסקרים האלה העלו, כי האיזור עשיר בשרידיים ארכיאולוגיים, רובם מן-התקופה הביזאנטית.

האתר משתרע על שטח של 150 x 200 מ', בקירוב. כלומר, כפתור ומרת מהחזרת א"מ לונץ, ירושלים תרכ"ו, פרק יא, עמ' 26. אף מודה לצבי אילן על שהכס את תשומת-לבי לסקר חשוב זה.

החברה
הממשלתית
לתיירות

ISRAEL GOVERNMENT TOURIST CORPORATION

מל: ין כהן
 סמח: יאסי אבן
 תאריך: 28/4/87
 תודו: ג' און

אין ארץ.

הצב בלוח א' המאמר על ג' און, הערך קבוצתית
 כדור העם א' החברה למכירת ארץ ישראל וצמחיה.

בזמן ובמקום לעולם פועל יוקם צפוני קמפלר הסוף
 בינתיים אצין נקודה א'.

1. אברי קבוצת העם ג' און לחינוך קבוצתית המאמץ
 בארץ א' בשל צרכי ארץ ישראל - א' א'
 הסגנון א' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א'
 א' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א'
 א' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א'
 א' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א'
 א' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א'

2. ג' און א' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א'
 א' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א'

החברה
הממשלתית
לתיירות

ISRAEL GOVERNMENT TOURIST CORPORATION

מל: _____ תאריך: _____
 מסת: _____
 העדון: _____

הייתה לנו הנאה גדולה, במיוחד השמירה וזכור את
 הישג. האתר שלם על גודל המספרים
 על קטנים מרהיבים. כל של עולם אלה
 לאטרקטיבי קינח בן אמיל הישגת ובן
 אחיך העלצני.

3- האתר עמיל איכותי אלה ומצבה מעט הסך
 למען הפעולה התיירותי העלצני.

4. האתר נמצא ~~השטח~~ דגלון הקיבוצים קינח
 של שם אומנם א צפוי. כפי שניתן
 היה להיות של סהוף הסור.

הנני מקווה כי יאמנכם בהנהגת אכילי
 המקום באר תיורג עלו שמי
 דברכם יאסי פסוק

החברה
הממשלתית
לתיירות

ISRAEL GOVERNMENT TOURIST CORPORATION

ירושלים: 7.6.1987

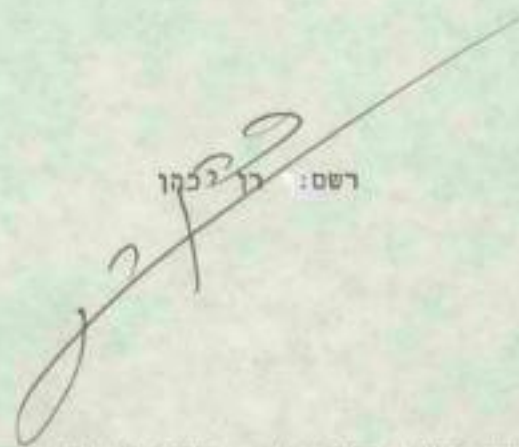
מספרנו: 725

לגד כהן - מנהל אגף תכנון

סכום שיחה טלפונית עם רס"ן נתן רונן

כשיחה טלפונית שקיימתי עם רס"ן נתן רונן בתאריך 1.6.87 הועברו לידיעתנו הנושאים שיידרשו פתרון בנושא חרבת לוויה. בעקבות ישיבת הוועדה לשמירת שטחי אש שבה חברים אנשי הסיירת הירוקה ואנשי רשות שמורות הטבע הובעה התנגדות להפשיר השטח לטיפול מכוון שאין לדעת הנוכחים ובראשם אלון גלילי ואורי ביזץ להרשות למורמוגים לטפל באתר ולנהלו.

רס"ן נתן רונן הבטיח אותם נאמנה שהנושא סגור עם אנשי מושב אמציה בעקבות זאת וכעקבות בקשתו ממני שוחחתי עם מזכיר מושב אמציה והובטח לי נאמנה שכרגע שארצה אוכל לקבל מאנשי אמציה התחייבות כתובה וחתומה שהאתר יטופל בלעדית ע"י אנשי המושב. נקודה נוספת שגם עליה מוכנים אנשי המושב להחזיק על הקצאת שטח בשטחם לחניה מחוץ לשטח האש עצמו הרס"ן עצמו ממליץ חיובית על הקצאת הפינה הזו לצורכי הקמת אתר תיירות למופת.

רשם: רון כהן

העתק: מר א. רונן - מנכ"ל חמ"ת

החברה הממשלתית לתיירות

ISRAEL GOVERNMENT TOURIST CORPORATION

ירושלים, 5 ביולי 1987

מספרנו: 814

אל: רס"ן נתן רונן.

מאת: אדריכל רן כהן.

הנדון: חירבת לוויה - פיתוח תיירותי.

א.נ.נ.

בהמשך למכתבך ובקשתך מיום 31.5.87 הדיני מעביר אליך עותק ממכתב החיובות של מושב אמציה לכיסוי סעיפים 3,4 שבמכתבך. מקווה לקבל בקרוב ובהקדם האפשרי תשובה חיובית כדי שנוכל לנסוע הלאה.

ב ב ר כ ה,

אדריכל רן כהן

ח. מ. ת

העתקים:

לשכת אלוף פיקוד מרכז - ראש לשכה

מר אפריים רונן - מנכ"ל חמ"ת

ד"ר גד כהן - מנהל אגף תכנון חמ"ת

אדם מורן - מרכז המשק אמציה

החברה הממשלתית לתיירות

ISRAEL GOVERNMENT TOURIST CORPORATION

ירושלים, 5 ביולי 1987

מספרנד: 814

אל: חש"ג נתן רונן.

מחוז אדריכל רן סגן.

הנדונג הידובה לניה - מודנה תל אביב.

א.ג.א.

בחסות למכתבך ובשיתוף מודנה תל אביב, 11.7.87 תרונג מעביר אליך עותק מכתוב החמיבבמות

סל מודנה תל אביב לכיסוי טעמים 3,6 יבולמכר.

מקווה לעובל מערוב ובקדמט האפשרי תודובה הידובות כרז סגובל לנסוע הלאה.

ג.ג.ד.ח.

אדריכל רן סגן

ח.ס.ח.

המקומ:

לשכה מלוג מיקום מודנה - ביתו לשכה

מר זמריים רונן - מנכ"ל מודנה

ד"ר גד סגן - מנהל מודנה תל אביב

אדמו מודנה - מרכז מודנה תל אביב

ירושלים: 7.6.1987

מספרנו: 725

לגד כהן - מנהל אגף תכנון

מכום שיחה טלפונית עם רס"ן נתן רובן

בשיחה טלפונית שקיימתי עם רס"ן נתן רובן בתאריך 1.6.87 הועברו לידיעתנו הנושאים שיידרשו פתרון בנושא חרכת לוויה. בעקבות ישיבת הוועדה לשמירת שטחי אש שבה חברים אנשי הסירות הירוקה ואנשי רשות שמורות הטבע הובעה התנגדות להפשיר השטח לטיפול מכוון שאין לרעה הנוכחים ובראשם אלון גלילי ואורי ביזץ להרשות למורמונים לטפל באתר ולנהלו.

רס"ן נתן רובן הבטיח אותם נאמנה שהנושא סגור עם אנשי מושב אמציה בעקבות זאת ובעקבות בקשתו ממני שוחחתי עם מזכיר מושב אמציה והובטח לי נאמנה שברגע שארצה אוכל לקבל מאנשי אמציה התחייבות כתובה וחתומה שהאתר יטופל בלעדית ע"י אנשי המושב. נקודה נוספת שגם עליה מוכנים אנשי המושב להחזיק על הקצאת שטח בשטח לחניה מחוץ לשטח האש עצמו הרס"ן עצמו ממליץ חיובית על הקצאת הפינה הזו לצורכי הקמת אתר תיירות למופת.

רשם: רובן כהן

העתק: מר א. רובן - מנכ"ל חמ"ח

צבא	הגנה	לישראל
י"ת	ד.צ.	01102
ש.א.	א' 309	0352
	ס"ו	תשמ"ז
31	מאי	1987

התאגדות הממשלתית לתיירות
 10-06-1987
 ת"ח

האגודה הכלכלית
 החברה הממשלתית לתיירות
 רח' קרן היסוד 38
 ת.ד. 2645
 ירושלים 91026

הנדון: "חידוש כו"ה"-פיתוח תיירות:

1. מאשר קבלת מכתבכם מסי 571 מ 8/5/87 ביחס לנדון;
2. החומר נשכח להת' יחסות הגורמים הרלבנטיים בצבא, ועם קבלת עמדתם נעלה הנושא עם המלצותינו לדרג קובצי המדיניות במסכ"כ לאישור.
3. כבר בשלב זה, אני מבקש להבהיר כי לא נולכז להטכ"ם להקמת החניון לאוטובוסים בתוך תחום מגבכות הבטיחות של גבעת-את, וכפיכך מומלץ שהחניון יוסט דרומה ומזרחה, מחוץ לשטח האימונים;
4. אנו מבינים גם שהאתר יושפע ויתחזק ע"י גורמים ישראלים ככא מתו זכויות מקרקעיות לגורמי חוץ, וגם יתופעל בכלדות ע"י אנשי אמציה. (מ.א. לכיש)
5. אגא התאזרו בסבלנות לקבלת תשובתנו.
6. בגלכת חג שבועות שמת.

 נתן דגן
 נציג

הצתק : כשכת אלוף פקמ"ז-רכ"ש.

01-693922
 03-205940

א מ צ י ה

מושב שתופי של משקי חרות - בית"ר בע"מ - ד-ג נחל לכיש דרום
מזכירות: 880267 - 880623 051 - הנהלת חשבונות: 886918 051

15.6.87 "תאריך"

לכבוד
רן כהן
החברה הממשלחיה לחיירות

א.ג.א

הנדון: אחר חרבה לוויה לחיירות

לפי בקשתכם בנדון, הרינו מצאנו כי בזה שכמיה והאחר ישוחרר
לצרכי חיירות, מחייב מושב אמציה לא למסור, או להעביר להחזיק,
או כל צורה אחרת של העברה לשום גורם ולחזוק את המקום באנשיו בלכד.

כמו כן, מחייבים שכל השרותים המחייבים מהפעלה האחר כגון מגרש
חנייה, קופה, בית לשומר ודרכי גישה יהיו בשטחי אמציה ומחוץ לשטח אש.

בכבוד רב,

אדם מורן
מרכז המסק

אמציה
מושב שתופי של משקי חרות בע"מ
ד-ג נחל לכיש דרום

(4)

דו"ח חלוקת מכקרים מ 1.1.86 עד 31.12.86

17.786	כודדים - ילדים + מכוגרים
41.962	קבוצות ילדים + מכוגרים
4002	חיירים
<u>1521</u>	צה"ל
65.271	סה"כ מכקרים

חלוקה לפי סוגים

30.602	ילדים
30.607	מכוגרים
<u>4002</u>	חיירים - ילדים + מכוגרים
65.271	סה"כ

החברה הממשלתית לתיירות

ISRAEL GOVERNMENT TOURIST CORPORATION

ירושלים: 8.5.1987

מספרנו: 571

לכבוד

סא"ל ע. דרמן

רע"נ תשתית ופריסה - אג"ת

הנדון: חירבת לוויה

בעקבות סיוך שנערך לפי בקשת סמנכ"ל החמ"ת ד"ר גד כהן בתאריך ^{2/4/87} באזור חרבת לוויה כחלק מהשלבים להגעה להחלטה בנושא שחזור ופתיחת האתר לביקור תיירים ומטיילים ישראלים, הנני להפנות בקשה זו אליכם.

מכיון שהאתר הנדון מצוי עדיין בתחומי שטח האש של בא"פ בית גוברין, אם כי בשוליו, מצאנו לנכון בחברה הממשלתית לתיירות להפנות את תשומת לבכם הנכבדה למוטנציאל התיירותי העצום הגלום במקום. הנני לצרף לכם צילום המאמר שפורסם בעתון קדמוניות ע"י פיופי עפריר ויוסף פטריק. מאמר זה לאחר עיון וקריאה מעמיקה מבהיר לנו שהננו עומדים לפני אתר שבו התרחשו דברים מעניינים מבחינה היסטורית עתיקה. במקום ישנה כניסה ולידה מספר מבנים תעשייתיים - בית בד וגת. לכניסה רצפות פסיפס מרהיבות ומרתקות מן היפות והשמורות שנתגלו בארץ. מצב ההישתמרות הינו מהמעולים ביותר, (זאת ראינו, כל משתתפי הסיור ב-2.4.87 בשטח עצמו). הצבעים שנתגלו בחפירות הראשוניות ומצב הרצפה בכללותה מאפשר להבין את חשיבות התגליות. האתר עצמו יושב על גבעה המשקיפה על נופים מרהיבים ומשובבי עין המתחלפים עם תחלופת העונות.

נקודה נוספת שחשיבותה מכרעת לנושא הפיכת המקום לאתר תיירות שוקק אדם היא: בחשיבות הגדולה שנודעת לנקודה לחברי הקהילה המורמונית בארה"ב. חברי הכת המורמונית מאמינים בזיקה אפשרית של האתר לנביא הכת ליהויה. המאמינים טוענים שבשל שמו הערבי של האתר "חירבת בית ליהויה" הקשר לנביא הכת ברור. זאת ובנוסף לכך שבשיפוליו המזרחיים של האתר נתגלתה מערת קבורה מתקופת בית ראשון ובה כתובת בסגנון נבואתי. המקום לגבי אנשי הכת מהווה את האתר הקדוש ביותר (אפילו לפני ירושלים), ניתן כיום לראות זאת בזה שכל קבוצה המבקרת בארץ מגיעה למקום לתפילות ולהתייחדות עם הנביא. אין צורך להזכיר את הפוטנציאל התיירותי הנוצרי - מורמוני הסמון במקום ברגע שהוא יהפך לנגיש ולמסודר!

2/...

החברה הממשלתית לתיירות

ISRAEL GOVERNMENT TOURIST CORPORATION

- 2 -

נקודה נוספת היא בעצם קרבתו של האתר הזה לאתר הקיים כיום באזור - "אחוזת חזן" המוחזק ומתופעל ע"י אנשי מושב אמציה. כבר כיום מגיעים בסביבות 70 אלף איש בחודש לאתר אחוזת חזן" וברגע שיוחל בפיתוח שלב ב' תהיה הנגישות לכמויות גדולות והולכות של האנושות הן המטיילת והן התיירת. אתר בית לוויה יתחזק ויתופעל גם הוא ע"י אנשי מושב אמציה שמוכיחים בגרות וגישה נכונה לטיפול והישענות על אמצעי התיירות כעל מקור פרנסה עתידי. אתר בית לוויה יוסיף נדבך חשוב ורציני למערכת האטרקציות התיירותיות, אשר האזור מציע וטומן בחובו.

מצורף בזאת גם מפה שעליה סימנתי בקווים כלליים 2 אפשרויות גישה לאתר קבועה ראשונה. מיקום וסימון מדוייק יערך בהמשך עם המוסדות המוסמכים שברשות הצבא.

לאור כל האמור לעיל ובעקבות הסיור שנערך לנציגי הצבא בשטח עצמו ובהתחשב במטרותינו להאדיר ולהעשיר את מאגר אתרי התיירות במדינת ישראל הנני בטוח שתיענו בחיוב לרעיון ונוכל לאתר מינוי צוות לביצוע מטעמכם לגשת לשלב' של פרויקט בית לוויה בעזרת ברכת הדרך של הצבא על שלוחותיו. הנני תקווה שהמאמץ שנעשה בנושא וכמו כן הבנת הנושא והרצון לעזור לקידומו ופיתוחו של אתר תיירות נוסף במדינת ישראל יגרמו לקבלת החלטה חיובית בנושא "חירבת בית לוויה" והעלתו על מפת התיירות הישראלית והעולמית - נוצרית.

בתודה ובתקווה להמשך פורה

אדריכל רן כהן

העתקים: פרופ' י. צפריר ומר י. פטריק - חופרי האתר
ד"ר ע. קלוגר ומר ש. גודוביץ - אגף העתיקות
מר א. איתן - מנהל אגף העתיקות
סא"ל א. אמיר - קצין הדרכה פיקוד מרכז
רס"נ ח. מידן - סגן קצין הדרכה פיקוד מרכז
רס"נ נ. רונן - ראש מדור דרום - אג"ת
רס"נ א. זקן - רל"ש אלוף פיקוד מרכז
רס"נ ח. וילבל - סגן מפקד בא"פ בית גוברין
מר ג. שמיר - מנהל המח' לתכנון פיזי - משרד התיירות
נציגי מושב אמציה
מר א. רונן - מנכ"ל חמ"ת
ד"ר ג. כהן - סמנכ"ל חמ"ת

כנסייה ומיתקנים חקלאיים מן התקופה הביזאנטית בחורבת בית-לויה

יוסף פטריך ויורם צפריד

מבוא

חורבת בית-לויה (חירבת בית-לאו) היא חורבה אופיינית למחוז קראקשה - לימים מחוז אלקטרופוליס (בית-גוברין) - שבדרומה של שפלת יהודה. החורבה נמצאת בראש גבעה מתונת, המתנשאת לגובה של כ-400 מ' מעל פני הים, כ-5.5 ק"מ מדרום-מזרח לבית-גוברין וכ-8 ק"מ ממזרח לתל לכיש. בשיפוליה המזרחיים של הגבעה נתגלתה בשנת 1961 מערת קברים, ובה כתובות ועיזורים חרותים משלוח תקופת-הברזל. אחת הכתובות היא הכתובת "ירשלים" כחורבה עצמה לא נמצאו עד כה שרידי יישוב מתקופה זו. במקום מצויים שרידי מבנים ומיתקנים תת-קרקעיים חצובים, הכוללים מערת קל-לומבריה, בתי-כר, בורות-מים, בורות-כרייה, אורוות ומזלות.

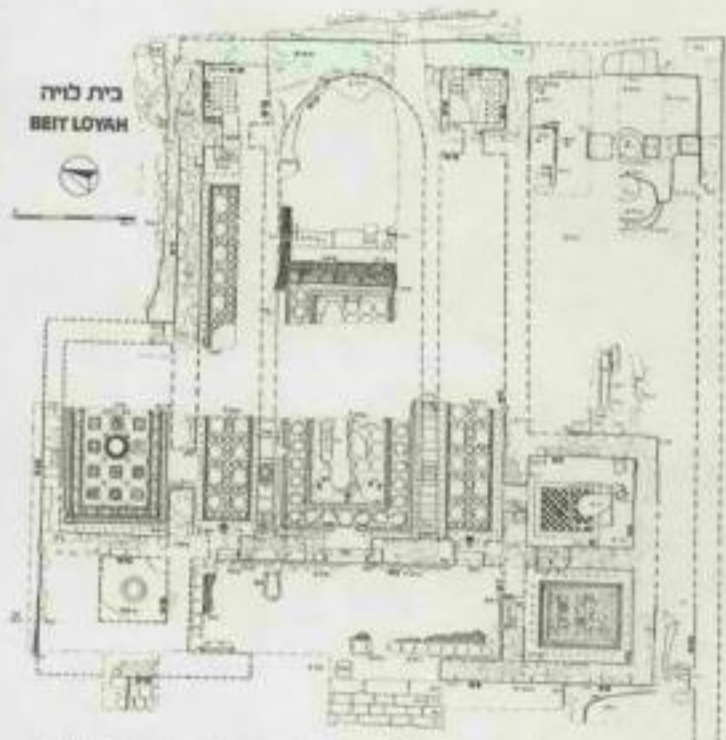
המיתקנים והתת-קרקעיים האלה נחקרו ונמדדו בחלקם בידי יגאל ספר ועמנוס קלוניר. החיפוש שנחגלו בסך שערך יהודה רגן במסגרת סקר שפלת יהודה מלמרים. כי החורבה הייתה מיושבת למן התקופה ההלניסטית ועד התקופה המוסלמית. לוכית, בשיפוליה המערביים של החורבה, מעבר לאיזור המגורים, נחשף מכלול של מבנים ומיתקנים. הכולל כנסייה ומבנים נספודים, בית-כר, גת ומערת-קברים. כולם מן התקופה הביזאנטית. הכנסייה, אגפיה והחצר שלפניה ודו מוקפים חומה המכלול ודוה, כפי הנראה, מגור כפרי, שכנסייתו שימשה גם את היישוב. לכנסייה ודו רצפות-פסיפס מרדובות ביופיון.

הכנסייה

א. תולדות המבנה הראשי

הכנסייה העקמה, כפי הנראה, סמוך לשנת 500 לסה"ג הפסי-פסיים, שדו משולבות בהם דמויות בני-אדם ובעלי-חיים, הושחזו בראשית המאה הח' בפעולה איקונוקלאסטית. פיו העז שפרסם הח'ליף האומאי יויד הב' סמוך לשנת 721 לסה"ג ניכרת הקפדה שלא לפגוע בפסיפס יתר על המידה, ובמקרים רבים ניתן לזהות את הדמויות שהושחזתו. השחזתה מעין זו מתורה לנו לשער, שנעשתה בידי וצגורים עצמם עלי-פיו השליט המוסלמי. העיטורים שהושחזו תוקנו מיד, תוך שימוש חוזר באותן אבני-הפסיפס. הכנסייה ניטשה במרוצת המאה הח'. אבני הכנסייה הצטווה נשדדו, ובשטח האפסיס הקם מבנה כלשהו, שכוננו השתמשו באבני הכנסייה. לימים נרפך כל השטח הצטווה לבית-קברות מוסלמי. בקברים נמצאו מתרווחות של אבני-חן, שתי טבעות-ברונזה, צמיד-ברזל ועמיד העשויו צינוריות-נחושת שקצותיה מעטורים. בעת כרייתם של הקברים נפגעה רצפת-הפסיפס במקומות אחרים כתוצאה

ראה: י. טה, "כתובות עבריות במערת קברים מימי בית ראשון", דרישות, כו (1963), עמ' 235-254; לוחות ט-כ.

בית לויה: תכנית כללית של הכנסייה ושל המיתקנים שלידה

שנת-החפירה הראשונה והחוקימה בדצמבר 1965 בוידולם של סתם מרים אלה. החפירה נערכה מטעם המכון לארכיאולוגיה של המנהל הבריטי העברית, בשיתוף "מכון הארץ העופש" שבמאלו ליק סיי ונשיאו מרים י"ק סקאנון. עם חברי המוח נמנו המסודנים ענה ואלו (מינחלה שסח ורועמת), אליעזר שטרן, ענה לייסר וכי ארובם, סלס מן המכון לארכיאולוגיה של האנטברסיטה הצברית. המדידות נעשו בידי דוד וצלי. התצלומים הם מלשי ידי אברום וי. הממצא הקראש שובר בידי גיודי סאנס, כעניינים שונים של מינחלה עוזר חברי מיסב אמצית, דן כון מנישכ לכיש ושטואל גריסאני. כן סיינו עמס קלוניר, ארכיאולוג המוח, ויהודה רגן.

בית לוויה; מראה כללי של החלק המערבי של מכלול הכנסייה; מבט לדרום

בית לוויה; מראה כללי של הקאפלה שנוצמן לכנסייה; מבט למזרח

או בסיס ושברי עמוד, כולם של שיש, שהשתייכו ל"חפזה" (קבורים) אשר מעל למזבח, הסורג נמשך רק לרחוב אולם התווך, ולא לרחוב הישראלי. בקצה המזרחי של היסודות היו שני חריצי-קטנופריה מלבניים, שאורכם כ-2.40 מ' ורוחבם כ-2.25 מ'. רצפתם הייתה גבוהה מרצפת היסודות בשיעור של כ-2 מדרגות.

אל צדה הצפוני של הבאסיליקה צנדה קאפלה, שאורכה מבפנים 7.5 מ' ורוחבה 4.2 מ'. מן היסודות הצפוניים העליך אליה פתח שרוחבו 1.4 מ'. מן הצד הדרומי של הכנסייה צנדה קאפלה דרדרטבילה (בפטיסטריום), שאורכה מבפנים 4.1 מ' ורוחבה 3.5 מ'. מן היסודות הדרומיים העליך אליו פתח שרוחבו 1.6 מ'. בקיר המערבי יש פתח שני, שקשר בין הבאפטיסטריום לחדר-מבוא. רוחב הפתח 90 ס"מ. בימי השימוש בבאפטיסטריום חלו שינויים במבנהו של אגן-הטבילה. תחילה היה מונח על רצפת הפסיפס באמצע החדר, אך בשלב מאוחר יותר נעשה בור ברצפה, ולתוכו שוקע אגן אבן, אולי של מחבת. סביב אגן זה הותקנה גדרת-שיש, שהוחררה אף היא אל תוך רצפת הפסיפס. בגדרה נקבעו שני פתחים: פתח-כניסה בצפון, שלייד שולבה כתובת יוונית כמסיפס, ופתח-יציאה בצד דרום. ניקוז האגן היה דרך צינור-עופרת, שקטע ממנו שרד באתרו. פתח נוסף שנפער ברצפה איפשר גישה לבור, שנועד לפתיחת צינור הניקוז או לסגירתו, בהתאם לצורך.

בצדו הצפוני של הנארתיקס מצוי חדר שאורכו מבפנים 2.7 מ' ורוחבו 2.5 מ'. עובי קירו המערבי וקירו הצפוני יותר מ-2 מ', ולפיכך סבירה ההנחה, כי מעליו התנשא מגדל-הפעמונים של הכנסייה. לחדר היה פתח יחיד בצד דרום. בצדו הדרומי של הנארתיקס נמצא חדר-מבוא אל הבאפטיסטריום, שאורכו מבפנים 4.1 מ' ורוחבו 3.6 מ'. לחדר-המבוא שני פתחים: האחד, שרוחבו 1 מ', מוליך אל הנארתיקס; האחר מוליך, כאמור, אל חדר-הטבילה. הנארתיקס החיצון ושני החדרים שבאגפיו, שהם המשך הקאפלה והבאפטיסטריום בצד מערב, יוצרים את קיר-החזית של הכנסייה, שרוחבו 24 מ'.

מהעמקת יותר של הקברים, אך על-מירוב החקו הקברים על-גבי שכבת-העפר שכיסתה את רצפת-הפסיפס של הכנסייה הנתושה.

3. חומרי המבנים

הכנסייה היא מטיפוס הבאסיליקה בעלת האפסיס האחור. אורכה מבחוץ 20.4 מ' ורוחבה 13.9 מ'. אורכה מבפנים 18.6 מ' ורוחבה 12.1 מ'. כלומר, אורכה הפנימי 60 רגל ביזאנטית של 31 ס"מ ורוחבה כ-39 רגל. ממערב לכנסייה משתרע חצר מרופפת (אגריום), שמקיפים אותה חדרים. אורך החצר 30.5 מ' ורוחבה 20 מ'. הכנסייה אליה – שעריין לא נחשפה – היא בערה הדרומי. מן החצר עולה גרם-מדרגות אל נארתיקס החיצון שלפני חזית הכנסייה, רוחבו של הנארתיקס 3.6 מ'. את גרם המדרגות, שרוחבו 7.2 מ', תחם מעקה של עץ. בראש גרם המדרגות, בציד הכנסייה, משולבת ברצפה אבן-מסד לעמוד – כנראה של עץ – שנתמך את תקרת הנארתיקס. בחזית של אולם הכנסייה היו שלושה פתחים. פתח מרכזי, שרוחבו 1.7 מ', העליך אל אולם-התווך; אל שתי היסודות העליון שני פתחים, שרוחבם כ-1.0 מ'.

בין אולם-התווך ליסודות הפרידו שני טורי עמודים, אחד מזה ואחד מזה, הניצבים על-גבי סטילובט. שרוחבו כ-60 ס"מ. הסטילובט עשוי גושי-אבן, הבולטים מעט מרצפת-הפסיפס. את ראשי העמודים עיטרו כותרות חלקות, שאחדות מהן נמצאו בעיידם-פולת. העמודים תמכו מערכת-קורות של עץ, ולא קשתות-אבן.

רוחבו של אולם-התווך 5.7 מ', ורוחבו כל סיטרה 2.5 מ'. בצדו המזרחי של אולם-התווך יש אפסיס פנימי, שמתארז פחות מחצי עיגול. לפני האפסיס הייתה במה, שבלטה כ-2.5 מ' אל תוך אולם-התווך והיתה גבוהה ממיפלט הרצפה בשיעור של כ-2 מדרגות. מן הדימושים שבדיקף האפסיס (סינקרונן) ומריצוף הבמה לא נותר שריד. במקומות שונים נמצאו שברים של לוחות-הסדרג, בין של אבן-גיר ובין של שיש. בן נמצא-

בית לוי; מראה כללי של אולם-התווך של הכנסייה; מבט למזרח

המדאליונים אשר בצדו המזרחי של הנארתיקס נבדלו מן המדאליונים האחרים בכך שבתוך אחרים מהם הוצעו דמויות אדם, ולא רק בעלי-חיים. ניתן לזהות ארבע דמויות אדם. בתוך המדאליונים המפרידים בין דמויות האדם ניתן לזהות כמה בעלי-חיים: מוטין לדמות המניפה את זרועה והמניית לאות ברכה או בהברחה ניתן להבחין בחלק מראשה ומזנבה של דיה - אולי של הקוף. משמאל לדמות זו תוארה דיה נוספת, שדומה וארונה מרמוזים, כי הכוונה לדב הניצב על רגלי האוזורים. הדמות שמשמאל לדב היא אולי של המאלף. מיטין לקוף מתוארת דמות של נער שעל כתפו מקל. בתוך מדאליון שמצפון לקברוצה זו נשתמר חלקה העליון של אישה, הנושאת בדיה של מלא פירות.

גם המרכז המרכזי של הבאסיליקה היה מעוט בשריגיגפן, שמשותלים מהם עלים ואשכולות ענבים. מרכז זה נפגע לא

בית לוי; כתובת עיווים וקיריזוס

בית לוי; מסיים הנארתיקס במינה הדרומית-המערבית

עובי הקירות 90-100 ס"מ. הקירות הפנימיים מונחים בדרך-כלל עליפני הקרקע. ללא העמקת יסודות וללא השתתתם על הסלע. הקירות נשדדו ברובם עד הנדבך התחתון, ולעתים גם נדבק זה חסר.

ברחבי הכנסייה היו פוזרים שברים של רעפירות ומסמרי ברזל של מערכת-הקורות שעשאה את התקרה ואת הגג.

3. רצפות-המסיים והכתובות

לכנסייה, על חלקיה השונים - האולם, הנארתיקס ואגפיו, הקאפלה והבאפטיסטריום - יש רצפות-מסיים מרהיבות, המשתרעות על שטח כולל של כ-220 מ"ר. בפסיפס הבאסי-ליקה והנארתיקס היו משולבות דמויות אדם ובעלי-חיים, אשר הישדותו, כאמור, בראשית המאה הח' לסה"נ ותוקנו זמן קצר לאחר-מכן, ואולם, החוזותן של אבני-הפסיפס ודלת אקראית, וכך טושטש מיתאר הדמויות, לעתים לכלי הבר, אך על-פירוב באופן המאפשר לזהות את הדמות שהושדותה. בפסיפסים משולבות ארבע כתובות יווניות, שתיים מהן כתובות-הקדשה, שתי האחרות הן מובאות, האחת מתוך משלי והאחרת מתוך תהלים.

המרכז המרכזי של הנארתיקס פגע מאוד. בדיקפו היתה רצועה של שריגיגפן, הוצרים מדאליונים. בתוך המדאליונים מתוארים בעלי-חיים שונים: צב, כלבי-ציד וקולר לצוואר הדולק אחר ארנבת, לביאה בעלת שלושה עינים ועופות-ביצה שונים. במרכז הפאה המערבית, מאחורי עמודי-העץ שתמך את תקרת הנארתיקס, היה מתואר, כפי הנראה, צלב ובשני צדדיו, מזה ומזה, שה או טלה - מעין תיאור של "שה האלוהים" (Agnus Dei). תיאור זה מבוסס על הכתוב באוונגליון של יוחנן: "יהי למזרת (דפנישה הראשונה על הירדן) וירא יוחנן (המטביל) את ישוע בא אליו ויאמר הנה שה האלוהים הנרשא חטאת העולם" (א: כט). מקברוצה זו שרד בשלימותו רק השה שמדרום לצלב המשוער. מן השה השני נותר רק מיתאר הגב והצוואר. בפניות הנארתיקס הקיפו שריגיגפן סלים מלאי פירות, הסל שבפינה הדרומית-המערבית שרד בשלימותו, ואילו הסל שבפינה הצפונית-המזרחית נשתמר רק בזקף.

בית לוי; הסיטרה הצפופה של הבנייה; מבט למזרח

בית לוי; הסיטרה הדרומית של הבנייה; מבט למזרח

מטרי של עיגולים וריבועים משני גדלים, הערוכים לסדרונות. בתוך העיגולים והריבועים הקטנים יותר מופיעים עיטורים פרדוניים שונים. ואילו בתוך העיגולים והריבועים הגדולים יותר היו מתוארים בעלי-חיים שהושחתו. בכניסה לכל סיטרה, לפני המרכז המרכזי, היה תיאור של גביע מלא פירות, ומצדדיו זוגות של בעלי-חיים. במרכז הסיטרה הצפופה נחשף בחלק מדאליון עגול, ובו תואר של סירה שהרעה נפתת במפרשה, בסירה ניצב דיג, הארוז חכה גם רמות הדיג והשחתה. קוטר המדאליון כ-1.5 מ'.

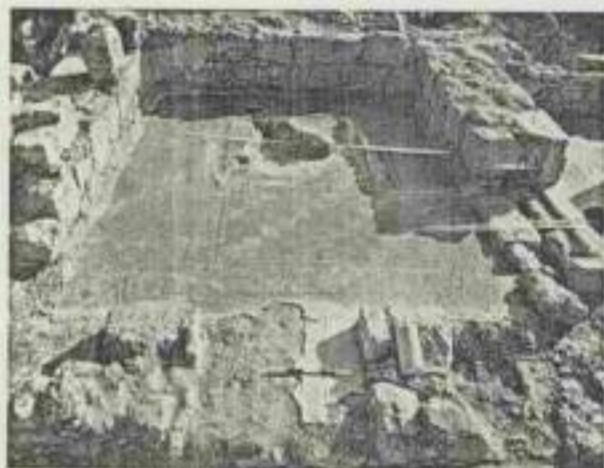
בית לוי; הדרהמבוא לבאפטוסטריום; מבט לדרום

רק בהשחזתה האייקונוקלאסטית: חריץ עמוק, אשר נפער בעת חפירת הקברים בתקופה המוסלמית, עקר קטע מן הריצוף, מתוך אמפורה מרכזית יוצאים שרידי גפן, היוצרים משני צדדיה שני מדאליונים גדולים, וככל אחר מהם טווס. מעל לאמפורה יצרו השרינים שתיים-עשרה שורות בנות חמישה מדאליונים. כעד מערב נחשפו עד כה שלוש שורות וחצי, וכעד מזרח נחשפו שתי שורות. המוצעה המפרידה עדיין לא הוסרה. בתוך המדאליונים תוארו בעלי-חיים שונים. כאמצע השורה המזרחית כותר של המדאליונים נשתמר ללא פגע תיאור של שתי ציפורים, הלוגמות מים מתוך גביע - דגם מאוחר של נשא הלניסטי מפורסם, המופיע כבר בפומפיי. ציפורים נוספות, אף הן ללא פגע, מתוארות בין המדאליונים שבשורה זו. את המרכז המרכזי של אולם-התווך הקיפה רצועה של שריני-אקאנתוס, ובהם בעלי-חיים שונים שהושחתו. בכמה מקרים פסוד ידי המשוחזרים על קעות הגפיים ועל חלקי גוף אחרים. והדות לכך ניתן לזהות את סוג החיות. בתוך מדאליון עגול שבאמצע הרצועה הזאת, לפני מן הכניסה הראשית לאולם, קבועה כתובת-חקרשה יוונית, שהרגומה:

עוזוס וקיריקוס, בברכה, הקדישו את ההיכל.

הפאה המרדנית של מסגרת עיטורית זו קבורה ברובה מתחת לקר מאוחר, שהענה עלי-גבי רצפת-המסיפס. למרות זאת ניתן להבחין, כי במרכז הפאה הזאת היה זר עגול, תבדל משריני-האקאנתוס האחרים. ייתכן, שהוא מקיף כתובת או עלב.

לשתי הסיטראות מרברים המים, המורכבים מתשליב גיא-

בית לוי; הבאפטיסטריום; מבט לדרום

בית לוי; פסיפס אולם-התווך של הבנסייה; שורת המדאליונים המזרחית

הטבילה מרכז גיאומטרי פשוט, העשוי משכבות בצבעי אדום, שחור ולבן, הערוכות לסירוגין בקווים אלכסוניים. ליד הפתח בסורג שהקפא את האגן קבועה כתובת יוונית, שתרגומה:

אור לצדיקים בכול.

זו מובאה הלקוחה מתרגום-השבעים למשל יג:ט; "אור צדיקים ישמח".

לקומת-הקרקע של המגדל פסיפס גם ופשוט מן הרגל במרכז הרצפת, בתוך מדאליון עגול, מופיעה כתובת יוונית. הלקוחה מתרגום-השבעים לתודלים קכא:ח: "הי ישמר צאתך ובואך". את רצפת-הפסיפס של החדר אשר מצפון לאפסיס מחלקות רצועות של אבני-פסיפס שתורות למשכבות, ואילו ברצפת-הפסיפס הלבנה של החדר שמדרום לאפסיס משולבים עיטורים פשוטים מעולם הצומח.

במרכזי הקאפלה וחרר-המבוא אל הבאפטיסטריום מופי-עים תשליבים גיאומטריים מורכבים, שנשתמרו בשליו-תם. המרכז המרכזי של הקאפלה עשוי תשליב של ריבועים ומעיינים. במרכזו, בתוך זר של פרח-לילך היוצר מדאליון עגול, קבועה כתובת-הקדשה יוונית. וזה תרגומה:

אפגניה הקדישה את הפסיפס למנוחתו של אאטיוס ולזכרו.

את המרכז המרכזי מקיפות שתי רצועות, האחת מורכבת מריבועים ומיאגורים כפולים לסירוגין, ואילו האחרת היא מקלעת חבל. דגם המרכז שבחרר-המבוא לבאפטיסטריום מושתת על שורות של ריבועים, הניצבים על צלעם ועל קד-קדם לסירוגין. עיצובו של מרכז זה ומלאכתו פשוטים מזה של מרכז הקאפלה, אך התוצאה אינה מרשימה פחות. לחדרי

בית לוי; הכתובת שבקומת-הקרקע של המגדל

בית לוי; כתובת אפאנאטיה

בית לוי; הכתובת שבאפסיסטרום

צפיפות אבני הפסיפס ברמזיות בעלי-הזיים כנארתקס היא 150-90 לדצימטר מרובע. בעיצובם של ראשי האדם ואבריהם הצפיפות גבוהה עוד יותר, ואף נעשה שימוש באבנים בעלות צורה מוארכת ומעוגלת (אופוס נ'מיקולטוס), בעיקר בתוו המנים. צבעי האבנים הם מגוונים שונים של לבן, אפור, שחור, אוקרה, חרדל, צהבהב, נזרז, אדום, ורדרד וכתום-זרור. במדאליון הגדול בסיטרה הצפונית שמתוארת בו הסירה עם הדיין נעשה שימוש גם באבנים שצבעיהן אפור-חום, אפור-חלבול וירוק-זית.¹

בית-הבד

מדרום לכנסייה וממזרח לחדר-הטבילה נחשף בחלקו בית-בד. חלקו התחתונים של קירו המזרחי ושל קירו הדרומי העובים במדרון הגבעה, הוצלח ומתורמם מזרחה. קירו המזרחי של בית-הבד הוא המשך הקיר המזרחי של הכנסייה, ואילו קירו הדרומי הוא המשך החומה שהקיפה את כל המכלול. בית-הבד היה אסוף חלק בלתי-נפרד מן המבנה, ולמעשה נבנה כאגף של הכנסייה. כחפירה נחשף חלקו המזרחי, ובו שתי אבני-הבתולה, אשר שמרו על כיוון תנועתה של הקורה. הסחיטה נעשתה באמצעות קורת-עץ, שקצה האחד היה קבוע בטמחה עמוקה שבקיר המזרחי, ואילו קצה האחר היה מחובר אל בורג שקצו התחתון היה מושגן באבן כבדה. בתווך, בסלע הרך שכן אבני הבתולה, שוקע אגן-אבן, שקוטרו 1.23 מ' ועומקו 0.85 מ'. האבן שבה עוגן הבורג נמצאה הפוכה בסמוך לאתרה, החורים והחריצים שבאבן מתאימים לקליטת הבורג. פעולת הפריכה של הויתים מן-הסתם נעשתה בחלקו המערבי של בית-הבד, שעדיין לא נחפר. הים (אבן-השכב) של בית-הבד, שקוטרו 1.9 מ', נמצא בצדו המערבי של האטריום.

מערתי-הקברים

כ-5 מ' מצפון לקאפלה, מזוץ לחומה הסוגרת על מכלול הכנסייה, נתגלתה מערת-קברים כיואנטית. המערה כוללת חדר-קבורה תת-קרקעי, שאורכו 3.25 מ', רוחבו 2.3 מ' וגובהו 1.75 מ'. יורד אליו גרם-מדרגות חצוב לאורך הקירות העובות שלוש שקתות-קבורה, אשר כושו בלוחות-אבן. בסלע שמעל לשקתות חקקים ארבעה צלבים. פני הסלע נעבש בצבע אדום. נתגלו 26 גרות-חרס שלמים מן החקופה המוסלמית הקדומה. הגרות מעוטרים בדפוס ובעלי ידית גבוהה. כן נמצאו שברים של כלי-זכוכית, וביניהם בקבוק תמים, עם זאת יש מקום להניח, כי השימוש במערה התחיל בתקופה קדומה יותר בהרבה. בתקופה הממלוכית נפרצה המערה, והשורדים, שהשליכו את תכולת השקתות אל מרכז החדר, דוהתירו מאחוריהם פכית שמן בעלת עיטורים גיאומטריים בצבע אדום. מעל למערה

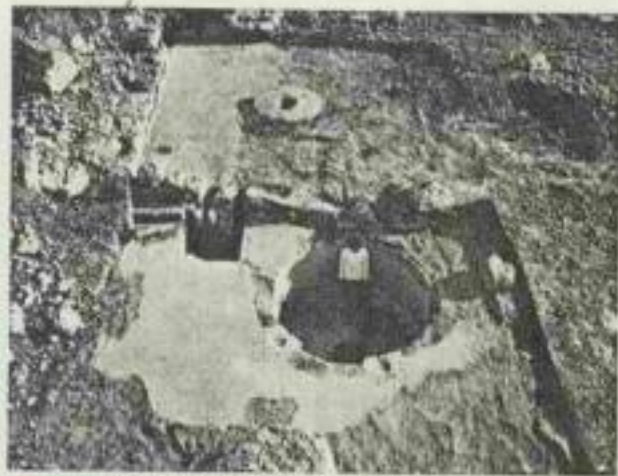
¹ או מדים לתזה שלם (ב'יאיר) על עזרה במדידה ובמחוש של עשיית הפסיפס.

בית לוי; בית-הבד

בית לוי; כלי-חרס וגרות ממערתי-הקברים

בית לוח; מראה כללי של הגת; מבט לדרום

הגת נמצאת כ־20 מ' ממזרח לכנסייה. אפשר לעמוד על מיתארה על־פי הרצפת העשויה אבני־פסיפס נסות למדי (16-20 אבנים לדצימטר מרובע). אבני הקירות נשדדו כולן. אורכו של מישטח־הדריכה 7 מ' ורוחבו 5.5 מ'. במרכז משוקעת אבן־עיגון לבורג. ששימש לטחית הנפת. במרכז האבן שקע ריבועי. בתחתית הרופן של השקע נקדה נקב. הקשור באמצעות צינור־חרס אל בור־השיקוע. לבור זה ירד גם התירוש ממישטח־הדריכה באמצעות מרזב. אורכו של בור השיקוע 95 ס"מ, רוחבו 90 ס"מ ועומקו 75 ס"מ. בור־האוסוף עגול. קוטרו 2.25 מ' ועומקו 1.55 מ'. כל קירותיו מטייחים. ובקרקעיתו רצפת־פסיפס. בקרקעית יש גומה מעוגלת, שטערה לאסוף את שארית התירוש. קוטרה 0.65 מ' ועומקה 0.45 מ'. ברצפת־הפסיפס אשר מסביב לבור, בסמוך לשפתו העליונה, משולבות אבנים בעלות שקערורית מעוגלת, דבר שהבטיח את יציבותם של קנקי־הדין בשעת מיתת הדין. הגת אופיינית לתקופה הביזאנטית.

נמצא מיתקן מטות שמותו לא הוכרר. סמיכות הקבר לכנסייה עשויה להצביע על זיקה בין הצקברים ובין מקימו הכנסייה והמשתמשים בה.

החפירות בחורבת זיכרין

משה פישר

א. מבוא

חורבת זיכרין (ג'צ 1466/1634) שוכנת מדרום לנחל שלה. על גבעה התולשת על קצהו הדרומי־מזרחי של אגן הזרקון. האתר מתגוא כ־156 מ' מעל פני הים, כקילומטר אחד מדרום־מזרח למגדל־צדק (מגדל אפק בכתבי יוסף בן מתתיהו; מן־קבל בברוניקות העלבניות; ומגדל יאבא בחיבורים הערביים) וכ־6 ק"מ מדרום־מזרח לתל אפק/אנטיפאטריס. פיתוחו המואץ של האזור בעקבות ריבוי המחצבות כסכיבה הביא להחלטה לערוך באתר חפירות ארכיאולוגיות בקנה־מידה נרחב.

האיזור עשיר בשרידי חקלאות עתיקה מימי בית ראשון. בתקופה הרומית עבר ליד האתר הכביש הממלכתי שקשר את קיסריה עם ירושלים, דרך אנטיפאטריס וגופנה. על כך מצביע בין היתר, שבר של אבן־טיל. שנתגלה בפאותיה הדרומיות של חורבת זיכרין. בתקופה הביזאנטית והתה זו אחת הדרכים החשובות לצליינים שבאו לארץ־הקודש. לא הרחק מן האתר עברה גם "דרך־הדואר" הממלכותית, שבאה מרמלה למגדל יאבא, ומשם נמשכה צפונה. בתקופת העלבנים היה האיזור בשליטת אבירי מיראבל.

עדיין אין הצעה מפורטת וסופית לזיהוי האתר. במאה ה'יג הזכיר אותו אשתורי הפרודי: "לצפון לוד, בין ההרים, הוא כפר דברין, לא נשתנה שמו." במאה ה'יט סקרו את המקום ג'ורן (Guérin) ואנשי הקרן הבריטית קנדר וקיץ'ן. בשנים 1972-1974 סקר יצחק בית־אריה את האתר במסגרת הכנתה של מפת ראשי־העין, ולפני ענת־החפירות הראשונה ערכה משלחת זיכרין סקר מקיף באתר ובסביבתו. כל הסקרים האלה העלו, כי האיזור עשיר בשרידים ארכיאולוגיים, רובם מן התקופה הביזאנטית.

האתר משתרע על שטח של 150 x 200 מ', בקרוב, כלומר,

כפתור ופרת מהודות א'ט לוגן, ירושלים תרנ"ג, פרק יא, עמ' 56. אי שדה לצבי אילן על שהטב את חושמת־לבי לסקר חשוב זה.

החפירות נערכות מטעם ומגמה לארכיאולוגיה של החג ללשונים קלאסיים והמכון לארכיאולוגיה של אוניברסיטת תל־אביב והאגודה לסקר ארכיאולוגי. בראשן עומד כתב שורות אלו. עי כה תוקיע ארבע עונות־חפירה: במאי-אוקטובר 1982, ביולי-אוקטובר 1983, בינואר-אוקטובר 1984 וביולי-אוגוסט 1985. במשך השנים השתתפו במסגרת אמיר מלרשטיין, שלמה סיפאנו, רותי שטיינברג, בארי וייזיס, שמואל נבטן, אלי פירוק, עבי קרנצוס, עמיקה עוק, מאיר נוב (מסותים על שטוחם), דפנה שטיינר, אורנה סולוז, סטודר ררפ, דנה אברגיל, לאורה בן־יוסף, אגריטה אליעזר ורנית רגן (רישום). ישראל סגל היה מודד המשלוח, ורחל גראף חיפה העיירה. ד"ר אריה קנולר, מגדל מדיאן המטכונת שבמדיאן "הארץ", היה העץ המיסטאטי. צילמו משה וינברג, ירם וינברג ומשה פישר. ביצעו החפירות והאפשר הודות לחמיבתם של מנעלי־הבטון "פיוניר".

אליזו יונתן
חבר א"ק.

החברה הממשלתית לתיירות

ISRAEL GOVERNMENT TOURIST CORPORATION

ירושלים: 8.5.1987

מספרנו: 571

לכבוד

סא"ל ע. דרמן

רע"נ חשתית ומריסה - אג"ת

הנדון: חירבת לוי

2/4/87
בעקבות סיוך שנערך לפי בקשת סמנכ"ל החמ"ח ד"ר גד כהן בתאריך ^{2/4/87} באזור חרבת לוי כחלק מהסלבים להגעה להחלטה בנושא שחזור ופתיחת האתר לביקור תיירים ומטיילים ישראלים, הנני להפנות בקשה זו אליכם.
מכיון שהאתר הנדון מצוי עדיין בתחומי שטח האש של בא"פ בית גוברין, אם כי בשוליו, מצאנו לנכון בחברה הממשלתית לתיירות להפנות את תשומת לבכם הנכבדה לפוטנציאל התיירותי העצום הגלום במקום. הנני לצרף לכם צילום המאמר שפורסם בעתון קדמוניות ע"י פוזפ'י עפירר ויוסף פטריק. מאמר זה לאחר עיון וקריאה מעמיקה מבהיר לנו שהננו עומדים לפני אתר שבו התרחשו דברים מעניינים מבחינה היסטורית עתיקה. במקום ישנה כניסה ולידה מספר מבנים תעשייתיים - בית בד וגת, לכנסייה רצפות פסיפס מרהיבות ומרתקות מן היפות והשמורות שנתגלו בארץ. מצב ההישתמרות הינו מהמעולים ביותר, (זאת ראינו, כל משתתפי הסיור ב-2.4.87 בשטח עצמו). הצבעים שנתגלו בחפירות הראשוניות ומצב הרצפה בכללותה מאפשר להבין את השיבות התגליות. האתר עצמו יושב על גבעה המשקיפה על נופים מרהיבים ומשובבי עין המתחלפים עם תחלופת העונות.

נקודה נוספת שחשיבותה מכרעת לנושא הפיכת המקום לאתר תיירות שוקק אדם היא בחשיבות הגדולה שנודעת לנקודה לחברי הקהילה המורמונית בארה"ב. חברי הכת המורמונית מאמינים בזיקה אפשרית של האתר לנביא הכת לִיְהוִי. המאמינים טוענים שבשל שמו הערבי של האתר "חירבת בית לִיְהוִי" הקשר לנביא הכת ברור. זאת ובנוסף לכך שבסיפוליו המזרחיים של האתר נתגלתה מערת קבורה מתקופת בית ראשון ובה כתובת בסגנון נבואתי. המקום לגבי אנשי הכת מהווה את האתר הקדוש ביותר (אפילו לפני ירושלים), ניתן כיום לראות זאת בזה שכל קבוצה המבקרת בארץ מגיעה למקום לתפילות ולהתייחדות עם הנביא. אין צורך להזכיר את הפוטנציאל התיירותי הנוצרי - מורמוני הטמון במקום ברגע שהוא יהפך לנגיש ולמסודר!

2/...

החברה הממשלתית לתיירות

ISRAEL GOVERNMENT TOURIST CORPORATION

- 2 -

נקודה נוספת היא בעצם קרבתו של האתר הזה לאתר הקיים כיום באזור - "אחוזת חזן" המוחזק ומתופעל ע"י אנשי מושב אמציה. כבר כיום מגיעים בסביבות 70 אלף איש בחודש לאתר אחוזת חזן" וברגע שיוחל בפיתוח שלב ב' תהיה הנגישות לכמויות גדולות והולכות של האנושות הן המטיילת והן התיירת. אתר בית לוויה יתוחזק ויתופעל גם הוא ע"י אנשי מושב אמציה שמוכיחים בגרות וגישה נכונה לטיפול והישענות על אמצעי התיירות כעל מקור פרנסה עתידי. אתר בית לוויה יוסיף נדבך חשוב ורציני למערכת האטרקציות התיירותיות, אשר האזור מציע וטומן בחובו.

מצורף בזאת גם מפה שעליה סימנתי בקווים כלליים 2 אפשרויות גישה לאתר כקביעה ראשונית. מיקום וסימון מדוייק יערך בהמשך עם המוסדות המוסמכים שברשות הצבא.

לאור כל האמור לעיל ובעקבות הסיור שנערך לנציגי הצבא בשטח עצמו ובהתחשב במטרותינו להאדיר ולהעשיר את מאגר אתרי התיירות במדינת ישראל הנני בטוח שתיענו בחיוב לרעיון ונוכל לאחר מינוי צוות לביצוע מטעמכם לגשת לשלבא' של פרויקט בית לוויה בעזרת ברכת הדרך של הצבא על שלוחותיו. הנני תקווה שהמאמץ שנעשה בנושא וכמו כן הבנת הנושא והרצון לעזור לקידומו ופיתוחו של אתר תיירות נוסף במדינת ישראל יגרמו לקבלת החלטה חיובית בנושא "חירבת בית לוויה" והעלתו על מפת התיירות הישראלית והעולמית - נוצרית.

בתודה ובתקווה להמשך פורה

אדריכל רן כהן

העתקים: מרופ' י. צמריר ומר י. פטריק - חופרי האתר
ד"ר ע. קלוזר ומר ש. גודוביץ - אגף העתיקות
מר א. איתן - מנהל אגף העתיקות
סא"ל א. אמיר - קצין הדרכה פיקוד מרכז
רס"נ ח. מידן - סגן קצין הדרכה פיקוד מרכז
רס"נ נ. רונן - ראש מדור דרום - אג"ת
רס"נ א. זקן - רל"ש אלוף פיקוד מרכז
רס"נ ח. וילבל - סגן מפקד בא"פ בית גוברין
מר ג. שמיר - מנהל המח' לתכנון פיזי - משרד התיירות
נציגי מושב אמציה
מר א. רונן - מנכ"ל חמ"ת
ד"ר ג. כהן - סמנכ"ל חמ"ת

מדינת ישראל

משרד התיירות

הנהלת הנומשלתי לתיירות
10-09-1987
ת"ד

לשכת המנכ"ל
2 ספטמבר, 1987
02/09/87

ירושלים

אשראי ירושלים
חובה זהו

אל: אלוף עמרם מצנע, אלוף פיקוד מרכז
מחנה כפיר, נוה יעקב, ירושלים

אלוף אהוד ברק, סגן הרמטכ"ל, צה"ל
הקריה, ת"א

הנדון: שחרור אתר חרבת לוייה, משטח אימונים 309

לפני מספר חדשים נערך סיור עם גורמי אגף תכנון בצה"ל, פיקוד מרכז
ואנשי בסיס אימונים פיקודי בית ג'וברין במטרה לפתוח את אתר חרבת
לוייה כמוקד תיירותי נוסף.

באתר זה שרידים ארכיאולוגיים הכוללים כנסיה מרהיבה, בית בד וכן
ממצאים נוספים, המהווים פוטנציאל למשיכת תיירות צליינות בכלל,
ומורמונית בפרט.

פיתוח אתר התיירות אמור לתת דחיפה כלכלית למושבי חבל לכיש המתלבטים
בבעיות פרנסה.

אתר זה יצטרף לאתר מערות חזנה למשיכת תיירות פנים וחוץ.

הכנסיה עצמה נמצאת בשולי שטח האש ובהיותה אתר ארכיאולוגי מוכרז, הרי
שעל פי חוק העתיקות אסור לפגוע בה ולהתאמן בקרבתה. גורמי צה"ל שהיו
בסיור אף חזקו עמדה זו ואשרו שלא מתאמנים באזור זה.

עבודת המטה בצה"ל מתעכבת מזה זמן בשל חילופי מפקדים בבסיס בית ג'וברין.
ולדעתנו יש צורך במעורבות של דרגים יותר בכירים על מנת לאפשר מימוש
הפרויקט.

בנייה
דפאן סרבר
מנהל כללי

העתיק: אלוף דני יתום, ראש אגף תכנון,
צה"ל הקריה ת"א
אליעזר רונן, מנכ"ל חמ"ת
ד"ר ג.כהן, חמ"ת
ג.שמיר, אגף תכנון וכלכלה

צבא הגנה לישראל
 יח' ד.צ. 01102
 אגף התכנון
 טכ' 03-693922
 ש.א. 309 (109) 3086
 ניסן תשמ"ח
 27 מרץ 1988

ת.ד. 2645
 ירושלים 91026
 1.0-04-1988
 תיק

Vicar Mr.

ככי ✓
 ד"ר ג. כהן
 החברה הממשלתית לתיירות
 רחוב קרן היסוד 38
 ת.ד. 2645
 ירושלים 91026

הנדון: הוצאת הכנסיה הנאפט'סטית והפטי'פט

בחירת כו"ה מתחומי שטח האש שכ

בא"פ בית ג'ובר'ין

בהמשך לשכר: 496 מיום 15/4/87.

בהמשך למסמך מנכ"ל משרד התיירות מ-27/9/87.

מסמך רמטכ"ל ש.א. 12029 מ-6 מרץ 88.

ד"ר כהן נכבדי;

1. לאחר עבודת מטה ארוכה אישר הרמטכ"ל עקרונית את הוצאת האתר משטח אש 309 א"י.
2. ההתנייה לביצוע בפועל היא שעל הייזמים לשאת בהוצאת ג'ודר, שיכוסו וכן עבודות עפר קטנות שימנעו כל סכנה מתיירים.
3. כמו כן תהיה הגישה לאתר מציד, שיקבע עפ"י קריטריוני הבטיחות וכיום נעים בתור שטח אש פעיל שיש בו נפלים בשפע.
- ציר זה ישולט ויגודר ע"מ למנוע סכנה כלשוניא למטיילים הכלוליים להכנס בטעות לשטחי אש.
4. צה"ל לא יהיה אחראי בשום-אופן לכל מקרה אם תעבור קבוצת תיירים ו/או מטיילים מחוץ לתחומים והצירים שישוכמו יגודרו וישולטו.
5. מומלץ שתכנס ישיבה בהקדם אצלכם עם הייזמים ומפקד הבטיס ע"מ לסכם את עיקרי הדרישות ולהגיע להבנה.

6. אנו נעשה את הנדרש מאיתנו פורמלית להוצאת השטח מתחום צו סגירת השטח צ"י הרמטכ"ל רק בתום חתימת הסכם בין הייזמים (אתם ו/או מושב אמציה) ובין נציגי אגף אמרכלות ונכסים במשהב"ט.
7. בברכת חג פסח שמח.

נתן דונן רט"ר
קצין מטה

העתקים:

- 1) מר אריק לביא - משהב"ט/אמו"ג - ר"י חטנו"ש.
- 2) מר ג. שמיר - אגף התכנון וככלככה, משרד התיירות ירושלים.
- 3) צה"ל/מרכז בינוי 5600/ק. מקרקעין.

העתקים סמויים:

- 1) רכ"ש סי ר"י אג"ת.
- 2) רכ"ש אכוף פקמ"ז.
- 3) מפח"ש/ק. אג"מ.
- 4) פקמ"ז/ק. אג"מ.
- 5) בא"פ 8222/מפקד.
- 6) ת.ת. 1/5/88.

2/87

מדינת ישראל

משרד התיירות

הממשלה לתיירות
10-09-1987
תי"פ

לשכת המנכ"ל
2 ספטמבר, 1987
02/09/87

ראשי התיירות
מנהל

ירושלים

אל: אלוף עמרם מצנע, אלוף פיקוד מרכז
מחנה כפיר, נוה יעקב, ירושלים

אלוף אהוד ברק, סגן הרמטכ"ל, צה"ל
הקריה, ת"א

הנדון: שחרור אתר חרבת לוייה, משטח אימונים 309א'

לפני מספר חדשים נערך סיור עם גורמי אגף תכנון בצה"ל, פיקוד מרכז
ואנשי בסיס אימונים פיקודי בית ג'וברין במטרה לפתוח את אתר חרבת
לוייה כמוקד תיירותי נוסף.

באתר זה שרידים ארכיאולוגיים הכוללים כנסייה מרהיבה, בית בד וכן
ממצאים נוספים, המהווים פוטנציאל למשיכת תיירות צליינות בכלל,
ומורמונית בפרט.

פיתוח אתר התיירות אמור לתת דחיפה כלכלית למושבני חבל לכיש המתלבטים
בבעיות פרנסה.

אחר זה יצטרף לאתר מערות הדנה למשיכת תיירות פנים וחוץ.

הכנסייה עצמה נמצאת בשולי שטח האש ובהיותה אתר ארכיאולוגי מוכרז, הרי
שעל פי חוק העתיקות אסור לפגוע בה ולהתאמן בקרבתה. גורמי צה"ל שהיו
בסיור אף חזקו עמדה זו ואשרו שלא מתאמנים באזור זה.

עבודת המטה בצה"ל מתעכבת מזה זמן בשל חילופי מפקדים בבסיס בית ג'וברין
ולדעתנו יש צורך במעורבות של דרגים יותר בכירים על מנת לאפשר מימוש
הפרויקט.

בבסיסה
רפאל פרבר
מנהל כללי

העתק: אלוף דני יתום, ראש אגף תכנון,
צה"ל הקריה ת"א
אליעזר רונן, מנכ"ל חמ"ת
ד"ר ג.כהן, חמ"ת
ג.שמיר, אגף תכנון וכלכלה

אליהו יונתן
חבר א"ג

החברה הממשלתית לתיירות

ISRAEL GOVERNMENT TOURIST CORPORATION

ירושלים: 8.5.1987

מספרנו: 571

לכבוד

סא"ל ע. דרמן

רע"נ חשתית ופריסה - אג"ת

הנדון: חירבת לוויה

בעקבות סיוך שנערך לפי בקשת סמנכ"ל החמ"ת ד"ר גד כהן בתאריך ^{2/4/87} באזור חרבת לוויה כחלק מהשלבים להגעה להחלטה בנושא שחזור ופתיחת האתר לביקור תיירים ומטיילים ישראלים, הנני להפנות בקשה זו אליכם.

מכיון שהאתר הנדון מצוי עדיין בתחומי שטח האש של בא"פ בית גוברין, אם כי בשוליו, מצאנו לנכון בחברה הממשלתית לתיירות להפנות את תשומת לבכם הנכבדה לפוטנציאל התיירותי העצום הגלום במקום. הנני לצרף לכם צילום המאמר שפורסם בעתון קדמוניות ע"י פיופי צפיר ויוסף פטריק. מאמר זה לאחר עיון וקריאה מעמיקה מבהיר לנו שהננו עומדים לפני אתר שבו התרחשו דברים מעניינים מבחינה היסטורית עתיקה. במקום ישנה כניסה ולידה מספר מבנים תעשייתיים - בית בד וגת, לכנסיה רצפות פסיפס מרהיבות ומרתקות מן היפות והשמורות שנתגלו בארץ. מצב ההישתמרות הינו מהמעולים ביותר, (זאת ראינו, כל משתתפי הסיור ב-2.4.87 בשטח עצמו). הצבעים שנתגלו בחפירות הראשוניות ומצב הרצפה בכללותה מאפשר להבין את חשיבות התגליות. האתר עצמו יושב על גבעה המשקיפה על נופים מרהיבים ומשובבי עין המתחלפים עם תחלופת העונות.

נקודה נוספת שחשיבותה מכרעת לנושא הפיכת המקום לאתר תיירות שוקק אדם היא: בחשיבות הגדולה שנודעת לנקודה לחברי הקהילה המורמונית בארה"ב. חברי הכת המורמונית מאמינים בזיקה אפשרית של האתר לנביא הכת לְהִי. המאמינים טוענים שבשל שמו הערבי של האתר "חירבת בית לְהִי" הקשר לנביא הכת ברור. זאת ובנוסף לכך שבשיפוליו המזרחיים של האתר נתגלתה מערת קבורה מתקופת בית ראשון ובה כתובת בסגנון נבואתי. המקום לגבי אנשי הכת מהווה את האתר הקדוש ביותר (אפילו לפני ירושלים), ניתן כיום לראות זאת בזה שכל קבוצה המבקרת בארץ מגיעה למקום לתפילות ולהתייחדות עם הנביא. אין צורך להזכיר את הפוטנציאל התיירותי הנוצרי - מורמוני הטמון במקום ברגע שהוא יהפך לנגיש ולמסודר!

2/...

החברה הממשלתית לתיירות

ISRAEL GOVERNMENT TOURIST CORPORATION

- 2 -

נקודה נוספת היא בעצם קרבנו של האתר הזה לאתר הקיים כיום באזור - "אחוזת חזן" המוחזק ומתופעל ע"י אנשי מושב אמציה. כבר כיום מגיעים בסביבות 70 אלף איש בחודש לאתר אחוזת חזן" וברגע שיוחל בפיתוח שלב ב' תהיה הנגישות לכמויות גדולות והולכות של האנושות הן המטיילת והן התיירת. אתר בית לוויה יתוחזק ויתופעל גם הוא ע"י אנשי מושב אמציה שמוכיחים בגרות וגישה נכונה לטיפול והישענות על אמצעי התיירות כעל מקור פרנסה עתידי. אתר בית לוויה יוסיף נדבך חשוב ורציני למערכת האטרקציות התיירותיות, אשר האזור מציע וטומן בחובו.

מצורף בזאת גם מפה שעליה סימנתי בקווים כלליים 2 אפשרויות גישה לאתר כקביעה ראשונית. מיקום וסימון מדוייק יערך בהמשך עם המוסדות המוסמכים שברשות הצבא.

לאור כל האמור לעיל ובעקבות הסיור שנערך לנציגי הצבא בשטח עצמו ובהתחשב במטרותינו להאדיר ולהעשיר את מאגר אתרי התיירות במדינת ישראל הנני בטוח שתיענו בחיוב לרעיון ונוכל לאתר מינוי צוות לביצוע מטעמכם לגשת לשלבא' של פרויקט בית לוויה בעזרת ברכת הדרך של הצבא על שלוחותיו. הנני תקווה שהמאמץ שנעשה בנושא וכמו כן הבנת הנושא והרצון לעזור לקידומו ופיתוחו של אתר תיירות נוסף במדינת ישראל יגרמו לקבלת החלטה חיובית בנושא "חירבת בית לוויה" והעלתו על מפת התיירות הישראלית והעולמית - נוצרית.

בתודה ובתקווה להמשך פורה

אדריכל רן כהן

העתקים: פרופ' י. צפריר ומר י. פטריק - חופרי האתר
ד"ר ע. קלוזנר ומר ש. גודוביץ - אגף העתיקות
מר א. איתן - מנהל אגף העתיקות
סא"ל א. אמיר - קצין הדרכה פיקוד מרכז
רס"נ ח. מידן - סגן קצין הדרכה פיקוד מרכז
רס"נ ג. רונן - ראש מדור דרום - אג"ת
רס"נ א. זקן - רל"ש אלוף פיקוד מרכז
רס"נ ח. וילבל - סגן מפקד בא"פ בית גוברין
מר ג. שמיר - מנהל המח' להכנון פיזי - משרד התיירות
נציגי מושב אמציה
מר א. רונן - מנכ"ל חמ"ת
ד"ר ג. כהן - טמנכ"ל חמ"ת

אילנה יעקב
אילנה

לשכת המנכ"ל
2 ספטמבר, 1987
02/09/87
ירושלים
מס' תת-1.0
3f

אל: אלוף עמרם מצנע, אלוף פיקוד מרכז
מחנה כפיר, נוה יעקב, ירושלים

אלוף אהוד ברק, סגן הרמטכ"ל, צה"ל
הקרית, ת"א

הנדון: שחרור אתר חרבת לוויה, משטח אימונים 309א'

לפני מספר חדשים נערך סיור עם גורמי אגף תכנון בצה"ל, פיקוד מרכז
ואנשי בסיס אימונים פיקודי בית ג'וברין במטרה לפתוח את אתר חרבת
לוויה כמוקד תיירותי נוסף.

באתר זה שרידים ארכיאולוגיים הכוללים כנסייה מרהיבה, בית בד וכן
ממצאים נוספים, המהווים פוטנציאל למשיכת תיירות צליינות בכלל,
ומורמונית בפרט.

פיתוח אתר התיירות אמור לתת דחיפה כלכלית למושבי חבל לכיש המתלבטים
בבעיות פרנסה.

אתר זה יצטרף לאתר מערות חזנה למשיכת תיירות פנים וחוץ.

הכנסייה עצמה נמצאת בשולי שטח האש ובהיותה אתר ארכיאולוגי מוכרז, הרי
שעל פי חוק העתיקות אסור לפגוע בה ולהתאמן בקרבתה. גורמי צה"ל שהיו
בסיור אף חזקו עמדה זו ואשרו שלא מתאמנים באזור זה.

עבודת המטה בצה"ל מתעכבת מזה זמן בשל חילופי מפקדים בבסיס בית ג'וברין
ולדעתנו יש צורך במעורבות של דרגים יותר בכירים על מנת לאפשר מימוש
הפרויקט.

בכרחה,
רפאל פרבר
מנהל כלכלי

העחק: אלוף דני יתום, ראש אגף תכנון,
צה"ל הקריה ת"א
אליעזר רונן, מנכ"ל חמ"ת
דר' ג.כהן, חמ"ת
ג.שמיר, אגף תכנון וכלכלה

ירושלים, 29 ביולי 1987

מספרנו : 915

סיכום דיון בנושא השת"פ בין חמ"ת ומושב אמציה בפיתוח

אתרי התיירות באזור אמציה, מטאריך 20 יולי 1987

השתתפו ה"ה: מר א. רונן - מנכ"ל חמ"ת

מר א. דהן ומר א. אורון - מושב אמציה

מר י. זלץ וד"ר ג. כהן - חמ"ת

הפגישה זומנה לדיון בשת"פ ושלבי התכנון והפיתוח של האתרים מערכת חזן, חרבת לויה, מערת סלומה ואגם אדוריים במרחב אמציה - סכר אדוריים. נדונו מכלול ההיבטים של כל אחד מהאתרים והדרכים לפיתוחם וסוכם כדלקמן :

1. גזבר משק אמציה יערוך נייר המסכם את חובות החמ"ת מפיתוח אתר חזן (החוב לקבלן שפיגל) ואת חלקה של חמ"ת בתקבולים מהביקורים באתר - על פי ההסכם המשותף לפיתוח.
2. החמ"ת תשתתף בהנחיית ובמימון החלק התשתיתי של מבנה שרותים למבקר (מבנה הקבע שיחליף את המבנה הזמני בכניסה לאתר חזן). המבנה יוקם באזור מערכת חזן ויספק אינפורמציה על מכלול האתרים באזור.
3. החמ"ת תשקול הקניית הלוואות פיתוח לשלב הפיתוח הנוסף במערכת חזן ולפיתוח האתרים החדשים לויה וסלומה.
4. תוכנית משק אמציה לשנות את מסלול הביקור במערכת חזן (להכניס הקהל באמצעות רמפה לבור המים) ולפתוח המסלול ל"מיטיבי זחול" מקובלת על החמ"ת.
5. לפני תחילת תכנון ופתוח האתר בסלומה יש להעביר לחמ"ת מסמכים מדעיים (המאושרים על ידי ארכיאולוג המחוז - ד"ר ע. קלונר) המציינים מהותו וזיקתו של האתר לנצרות.

סיכום: ד"ר ג. כהן

סמנכ"ל ומנהל אגף תכנון

העתקים: למשתתפים

ד"ר ע. קלונר - ארכיאולוג המחוז
אדריכל ר. כהן - חמ"ת

החברה הממשלתית לתיירות

ISRAEL GOVERNMENT TOURIST CORPORATION

ירושלים, 5 ביולי 1987

מספרנו: 814

אל: רס"ן נתן רוגן.

מאת: אדריכל רן כהן.

הנדון: חירבת לוייה - פיתוח תיירותי.

א.נ.ג.

בהמשך למכתבך ובקשתך מיום 31.5.87 חריגי מעביר אליך עותק ממכתב חתויבות של מושב אמציה לכיסוי סעיפים 3,4 שבמכתבך. מקווה לקבל בקרוב ובהקדם האפשרי תשובה חיובית כדי שנוכל לנסוע הלאה.

ב ב ר כ ה,

אדריכל רן כהן

ח. מ. ת

העתקים:

לשכת אלוף פיקוד מרכז - ראש לשכה

מר אפריים רוגן - מנכ"ל חמ"ת

ד"ר גד כהן - מנהל אגף תכנון חמ"ת

אדם מורן - מרכז המשק אמציה

לוי
גד
אורי
מחן
ישראל

ירושלים, 22 דצמבר 1986

מספרנו : 1010

לכבוד

רס"ן א. זקן

רל"ש אלוף פיקוד המרכז

א.נ.נ.

הנדון: הוצאת אתר חירבת לוויה מתחומי שטח האימונים של
הבא"פ בבית גוברין - לתשובתך מ-21 אוקטובר 1986

1. ברצוני להודות על תשובתך לפנייתנו בנדון מ-21 ספטמבר 1986.
2. האפשרות שהעלית לביקור תיירים באתר בימי שישי ושבתי, וכמו כן בימי השבוע לפי תאום עם הבא"פ, מונעת לפי שעה מעמנו לפתח אתר חשוב זה לתיירות הצליינית לישראל.
3. למרות שאין בכוונתנו להתערב בשיקולכם, להערכתנו התמורה לפיתוח התיירות ולמשק הישראלי בכללותו מחייבת שיקול נוסף ומדוקדק באשר לנחיצות השטח הנדון - המצוי בגבול שטח האש של הבא"פ.
4. אני מקווה שאין בתשובתך משום תשובה סופית וכי לאור פנייתנו הנוספת תשקלו הענין מחדש ובכבוד ראש.
5. אני מציע כי נקיים סיור משותף לאתר, בו ישתתפו נציגיכם, נציגי הבא"פ, משרד התיירות ואג"ת במטכ"ל. בסיור בשטח יתכן שהנושא יקבל היבטים נוספים.
6. בתודה על שתוף הפעולה.
7. ממתין לתשובתך לאור ברור נוסף עם הגורמים הקשורים לנושא בפקוד.

בברכה,

ד"ר גד כהן
מנהל אגף תכנון

העתקים: מר א. רונן - מנכ"ל ח.מ.ת.
פרופ' י. צפריר - חופר חירבת לוויה
מר ג. שמיר - מנהל המח' לתכנון פיזי-
משרד התיירות

מר א. דהן - מרכז פיתוח התיירות-אמציה

מקור המרכז
 לשכת האלוף
 טל. 226971
 הד 5 729
 21 אוק' 1986
 תאריך

החברה הכלכלית לתיירות
 31-10-1986
 ה

לכבוד:

החברה הממשלתית לתיירות
 דר' גד כהן
 מנהל אגף התכנון
 רח' קרן היסוד 38
 ירושלים

הנדון: הוצאת אתר חירבת בית לויה מתחומי שטח האימונים
 של מתקן האימונים הפיקודי בבית גוברין.
 מכתב: מספר 634 מתאריך 21 ספטמבר.

1. השטח נמצא בחחום הבטיחות לירי בבא"פ גם מטוחים וגם אימוני יע"מ.
2. מחוץ לאתר בחלקו הצפוני קיים מאהל מחבלים ואתר למארבים נגד רכב.
3. בצמוד לאתר בטוח 200 מ' נמצא יע"מ דרור (לחרג"דים ותרפ"לים).
4. האפשרות היחידה לאפשר תיירות במקום הינה בימי שישי-שבת וזאת ללא הוצאת האתר מתחום שי"א. כל סידור אחר משמעותו פגיעה קשה בשטחי האימונים של הבא"פ שממילא מצומצמים.
5. ניתן יהיה לבקר גם באמצע השבוע מחייב תאום עם הבא"פ לפני הכניסה למניעת ירי באיזור.
6. יש להדגיש שכיום האתר משולט ואין פוגעים בו בעת אימוני הבא"פ.
7. לידועתך.

רס"ן

אבנר זקן

הלשכה

ראש

מדינת ישראל

1544
27/11

משרד החינוך והתרבות
לשכת היועץ המשפטי

תאריך: ט' באב תשמ"ו
14 באוגוסט 1986

מספר:

990

18-08-1986
06-08-1986

אגף העתיקות
18-08-1986
מס' _____
נענה לפי מס' _____

אל: היועץ המשפטי, משרד הבטחון

הנדון: אחר העתיקות בחורבת לויא ושטח האימונים בבית גוברין

- א. אחר העתיקות הנדון, שהודעה על הכרזתו פורסמה בילקוט הפירסומים 1091, חשכ"ד, עמ' 1475, בסעיף 109, ונקודות הציון של האתר הן: 143108 (683 493 לפי הקואורדינטות חדשות), מצוי בתחומו של שטח האימונים של בית גוברין.
- ב. לפי מידע שהגיע ללשכתנו לאחרונה, חלו שינויים בתכנון שטח האימונים הנ"ל אשר משמעותם היא כי אחר העתיקות הנ"ל נמצא עתה במרכז שטח האש, כאשר עד לפני זמן מה הוא היה בשוליו.
- ד. כתוצאה מן האמור לעיל יש חשש כבד כי האתר והמימצאים החשובים המצויים בו (מזר, כנסייה ומיתקני חקלאיים) ייפגעו כתוצאה מהאש שתוכחת עליו.
- ה. לפי מידע נוסף שנמסר לנו, יש לאתר זה משיכה מיוחדת לכת המורמונית המייחסת לו חשיבות מיוחדת, ולכן כל פגיעה באתר עלולה לגרום לתוצאות מרחיקות לכת גם בתהודה הבינלאומית שחיה לה.
- ו. אנו מבקשים מנך להביא את האמור לעיל לידיעת הגורמים הנוגעים בדבר במשרדך ובצה"ל, וכמו כן אנו מבקשים לקיים דיון עמכם בקשר לדרכים הראויות לשימורו של אחר העתיקות הנ"ל, שהוא אתר חשוב ביותר מבחינה ארכיאולוגית, ובמיוחד הוצאתו המיידית של האתר מתחום שטח האש.
- ז. אכיר לך חודה אם תראה את העניין כחיוני, הן מבחינת אחר העתיקות הנ"ל והן מבחינת נטיחותם של החיילים העלולים להיפגע כתוצאה מהמצוי בו (במיוחד חללים חת-קרעיים העלולים לגרום לתאונות).

בברכה,

אפרים יפהר
סגן היועץ המשפטי

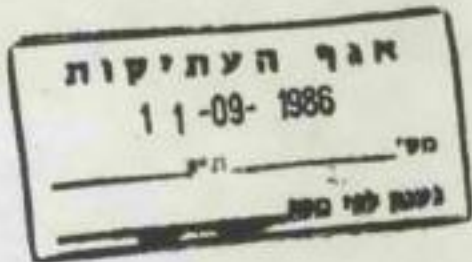
העתיקים:

הפרקליט הצבאי הראשי, צה"ל.
מר אברהם איתן, מנהל אגף העתיקות והמוזיאונים
מר עמוס קלובר, אגף העתיקות והמוזיאונים
מר שלמה גודוביץ, אגף העתיקות והמוזיאונים

מדינת ישראל

משרד הבטחון
היועץ המשפטי למערכת הבטחון

9123

תאריך: כג' באב תשמ"ו
28 באוגוסט 1986

מספר: 5169/י

הפצ"ר
ר' מה"ד

הנדון: אתר העתיקות בחירכת לויא
ושטח האימונים בבית גוברין

1. בהמשך למכתבו של סגן היועץ המשפטי למשרד החינוך והתכרות מ-14.8.86 שהעתיקו הועבר לידך אודה לך אם תבדוק את הבקשה ותודיע לי מה הם העובדות והאם יש סיבה שלא להעתיק לבקשת משרד החינוך.

2. לאחר קבלת תשובתך אשקול אם יש צורך לקיים דיון עם נציגי משרד החינוך והתכרות בנידון.

ר' מה"ד

1. רצ"כ תצלום מכתבו של סגן היועץ המשפטי של משרד החינוך והתכרות בנידון.

2. אבקש כי תפנה חשומת לב הגורמים המחאימים העשויים להשתמש בשטח האימונים לבקשה המועלית על ידי משרד החינוך והתכרות.

כמו כן אבקשך להתייחס לתוכן הבקשה וההערות שנכללו במכתב משרד החינוך והתכרות

ב ב ר כ ה,

דב שפי

המשנה ליועץ המשפטי למערכת הבטחון

ר' אכ"נ

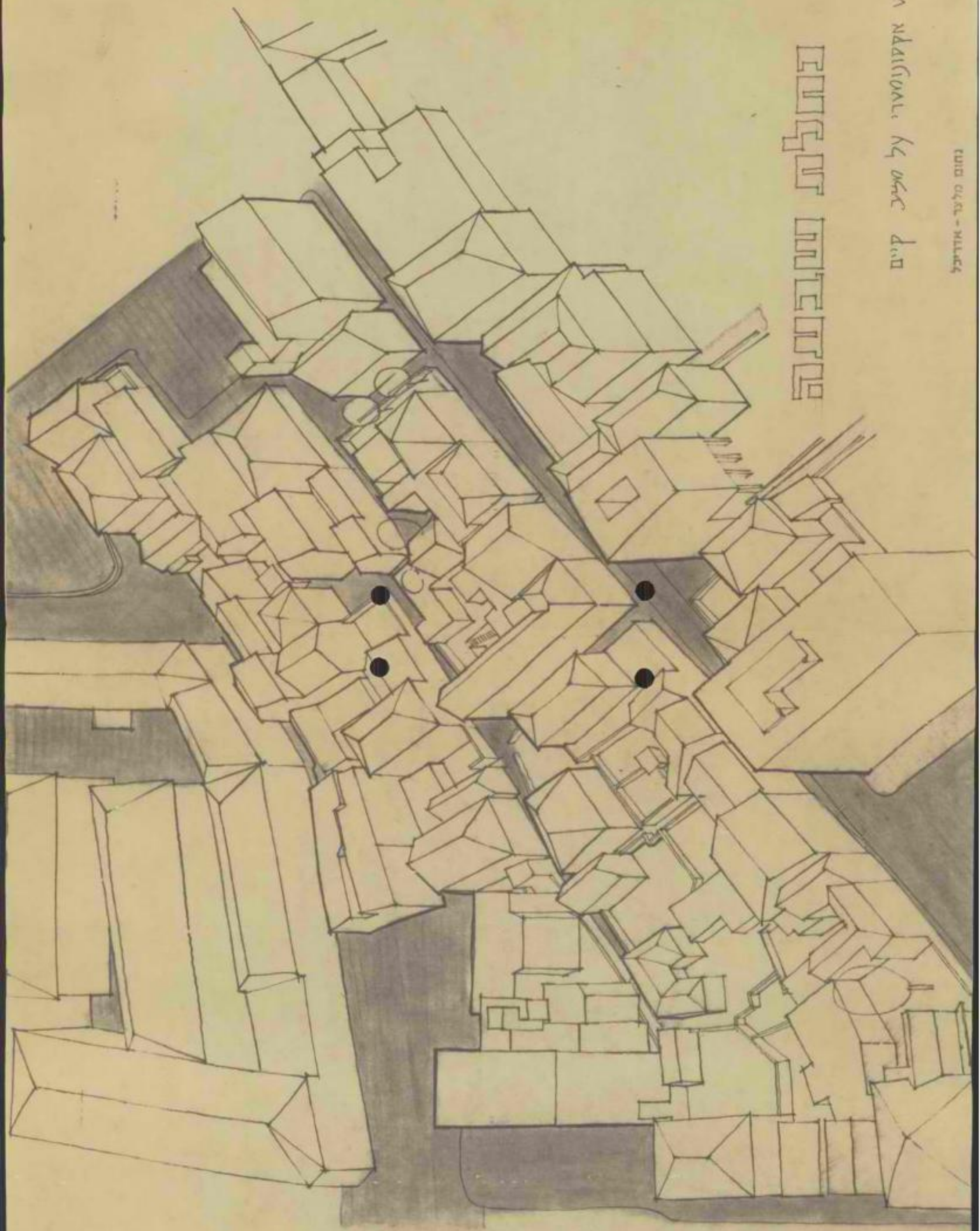
העתיקים: מנהל אגף העתיקות והמוזיאונים-משרד החינוך והתכרות

ב.י. (3) טק 1102 העני' 4 י.י. 1000, ט"ז ע"מ אה"מ

פיה פתח אהבה - מ"ו ופ"ו אהבה
אלה ואהבה פתח; אף הפכה כ"א > 25

מכון המחקר והחינוך למדיניות
הכלכלית והחברתית

תוכנית המבנה

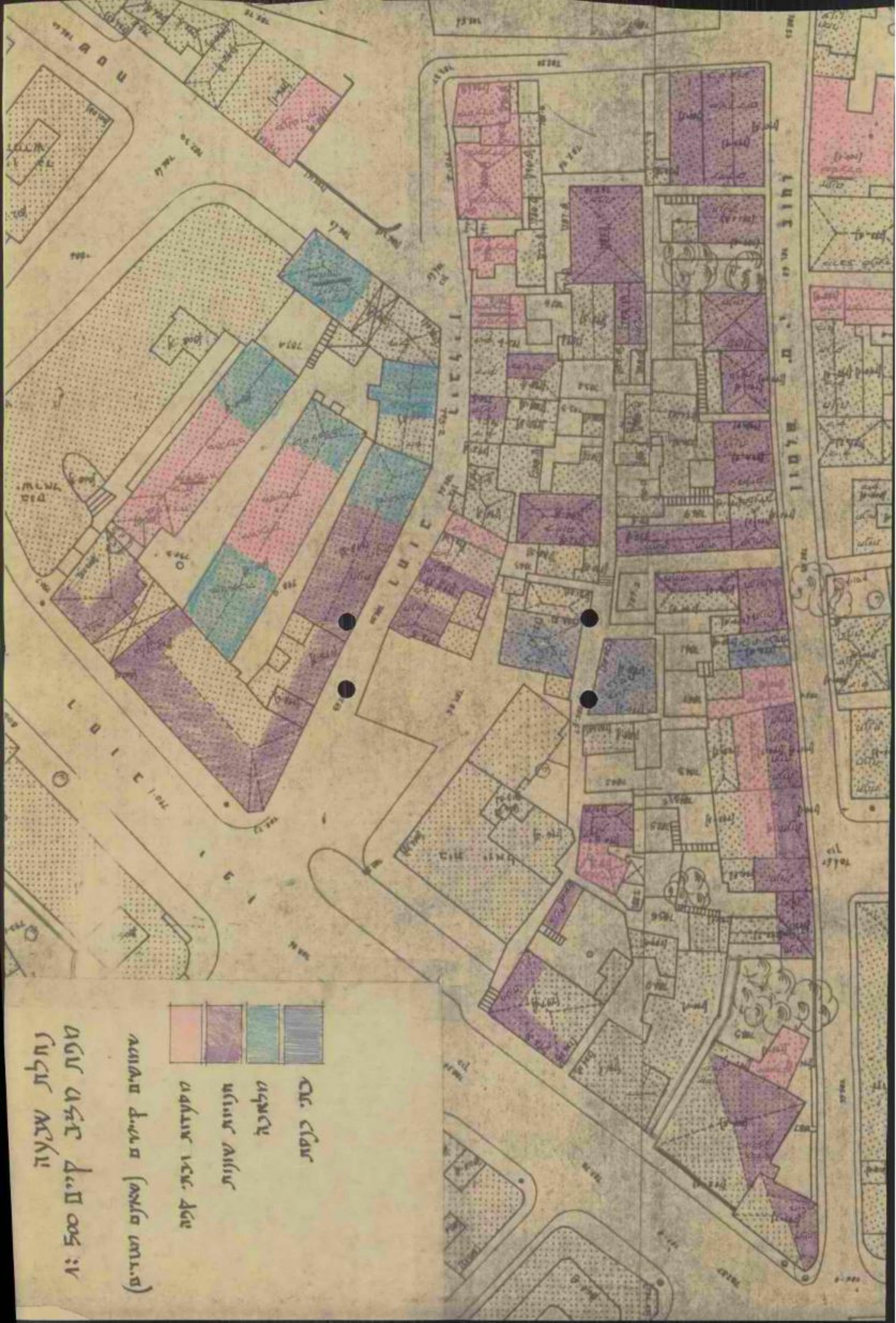

נחלת שבעה
 ספר חשבון קיים 500 ל

שמות קיימים (שנים ומדינות)

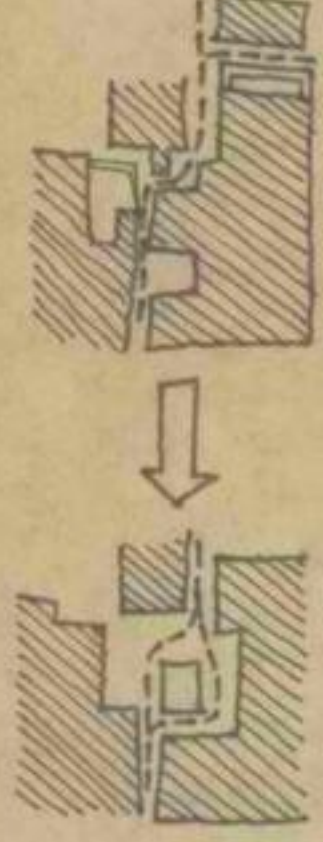

בית
 חלוקה
 חלוקה
 חלוקה
 חלוקה

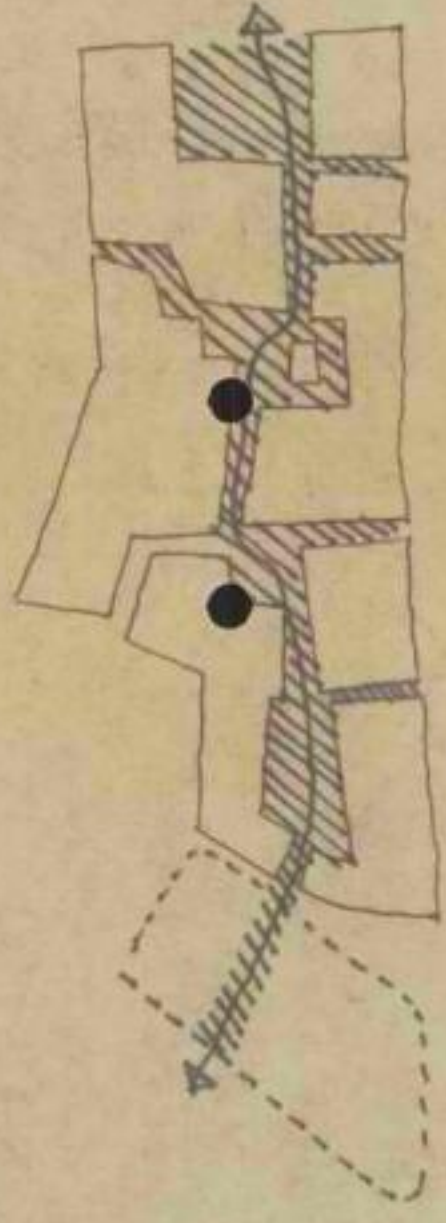
יש לשאוף לשמור על עקרון זה, אך ייתכן שפתיחת שטחם נוספים לבידוד תצור קשי ביחסו לכל החלקים.

התשתית בשכונה הונחו לפני להגלה מ-30 שנה ועל פי הערכה ראשונית יהיה צורך להחליף את כל מלבד 40 קישו קצין העברו ברחוב סלומון. כמות הרוחבות צב'קצב של השכונה אין עדות להתפתחות נכונה של סטטואתיה הפנימית. יש לשאוף ולקחת את השכונה מטעמיה הפנימיים לפני חוץ על אף הנגוד לתהליך העבודה של החלפת התשתיות.

התבנת הסטטואות תצמין תנועה משתנות של הולכי גאל.

מופץ לפתח ציר הליכה פנימי צורו לאדנה של השכונה אשר עליו תבנה "שטוח" מערך כרות קטנות. ראשיתו של ציר זה מדום, במגוש התנה קצים, המשוכו ברחוב נחלת שבועה וסוכו במתחם המועד לתכנון מחדש צמון לרחוב יפו.

התכנית המקורית של החלקה לתכנון העיר מציעה בניה נוספת במקומות מוגזזים, כך שסה"כ הבניה לכל חלק יהיה 150% (שטח מסחרי).

נחלת שבועה נמצאת בלב מרכז העסקים והבידוד של ירושלים. בתהליך ספונטני הולכת השכונה ומשנה את אפיה משטח מגורים לאזור מסחרי בו מופיעות מסעדות צבא קפה וחנייה.

תכנית מקורית שהוכנה ע"י המחלקה לתכנון העיר צעדיה ירושלים קוצעת את שטח השכונה כשטח מסחרי תוך שטירה על הגני הקיים. ההצדקה לשימור השכונה אנה זורא בהפחת ערכים אדריכליים נכדי מסל אלא בשמירה על מרחם חי וציורי אשר בהקשרו האורבני העכתי הולך ומתפתח כאזור מסחרי.

התכנית המופיעת מתבססת על התכנית המקורית של עיריית ירושלים. מעכו לכן מציעה תכנית 15 הקבת שטחי תצרות נוספים לשטחים צבנוריים. השנה 15 מגדיל את קווי החוכך של הולכי הוגל במצורת המבנים ותאיץ את הפיתוח של השכונה כאזור מסחרי בפועל.

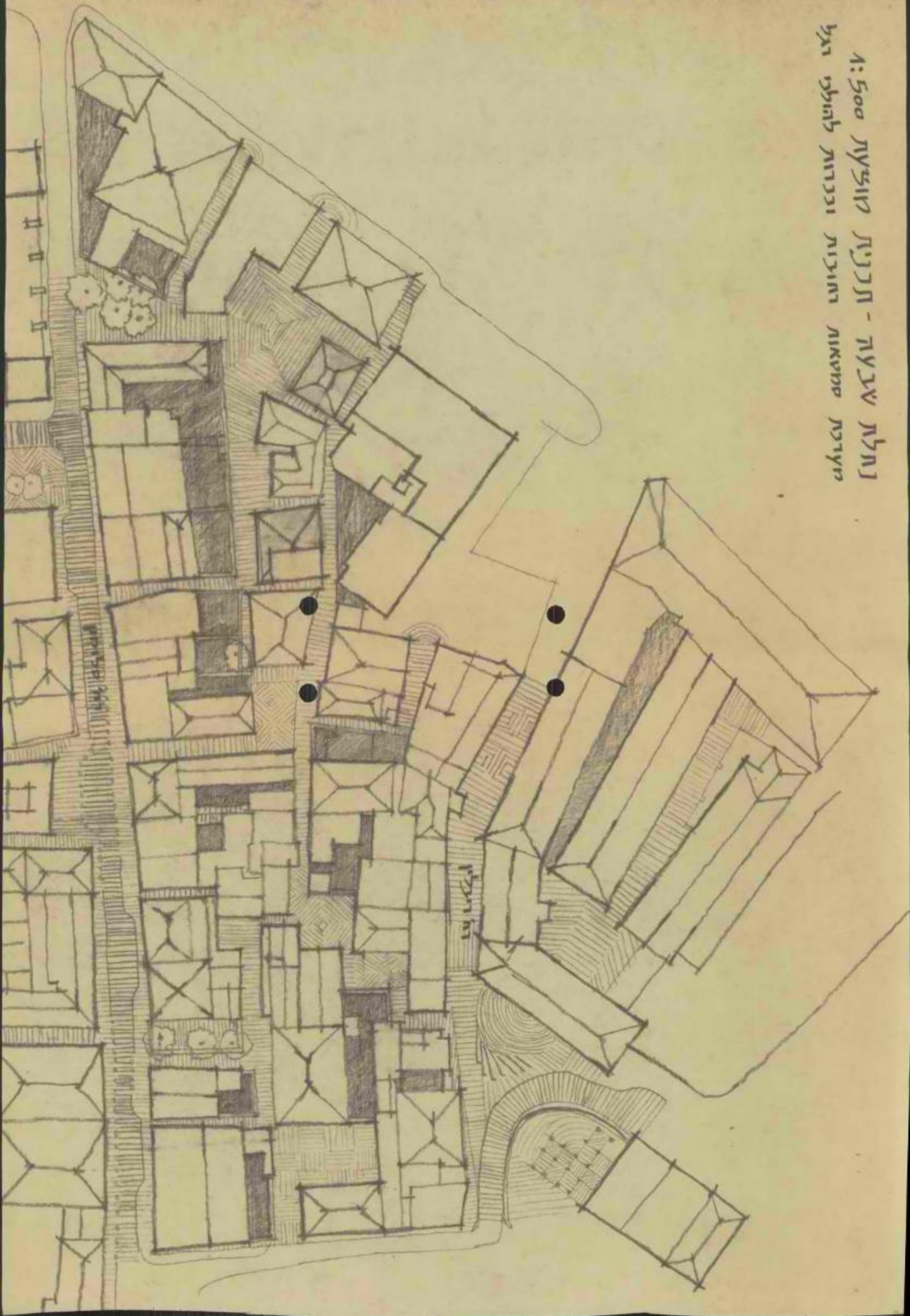
נחל שבעה
הצעת תוכנית

שטחים צעלול המורידה
שטחים מוצעים להפקעה
צוקת הנאה לציבור
מוספת צנה צמחים
הדוקט
הדוידה

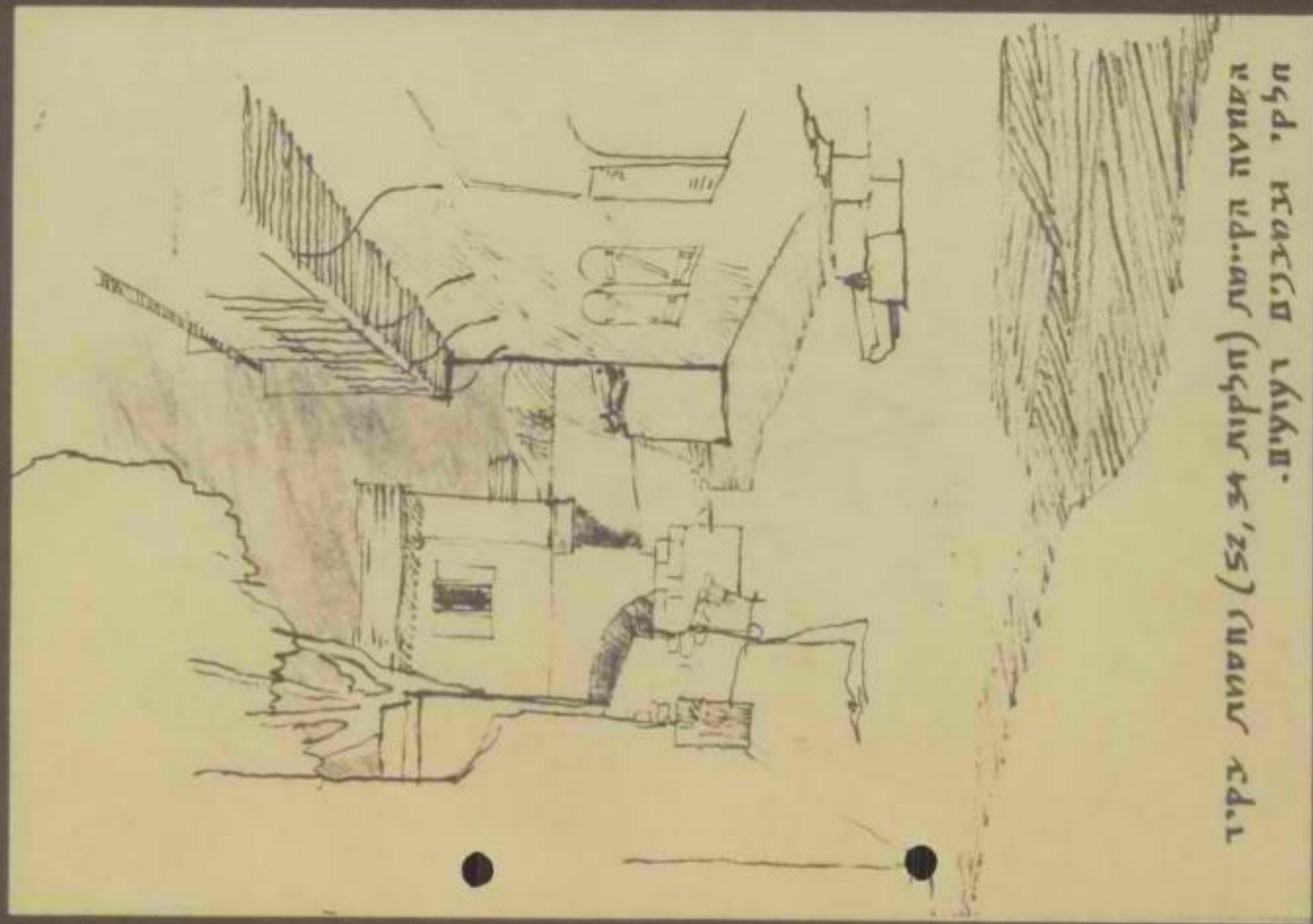

נחלת שבועה - תכנית מוציאה 1:500
מיוצגת מטעם רחובות ונבנות להולטי גאל

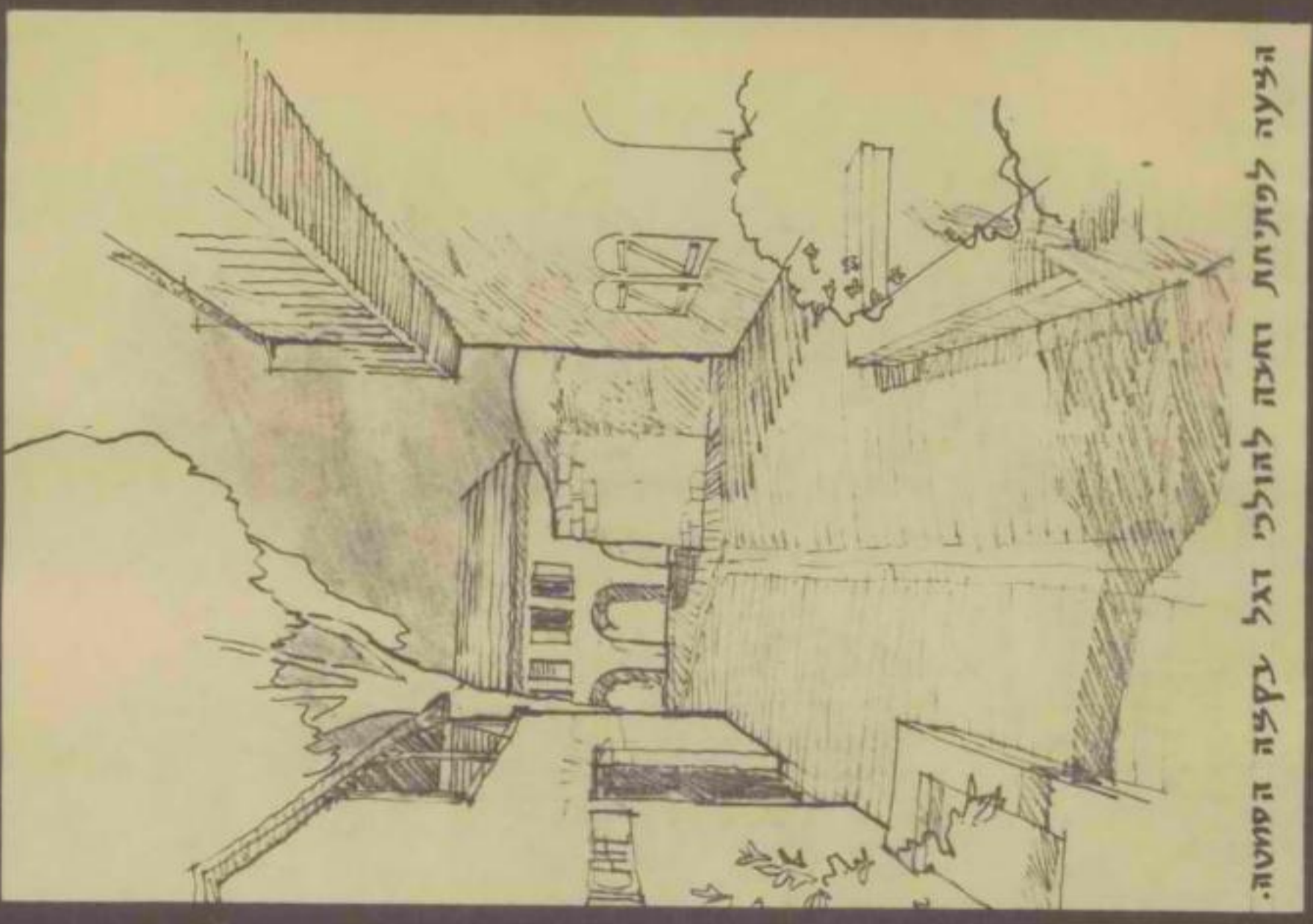

אחוזה קריימל (הלפור 34, 52) נחטמל צ'רד
 חלר'י צמזכ'ים רעוע'ים.

הצעה לפתלתל חכה להולכי דגל בצצה הסומה.

1000 11/11 11/11 - 11/11 11/11
11/11 11/11 11/11
11/11 11/11 11/11
11/11

החברה לפיתוח מזרח ירושלים
=====

נחלח שבעה
=====

איזור השכונה התחום בין הרחובות

- צפון - יפו
- מערב - סלמון
- מזרח - ריבלין
- דרום - רח' הלל

סקר מערכות החשתי
=====

- א. מים
- ב. ביוכ
- ג. נקוז
- ד. חשמל
- ה. תאורה
- ו. תקשורת

המתנדב:

אינג' א. שורץ
רח' רחל המשוררת 17
טלפון: 02-531127-8
י ר ו ש ל י ם

דצמבר 1985

א. כ ל ל י:

לאור הכוונה לשפץ את הרובע הנ"ל ולהפכו למרכז כדור ופעילות מסחרית בלב העיר, הוכן הסקר הראשוני למערכות חת קרקעיות ועיליות הקיימות, הכוללות: רשת המים, רשת הביוב, מערכות הנקוז, רשת החשמל, רשת התאורה, מערכות תקשורת (טלפונים).

ב. מטרת הסקר:

מטרת הסקר לקבוע באם מערכות החשמל הקיימות תוכלנה לענות ולשרת את הייעוד החדש הן מבחינת מצבם המחזורי דהיינו רמת הבילאי, והן מבחינת הקבולת והספיקה, כווחשב בגדול משמעותי של הדרישה לשרותים הנ"ל.

ג. הנחת יסוד:

הנחת היסוד היא כי השכונה היא בשמור ולפיכך לא יחולו שינויים משמעותיים בתכנית הבנוי, בנפח הבינוי וישמר אפיה הנוכחי, השרותים אותם מכסה סקר זה צריכים לענות למצב החדש שיווצר.

ד. ממצאי הסקר:

1. נאספו נתונים מהמחלקות הנוגעות בעירייה, במשרד התקשורת ובחברת החשמל.

2. הנתונים הועלו וסומנו על גבי מפה בינוי בקנ"מ 1:250 (ראת מפה מצורפת).

3. רשת המים

(א) ברחוב סלטון עובר קו מים בקוטר 6" המהווה חלק מטבעת 6" העוברת ברח' שמאי וברח' הלל. הקו הונח בשנת 1974 ומשרת את האגף המניכבי של המתחם.

(ב) במרכזו של המתחם עובר קו בקוטר 2" המוזן מקו 6" מצפון למתחם - ברח' יפו. קו 2" זה משרת את מרכז השכונה.

הקו "6 ברח" יפו וקו מקביל לו בקוטר "10 הונחו בשנת 1955.
מח' אספקת המים מתעדת להחליפם בקרוב.

(ג) האגף המזרחי של השכונה מוזן מקו "4 המונה ברח" ריבלין
ומחובר לקו "6 העובר ברח" יפו. קו "4 זה כוצע בשנת 1978.

4. רשת הביוב

ברח' סלמון מצומת רח' שמאי מונח קו ביוב בקוטר "8 המזרים את שפכי
הביוב לכיוון רח' הלל.
מרכיח מבני המתחם מחוברים בקווי ביוב פנימיים בקטרים "4, ו- "6
לקו הראשי ברח' סלמון.

5. מערכת הנקוז

קיים קו תעול בקוטר "20 למי גשם ראשי ברח' סלמון, מרחוב יפו בצפון
ועד לרחוב הלל בדרום. לאורך רחוב סלמון קיימים תאי קליטה.
בעקרון לא קיימת מערכת נקוז תת קרקעית בתוך המתחם. מרכיח שטח
המתחם מתנקז מערכת ודרומה ע"י גרביטציה בנגר עילי אל המאסף הראשי
הנ"ל. יחד עם זאת קיימים מטרדי הצפת ושלוליות מי גשם בתוך המתחם.
קיימות תופעות של חבור למי גשם אל מערכות הביוב וכן מקרים של בורות
מים העוברים על גדותיהם.

6. רשת החשמל

לאורך רחובות: - סלמון, ריבלין וכן- שטח קיימים כבלי מחח נמוך תת
קרקעיים. תחנת טרנספורמציה נמצאת בחזיתו האחורי של בית יואל.
כל קווי הזנת החשמל בתוך המתחם הנם ככבילים עיליים.

7. רשת התאורה

קיימת רשת תאורה עירונית פעילה בתוך המתחם וכן ברחובות סלמון
וריבלין.
הרשת היא עילית ומרכיח פנסי התאורה צמודים למבנים. לאחרונה שוקמה
הרשת ע"י אגף המאור של העירייה ברח' סלמון בלבד.
גופי התאורה הקיימים הם מסוגים שונים, מורכבים במרווחים לא קבועים,
בגבהים שונים. הרשת פרושה באופן כלתי משביע רצון.

8. מערכת התקשורת (טלפונים)

בגבולות המתחם (רח' סלמון, רח' ריבלין וברח' בן שטח) מונחים כבילים
תת קרקעיים.
כל מערכת הטלפונים הקיימת בתוך המתחם מחוברת בקווים עיליים בלבד.
לאחרונה הונחו ע"י חברת "כזק" כבילים עיליים נוספים לאור דרישות
מרכיחות של מנויים חדשים בתוך המתחם.

ה. מסקנות והמלצות

לאור הממצאים הנ"ל ושיחות עם נציגי הרשויות הנוגעים בדבר, מובאות התמלצות הבאות:

1. רשת המים

קוי התזנה הראשיים הקיימים ברח' סלמון, רח' יפו ורח' ריבלין עונים מעל לכל ספק לדרישות התצרוכת במחחס, כולל גבול התצרוכת. החלפת הקו "6 ברח' יפו תעשה ע"י העיריה ולא תהיה לה כל השלכה על המחחס. לגבי קו התזנה הפנימי בקוטר "2 הקיים, מומלץ להחליפו בקוטר "4 וזאת בהתחשב בדרישות כבוי אש ואפשרות לסגירת טבעת חלוקה פנימית במחחס. הערכתנו להחלפת קו זה בקו חדש באורך של כ- 150 מטר.

2. רשת הביוב

רשת הביוב הפנימית בתוך המחחס הנה ישנה ובחלקה הגדול בקטרים קטנים. קיים ספק רב באשר לשלמות הקווים, תקינות השפועים, איכות תאי הבקרה ומכסים. בהתחשב בעובדה כי עומס השפכים יגדל עם שנוי הייעוד, מומלץ להחליף ולהתקין מערכת חדשה בהתאם לתכנון המפורט, אשר יוכן בעתיד. במצב הבנוי הקיים נראה כי יש צורך להחליף כ- 80 מטר אורך קו ביוב מ- "4 לקו בקוטר "6 (כולל תאים ומכסים), וכ- 200 מטר אורך קו ביוב מקוטר "6 לקו בקוטר "8 (כולל תאים ומכסים). כאם ימצאו בורות רקב ובורות ספיגה יהיה צורך לבטלם, במידה והנם פעילים יהיה צורך לחבר את המבנים לרשת החדשה.

3. מערכות הנקוז

- (א) יש לבטל את הזרמת מי גשם אל רשת הביוב.
- (ב) יש לבטל בורות מים קיימים.
- (ג) בעקרון, יש לשאוף לנקוז הסמטאות, החצרות, המעברים והכרות ע"י נגר עילי תוך כדי נצול בטופוגרפיה הקיימת במקומות, ובמידה ודבר זה אינו בר השגה יבוצעו תאי קליטה עם מאספים במידה המינימלית ההכרחית. יש לתת את הדעת בתכנון מפורט לגבי כושר הקליטה של הקו הראשי הקיים לאור פיתוח סביבתי.

4. רשת החשמל

חברת החשמל מסתפקת בהמשך הזנת חשמל למחחס בכבילים עיליים על בסיס הרשת הקיימת, כולל הרחבתה בהתאם לדרישות הצרכנים במחחס.

במידה והיזם יחליט להזין את המתחם בכבילים תת-קרקעיים - יהיה צורך לבוא בדברים עם חברת החשמל, על סמך נתונים מפורטים ומדוייקים, כדי לקבוע את עלות השינוי.

במידה ויוחלט להשאיר האספקה הנוכחית במתכונתה העלית אין התנגדות לחברת החשמל.

כל צרכן נוסף שיבקש חבר חדש או נוסף לנכס יפנה בבקשה ספציפית לחברת החשמל ויחוייב בהתאם.

5. רשת התאורה

אין אנו רואים הצדקה להמליץ על רשת תת קרקעית לתאורה בגלל שקולים תקציביים ואילוצי המקום. לאגף המאור בעיריה מתאימה השיטה הקיימת של רשת עילית. יחד עם זאת יש לדעתנו לשקם בצורה יסודית את הרשת בתוך המתחם. כן יחכנו שפוצים ושפורים ברשת העילית הקיימת בפורפורה (רח' סלמון, ריבלין, וכן שטח).

יהיה צורך בהוספת גופי תאורה ב"שטחים מתים". מומלץ להחליף את כל גופי התאורה בגופי תאורה אחידים, דקורטיביים, אשר יתאימו ליעוד החדש ולאופי הסביבתי.

6. מערכות תקשורת

לאור הממצאים שפורטו לעיל ובהתאם למידע שקבלנו מנציג חברת בזק, אין מניעה להגדיל את מספר מנויי הטלפון בתוך המתחם תוך שמוש בכבילים עיליים אלו. אי לכך אין אנו ממליצים להניח מערכות תת קרקעיות חדשות במקום המערכת הקיימת, מה גם שעלות זו תיפול על היזם.

ה. ס כ ו ס

1. לאור האמור, יש להחליט החלטות עקרוניות כאם רשת החשמל, רשת התאורה, ורשת הטלפונים אכן ישארו עיליים. המלצתנו כפי שכאה לידי ביטוי בפרק המלצות היא חיובית.

2. בעת התכנון המפורט, יש לבצע תאומים עם המחלקות הנוגעות בדבר ולקבל את אישורם.

3. יש לתכנן את כל המערכות במקביל על מנת לקבל אישורים מכל הנוגעים בדבר המושפעים אחז מהשני, למשל רשת מים ורשת ביוב או שלוב אפשרי של של חשמל ותאורה עיליים במקביל. וזאת מתוך כוונה לצאת לביצוע משולב.

